

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第四百二十一卷至第四百三十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年五月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十一	- 3 -
第二分无边际品第二十三之二	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十二	- 28 -
第二分无边际品第二十三之三	- 28 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十三	- 54 -
第二分无边际品第二十三之四	- 54 -
第二分远离品第二十四之一	- 68 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十四	- 80 -
第二分远离品第二十四之二	- 80 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十五	- 106 -
第二分帝释品第二十五之一	- 106 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十六	- 131 -
第二分帝释品第二十五之二	- 131 -
第二分信受品第二十六	- 134 -
第二分散华品第二十七之一	- 140 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十七	- 157 -
第二分散华品第二十七之二	- 157 -
第二分授记品第二十八	- 163 -
第二分摄受品第二十九之一	- 172 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十八	- 184 -
第二分摄受品第二十九之二	- 184 -
第二分宰堵波品第三十	- 189 -
大般若波罗蜜多经卷第四百二十九	- 211 -

第二分福生品第三十一	- 211 -
第二分功德品第三十二	- 213 -
第二分外道品第三十三	- 220 -
第二分天来品第三十四之一	- 224 -
大般若波罗蜜多经卷第四百三十	- 237 -
第二分天来品第三十四之二	- 237 -
第二分设利罗品第三十五	- 243 -
补阙真言	- 265 -
回向偈	- 265 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuǎnshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无 上 甚 深 微 妙 法 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我 今 见 闻 得 受 持 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí yī
大般若波罗蜜多经卷第四百二十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn wú biān jì pǐn dì èr shí sān zhī èr
第二分无边际品第二十三之二

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé yuán gù shuō
尔时，具寿舍利子问善现言：“何缘故说

qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé hòu jì zhū pú sà
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得，后际诸菩萨

mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ
摩诃萨无所有不可得，中际诸菩萨摩诃萨无所

yǒu bù kě dé hé yuán gù shuō sè wú biān jì gù dāng zhī pú sà
有不可得？何缘故说色无边际故，当知菩萨

mó hē sà yì wú biān jì shòu xiǎng xíng shí wú biān jì gù
摩诃萨亦无边际，受、想、行、识无边际故，

dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jì nǎi zhì shēng wén chéng wú biān
当知菩萨摩诃萨亦无边际；乃至声闻乘无边

jì gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jì dú jué chéng dà
际故，当知菩萨摩诃萨亦无边际，独觉乘、大

chéng wú biān jì gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jì hé
乘无边际故，当知菩萨摩诃萨亦无边际？何

yuán gù shuō jí sè pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí sè
缘故说即色，菩萨摩诃萨无所有不可得，离色，

pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé jí shòu xiǎng xíng shí
菩萨摩诃萨无所有不可得；即受、想、行、识，

pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí shòu xiǎng xíng shí
菩萨摩诃萨无所有不可得，离受、想、行、识，

pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé nǎi zhì jí shēng wén chéng pú
菩萨摩诃萨无所有不可得；乃至即声闻乘，菩

sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí shēng wén chéng pú sà mó hē
萨摩诃萨无所有不可得，离声闻乘，菩萨摩诃

sà wú suǒ yǒu bù kě dé jí dú jué chéng dà chéng pú sà mó hē
萨无所有不可得；即独觉乘、大乘，菩萨摩诃

sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí dú jué shèng dà shèng pú sà mó hē
萨无所有不可得，离独觉乘、大乘，菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé hé yuán gù shuō wǒ yú shì děng yī qiè fǎ
萨无所有不可得？何缘故说我于是等一切法，
yī yī qiè zhǒng yī qiè chù yī qiè shí qiú zhū pú sà mó hē sà dōu
以一切种、一切处、一切时，求诸菩萨摩诃萨都
wú suǒ jiàn jìng bù kě dé yún hé lìng wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō jiào jiè
无所见竟不可得，云何令我以般若波罗蜜多教诫
jiào shòu zhū pú sà mó hē sà hé yuán gù shuō zhū pú sà mó hē sà
教授诸菩萨摩诃萨？何缘故说诸菩萨摩诃萨
zhū pú sà mó hē sà zhě dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng hé yuán gù
诸菩萨摩诃萨者，但有假名都无自性？何缘故
shuō rú shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
说如说我等毕竟不生，但有假名都无自性？
hé yuán gù shuō zhū fǎ yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú
何缘故说诸法亦尔，毕竟不生，但有假名都无
zì xìng hé yuán gù shuō hé děng sè bì jìng bù shēng hé děng shòu
自性？何缘故说何等色毕竟不生？何等受、
xiǎng xíng shí bì jìng bù shēng nǎi zhì hé děng shēng wén chéng bì jìng
想、行、识毕竟不生；乃至何等声闻乘毕竟
bù shēng hé děng dú jué shèng dà shèng bì jìng bù shēng hé yuán
不生？何等独觉乘、大乘毕竟不生？何缘
gù shuō ruò bì jìng bù shēng zé bù míng sè yì bù míng shòu xiǎng
故说若毕竟不生则不名色，亦不名受、想、
xíng shí nǎi zhì ruò bì jìng bù shēng zé bù míng shēng wén chéng yì
行、识；乃至若毕竟不生则不名声闻乘，亦
bù míng dú jué shèng dà shèng hé yuán gù shuō wǒ qǐ néng yǐ bì
不名独觉乘、大乘？何缘故说我岂能以毕
jìng bù shēng bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu bì jìng bù shēng zhū pú
竟不生般若波罗蜜多教诫教授毕竟不生诸菩
sà mó hē sà hé yuán gù shuō lí bì jìng bù shēng yì wú pú sà mó
萨摩诃萨？何缘故说离毕竟不生亦无菩萨摩
hē sà néng xíng wú shàng zhèng děng pú tí hé yuán gù shuō ruò pú sà
诃萨能行无上正等菩提？何缘故说若菩萨
mó hē sà wén rú shì shuō xīn bù chén mò yì wú yōu huǐ qí xīn bù
摩诃萨闻如是说，心不沉没亦无忧悔，其心不
jīng bù kǒng bú bù dāng zhī shì pú sà mó hē sà néng xíng bō rě bō luó
惊不恐不怖，当知是菩萨摩诃萨能行般若波罗

mì duō rén zhě jīn yīng jù wèi wǒ shuō
蜜多？仁者今应具为我说。”

ěr shí jù shòushànxiànbào shè lì zǐ yán zūn zhě suǒ wèn
尔时，具寿善现报舍利子言：“尊者所问

hé yuán gù shuō qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
‘何缘故说前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得，

hòu jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé zhōng jì zhū pú sà
后际诸菩萨摩诃萨无所有不可得，中际诸菩萨

mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé zhě shè lì zǐ yǒu qíng wú suǒ
摩诃萨无所有不可得？’者，舍利子，有情无所

yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǒu qíng kōng
有故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。有情空

gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǒu qíng yuǎn
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。有情远

lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǒu qíng wú
离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。有情无

zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé hòu jì
自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。后际、

zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù rú shì
中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如是。

shè lì zǐ sè wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà
“舍利子，色无所有故，前际诸菩萨摩诃萨

wú suǒ yǒu bù kě dé shòu xiǎng xíng shí wú suǒ yǒu gù qián
无所有不可得；受、想、行、识无所有故，前

jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sè kōng gù qián jì zhū
际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。色空故，前际诸

pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé shòu xiǎng xíng shí kōng
菩萨摩诃萨无所有不可得；受、想、行、识空

gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sè yuǎn lí gù
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。色远离故，

qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé shòu xiǎng xíng
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；受、想、行、

shí yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sè
识远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。色

wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé shòu
无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；受、

xiǎng xíng shí wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu
想、行、识无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有

bù kě dé hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
不可得。后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得
yì fù rú shì
亦复如是。

shè lì zǐ yǎn chù wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē
“舍利子，眼处无所有故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé shēn yì chù wú suǒ yǒu
萨无所有不可得；耳、鼻、舌、身、意处无所有
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǎn chù kōng gù
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。眼处空故，
qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、鼻、舌、
shēn yì chù kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě
身、意处空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé yǎn chù yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě
得。眼处远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé ěr bí shé shēn yì chù yuǎn lí gù qián jì zhū pú
得；耳、鼻、舌、身、意处远离故，前际诸菩
sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǎn chù wú zì xìng gù qián jì zhū
萨摩诃萨无所有不可得。眼处无自性故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé shēn yì
菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、鼻、舌、身、意
chù wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
处无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。
hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù rú
后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如
shì
是。

shè lì zǐ sè chù wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē
“舍利子，色处无所有故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú suǒ
萨无所有不可得；声、香、味、触、法处无所
yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sè chù kōng
有故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。色处空
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé shēng xiāng
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；声、香、
wèi chù fǎ chù kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
味、触、法处空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不

kě dé sè chùyuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù
可得。色处远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不
kě dé shēng xiāng wèi chù fǎ chùyuǎn lí gù qián jì zhū
可得；声、香、味、触、法处远离故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé sè chù wú zì xìng gù qián jì
菩萨摩诃萨无所有不可得。色处无自性故，前际
zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé shēng xiāng wèi chù
诸菩萨摩诃萨无所有不可得；声、香、味、触、
fǎ chù wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě
法处无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yì fù
得。后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复
rú shì
如是。

shè lì zǐ yǎn jiè wú suǒyǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē
“舍利子，眼界无所有故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒyǒu bù kě dé ěr bí shé shēn yì jiè wú suǒyǒu
萨无所有不可得；耳、鼻、舌、身、眼界无所有
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yǎn jiè kōng gù
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。眼界空故，
qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé ěr bí shé
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、鼻、舌、
shēn yì jiè kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě
身、眼界空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé yǎn jiè yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě
得。眼界远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé ěr bí shé shēn yì jiè yuǎn lí gù qián jì zhū pú
得；耳、鼻、舌、身、眼界远离故，前际诸菩
sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yǎn jiè wú zì xìng gù qián jì zhū
萨摩诃萨无所有不可得。眼界无自性故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé ěr bí shé shēn yì
菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、鼻、舌、身、意
jiè wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé
界无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。
hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yì fù rú
后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如
shì
是。

shè lì zǐ sè jiè wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē
“舍利子，色界无所有故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú suǒ
萨无所有不可得；声、香、味、触、法界无所
yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sè jiè kōng
有故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。色界空
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé shēng xiāng
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；声、香、
wèi chù fǎ jiè kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
味、触、法界空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不
kě dé sè jiè yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
可得。色界远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不
kě dé shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yuǎn lí gù qián jì zhū
可得；声、香、味、触、法界远离故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sè jiè wú zì xìng gù qián jì
菩萨摩诃萨无所有不可得。色界无自性故，前际
zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé shēng xiāng wèi chù
诸菩萨摩诃萨无所有不可得；声、香、味、触、
fǎ jiè wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě
法界无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù
得。后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复
rú shì
如是。

shè lì zǐ yǎn shí jiè wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó
“舍利子，眼识界无所有故，前际诸菩萨摩
hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé shēn yì shí jiè wú
诃萨无所有不可得；耳、鼻、舌、身、意识界无
suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǎn shí
所有故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。眼识
jiè kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr
界空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、
bí shé shēn yì shí jiè kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà
鼻、舌、身、意识界空故，前际诸菩萨摩诃萨
wú suǒ yǒu bù kě dé yǎn shí jiè yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē
无所有不可得。眼识界远离故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé shēn yì shí jiè yuǎn lí
萨无所有不可得；耳、鼻、舌、身、意识界远离

gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǎn shí jiè wú
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。眼识界无
zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr
自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、
bí shé shēn yì shí jiè wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē
鼻、舌、身、意识界无自性故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ
萨无所有不可得。后际、中际诸菩萨摩诃萨无所
yǒu bù kě dé yì fù rú shì
有不可得亦复如是。

shè lì zǐ yǎn chù wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē
“舍利子，眼触无所有故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé shēn yì chù wú suǒ yǒu
萨无所有不可得；耳、鼻、舌、身、意触无所有
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǎn chù kōng gù
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。眼触空故，
qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、鼻、舌、
shēn yì chù kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě
身、意触空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé yǎn chù yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě
得。眼触远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé ěr bí shé shēn yì chù yuǎn lí gù qián jì zhū pú
得；耳、鼻、舌、身、意触远离故，前际诸菩
sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yǎn chù wú zì xìng gù qián jì zhū
萨摩诃萨无所有不可得。眼触无自性故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé shēn yì
菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、鼻、舌、身、意
chù wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
触无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。
hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù rú
后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如
shì
是。

shè lì zǐ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú suǒ yǒu gù
“舍利子，眼触为缘所生诸受无所有故，
qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé ěr bí shé
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、鼻、舌、

shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú suǒyǒu gù qián jì zhū pú sà
身、意触为缘所生诸受无所有故，前际诸菩萨
mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng
摩诃萨无所有不可得。眼触为缘所生诸受空
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé ěr bǐ
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、鼻、
shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng gù qián jì zhū pú
舌、身、意触为缘所生诸受空故，前际诸菩
sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
萨摩诃萨无所有不可得。眼触为缘所生诸受
yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé ěr
远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；耳、
bǐ shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyuǎn lí gù qián
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受远离故，前
jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yǎnchùwéiyuánsuǒshēng
际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。眼触为缘所生
zhūshòu wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě
诸受无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé ěr bǐ shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú zì
得；耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受无自
xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé hòu jì
性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。后际、
zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yì fù rú shì
中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如是。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō wú suǒyǒu gù qián jì zhū
“舍利子，布施波罗蜜多无所有故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé jìng jiè ān rěn jīng jìn
菩萨摩诃萨无所有不可得；净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō wú suǒyǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē
静虑、般若波罗蜜多无所有故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒyǒu bù kě dé bù shī bō luó mì duōkōng gù qián jì zhū pú
萨无所有不可得。布施波罗蜜多空故，前际诸菩
sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
萨摩诃萨无所有不可得；净戒、安忍、精进、静
lù bō rě bō luó mì duōkōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ
虑、般若波罗蜜多空故，前际诸菩萨摩诃萨无所
yǒu bù kě dé bù shī bō luó mì duōyuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó
有不可得。布施波罗蜜多远离故，前际诸菩萨摩

hē sà wú suǒyǒu bù kě dé jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
诃萨无所有不可得；净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duōyuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ
般若波罗蜜多远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所
yǒu bù kě dé bù shī bō luó mì duō wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà
有不可得。布施波罗蜜多无自性故，前际诸菩萨
mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
摩诃萨无所有不可得；净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú
般若波罗蜜多无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无
suǒyǒu bù kě dé hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù
所有不可得。后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不
kě dé yì fù rú shì
可得亦复如是。

shè lì zǐ nèi kōng wú suǒyǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē
“舍利子，内空无所有故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒyǒu bù kě dé wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
萨无所有不可得；外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn wú sàn kōng běn xìng kōng zì gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
散无散空、本性空、自共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng wú suǒ
不可得空、无性空、自性空、无性自性空无所
yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé nèi kōng
有故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。内空
kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé wài kōng
空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；外空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ
乃至无性自性空空故，前际诸菩萨摩诃萨无所
yǒu bù kě dé nèi kōng yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú
有不可得。内空远离故，前际诸菩萨摩诃萨无
suǒyǒu bù kě dé wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yuǎn lí gù qián
所有不可得；外空乃至无性自性空远离故，前
jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé nèi kōng wú zì xìng gù
际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。内空无自性故，
qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé wài kōng nǎi zhì wú
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；外空乃至无

xìng zì xìngkōng wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu
性自性空无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有
bù kě dé hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
不可得。后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得
yì fù rú shì
亦复如是。

shè lì zǐ sì niàn zhù wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó
“舍利子，四念住无所有故，前际诸菩萨摩
hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
诃萨无所有不可得；四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī wú suǒ yǒu gù qián jì zhū
五力、七等觉支、八圣道支无所有故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sì niàn zhù kōng gù qián jì zhū
菩萨摩诃萨无所有不可得。四念住空故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng
菩萨摩诃萨无所有不可得；四正断乃至八圣
dào zhī kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sì
道支空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。四
niàn zhù yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
念住远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；
sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó
四正断乃至八圣道支远离故，前际诸菩萨摩
hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sì niàn zhù wú zì xìng gù qián jì zhū pú
诃萨无所有不可得。四念住无自性故，前际诸菩
sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào
萨摩诃萨无所有不可得；四正断乃至八圣道
zhī wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
支无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。
hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù rú
后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如
shì
是。

shè lì zǐ rú shì nǎi zhì fó shí lì wú suǒ yǒu gù qián jì
“舍利子，如是乃至佛十力无所有故，前际
zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé sì wú suǒ wèi sì wú ài
诸菩萨摩诃萨无所有不可得；四无所畏、四无碍
jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ wú
解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法无

suǒyǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé fó shí
所有故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。佛十
lì kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé sì wú
力空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；四无
suǒwèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē
所畏乃至十八佛不共法空故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒyǒu bù kě dé fó shí lì yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó
萨无所有不可得。佛十力远离故，前际诸菩萨摩
hē sà wú suǒyǒu bù kě dé sì wú suǒwèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng
诃萨无所有不可得；四无所畏乃至十八佛不共
fǎ yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé fó
法远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。佛
shí lì wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě
十力无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé sì wú suǒwèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú zì xìng gù qián jì
得；四无所畏乃至十八佛不共法无自性故，前际
zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé hòu jì zhōng jì zhū pú sà
诸菩萨摩诃萨无所有不可得。后际、中际诸菩萨
mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé yì fù rú shì
摩诃萨无所有不可得亦复如是。

shè lì zǐ shēngwén fǎ wú suǒyǒu gù qián jì zhū pú sà
“舍利子，声闻法无所有故，前际诸菩萨
mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé dú jué fǎ zhū fó fǎ wú suǒyǒu gù
摩诃萨无所有不可得；独觉法、诸佛法无所有故，
qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé shēngwén fǎ kōng
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。声闻法空
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé dú jué fǎ
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；独觉法、
zhū fó fǎ kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé
诸佛法空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。
shēngwén fǎ yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù
声闻法远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不
kě dé dú jué fǎ zhū fó fǎ yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē
可得；独觉法、诸佛法远离故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒyǒu bù kě dé shēngwén fǎ wú zì xìng gù qián jì zhū pú
萨无所有不可得。声闻法无自性故，前际诸菩
sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé dú jué fǎ zhū fó fǎ wú zì xìng
萨摩诃萨无所有不可得；独觉法、诸佛法无自性

gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé hòu jì zhōng
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。后际、中
jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù rú shì
际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如是。

shè lì zǐ yī qiè sān mó dì mén wú suǒ yǒu gù qián jì zhū
“舍利子，一切三摩地门无所有故，前际诸
pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè tuó luó ní mén wú suǒ
菩萨摩诃萨无所有不可得；一切陀罗尼门无所
yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè sān
有故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。一切三
mó dì mén kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
摩地门空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；
yī qiè tuó luó ní mén kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu
一切陀罗尼门空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有
bù kě dé yī qiè sān mó dì mén yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó
不可得。一切三摩地门远离故，前际诸菩萨摩
hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè tuó luó ní mén yuǎn lí gù qián
诃萨无所有不可得；一切陀罗尼门远离故，前
jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè sān mó dì mén
际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。一切三摩地门
wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yī
无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；一
qiè tuó luó ní mén wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ
切陀罗尼门无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所
yǒu bù kě dé hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě
有不可得。后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé yì fù rú shì
得亦复如是。

shè lì zǐ fǎ jiè wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē
“舍利子，法界无所有故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé zhēn rú shí jì bù sī yì jiè ān wǎn
萨无所有不可得；真如、实际、不思議界、安隱
jiè děng wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě
界等无所有故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可
dé fǎ jiè kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
得。法界空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；
zhēn rú shí jì bù sī yì jiè ān wǎn jiè děng kōng gù qián jì
真如、实际、不思議界、安隱界等空故，前际

zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé fǎ jiè yuǎn lí gù qián jì
诸菩萨摩诃萨无所有不可得。法界远离故，前际
zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé zhēn rú shí jì bù sī
诸菩萨摩诃萨无所有不可得；真如、实际、不思
yì jiè ān wǎn jiè děng yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú
议界、安隐界等远离故，前际诸菩萨摩诃萨无
suǒ yǒu bù kě dé fǎ jiè wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà
所有不可得。法界无自性故，前际诸菩萨摩诃萨
wú suǒ yǒu bù kě dé zhēn rú shí jì bù sī yì jiè ān wǎn jiè
无所有不可得；真如、实际、不思議界、安隐界
děng wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
等无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。
hòu jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù rú
后际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如
shì
是。

shè lì zǐ shēng wén shèng wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà
“舍利子，声闻乘无所有故，前际诸菩萨
mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé dú jué shèng dà shèng wú suǒ yǒu gù
摩诃萨无所有不可得；独觉乘、大乘无所有故，
qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé shēng wén shèng kōng
前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。声闻乘空
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé dú jué shèng
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；独觉乘、
dà shèng kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
大乘空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。
shēng wén shèng yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
声闻乘远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不
kě dé dú jué shèng dà shèng yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē
可得；独觉乘、大乘远离故，前际诸菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé shēng wén shèng wú zì xìng gù qián jì zhū pú
萨无所有不可得。声闻乘无自性故前际诸菩
sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé dú jué shèng dà shèng wú zì xìng
萨摩诃萨无所有不可得；独觉乘、大乘无自性
gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé hòu jì zhōng
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。后际、中
jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù rú shì
际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如是。

shè lì zǐ yī qiè zhì wú suǒ yǒu gù qián jì zhū pú sà mó
“舍利子，一切智无所有故，前际诸菩萨摩

hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú suǒ yǒu
诃萨无所有不可得；道相智、一切相智无所有

gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè zhì kōng
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。一切智空

gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé dào xiàng zhì
故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得；道相智、

yī qiè xiàng zhì kōng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě
一切相智空故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可

dé yī qiè zhì yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
得。一切智远离故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不

kě dé dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yuǎn lí gù qián jì zhū pú sà
可得；道相智、一切相智远离故，前际诸菩萨

mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè zhì wú zì xìng gù qián jì zhū
摩诃萨无所有不可得。一切智无自性故，前际诸

pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
菩萨摩诃萨无所有不可得；道相智、一切相智

wú zì xìng gù qián jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé hòu
无自性故，前际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。后

jì zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé yì fù rú shì
际、中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得亦复如是。

hé yǐ gù shè lì zǐ rú shì kōng zhōng qián jì bù kě
“何以故？舍利子，如是空中，前际不可

dé hòu jì bù kě dé zhōng jì bù kě dé pú sà mó hē sà yì bù
得，后际不可得，中际不可得，菩萨摩诃萨亦不

kě dé shè lì zǐ ruò rú shì kōng ruò qián jì ruò hòu jì ruò
可得。舍利子，若如是空，若前际，若后际，若

zhōng jì ruò pú sà mó hē sà rú shì yī qiè fǎ jiē wú èr wú èr
中际，若菩萨摩诃萨，如是一切法皆无二、无二

chù shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō qián jì zhū pú
处。舍利子，由此因缘，我作是说：前际诸菩

sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé hòu jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ
萨摩诃萨无所有不可得，后际诸菩萨摩诃萨无所

yǒu bù kě dé zhōng jì zhū pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
有不可得，中际诸菩萨摩诃萨无所有不可得。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō sè
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说色

wú biān jì gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jì shòu xiǎng
无边际故，当知菩萨摩诃萨亦无边际；受、想、
xíng shí wú biān jì gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jì
行、识无边际故，当知菩萨摩诃萨亦无边际；
nǎi zhì shēng wén shèng wú biān jì gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú
乃至声闻乘无边际故，当知菩萨摩诃萨亦无
biān jì dú jué shèng dà shèng wú biān jì gù dāng zhī pú sà mó
际；独觉乘、大乘无边际故，当知菩萨摩
hē sà yì wú biān jì zhě shè lì zǐ sè rú xū kōng shòu
诃萨亦无边际？’者，舍利子，色如虚空，受、
xiǎng xíng shí rú xū kōng suǒ yǐ zhě hé shè lì zǐ rú xū
想、行、识如虚空。所以者何？舍利子，如虚
kōng qián jì bù kě dé hòu jì bù kě dé zhōng jì bù kě dé yóu
空前际不可得、后际不可得、中际不可得，由
bǐ zhōng biān jù bù kě dé shuō wéi xū kōng sè nǎi zhì shí yì fù rú
彼中、边俱不可得说为虚空；色乃至识亦复如
shì qián hòu zhōng jì jù bù kě dé hé yǐ gù sè nǎi zhì
是，前、后、中际俱不可得。何以故？色乃至
shí jiē xìng kōng gù shè lì zǐ kōng zhōng qián jì bù kě dé hòu jì
识皆性空故。舍利子，空中前际不可得、后际
bù kě dé zhōng jì bù kě dé yì yǐ zhōng biān jù bù kě dé gù
不可得、中际不可得，亦以中、边俱不可得故
shuō wéi kōng shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō sè wú
说为空。舍利子，由此因缘，我作是说：色无
biān jì gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jì shòu xiǎng
际故，当知菩萨摩诃萨亦无边际；受、想、
xíng shí wú biān jì gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jì
行、识无边际故，当知菩萨摩诃萨亦无边际。
nǎi zhì sān shèng yì fù rú shì
乃至三乘亦复如是。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō jí
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说即
sè pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí sè pú sà mó hē
色，菩萨摩诃萨无所有不可得，离色，菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé jí shòu xiǎng xíng shí pú sà mó hē
萨无所有不可得；即受、想、行、识，菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí shòu xiǎng xíng shí pú sà mó hē
萨无所有不可得，离受、想、行、识，菩萨摩诃

sà wú suǒ yǒu bù kě dé nǎi zhì jí shēng wén shèng pú sà mó hē sà
萨无所有不可得；乃至即声闻乘，菩萨摩訶萨

wú suǒ yǒu bù kě dé lí shēng wén shèng pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu
无所有不可得，离声闻乘，菩萨摩訶萨无所有

bù kě dé jí dú jué shèng dà shèng pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu
不可得；即独觉乘、大乘，菩萨摩訶萨无所有

bù kě dé lí dú jué shèng dà shèng pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu
不可得，离独觉乘、大乘，菩萨摩訶萨无所有

bù kě dé zhě shè lì zǐ sè sè xìng kōng shòu xiǎng
不可得？’者，舍利子，色色性空，受、想、

xíng shí shòu xiǎng xíng shí xìng kōng hé yǐ gù sè xìng kōng
行、识受、想、行、识性空。何以故？色性空

zhōng sè wú suǒ yǒu bù kě dé gù zhū pú sà mó hē sà yì wú suǒ yǒu
中，色无所有不可得故，诸菩萨摩訶萨亦无所有

bù kě dé shòu xiǎng xíng shí xìng kōng zhōng shòu xiǎng
不可得；受、想、行、识性空中，受、想、

xíng shí wú suǒ yǒu bù kě dé gù zhū pú sà mó hē sà yì wú suǒ yǒu
行、识无所有不可得故，诸菩萨摩訶萨亦无所有

bù kě dé shè lì zǐ fēi sè fēi sè xìng kōng fēi shòu xiǎng
不可得。舍利子，非色非色性空，非受、想、

xíng shí fēi shòu xiǎng xíng shí xìng kōng hé yǐ gù fēi sè
行、识非受、想、行、识性空。何以故？非色

xìng kōng zhōng fēi sè wú suǒ yǒu bù kě dé gù zhū pú sà mó hē sà
性空中，非色无所有不可得故，诸菩萨摩訶萨

yì wú suǒ yǒu bù kě dé fēi shòu xiǎng xíng shí xìng kōng zhōng
亦无所有不可得；非受、想、行、识性空中，

fēi shòu xiǎng xíng shí wú suǒ yǒu bù kě dé gù zhū pú sà mó hē
非受、想、行、识无所有不可得故，诸菩萨摩訶

sà yì wú suǒ yǒu bù kě dé shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō
萨亦无所有不可得。舍利子，由此因缘我作是说：

jí sè pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí sè pú sà mó
即色，菩萨摩訶萨无所有不可得，离色，菩萨摩

hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé jí shòu xiǎng xíng shí pú sà mó
訶萨无所有不可得；即受、想、行、识，菩萨摩

hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí shòu xiǎng xíng shí pú sà mó
訶萨无所有不可得，离受、想、行、识，菩萨摩

hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé nǎi zhì sān shèng yì fù rú shì
訶萨无所有不可得。乃至三乘亦复如是。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō wǒ
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说我

yú shì děng yī qiè fǎ yī yī qiè zhǒng yī qiè chù yī qiè shí qiú
于是等一切法，以一切种、一切处、一切时求

zhū pú sà mó hē sà dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě dé yún hé lìng wǒ yǐ bō
诸菩萨摩诃萨都无所见竟不可得，云何令我以般

rě bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu zhū pú sà mó hē sà zhě shè lì
若波罗蜜多教诫教授诸菩萨摩诃萨？’者，舍利

zǐ sè sè xìng kōng gù sè yú sè wú suǒ yǒu bù kě dé sè yú shòu
子，色色性空故，色于色无所有不可得，色于受、

xiǎng xíng shí wú suǒ yǒu bù kě dé sè zhōng shòu xiǎng xíng
想、行、识无所有不可得，色中受、想、行、

shí yì wú suǒ yǒu bù kě dé shòu shòu xìng kōng gù shòu yú shòu wú suǒ
识亦无所有不可得。受受性空故，受于受无所

yǒu bù kě dé shòu yú sè xiǎng xíng shí wú suǒ yǒu bù kě dé
有不可得，受于色、想、行、识无所有不可得，

shòu zhōng sè xiǎng xíng shí yì wú suǒ yǒu bù kě dé xiǎng xiǎng
受中色、想、行、识亦无所有不可得。想想

xìng kōng gù xiǎng yú xiǎng wú suǒ yǒu bù kě dé xiǎng yú sè shòu
性空故，想于想无所有不可得，想于色、受、

xíng shí wú suǒ yǒu bù kě dé xiǎng zhōng sè shòu xíng shí yì
行、识无所有不可得，想中色、受、行、识亦

wú suǒ yǒu bù kě dé xíng xíng xìng kōng gù xíng yú xíng wú suǒ yǒu bù kě
无所有不可得。行行性空故，行于行无所有不可

de xíng yú sè shòu xiǎng shí wú suǒ yǒu bù kě dé xíng zhōng
得，行于色、受、想、识无所有不可得，行中

sè shòu xiǎng shí yì wú suǒ yǒu bù kě dé shí shí xìng kōng gù
色、受、想、识亦无所有不可得。识识性空故，

shí yú shí wú suǒ yǒu bù kě dé shí yú sè shòu xiǎng xíng wú suǒ
识于识无所有不可得，识于色、受、想、行无所

yǒu bù kě dé shí zhōng sè shòu xiǎng xíng yì wú suǒ yǒu bù kě
有不可得，识中色、受、想、行亦无所有不可

de
得。

shè lì zǐ yǎn chù yǎn chù xìng kōng gù yǎn chù yú yǎn chù wú
“舍利子，眼处眼处性空故，眼处于眼处无

suǒ yǒu bù kě dé yǎn chù yú ěr bí shé shēn yì chù wú suǒ
所有不可得，眼处于耳、鼻、舌、身、意处无所

yǒu bù kě dé yǎnchùzhōng ěr bí shé shēn yì chù yì wú
有不可得，眼处中耳、鼻、舌、身、意处亦无
suǒyǒu bù kě dé ěr chù ěr chùxìngkōng gù ěr chù yú ěr chù wú suǒ
所有不可得。耳处耳处性空故，耳处于耳处无所
yǒu bù kě dé ěr chù yú yǎn bí shé shēn yì chù wú suǒyǒu
有不可得，耳处于眼、鼻、舌、身、意处无所
bù kě dé ěr chùzhōngyǎn bí shé shēn yì chù yì wú suǒ
不可得，耳处中眼、鼻、舌、身、意处亦无所
yǒu bù kě dé bí chù bí chùxìngkōng gù bí chù yú bí chù wú suǒyǒu
有不可得。鼻处鼻处性空故，鼻处于鼻处无所
bù kě dé bí chù yú yǎn ěr shé shēn yì chù wú suǒyǒu bù
不可得，鼻处于眼、耳、舌、身、意处无所
kě dé bí chùzhōngyǎn ěr shé shēn yì chù yì wú suǒyǒu
可得，鼻处中眼、耳、舌、身、意处亦无所
bù kě dé shé chù shé chùxìngkōng gù shé chù yú shé chù wú suǒyǒu bù
不可得。舌处舌处性空故，舌处于舌处无所
kě dé shé chù yú yǎn ěr bí shēn yì chù wú suǒyǒu bù kě
可得，舌处于眼、耳、鼻、身、意处无所
dé shé chùzhōngyǎn ěr bí shēn yì chù yì wú suǒyǒu bù
得，舌处中眼、耳、鼻、身、意处亦无所
kě dé shēn chù shēn chùxìngkōng gù shēn chù yú shēn chù wú suǒyǒu bù
可得。身处身处性空故，身处于身处无所
kě dé shēn chù yú yǎn ěr bí shé yì chù wú suǒyǒu bù kě
可得，身处于眼、耳、鼻、舌、意处无所
dé shēn chùzhōngyǎn ěr bí shé yì chù yì wú suǒyǒu bù
得，身处中眼、耳、鼻、舌、意处亦无所
kě dé yì chù yì chùxìngkōng gù yì chù yú yì chù wú suǒyǒu bù kě
可得。意处意处性空故，意处于意处无所
dé yì chù yú yǎn ěr bí shé shēn chù wú suǒyǒu bù kě dé
得，意处于眼、耳、鼻、舌、身处无所
yì chùzhōngyǎn ěr bí shé shēn chù yì wú suǒyǒu bù kě dé
意处中眼、耳、鼻、舌、身处亦无所

shè lì zǐ sè chù sè chùxìngkōng gù sè chù yú sè chù wú
“舍利子，色处色处性空故，色处于色处无

suǒyǒu bù kě dé sè chù yú shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú
所有不可得，色处于声、香、味、触、法处无
suǒyǒu bù kě dé sè chùzhōngshēng xiāng wèi chù fǎ chù yì
所有不可得，色处中声、香、味、触、法处亦

wú suǒ yǒu bù kě dé shēngchù shēngchù xìng kōng gù shēngchù yú shēng
无所有不可得。声处声处性空故，声处于声
chù wú suǒ yǒu bù kě dé shēngchù yú sè xiāng wèi chù fǎ
处无所有不可得，声处于色、香、味、触、法
chù wú suǒ yǒu bù kě dé shēngchù zhōng sè xiāng wèi chù fǎ
处无所有不可得，声处中色、香、味、触、法
chù yì wú suǒ yǒu bù kě dé xiāngchù xiāngchù xìng kōng gù xiāngchù yú
处亦无所有不可得。香处香处性空故，香处于
xiāngchù wú suǒ yǒu bù kě dé xiāngchù yú sè shēng wèi chù
香处无所有不可得，香处于色、声、味、触、
fǎ chù wú suǒ yǒu bù kě dé xiāngchù zhōng sè shēng wèi chù
法处无所有不可得，香处中色、声、味、触、
fǎ chù yì wú suǒ yǒu bù kě dé wèichù wèichù xìng kōng gù wèichù yú
法处亦无所有不可得。味处味处性空故，味处于
wèichù wú suǒ yǒu bù kě dé wèichù yú sè shēng xiāng chù
味处无所有不可得，味处于色、声、香、触、
fǎ chù wú suǒ yǒu bù kě dé wèichù zhōng sè shēng xiāng chù
法处无所有不可得，味处中色、声、香、触、
fǎ chù yì wú suǒ yǒu bù kě dé chùchù chùchù xìng kōng gù chùchù yú
法处亦无所有不可得。触处触处性空故，触处于
chùchù wú suǒ yǒu bù kě dé chùchù yú sè shēng xiāng wèi
触处无所有不可得，触处于色、声、香、味、
fǎ chù wú suǒ yǒu bù kě dé chùchù zhōng sè shēng xiāng wèi
法处无所有不可得，触处中色、声、香、味、
fǎ chù yì wú suǒ yǒu bù kě dé fǎ chù fǎ chù xìng kōng gù fǎ chù yú
法处亦无所有不可得。法处法处性空故，法处于
fǎ chù wú suǒ yǒu bù kě dé fǎ chù yú sè shēng xiāng wèi
法处无所有不可得，法处于色、声、香、味、
chùchù wú suǒ yǒu bù kě dé fǎ chù zhōng sè shēng xiāng wèi
触处无所有不可得，法处中色、声、香、味、
chùchù yì wú suǒ yǒu bù kě dé
触处亦无所有不可得。

shè lì zǐ yǎn jiè yǎn jiè xìng kōng gù yǎn jiè yú yǎn jiè wú
“舍利子，眼界眼界性空故，眼界于眼界无
suǒ yǒu bù kě dé yǎn jiè yú ěr bí shé shēn yì jiè wú suǒ
所有不可得，眼界于耳、鼻、舌、身、眼界无所
yǒu bù kě dé yǎn jiè zhōng ěr bí shé shēn yì jiè yì wú
有不可得，眼界中耳、鼻、舌、身、眼界亦无

suǒyǒu bù kě dé ěr jiè ěr jiè xìngkōng gù ěr jiè yú ěr jiè wú suǒ
所有不可得。耳界耳界性空故，耳界于耳界无所

yǒu bù kě dé ěr jiè yú yǎn bí shé shēn yì jiè wú suǒyǒu
有不可得，耳界于眼、鼻、舌、身、意界无所有

bù kě dé ěr jiè zhōngyǎn bí shé shēn yì jiè yì wú suǒ
不可得，耳界中眼、鼻、舌、身、意界亦无所

yǒu bù kě dé bí jiè bí jiè xìngkōng gù bí jiè yú bí jiè wú suǒyǒu
有不可得。鼻界鼻界性空故，鼻界于鼻界无所有

bù kě dé bí jiè yú yǎn ěr shé shēn yì jiè wú suǒyǒu bù
不可得，鼻界于眼、耳、舌、身、意界无所有不

kě dé bí jiè zhōngyǎn ěr shé shēn yì jiè yì wú suǒyǒu
可得，鼻界中眼、耳、舌、身、意界亦无所

bù kě dé shé jiè shé jiè xìngkōng gù shé jiè yú shé jiè wú suǒyǒu bù
不可得。舌界舌界性空故，舌界于舌界无所有不

kě dé shé jiè yú yǎn ěr bí shēn yì jiè wú suǒyǒu bù kě
可得，舌界于眼、耳、鼻、身、意界无所有不可

de shé jiè zhōngyǎn ěr bí shēn yì jiè yì wú suǒyǒu bù
得，舌界中眼、耳、鼻、身、意界亦无所

kě dé shēn jiè shēn jiè xìngkōng gù shēn jiè yú shēn jiè wú suǒyǒu bù
可得。身界身界性空故，身界于身界无所有不

kě dé shēn jiè yú yǎn ěr bí shé yì jiè wú suǒyǒu bù kě
可得，身界于眼、耳、鼻、舌、意界无所有不可

de shēn jiè zhōngyǎn ěr bí shé yì jiè yì wú suǒyǒu bù
得，身界中眼、耳、鼻、舌、意界亦无所

kě dé yì jiè yì jiè xìngkōng gù yì jiè yú yì jiè wú suǒyǒu bù kě
可得。意界意界性空故，意界于意界无所有不可

de yì jiè yú yǎn ěr bí shé shēn jiè wú suǒyǒu bù kě dé
得，意界于眼、耳、鼻、舌、身界无所有不可得，

yì jiè zhōngyǎn ěr bí shé shēn jiè yì wú suǒyǒu bù kě dé
意界中眼、耳、鼻、舌、身界亦无所不可得。

shè lì zǐ sè jiè sè jiè xìngkōng gù sè jiè yú sè jiè wú
“舍利子，色界色界性空故，色界于色界无

suǒyǒu bù kě dé sè jiè yú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú
所有不可得，色界于声、香、味、触、法界无

suǒyǒu bù kě dé sè jiè zhōngshēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì
所有不可得，色界中声、香、味、触、法界亦

wú suǒyǒu bù kě dé shēng jiè shēng jiè xìngkōng gù shēng jiè yú shēng
无所有不可得。声界声界性空故，声界于声

jiè wú suǒyǒu bù kě dé shēng jiè yú sè xiāng wèi chù fǎ
界无所有不可得，声界于色、香、味、触、法

jiè wú suǒyǒu bù kě dé shēng jiè zhōng sè xiāng wèi chù fǎ
界无所有不可得，声界中色、香、味、触、法

jiè yì wú suǒyǒu bù kě dé xiāng jiè xiāng jiè xìngkōng gù xiāng jiè yú
界亦无所有不可得。香界香界性空故，香界于

xiāng jiè wú suǒyǒu bù kě dé xiāng jiè yú sè shēng wèi chù
香界无所有不可得，香界于色、声、味、触、

fǎ jiè wú suǒyǒu bù kě dé xiāng jiè zhōng sè shēng wèi chù
法界无所有不可得，香界中色、声、味、触、

fǎ jiè yì wú suǒyǒu bù kě dé wèi jiè wèi jiè xìngkōng gù wèi jiè yú
法界亦无所有不可得。味界味界性空故，味界于

wèi jiè wú suǒyǒu bù kě dé wèi jiè yú sè shēng xiāng chù
味界无所有不可得，味界于色、声、香、触、

fǎ jiè wú suǒyǒu bù kě dé wèi jiè zhōng sè shēng xiāng chù
法界无所有不可得，味界中色、声、香、触、

fǎ jiè yì wú suǒyǒu bù kě dé chù jiè chù jiè xìngkōng gù chù jiè yú
法界亦无所有不可得。触界触界性空故，触界于

chù jiè wú suǒyǒu bù kě dé chù jiè yú sè shēng xiāng wèi
触界无所有不可得，触界于色、声、香、味、

fǎ jiè wú suǒyǒu bù kě dé chù jiè zhōng sè shēng xiāng wèi
法界无所有不可得，触界中色、声、香、味、

fǎ jiè yì wú suǒyǒu bù kě dé fǎ jiè fǎ jiè xìngkōng gù fǎ jiè yú
法界亦无所有不可得。法界法界性空故，法界于

fǎ jiè wú suǒyǒu bù kě dé fǎ jiè yú sè shēng xiāng wèi
法界无所有不可得，法界于色、声、香、味、

chù jiè wú suǒyǒu bù kě dé fǎ jiè zhōng sè shēng xiāng wèi
触界无所有不可得，法界中色、声、香、味、

chù jiè yì wú suǒyǒu bù kě dé
触界亦无所有不可得。

shè lì zǐ yǎn shí jiè yǎn shí jiè xìngkōng gù yǎn shí jiè yú
“舍利子，眼识界眼识界性空故，眼识界于

yǎn shí jiè wú suǒyǒu bù kě dé yǎn shí jiè yú ěr bí shé shēn
眼识界无所有不可得，眼识界于耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè wú suǒyǒu bù kě dé yǎn shí jiè zhōng ěr bí shé shēn
意识界无所有不可得，眼识界中耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè yì wú suǒyǒu bù kě dé ěr shí jiè ěr shí jiè xìngkōng gù
意识界亦无所有不可得。耳识界耳识界性空故，

ěr shí jiè yú ěr shí jiè wú suǒ yǒu bù kě dé ěr shí jiè yú yǎn bí
耳识界于耳识界无所有不可得，耳识界于眼、鼻、
shé shēn yì shí jiè wú suǒ yǒu bù kě dé ěr shí jiè zhōng yǎn
舌、身、意识界无所有不可得，耳识界中眼、
bí shé shēn yì shí jiè yì wú suǒ yǒu bù kě dé bí shí jiè bí
鼻、舌、身、意识界亦无所有不可得。鼻识界鼻
shí jiè xìng kōng gù bí shí jiè yú bí shí jiè wú suǒ yǒu bù kě dé bí
识界性空故，鼻识界于鼻识界无所有不可得，鼻
shí jiè yú yǎn ěr shé shēn yì shí jiè wú suǒ yǒu bù kě dé
识界于眼、耳、舌、身、意识界无所有不可得，
bí shí jiè zhōng yǎn ěr shé shēn yì shí jiè yì wú suǒ yǒu bù
鼻识界中眼、耳、舌、身、意识界亦无所有不
kě dé shé shí jiè shé shí jiè xìng kōng gù shé shí jiè yú shé shí jiè wú
可得。舌识界舌识界性空故，舌识界于舌识界无
suǒ yǒu bù kě dé shé shí jiè yú yǎn ěr bí shēn yì shí jiè
所有不可得，舌识界于眼、耳、鼻、身、意识界
wú suǒ yǒu bù kě dé shé shí jiè zhōng yǎn ěr bí shēn yì
无所有不可得，舌识界中眼、耳、鼻、身、意
shí jiè yì wú suǒ yǒu bù kě dé shēn shí jiè shēn shí jiè xìng kōng gù
识界亦无所有不可得。身识界身识界性空故，
shēn shí jiè yú shēn shí jiè wú suǒ yǒu bù kě dé shēn shí jiè yú yǎn
身识界于身识界无所有不可得，身识界于眼、
ěr bí shé yì shí jiè wú suǒ yǒu bù kě dé shēn shí jiè zhōng
耳、鼻、舌、意识界无所有不可得，身识界中
yǎn ěr bí shé yì shí jiè yì wú suǒ yǒu bù kě dé yì shí
眼、耳、鼻、舌、意识界亦无所有不可得。意识
jiè yì shí jiè xìng kōng gù yì shí jiè yú yì shí jiè wú suǒ yǒu bù kě
界意识界性空故，意识界于意识界无所有不可
dé yì shí jiè yú yǎn ěr bí shé shēn shí jiè wú suǒ yǒu bù
得，意识界于眼、耳、鼻、舌、身识界无所有不
kě dé yì shí jiè zhōng yǎn ěr bí shé shēn shí jiè yì wú
可得，意识界中眼、耳、鼻、舌、身识界亦无
suǒ yǒu bù kě dé
所有不可得。

shè lì zǐ yǎn chù yǎn chù xìng kōng gù yǎn chù yú yǎn chù wú
“舍利子，眼触眼触性空故，眼触于眼触无
suǒ yǒu bù kě dé yǎn chù yú ěr bí shé shēn yì chù wú suǒ
所有不可得，眼触于耳、鼻、舌、身、意触无所

yǒu bù kě dé yǎnchùzhōng ěr bí shé shēn yì chù yì wú
有不可得，眼触中耳、鼻、舌、身、意触亦无

suǒyǒu bù kě dé ěr chù ěr chùxìngkōng gù ěr chù yú ěr chù wú suǒ
所有不可得。耳触耳触性空故，耳触于耳触无所

yǒu bù kě dé ěr chù yú yǎn bí shé shēn yì chù wú suǒyǒu
有不可得，耳触于眼、鼻、舌、身、意触无所

bù kě dé ěr chùzhōngyǎn bí shé shēn yì chù yì wú suǒ
不可得，耳触中眼、鼻、舌、身、意触亦无所

yǒu bù kě dé bí chù bí chùxìngkōng gù bí chù yú bí chù wú suǒyǒu
有不可得。鼻触鼻触性空故，鼻触于鼻触无所

bù kě dé bí chù yú yǎn ěr shé shēn yì chù wú suǒyǒu bù
不可得，鼻触于眼、耳、舌、身、意触无所

kě dé bí chùzhōngyǎn ěr shé shēn yì chù yì wú suǒyǒu
可得，鼻触中眼、耳、舌、身、意触亦无所

bù kě dé shé chù shé chùxìngkōng gù shé chù yú shé chù wú suǒyǒu bù
不可得。舌触舌触性空故，舌触于舌触无所

kě dé shé chù yú yǎn ěr bí shēn yì chù wú suǒyǒu bù kě
可得，舌触于眼、耳、鼻、身、意触无所

de shé chùzhōngyǎn ěr bí shēn yì chù yì wú suǒyǒu bù
得，舌触中眼、耳、鼻、身、意触亦无所

kě dé shēnchùshēnchùxìngkōng gù shēnchù yú shēnchù wú suǒyǒu bù
可得。身触身触性空故，身触于身触无所

kě dé shēnchù yú yǎn ěr bí shé yì chù wú suǒyǒu bù kě
可得，身触于眼、耳、鼻、舌、意触无所

de shēnchùzhōngyǎn ěr bí shé yì chù yì wú suǒyǒu bù
得，身触中眼、耳、鼻、舌、意触亦无所

kě dé yì chù yì chùxìngkōng gù yì chù yú yì chù wú suǒyǒu bù kě
可得。意触意触性空故，意触于意触无所

de yì chù yú yǎn ěr bí shé shēnchù wú suǒyǒu bù kě dé
得，意触于眼、耳、鼻、舌、身触无所

yì chùzhōngyǎn ěr bí shé shēnchù yì wú suǒyǒu bù kě dé
意触中眼、耳、鼻、舌、身触亦无所

shè lì zǐ yǎnchùwéiyuán suǒshēngzhū shòuyǎnchùwéiyuán
“舍利子，眼触为缘所生诸受眼触为缘

suǒshēngzhū shòuxìngkōng gù yǎnchùwéiyuán suǒshēngzhū shòu yú yǎn
所生诸受性空故，眼触为缘所生诸受于眼

chùwéiyuán suǒshēngzhū shòu wú suǒyǒu bù kě dé yǎnchùwéiyuán suǒ
触为缘所生诸受无所不可得，眼触为缘所

shēngzhūshòu yú ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhū
生 诸 受 于 耳、鼻、舌、身、意 触 为 缘 所 生 诸
shòu wú suǒyǒu bù kě dé yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuzhōng ěr
受 无 所 有 不 可 得，眼 触 为 缘 所 生 诸 受 中 耳、
bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì wú suǒyǒu bù kě
鼻、舌、身、意 触 为 缘 所 生 诸 受 亦 无 所 有 不 可
dé ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
得。耳 触 为 缘 所 生 诸 受 耳 触 为 缘 所 生 诸 受
xìngkōng gù ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú ěr chùwéiyuánsuǒ
性 空 故，耳 触 为 缘 所 生 诸 受 于 耳 触 为 缘 所
shēngzhūshòu wú suǒyǒu bù kě dé ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú
生 诸 受 无 所 有 不 可 得，耳 触 为 缘 所 生 诸 受 于
yǎn bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú suǒyǒu bù
眼、鼻、舌、身、意 触 为 缘 所 生 诸 受 无 所 有 不
kě dé ěr chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuzhōngyǎn bí shé shēn
可 得，耳 触 为 缘 所 生 诸 受 中 眼、鼻、舌、身、
yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì wú suǒyǒu bù kě dé bí chùwéi
意 触 为 缘 所 生 诸 受 亦 无 所 有 不 可 得。鼻 触 为
yuánsuǒshēngzhūshòu bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng gù bí
缘 所 生 诸 受 鼻 触 为 缘 所 生 诸 受 性 空 故，鼻
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú suǒ
触 为 缘 所 生 诸 受 于 鼻 触 为 缘 所 生 诸 受 无 所
yǒu bù kě dé bí chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú yǎn ěr shé
有 不 可 得，鼻 触 为 缘 所 生 诸 受 于 眼、耳、舌、
shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú suǒyǒu bù kě dé bí chùwéi
身、意 触 为 缘 所 生 诸 受 无 所 有 不 可 得，鼻 触 为
yuánsuǒshēngzhūshòuzhōngyǎn ěr shé shēn yì chùwéiyuánsuǒ
缘 所 生 诸 受 中 眼、耳、舌、身、意 触 为 缘 所
shēngzhūshòu yì wú suǒyǒu bù kě dé shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
生 诸 受 亦 无 所 有 不 可 得。舌 触 为 缘 所 生 诸 受
shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìngkōng gù shé chùwéiyuánsuǒshēng
舌 触 为 缘 所 生 诸 受 性 空 故，舌 触 为 缘 所 生
zhūshòu yú shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú suǒyǒu bù kě dé shé
诸 受 于 舌 触 为 缘 所 生 诸 受 无 所 有 不 可 得，舌
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú yǎn ěr bí shēn yì chùwéiyuán
触 为 缘 所 生 诸 受 于 眼、耳、鼻、身、意 触 为 缘
suǒshēngzhūshòu wú suǒyǒu bù kě dé shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
所 生 诸 受 无 所 有 不 可 得，舌 触 为 缘 所 生 诸 受

zhōngyǎn ěr bí shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì wú
中眼、耳、鼻、身、意触为缘所生诸受亦无
suǒyǒu bù kě dé shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòushēnchùwéiyuánsuǒ
所有不可得。身触为缘所生诸受身触为缘所
shēngzhūshòuxìngkōng gù shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú shēnchù
生诸受性空故，身触为缘所生诸受于身触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú suǒyǒu bù kě dé shēnchùwéiyuánsuǒ
为缘所生诸受无所有不可得，身触为缘所
shēngzhūshòu yú yǎn ěr bí shé yì chùwéiyuánsuǒshēngzhū
生诸受于眼、耳、鼻、舌、意触为缘所生诸
shòu wú suǒyǒu bù kě dé shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuzhōngyǎn
受无所有不可得，身触为缘所生诸受中眼、
ěr bí shé yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì wú suǒyǒu bù kě
耳、鼻、舌、意触为缘所生诸受亦无所有不可
dé yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
得。意触为缘所生诸受意触为缘所生诸受
xìngkōng gù yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú yì chùwéiyuánsuǒ
性空故，意触为缘所生诸受于意触为缘所
shēngzhūshòu wú suǒyǒu bù kě dé yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú
生诸受无所有不可得，意触为缘所生诸受于
yǎn ěr bí shé shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú suǒyǒu bù
眼、耳、鼻、舌、身触为缘所生诸受无所有不
kě dé yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuzhōngyǎn ěr bí shé
可得，意触为缘所生诸受中眼、耳、鼻、舌、
shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì wú suǒyǒu bù kě dé
身触为缘所生诸受亦无所有不可得。

大般若波罗蜜多经卷第四百二十一

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí èr 大般若波罗蜜多经卷第四百二十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn wú biān jì pǐn dì èr shí sān zhī sān 第二分无边际品第二十三之三

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō xìng
“舍利子，布施波罗蜜多布施波罗蜜多性

kōng gù bù shī bō luó mì duō yú bù shī bō luó mì duō wú suǒ yǒu bù
空故，布施波罗蜜多于布施波罗蜜多无所有不

kě dé bù shī bō luó mì duō yú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
可得，布施波罗蜜多于净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō wú suǒ yǒu bù kě dé bù shī bō luó mì duō zhōng
般若波罗蜜多无所有不可得，布施波罗蜜多中

jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì wú suǒ
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦无所

yǒu bù kě dé nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō xìng
有不可得。乃至般若波罗蜜多般若波罗蜜多性

kōng gù bō rě bō luó mì duō yú bō rě bō luó mì duō wú suǒ yǒu bù
空故，般若波罗蜜多于般若波罗蜜多无所有不

kě dé bō rě bō luó mì duō yú bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
可得，般若波罗蜜多于布施、净戒、安忍、精进、

jìng lǜ bō luó mì duō wú suǒ yǒu bù kě dé bō rě bō luó mì duō zhōng
静虑波罗蜜多无所有不可得，般若波罗蜜多中

bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō luó mì duō yì wú suǒ
布施、净戒、安忍、精进、静虑波罗蜜多亦无所

yǒu bù kě dé
有不可得。

shè lì zǐ nèi kōng nèi kōng xìng kōng gù nèi kōng yú nèi kōng
“舍利子，内空内空性空故，内空于内空

wú suǒ yǒu bù kě dé nèi kōng yú wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
无所有不可得，内空于外空、内外空、空空、

dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、

wú jì kōng sǎn wú sǎn kōng běnxìng kōng zì gòngxiàng kōng yī
 无际空、散无散空、本性空、自共相空、一
 qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì
 切法空、不可得空、无性空、自性空、无性自
 xìng kōng wú suǒ yǒu bù kě dé nèi kōng zhōng wài kōng nǎi zhì wú xìng zì
 性空无所有不可得，内空 中 外空乃至无性自
 xìng kōng yì wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú
 性空亦无所有不可得。如是乃至无性自性空无
 xìng zì xìng kōng xìng kōng gù wú xìng zì xìng kōng yú wú xìng zì xìng kōng wú
 性自性空性空故，无性自性空于无性自性空无
 suǒ yǒu bù kě dé wú xìng zì xìng kōng yú nèi kōng nǎi zhì zì xìng kōng wú
 所有不可得，无性自性空于内空乃至自性空无
 suǒ yǒu bù kě dé wú xìng zì xìng kōng zhōng nèi kōng nǎi zhì zì xìng kōng
 所有不可得，无性自性空 中 内空乃至自性空
 yì wú suǒ yǒu bù kě dé
 亦无所有不可得。

shè lì zǐ sì niàn zhù sì niàn zhù xìng kōng gù sì niàn zhù
 “舍利子，四念住四念住性空故，四念住
 yú sì niàn zhù wú suǒ yǒu bù kě dé sì niàn zhù yú sì zhèng duàn sì
 于四念住无所有不可得，四念住于四正断、四
 shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī wú suǒ
 神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支无所
 yǒu bù kě dé sì niàn zhù zhōng sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī
 有不可得，四念住中四正断乃至八圣道支
 yì wú suǒ yǒu bù kě dé nǎi zhì bā shèng dào zhī bā shèng dào zhī xìng
 亦无所有不可得。乃至八圣道支八圣道支性
 kōng gù bā shèng dào zhī yú bā shèng dào zhī wú suǒ yǒu bù kě dé bā
 空故，八圣道支于八圣道支无所有不可得，八
 shèng dào zhī yú sì niàn zhù nǎi zhì qī děng jué zhī wú suǒ yǒu bù kě dé
 圣道支于四念住乃至七等觉支无所有不可得，
 bā shèng dào zhī zhōng sì niàn zhù nǎi zhì qī děng jué zhī yì wú suǒ yǒu
 八圣道支中四念住乃至七等觉支亦无所有
 bù kě dé
 不可得。

shè lì zǐ rú shì nǎi zhì fó shí lì fó shí lì xìng kōng gù
 “舍利子，如是乃至佛十力佛十力性空故，
 fó shí lì yú fó shí lì wú suǒ yǒu bù kě dé fó shí lì yú sì wú suǒ
 佛十力于佛十力无所有不可得，佛十力于四无所

wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā
畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八
fó bú gòng fǎ wú suǒ yǒu bù kě dé fó shí lì zhōng sì wú suǒ wèi nǎi
佛不共法无所有不可得，佛十力中四无所畏乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi zhì shí
至十八佛不共法亦无所有不可得。如是乃至十
bā fó bú gòng fǎ shí bā fó bú gòng fǎ xìng kōng gù shí bā fó bú
八佛不共法十八佛不共法性空故，十八佛不
gòng fǎ yú shí bā fó bú gòng fǎ wú suǒ yǒu bù kě dé shí bā fó bú
共法于十八佛不共法无所有不可得、十八佛不
gòng fǎ yú fó shí lì nǎi zhì dà shě wú suǒ yǒu bù kě dé shí bā fó
共法于佛十力乃至大舍无所有不可得，十八佛
bú gòng fǎ zhōng fó shí lì nǎi zhì dà shě yì wú suǒ yǒu bù kě dé
不共法中佛十力乃至大舍亦无所有不可得。

shè lì zǐ yī qiè sān mó dì mén yī qiè sān mó dì mén xìng
“舍利子，一切三摩地门一切三摩地门性
kōng gù yī qiè sān mó dì mén yú yī qiè sān mó dì mén wú suǒ yǒu bù
空故，一切三摩地门于一切三摩地门无所有不
kě dé yī qiè sān mó dì mén yú yī qiè tuó luó ní mén wú suǒ yǒu bù
可得，一切三摩地门于一切陀罗尼门无所有不
kě dé yī qiè sān mó dì mén zhōng yī qiè tuó luó ní mén yì wú suǒ yǒu
可得，一切三摩地门中一切陀罗尼门亦无所有
bù kě dé yī qiè tuó luó ní mén yī qiè tuó luó ní mén xìng kōng gù
不可得。一切陀罗尼门一切陀罗尼门性空故，
yī qiè tuó luó ní mén yú yī qiè tuó luó ní mén wú suǒ yǒu bù kě dé
一切陀罗尼门于一切陀罗尼门无所有不可得，
yī qiè tuó luó ní mén yú yī qiè sān mó dì mén wú suǒ yǒu bù kě dé
一切陀罗尼门于一切三摩地门无所有不可得，
yī qiè tuó luó ní mén zhōng yī qiè sān mó dì mén yì wú suǒ yǒu bù kě
一切陀罗尼门中一切三摩地门亦无所有不可
dé
得。

shè lì zǐ zhǒng xìng fǎ zhǒng xìng fǎ xìng kōng gù zhǒng xìng
“舍利子，种性法种性法性空故，种性
fǎ yú zhǒng xìng fǎ wú suǒ yǒu bù kě dé zhǒng xìng fǎ yú dì bā yù
法于种性法无所有不可得，种性法于第八、预
liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué pú sà rú lái fǎ
流、一来、不还、阿罗汉、独觉、菩萨、如来法

wú suǒ yǒu bù kě dé zhǒng xìng fǎ zhōng dì bā nǎi zhì rú lái fǎ yì wú
无所有不可得，种性法中第八乃至如来法亦无
suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi zhì rú lái fǎ rú lái fǎ xìng kōng gù rú
所有不可得。如是乃至如来法如来法性空故，如
lái fǎ yú rú lái fǎ wú suǒ yǒu bù kě dé rú lái fǎ yú zhǒng xìng nǎi
来法于如来法无所有不可得，如来法于种性乃
zhì pú sà fǎ wú suǒ yǒu bù kě dé rú lái fǎ zhōng zhǒng xìng nǎi zhì pú
至菩萨法无所有不可得，如来法中种性乃至菩
sà fǎ yì wú suǒ yǒu bù kě dé
萨法亦无所有不可得。

shè lì zǐ jìng guān dì jìng guān dì xìng kōng gù jìng guān dì
“舍利子，净观地净观地性空故，净观地
yú jìng guān dì wú suǒ yǒu bù kě dé jìng guān dì yú zhǒng xìng dì dì
于净观地无所有不可得，净观地于种性地、第
bā dì jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì
八地、具见地、薄地、离欲地、已办地、独觉地、
pú sà dì rú lái dì wú suǒ yǒu bù kě dé jìng guān dì zhōng zhǒng xìng
菩萨地、如来地无所有不可得，净观地中种性
dì nǎi zhì rú lái dì yì wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi zhì rú lái dì
地乃至如来地亦无所有不可得。如是乃至如来地
rú lái dì xìng kōng gù rú lái dì yú rú lái dì wú suǒ yǒu bù kě dé
如来地性空故，如来地于如来地无所有不可得，
rú lái dì yú jìng guān dì nǎi zhì pú sà dì wú suǒ yǒu bù kě dé rú
如来地于净观地乃至菩萨地无所有不可得，如
lái dì zhōng jìng guān dì nǎi zhì pú sà dì yì wú suǒ yǒu bù kě dé
来地中净观地乃至菩萨地亦无所有不可得。

shè lì zǐ jí xǐ dì jí xǐ dì xìng kōng gù jí xǐ dì yú
“舍利子，极喜地极喜地性空故，极喜地于
jí xǐ dì wú suǒ yǒu bù kě dé jí xǐ dì yú lí gòu dì fā guāng
极喜地无所有不可得，极喜地于离垢地、发光
dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú
地、焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不
dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì wú suǒ yǒu bù kě dé jí xǐ dì
动地、善慧地、法云地无所有不可得，极喜地
zhōng lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì yì wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi
中离垢地乃至法云地亦无所有不可得。如是乃
zhì fǎ yún dì fǎ yún dì xìng kōng gù fǎ yún dì yú fǎ yún dì wú suǒ
至法云地法云地性空故，法云地于法云地无所

yǒu bù kě dé fǎ yún dì yú jí xǐ dì nǎi zhì shàn huì dì wú suǒ yǒu
有不可得，法云地于极喜地乃至善慧地无所有
bù kě dé fǎ yún dì zhōng jí xǐ dì nǎi zhì shàn huì dì yì wú suǒ yǒu
不可得，法云地中极喜地乃至善慧地亦无所有
bù kě dé
不可得。

shè lì zǐ yī qiè zhì yī qiè zhì xìngkōng gù yī qiè zhì yú
“舍利子，一切智一切智性空故，一切智于
yī qiè zhì wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè zhì yú dào xiàng zhì yī qiè
一切智无所有不可得，一切智于道相智、一切
xiàng zhì wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè zhì zhōng dào xiàng zhì yī qiè
相智无所有不可得，一切智中道相智、一切
xiàng zhì yì wú suǒ yǒu bù kě dé dào xiàng zhì dào xiàng zhì xìngkōng gù
相智亦无所有不可得。道相智道相智性空故，
dào xiàng zhì yú dào xiàng zhì wú suǒ yǒu bù kě dé dào xiàng zhì yú yī
道相智于道相智无所有不可得，道相智于一
qiè zhì yī qiè xiàng zhì wú suǒ yǒu bù kě dé dào xiàng zhì zhōng yī qiè
切智、一切相智无所有不可得，道相智中一切
zhì yī qiè xiàng zhì yì wú suǒ yǒu bù kě dé yī qiè xiàng zhì yī qiè
智、一切相智亦无所有不可得。一切相智一切
xiàng zhì xìngkōng gù yī qiè xiàng zhì yú yī qiè xiàng zhì wú suǒ yǒu bù
相智性空故，一切相智于一切相智无所有不
kě dé yī qiè xiàng zhì yú yī qiè zhì dào xiàng zhì wú suǒ yǒu bù kě
可得，一切相智于一切智、道相智无所有不可
dé yī qiè xiàng zhì zhōng yī qiè zhì dào xiàng zhì yì wú suǒ yǒu bù kě
得，一切相智中一切智、道相智亦无所有不可
dé
得。

shè lì zǐ yù liú yù liú xìngkōng gù yù liú yú yù liú wú
“舍利子，预流预流性空故，预流于预流无
suǒ yǒu bù kě dé yù liú yú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué
所有不可得，预流于一来、不还、阿罗汉、独觉、
pú sà rú lái wú suǒ yǒu bù kě dé yù liú zhōng yī lái nǎi zhì rú lái
菩萨、如来无所有不可得，预流中一来乃至如来
yì wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi zhì rú lái rú lái xìngkōng gù rú
亦无所有不可得。如是乃至如来如来性空故，如
lái yú rú lái wú suǒ yǒu bù kě dé rú lái yú yù liú nǎi zhì pú sà wú
来于如来无所有不可得，如来于预流乃至菩萨无

suǒyǒu bù kě dé rú lái zhōng yù liú nǎi zhì pú sà yì wú suǒyǒu bù
所有不可得，如来中预流乃至菩萨亦无所有不
kě dé
可得。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà pú sà mó hē sà xìngkōng gù
“舍利子，菩萨摩诃萨菩萨摩诃萨性空故，
pú sà mó hē sà yú pú sà mó hē sà wú suǒyǒu bù kě dé pú sà mó
菩萨摩诃萨于菩萨摩诃萨无所有不可得，菩萨摩
hē sà yú bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiàoshòu wú suǒyǒu bù kě dé
诃萨于般若波罗蜜多、教诫教授无所有不可得，
pú sà mó hē sà zhōng bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiàoshòu yì wú suǒ
菩萨摩诃萨中般若波罗蜜多、教诫教授亦无所
yǒu bù kě dé bō rě bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō xìngkōng gù
有不可得。般若波罗蜜多般若波罗蜜多性空故，
bō rě bō luó mì duō yú bō rě bō luó mì duō wú suǒyǒu bù kě dé
般若波罗蜜多于般若波罗蜜多无所有不可得，
bō rě bō luó mì duō yú pú sà mó hē sà jiào jiè jiàoshòu wú suǒyǒu
般若波罗蜜多于菩萨摩诃萨、教诫教授无所有
bù kě dé bō rě bō luó mì duō zhōng pú sà mó hē sà jiào jiè jiào
不可得，般若波罗蜜多中菩萨摩诃萨、教诫教
shòu yì wú suǒyǒu bù kě dé jiào jiè jiàoshòu jiào jiè jiàoshòu xìngkōng gù
授亦无所有不可得。教诫教授教诫教授性空故，
jiào jiè jiàoshòu yú jiào jiè jiàoshòu wú suǒyǒu bù kě dé jiào jiè jiàoshòu
教诫教授于教诫教授无所有不可得，教诫教授
yú pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō wú suǒyǒu bù kě dé jiào
于菩萨摩诃萨、般若波罗蜜多无所有不可得，教
jiè jiàoshòu zhōng pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō yì wú suǒyǒu
诫教授中菩萨摩诃萨、般若波罗蜜多亦无所有
bù kě dé
不可得。

shè lì zǐ wǒ yú shì děng yī qiè fǎ yī yī qiè zhǒng
“舍利子，我于是等一切法，以一切种、
yī qiè chù yī qiè shí qiú pú sà mó hē sà dōu wú suǒyǒu yì bù kě dé
一切处、一切时求菩萨摩诃萨都无所有亦不可得。
hé yǐ gù zì xìngkōng gù shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì
何以故？自性空故。舍利子，由此因缘，我作是
shuō wǒ yú shì děng yī qiè fǎ yī yī qiè zhǒng yī qiè chù yī
说：我于是等一切法，以一切种、一切处、一

qiè shí qiú zhū pú sà mó hē sà dōu wú suǒ yǒu jìng bù kě dé yún hé
切时，求诸菩萨摩诃萨都无所有¹竟不可得，云何
lìng wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu zhū pú sà mó hē
令我以般若波罗蜜多教诫、教授诸菩萨摩诃
sà
萨？

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō zhū
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说诸
pú sà mó hē sà zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
菩萨摩诃萨诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性？’
zhě shè lì zǐ yǐ zhū pú sà mó hē sà míng wéi kè shè gù
者，舍利子，以诸菩萨摩诃萨名唯客摄故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé yuán gù shuō yǐ zhū pú sà
时，舍利子问善现言：“何缘故说以诸菩萨
mó hē sà míng wéi kè suǒ shè
摩诃萨名唯客所摄？”

shàn xiàn duì yuē shè lì zǐ rú sè míng wéi kè suǒ shè shòu
善现对曰：“舍利子，如色名唯客所摄，受、
xiǎng xíng shí míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé sè fēi míng
想、行、识名亦唯客所摄。所以者何？色非名，
míng fēi sè shòu xiǎng xíng shí fēi míng míng fēi shòu xiǎng
名非色；受、想、行、识非名，名非受、想、
xíng shí sè děng zhōng wú míng míng zhōng wú sè děng fēi hé fēi
行、识。色等中无名，名中无色等，非合非
sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ sè děng yǔ míng jù zì xìng kōng gù
散但假施設。何以故？以色等与名俱自性空故，
zì xìng kōng zhōng ruò sè děng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù
自性空中，若色等、若名，俱无所有不可得故。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī
舍利子，菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯
gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
故说：诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎn chù míng wéi kè suǒ shè ěr bí shé
“舍利子，如眼处名唯客所摄，耳、鼻、舌、
shēn yì chù míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yǎn chù fēi míng
身、意处名亦唯客所摄。所以者何？眼处非名，

¹ 大正藏：有；永乐北藏及龙藏：见；校勘：有

míng fēi yǎnchù ěr bí shé shēn yì chù fēi míng míng fēi
名非眼处；耳、鼻、舌、身、意处非名，名非
ěr bí shé shēn yì chù yǎnchùděngzhōng wú míng míng
耳、鼻、舌、身、意处。眼处等中无名，名
zhōng wú yǎnchùděng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ
中无眼处等，非合非散但假施設。何以故？以
yǎnchùděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò yǎnchù
眼处等与名俱自性空故，自性空中，若眼处
děng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ pú sà mó
等、若名，俱无所有不可得故。舍利子，菩萨摩
hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó
诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说：诸菩萨摩
hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú sè chù míng wéi kè suǒ shè shēng xiāng
“舍利子，如色处名唯客所摄，声、香、
wèi chù fǎ chù míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé sè chù fēi
味、触、法处名亦唯客所摄。所以者何？色处非
míng míng fēi sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù fēi míng
名，名非色处；声、香、味、触、法处非名，
míng fēi shēng xiāng wèi chù fǎ chù sè chùděngzhōng wú míng
名非声、香、味、触、法处。色处等中无名，
míngzhōng wú sè chùděng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù
名中无色处等，非合非散但假施設。何以故？
yǐ sè chùděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò sè
以色处等与名俱自性空故，自性空中，若色
chùděng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ pú
处等、若名，俱无所有不可得故。舍利子，菩
sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说：诸菩
sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎn jiè míng wéi kè suǒ shè ěr bí shé
“舍利子，如眼界名唯客所摄，耳、鼻、舌、
shēn yì jiè míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yǎn jiè fēi míng
身、眼界名亦唯客所摄。所以者何？眼界非名，
míng fēi yǎn jiè ěr bí shé shēn yì jiè fēi míng míng fēi
名非眼界；耳、鼻、舌、身、眼界非名，名非

ěr bí shé shēn yì jiè yǎn jiè dēngzhōng wú míng míng
耳、鼻、舌、身、眼界。眼界等中无名，名
zhōng wú yǎn jiè dēng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ
中无眼界等，非合非散但假施設。何以故？以
yǎn jiè dēng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò yǎn jiè
眼界等与名俱自性空故，自性空中，若眼界
dēng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ pú sà mó
等、若名，俱无所有不可得故。舍利子，菩萨摩
hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó
诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说：诸菩萨摩
hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú sè jiè míng wéi kè suǒ shè shēng xiāng
“舍利子，如色界名唯客所摄，声、香、
wèi chù fǎ jiè míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé sè jiè fēi
味、触、法界名亦唯客所摄。所以者何？色界非
míng míng fēi sè jiè shēng xiāng wèi chù fǎ jiè fēi míng
名，名非色界，声、香、味、触、法界非名，
míng fēi shēng xiāng wèi chù fǎ jiè sè jiè dēngzhōng wú míng
名非声、香、味、触、法界。色界等中无名，
míngzhōng wú sè jiè dēng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù
名中无色界等，非合非散但假施設。何以故？
yǐ sè jiè dēng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò sè
以色界等与名俱自性空故，自性空中，若色
jiè dēng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ pú sà
界等、若名，俱无所有不可得故。舍利子，菩萨
mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà
摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说：诸菩萨
mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎn shí jiè míng wéi kè suǒ shè ěr bí
“舍利子，如眼识界名唯客所摄，耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yǎn shí
舌、身、意识界名亦唯客所摄。所以者何？眼识
jiè fēi míng míng fēi yǎn shí jiè ěr bí shé shēn yì shí
界非名，名非眼识界；耳、鼻、舌、身、意识
jiè fēi míng míng fēi ěr bí shé shēn yì shí jiè yǎn shí
界非名，名非耳、鼻、舌、身、意识界。眼识

jiè děngzhōng wú míng míngzhōng wú yǎn shí jiè děng fēi hé fēi sàndàn
界等中无名，名中无眼识界等，非合非散但

jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ yǎn shí jiè děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù
假施設。何以故？以眼识界等与名俱自性空故，

zì xìngkōngzhōng ruò yǎn shí jiè děng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě
自性空中，若眼识界等、若名，俱无所有不可

dé gù shè lì zǐ pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè
得故。舍利子，菩萨摩訶萨名亦复如是唯客所摄，

yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dānyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
由斯故说：诸菩萨摩訶萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎnchù míng wéi kè suǒ shè ěr bí shé
“舍利子，如眼触名唯客所摄，耳、鼻、舌、

shēn yì chù míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yǎnchù fēi míng
身、意触名亦唯客所摄。所以者何？眼触非名，

míng fēi yǎnchù ěr bí shé shēn yì chù fēi míng míng fēi
名非眼触；耳、鼻、舌、身、意触非名，名非

ěr bí shé shēn yì chù yǎnchù děngzhōng wú míng míng
耳、鼻、舌、身、意触。眼触等中无名，名

zhōng wú yǎnchù děng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ
中无眼触等，非合非散但假施設。何以故？以

yǎnchù děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò yǎnchù
眼触等与名俱自性空故，自性空中，若眼触

děng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ pú sà mó
等、若名，俱无所有不可得故。舍利子，菩萨摩

hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó
訶萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说：诸菩萨摩

hē sà dānyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
訶萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu míng wéi kè
“舍利子，如眼触为缘所生诸受名唯客

suǒ shè ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu míng
所摄，耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受名

yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi
亦唯客所摄。所以者何？眼触为缘所生诸受非

míng míng fēi yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ěr bí shé shēn
名，名非眼触为缘所生诸受；耳、鼻、舌、身、

yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi míng míng fēi ěr bí shé shēn
意触为缘所生诸受非名，名非耳、鼻、舌、身、

yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu děng
意触为缘所生诸受。眼触为缘所生诸受等
zhōng wú míng míng zhōng wú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu děng fēi
中无名，名中无眼触为缘所生诸受等，非
hé fēi sǎn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
合非散但假施設。何以故？以眼触为缘所生诸
shòu děng yǔ míng jù zì xìng kōng gù zì xìng kōng zhōng ruò yǎn chù wéi
受等与名俱自性空故，自性空中，若眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu děng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù
缘所生诸受等、若名，俱无所有不可得故。
shè lì zǐ pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī
舍利子，菩萨摩訶萨名亦复如是唯客所摄，由斯
gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
故说：诸菩萨摩訶萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú bù shī bō luó mì duō míng wéi kè suǒ shè jìng
“舍利子，如布施波罗蜜多名唯客所摄，净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō míng yì wéi kè
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多名亦唯客
suǒ shè suǒ yǐ zhě hé bù shī bō luó mì duō fēi míng míng fēi bù shī
所摄。所以者何？布施波罗蜜多非名，名非布施
bō luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
波罗蜜多；净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō fēi míng míng fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
蜜多非名，名非净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō děng zhōng wú míng míng zhōng wú
波罗蜜多。布施波罗蜜多等中无名，名中无
bù shī bō luó mì duō děng fēi hé fēi sǎn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù
布施波罗蜜多等，非合非散但假施設。何以故？

yǐ bù shī bō luó mì duō děng yǔ míng jù zì xìng kōng gù zì xìng kōng
以布施波罗蜜多等与名俱自性空故，自性空
zhōng ruò bù shī bō luó mì duō děng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě
中，若布施波罗蜜多等、若名，俱无所有不可
dé gù shè lì zǐ pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè
得故。舍利子，菩萨摩訶萨名亦复如是唯客所摄，
yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
由斯故说：诸菩萨摩訶萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú nèi kōng míng wéi kè suǒ shè wài kōng nèi
“舍利子，如内空名唯客所摄，外空、内

wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéi
外空、空空、大空、胜义空、有为空、无为

kōng bì jìngkōng wú jì kōng sàn wú sàn kōng běnxìngkōng zì
空、毕竟空、无际空、散无散空、本性空、自

gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自

xìngkōng wú xìng zì xìngkōngmíng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé
性空、无性自性空名亦唯客所摄。所以者何？

nèi kōng fēi míng míng fēi nèi kōng wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng fēi
内空非名，名非内空；外空乃至无性自性空非

míng míng fēi wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng nèi kōngděngzhōng wú
名，名非外空乃至无性自性空。内空等中无

míng míngzhōng wú nèi kōngděng fēi hé fēi sàn dàn jiǎ shī shè hé
名，名中无内空等，非合非散但假施設。何

yǐ gù yǐ nèi kōngděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng
以故？以内空等与名俱自性空故，自性空中，

ruò nèi kōngděng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ
若内空等、若名，俱无所有不可得故。舍利子，

pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū
菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说：诸

pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú sì niàn zhù míng wéi kè suǒ shè sì zhèng duàn
“舍利子，如四念住名唯客所摄，四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī míng
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支名

yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé sì niàn zhù fēi míng míng fēi sì
亦唯客所摄。所以者何？四念住非名，名非四

niàn zhù sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī fēi míng míng fēi sì
念住；四正断乃至八圣道支非名，名非四

zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī sì niàn zhù děng zhōng wú míng míng
正断乃至八圣道支。四念住等中无名，名

zhōng wú sì niàn zhù děng fēi hé fēi sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù
中无四念住等，非合非散但假施設。何以故？

yǐ sì niàn zhù děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò
以四念住等与名俱自性空故，自性空中，若

sì niàn zhù děng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ
四念住等、若名，俱无所有不可得故。舍利子，

pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū
菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说：诸

pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú shì nǎi zhì rú fó shí lì míng wéi kè suǒ shè
“舍利子，如是乃至如佛十力名唯客所摄，

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、

shí bā fó bú gòng fǎ míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé fó shí
十八佛不共法名亦唯客所摄。所以者何？佛十

lì fēi míng míng fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú
力非名，名非佛十力；四无所畏乃至十八佛不

gòng fǎ fēi míng míng fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
共法非名，名非四无所畏乃至十八佛不共法。

fó shí lì děng zhōng wú míng míng zhōng wú fó shí lì děng fēi hé fēi
佛十力等中无名，名中无佛十力等，非合非

sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ fó shí lì děng yǔ míng jù zì xìng
散但假施設。何以故？以佛十力等与名俱自性

kōng gù zì xìng kōng zhōng ruò fó shí lì děng ruò míng jù wú
空故，自性空中，若佛十力等、若名，俱无

suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì
所有不可得故。舍利子，菩萨摩诃萨名亦复如是

wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng
唯客所摄，由斯故说：诸菩萨摩诃萨但有假名

dōu wú zì xìng
都无自性。

shè lì zǐ rú yī qiè sān mó dì mén míng wéi kè suǒ shè yī
“舍利子，如一切三摩地门名唯客所摄，一

qiè tuó luó ní mén míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yī qiè sān
切陀罗尼门名亦唯客所摄。所以者何？一切三

mó dì mén fēi míng míng fēi yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní
摩地门非名，名非一切三摩地门；一切陀罗尼

mén fēi míng míng fēi yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān mó dì mén děng
门非名，名非一切陀罗尼门。一切三摩地门等

zhōng wú míng míng zhōng wú yī qiè sān mó dì mén děng fēi hé fēi sàn
中无名，名中无一切三摩地门等，非合非散

dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ yī qiè sān mó dì mén děng yǔ míng jù
但假施設。何以故？以一切三摩地门等与名俱

zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò yī qiè sān mó dì mén děng
自性空故，自性空中，若一切三摩地门等、
ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù shè lì zǐ pú sà mó hē sà
若名，俱无所有不可得故。舍利子，菩萨摩诃萨
míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà
名亦复如是唯客所摄，由斯故说：诸菩萨摩诃萨
dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
但有假名都无自性。

shè lì zǐ nǎi zhì rú yī qiè zhì míng wéi kè suǒ shè dào
“舍利子，乃至如一切智名唯客所摄，道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì míng yì wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yī
相智、一切相智名亦唯客所摄。所以者何？一
qiè zhì fēi míng míng fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi
切智非名，名非一切智；道相智、一切相智非
míng míng fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì děng zhōng wú
名，名非道相智、一切相智。一切智等中无
míng míng zhōng wú yī qiè zhì děng fēi hé fēi sàn dàn jiǎ shī shè hé
名，名中无一切智等，非合非散但假施設。何
yǐ gù yǐ yī qiè zhì děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
以故？以一切智等与名俱自性空故，自性空
zhōng ruò yī qiè zhì děng ruò míng jù wú suǒ yǒu bù kě dé gù
中，若一切智等、若名，俱无所有不可得故。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī
舍利子，菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯
gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
故说：诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō rú
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说如
shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng zhě shè
说我等毕竟不生但有假名都无自性？’者，舍
lì zǐ wǒ bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng nǎi zhì jiàn
利子，我毕竟无所有不可得，云何有生？乃至见
zhě yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ sè
者亦毕竟无所有不可得，云何有生？舍利子，色
bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shòu xiǎng xíng
毕竟无所有不可得，云何有生？受、想、行、
shí yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ yǎn
识亦毕竟无所有不可得，云何有生？舍利子，眼

chù bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng ěr bí shé
处毕竟无所有不可得，云何有生？耳、鼻、舌、
shēn yì chù yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè
身、意处亦毕竟无所有不可得，云何有生？舍
lì zǐ sè chù bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shēng
利子，色处毕竟无所有不可得，云何有生？声、
xiāng wèi chù fǎ chù yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu
香、味、触、法处亦毕竟无所有不可得，云何有
shēng shè lì zǐ yǎn jiè bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu
生？舍利子，眼界毕竟无所有不可得，云何有
shēng ěr bí shé shēn yì jiè yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě
生？耳、鼻、舌、身、意界亦毕竟无所有不可
dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ sè jiè bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé
得，云何有生？舍利子，色界毕竟无所有不可得，
yún hé yǒu shēng shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì bì jìng wú suǒ
云何有生？声、香、味、触、法界亦毕竟无所
yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ yǎn shí jiè bì jìng wú suǒ
有不可得，云何有生？舍利子，眼识界毕竟无所
yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng ěr bí shé shēn yì shí
有不可得，云何有生？耳、鼻、舌、身、意识
jiè yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ yǎn
界亦毕竟无所有不可得，云何有生？舍利子，眼
chù bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng ěr bí shé
触毕竟无所有不可得，云何有生？耳、鼻、舌、
shēn yì chù yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè
身、意触亦毕竟无所有不可得，云何有生？舍
lì zǐ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé
利子，眼触为缘所生诸受毕竟无所有不可得，
yún hé yǒu shēng ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng
云何有生？耳、鼻、舌、身、意触为缘所生
zhū shòu yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ
诸受亦毕竟无所有不可得，云何有生？舍利子，
bù shī bō luó mì duō bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng
布施波罗蜜多毕竟无所有不可得，云何有生？
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yì bì jìng
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦毕竟
wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ nèi kōng bì jìng
无所有不可得，云何有生？舍利子，内空毕竟

wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
无所有不可得，云何有生？外空乃至无性自性

kōng yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ
空亦毕竟无所有不可得，云何有生？舍利子，

sì niàn zhù bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng sì zhèng
四念住毕竟无所有不可得，云何有生？四正

duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu
断乃至八圣道支亦毕竟无所有不可得，云何有

shēng shè lì zǐ rú shì nǎi zhì fó shí lì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě
生？舍利子，如是乃至佛十力毕竟无所有不可

de yún hé yǒu shēng sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì
得，云何有生？四无所畏乃至十八佛不共法亦

bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì zǐ yī qiè sān
毕竟无所有不可得，云何有生？舍利子，一切三

mó dì mén bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng yī qiè tuó
摩地门毕竟无所有不可得，云何有生？一切陀

luó ní mén yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu shēng shè lì
罗尼门亦毕竟无所有不可得，云何有生？舍利

zǐ nǎi zhì shēng wén chéng bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé yǒu
子，乃至声闻乘毕竟无所有不可得，云何有

shēng dú jué chéng dà chéng yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé
生？独觉乘、大乘亦毕竟无所有不可得，云何

yǒu shēng shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō rú shuō wǒ
有生？舍利子，由此因缘我作是说：如说我

děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
等毕竟不生，但有假名都无自性。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō zhū
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说诸

fǎ yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng zhě shè lì
法亦尔毕竟不生但有假名都无自性’者，舍利

zǐ zhū fǎ dōu wú hé hé zì xìng hé yǐ gù hé hé yǒu fǎ zì xìng
子，诸法都无和合自性。何以故？和合有法自性

kōng gù
空故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé fǎ dōu wú hé hé zì
时，舍利子问善现言：“何法都无和合自

xìng
性？”

shànxiàn duì yuē shè lì zǐ sè dōu wú hé hé zì xìng shòu
善现对曰：“舍利子，色都无和合自性，受、
xiǎng xíng shí yì dōu wú hé hé zì xìng yǎnchù dōu wú hé hé zì xìng
想、行、识亦都无和合自性；眼处都无和合自性，
ěr bí shé shēn yì chù yì dōu wú hé hé zì xìng sè chù dōu
耳、鼻、舌、身、意处亦都无和合自性；色处都
wú hé hé zì xìng shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì dōu wú hé
无和合自性，声、香、味、触、法处亦都无和
hé hé zì xìng yǎn jiè dōu wú hé hé zì xìng ěr bí shé shēn
合自性；眼界都无和合自性，耳、鼻、舌、身、
yì jiè yì dōu wú hé hé zì xìng sè jiè dōu wú hé hé zì xìng shēng
眼界亦都无和合自性；色界都无和合自性，声、
xiāng wèi chù fǎ jiè yì dōu wú hé hé zì xìng yǎn shí jiè dōu wú
香、味、触、法界亦都无和合自性；眼识界都无
hé hé zì xìng ěr bí shé shēn yì shí jiè yì dōu wú hé hé
和合自性，耳、鼻、舌、身、意识界亦都无和合
zì xìng yǎnchù dōu wú hé hé zì xìng ěr bí shé shēn yì
自性；眼触都无和合自性，耳、鼻、舌、身、意
chù yì dōu wú hé hé zì xìng yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu dōu wú
触亦都无和合自性；眼触为缘所生诸受都无
hé hé zì xìng ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
和合自性，耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸
shòu yì dōu wú hé hé zì xìng bù shī bō luó mì duō dōu wú hé hé zì
受亦都无和合自性；布施波罗蜜多都无和合自
xìng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì
性，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦
dōu wú hé hé zì xìng sì niàn zhù dōu wú hé hé zì xìng sì zhèng duàn
都无和合自性；四念住都无和合自性，四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yì
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支亦
dōu wú hé hé zì xìng nǎi zhì fó shí lì dōu wú hé hé zì xìng sì wú
都无和合自性；乃至佛十力都无和合自性，四无
suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí
所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十
bā fó bú gòng fǎ yì dōu wú hé hé zì xìng nǎi zhì shēng wén chéng dōu
八佛不共法亦都无和合自性；乃至声闻乘都
wú hé hé zì xìng dú jué shèng dà shèng yì dōu wú hé hé zì xìng
无和合自性，独觉乘、大乘亦都无和合自性。

shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō zhū fǎ yì ěr bì jìng bù
舍利子，由此因缘我作是说：诸法亦尔毕竟不
shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
生，但有假名都无自性。

fù cì shè lì zǐ zhū fǎ fēi cháng yì wú suǒ qù
“复次，舍利子，诸法非常亦无所去。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé fǎ fēi cháng yì wú suǒ
时，舍利子问善现言：“何法非常亦无所
qù ? ”
去？”

shàn xiàn duì yuē shè lì zǐ sè fēi cháng yì wú suǒ qù shòu
善现对曰：“舍利子，色非常亦无所去，受、
xiǎng xíng shí fēi cháng yì wú suǒ qù hé yǐ gù shè lì zǐ
想、行、识非常亦无所去。何以故？舍利子，
ruò fǎ fēi cháng zì xìng jìn gù shè lì zǐ yóu sī gù shuō ruò fǎ
若法非常，自性尽故。舍利子，由斯故说若法
fēi cháng yì wú suǒ qù
非常亦无所去。

shè lì zǐ yǒu wéi fǎ fēi cháng yì wú suǒ qù wú wéi fǎ
“舍利子，有为法非常亦无所去，无为法
fēi cháng yì wú suǒ qù yǒu lòu fǎ fēi cháng yì wú suǒ qù wú lòu fǎ
非常亦无所去；有漏法非常亦无所去，无漏法
fēi cháng yì wú suǒ qù shàn fǎ fēi cháng yì wú suǒ qù fēi shàn fǎ
非常亦无所去；善法非常亦无所去，非善法
fēi cháng yì wú suǒ qù yǒu jì fǎ fēi cháng yì wú suǒ qù wú jì fǎ
非常亦无所去；有记法非常亦无所去，无记法
fēi cháng yì wú suǒ qù hé yǐ gù shè lì zǐ ruò fǎ fēi cháng
非常亦无所去。何以故？舍利子，若法非常，
zì xìng jìn gù shè lì zǐ yóu sī gù shuō ruò fǎ fēi cháng yì wú
自性尽故。舍利子，由斯故说：若法非常亦无
suǒ qù
所去。

fù cì shè lì zǐ zhū fǎ fēi cháng yì bú miè huài
“复次，舍利子，诸法非常亦不灭坏。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé fǎ fēi cháng yì bú miè
时，舍利子问善现言：“何法非常亦不灭
huài ? ”
坏？”

shànxiàn duì yuē shè lì zǐ sè fēi cháng yì bú mièhuài
善现对曰：“舍利子，色非常亦不灭坏，
shòu xiǎng xíng shí fēi cháng yì bú mièhuài hé yǐ gù běnxìng
受、想、行、识非常亦不灭坏。何以故？本性
ěr gù
尔故。

shè lì zǐ yǒuwéi fǎ fēi cháng yì bú mièhuài wú wéi fǎ
“舍利子，有为法非常亦不灭坏，无为法
fēi cháng yì bú mièhuài yǒulòu fǎ fēi cháng yì bú mièhuài wú lòu
非常亦不灭坏；有漏法非常亦不灭坏，无漏
fǎ fēi cháng yì bú mièhuài shàn fǎ fēi cháng yì bú mièhuài fēi shàn
法非常亦不灭坏；善法非常亦不灭坏，非善
fǎ fēi cháng yì bú mièhuài yǒu jì fǎ fēi cháng yì bú mièhuài wú
法非常亦不灭坏；有记法非常亦不灭坏，无
jì fǎ fēi cháng yì bú mièhuài hé yǐ gù běnxìng ěr gù
记法非常亦不灭坏。何以故？本性尔故。

shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō zhū fǎ yì ěr bì
“舍利子，由此因缘我作是说：诸法亦尔毕
jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
竟不生，但有假名都无自性。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō hé
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说何
děng sè bì jìng bù shēng hé děng shòu xiǎng xíng shí bì jìng bù
等色毕竟不生？何等受、想、行、识毕竟不
shēng nǎi zhì hé děng shēng wén chéng bì jìng bù shēng hé děng dú
生？乃至何等声闻乘毕竟不生？何等独
jué shèng dà shèng bì jìng bù shēng zhě shè lì zǐ yī qiè sè
觉乘、大乘毕竟不生？’者，舍利子，一切色
běnxìng bù shēng yī qiè shòu xiǎng xíng shí běnxìng bù shēng
本性不生，一切受、想、行、识本性不生。
hé yǐ gù shè lì zǐ yī qiè sè nǎi zhì shí fēi suǒ zuò gù fēi suǒ
何以故？舍利子，一切色乃至识非所作故，非所
qǐ gù suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè sè nǎi zhì shí zuò zhě qǐ zhě bù
起故。所以者何？以一切色乃至识作者、起者不
kě dé gù shè lì zǐ nǎi zhì yī qiè shēng wén chéng běnxìng bù shēng
可得故。舍利子，乃至一切声闻乘本性不生，
yī qiè dú jué shèng dà shèng běnxìng bù shēng hé yǐ gù shè lì
一切独觉乘、大乘本性不生。何以故？舍利

zǐ yī qiè shēngwénshèng dú jué shèng dà shèng fēi suǒ zuò gù
子，一切声闻乘、独觉乘、大乘非所作故，
fēi suǒ qǐ gù suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè shēngwénshèng dú jué
非所起故。所以者何？以一切声闻乘、独觉
shèng dà shèng zuò zhě qǐ zhě bù kě dé gù shè lì zǐ yóu cǐ
乘、大乘作者、起者不可得故。舍利子，由此
yīn yuán wǒ zuò shì shuō hé děng sè bì jìng bù shēng hé děng shòu
因缘我作是说：何等色毕竟不生，何等受、
xiǎng xíng shí bì jìng bù shēng nǎi zhì hé děng shēngwénshèng bì jìng
想、行、识毕竟不生？乃至何等声闻乘毕竟
bù shēng hé děng dú jué shèng dà shèng bì jìng bù shēng
不生？何等独觉乘、大乘毕竟不生？

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō ruò
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说若

bì jìng bù shēng zé bù míng sè yì bù míng shòu xiǎng xíng shí
毕竟不生则不名色，亦不名受、想、行、识；
nǎi zhì ruò bì jìng bù shēng zé bù míng shēngwénshèng yì bù míng dú
乃至若毕竟不生则不名声闻乘，亦不名独
jué shèng dà shèng zhě shè lì zǐ sè běnxìngkōng gù ruò
觉乘、大乘？’者，舍利子，色本性空故，若
fǎ běnxìngkōng zé bù kě shī shè ruò shēng ruò miè ruò zhù ruò yì
法本性空则不可施設若生、若灭、若住、若异。

yóu cǐ yuán gù ruò bì jìng bù shēng zé bù míng sè hé yǐ gù kōng
由此缘故，若毕竟不生则不名色。何以故？空

fēi sè gù shè lì zǐ shòu xiǎng xíng shí běnxìngkōng gù
非色故。舍利子，受、想、行、识本性空故，
ruò fǎ běnxìngkōng zé bù kě shī shè ruò shēng ruò miè ruò zhù ruò
若法本性空则不可施設若生、若灭、若住、若

yì yóu cǐ yuán gù ruò bì jìng bù shēng zé bù míng shòu xiǎng
异。由此缘故，若毕竟不生则不名受、想、

xíng shí hé yǐ gù kōng fēi shòu xiǎng xíng shí gù shè
行、识。何以故？空非受、想、行、识故。舍

lì zǐ nǎi zhì shēngwénshèngběnxìngkōng gù ruò fǎ běnxìngkōng zé
利子，乃至声闻乘本性空故，若法本性空则

bù kě shī shè ruò shēng ruò miè ruò zhù ruò yì yóu cǐ yuán gù
不可施設若生、若灭、若住、若异。由此缘故，

ruò bì jìng bù shēng zé bù míng shēngwénshèng hé yǐ gù kōng fēi
若毕竟不生则不名声闻乘。何以故？空非

shēngwénshèng gù shè lì zǐ dú jué shèng dà shèngběnxìngkōng gù
声 闻 乘 故。舍 利 子，独 觉 乘、大 乘 本 性 空 故，
ruò fǎ běnxìngkōng zé bù kě shī shè ruò shēng ruò miè ruò zhù ruò
若 法 本 性 空 则 不 可 施 设 若 生、若 灭、若 住、若
yì yóu cǐ yuán gù ruò bì jìng bù shēng zé bù míng dú jué shèng
异。由 此 缘 故，若 毕 竟 不 生 则 不 名 独 觉 乘、
dà shèng hé yǐ gù kōng fēi dú jué shèng dà shèng gù shè lì
大 乘。何 以 故？空 非 独 觉 乘、大 乘 故。舍 利
zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō ruò bì jìng bù shēng zé bù míng sè
子，由 此 因 缘 我 作 是 说：若 毕 竟 不 生 则 不 名 色，
yì bù míngshòu xiǎng xíng shí nǎi zhì ruò bì jìng bù shēng zé bù
亦 不 名 受、想、行、识；乃 至 若 毕 竟 不 生 则 不
míngshēngwénshèng yì bù míng dú jué shèng dà shèng
名 声 闻 乘，亦 不 名 独 觉 乘、大 乘。

fù cì shè lì zǐ zūnzhě suǒ wèn hé yuán gù shuō wǒ
“复 次，舍 利 子，尊 者 所 问 ‘何 缘 故 说 我

qǐ néng yǐ bì jìng bù shēng bō rě bō luó mì duōjiào jiè jiàoshòu bì jìng
岂 能 以 毕 竟 不 生 般 若 波 罗 蜜 多 教 诫 教 授 毕 竟
bù shēngzhū pú sà mó hē sà zhě shè lì zǐ bì jìng bù shēng
不 生 诸 菩 萨 摩 诃 萨？’ 者，舍 利 子，毕 竟 不 生
jí shì bō rě bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō jí shì bì jìng bù
即 是 般 若 波 罗 蜜 多，般 若 波 罗 蜜 多 即 是 毕 竟 不
shēng hé yǐ gù bì jìng bù shēng yǔ bō rě bō luó mì duō wú èr
生。何 以 故？毕 竟 不 生 与 般 若 波 罗 蜜 多 无 二
wú èr chù gù shè lì zǐ bì jìng bù shēng jí shì pú sà mó hē sà
无 二 处 故。舍 利 子，毕 竟 不 生 即 是 菩 萨 摩 诃 萨，
pú sà mó hē sà jí shì bì jìng bù shēng hé yǐ gù bì jìng bù shēng
菩 萨 摩 诃 萨 即 是 毕 竟 不 生。何 以 故？毕 竟 不 生
yǔ pú sà mó hē sà yì wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ yóu cǐ yīn
与 菩 萨 摩 诃 萨 亦 无 二 无 二 处 故。舍 利 子，由 此 因
yuán wǒ zuò shì shuō wǒ qǐ néng yǐ bì jìng bù shēng bō rě bō luó mì
缘 我 作 是 说：我 岂 能 以 毕 竟 不 生 般 若 波 罗 蜜
duō jiào jiè jiàoshòu bì jìng bù shēngzhū pú sà mó hē sà
多，教 诫 教 授 毕 竟 不 生 诸 菩 萨 摩 诃 萨？

fù cì shè lì zǐ zūnzhě suǒ wèn hé yuán gù shuō lí
“复 次，舍 利 子，尊 者 所 问 ‘何 缘 故 说 离

bì jìng bù shēng yì wú pú sà mó hē sà néng xíng wú shàng zhèng děng pú
毕 竟 不 生 亦 无 菩 萨 摩 诃 萨 能 行 无 上 正 等 菩

tí zhě shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
提？’者，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu bō rě bō luó mì duō yì
蜜多时，不见离毕竟不生有般若波罗蜜多，亦
bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu pú sà mó hē sà hé yǐ gù ruò bō
不见离毕竟不生有菩萨摩诃萨。何以故？若般
rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú
若波罗蜜多，若菩萨摩诃萨，与毕竟不生无二无
èr chù gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
二处故。舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu sè yì bú jiàn lí bì jìng bù
多时，不见离毕竟不生有色，亦不见离毕竟不
shēng yǒu shòu xiǎng xíng shí hé yǐ gù ruò sè ruò shòu
生有受、想、行、识。何以故？若色，若受、
xiǎng xíng shí yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì
想、行、识，与毕竟不生无二无二处故。舍利
zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí
子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不见离
bì jìng bù shēng yǒu yǎn chù yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu ěr bí
毕竟不生有眼处，亦不见离毕竟不生有耳、鼻、
shé shēn yì chù hé yǐ gù ruò yǎn chù ruò ěr bí shé
舌、身、意处。何以故？若眼处，若耳、鼻、舌、
shēn yì chù yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ
身、意处，与毕竟不生无二无二处故。舍利子，
zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng
诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不见离毕竟
bù shēng yǒu sè chù yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu shēng xiāng
不生有色处，亦不见离毕竟不生有声、香、
wèi chù fǎ chù hé yǐ gù ruò sè chù ruò shēng xiāng
味、触、法处。何以故？若色处，若声、香、
wèi chù fǎ chù yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì
味、触、法处，与毕竟不生无二无二处故。舍利
zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí
子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不见离
bì jìng bù shēng yǒu yǎn jiè yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu ěr bí
毕竟不生有眼界，亦不见离毕竟不生有耳、鼻、
shé shēn yì jiè hé yǐ gù ruò yǎn jiè ruò ěr bí shé
舌、身、眼界。何以故？若眼界，若耳、鼻、舌、

shēn yì jiè yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ
身、**意界**，与**毕竟不生无二无二处**故。舍利子，
zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng
诸**菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时**，**不见离毕竟**
bù shēng yǒu sè jiè yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu shēng xiāng
不生有色界，亦**不见离毕竟不生有声、香、**
wèi chù fǎ jiè hé yǐ gù ruò sè jiè ruò shēng xiāng
味、触、法界。何以故？若**色界**，若**声、香、**
wèi chù fǎ jiè yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì
味、触、法界，与**毕竟不生无二无二处**故。舍利
zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí
子，诸**菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时**，**不见离**
bì jìng bù shēng yǒu yǎn shí jiè yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu ěr
毕竟不生有眼识界，亦**不见离毕竟不生有耳、**
bí shé shēn yì shí jiè hé yǐ gù ruò yǎn shí jiè ruò ěr
鼻、舌、身、意识界。何以故？若**眼识界**，若**耳、**
bí shé shēn yì shí jiè yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù
鼻、舌、身、意识界，与**毕竟不生无二无二处**
gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
故。舍利子，诸**菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时**，
bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu yǎn chù yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu
不见离毕竟不生有眼触，亦**不见离毕竟不生有**
ěr bí shé shēn yì chù hé yǐ gù ruò yǎn chù ruò ěr
耳、鼻、舌、身、意触。何以故？若**眼触**，若**耳、**
bí shé shēn yì chù yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù
鼻、舌、身、意触，与**毕竟不生无二无二处**故。
shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú
舍利子，诸**菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时**，**不**
jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bú jiàn
见离毕竟不生有眼触为缘所生诸受，亦**不见**
lí bì jìng bù shēng yǒu ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng
离毕竟不生有耳、鼻、舌、身、意触为缘所生
zhū shòu hé yǐ gù ruò yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò ěr
诸受。何以故？若**眼触为缘所生诸受**，若**耳、**
bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǔ bì jìng bù shēng
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受，与**毕竟不生**
wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě
无二无二处故。舍利子，诸**菩萨摩诃萨修行般若**

bō luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu bù shī bō luó mì duō
波罗蜜多时，不见离毕竟不生有布施波罗蜜多，

yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
亦不见离毕竟不生有净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù ruò bù shī bō luó mì duō ruò jìng
般若波罗蜜多。何以故？若布施波罗蜜多，若净

jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yǔ bì jìng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，与毕竟

bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng
不生无二无二处故。舍利子，诸菩萨摩诃萨修行

bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu sì niàn zhù
般若波罗蜜多时，不见离毕竟不生有四念住，

yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
亦不见离毕竟不生有四正断、四神足、五根、

wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī hé yǐ gù ruò sì niàn
五力、七等觉支、八圣道支。何以故？若四念

zhù ruò sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī yǔ bì jìng bù shēng wú
住，若四正断乃至八圣道支，与毕竟不生无

èr wú èr chù gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
二无二处故。舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng guǎng shuō nǎi zhì yǒu fó shí
罗蜜多时，不见离毕竟不生广说乃至有佛十

lì yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
力，亦不见离毕竟不生有四无所畏、四无碍解、

dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ hé yǐ
大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法。何以

gù ruò fó shí lì ruò sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
故？若佛十力，若四无所畏乃至十八佛不共法，

yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē
与毕竟不生无二无二处故。舍利子，诸菩萨摩诃

sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu yī
萨修行般若波罗蜜多时，不见离毕竟不生有一

qiè sān mó dì mén yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu yī qiè tuó luó ní
切三摩地门，亦不见离毕竟不生有一切陀罗尼

mén hé yǐ gù ruò yī qiè sān mó dì mén ruò yī qiè tuó luó ní mén
门。何以故？若一切三摩地门，若一切陀罗尼门，

yǔ bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē
与毕竟不生无二无二处故。舍利子，诸菩萨摩诃

sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu yī
萨修行般若波罗蜜多时，不见离毕竟不生有一
qiè zhì yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
切智，亦不见离毕竟不生有道相智、一切相智。

hé yǐ gù ruò yī qiè zhì ruò dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǔ
何以故？若一切智，若道相智、一切相智，与

bì jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà
毕竟不生无二无二处故。舍利子，诸菩萨摩诃萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu shēng
修行般若波罗蜜多时，不见离毕竟不生有声

wén shèng yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu dú jué shèng dà shèng
闻乘，亦不见离毕竟不生有独觉乘、大乘。

hé yǐ gù ruò shēng wén shèng ruò dú jué shèng dà shèng yǔ bì
何以故？若声闻乘，若独觉乘、大乘，与毕

jìng bù shēng wú èr wú èr chù gù shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò
竟不生无二无二处故。舍利子，由此因缘我作

shì shuō lí bì jìng bù shēng yì wú pú sà mó hē sà néng xíng wú
是说：离毕竟不生，亦无菩萨摩诃萨能行无

shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō ruò
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说若

pú sà mó hē sà wén rú shì shuō xīn bù chén mò yì bù yōu huǐ qí
菩萨摩诃萨闻如是说，心不沉没亦不忧悔，其

xīn bù jīng bù kǒng bù bù dāng zhī shì pú sà mó hē sà néng xíng
心不惊、不恐、不怖，当知是菩萨摩诃萨能行

bō rě bō luó mì duō zhě shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū
般若波罗蜜多？’者，舍利子，诸菩萨摩诃萨修

xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn zhū fǎ yǒu shí zuò yòng dàn jiàn zhū
行般若波罗蜜多时，不见诸法有实作用，但见诸

fǎ rú mèng rú huàn rú xiǎng rú xiàng rú yáng yàn rú guāng
法如梦、如幻、如响、如像、如阳焰、如光

yǐng rú xún xiāng chéng rú biàn huà shì suī xiàn sì yǒu ér wú shí yòng
影、如寻香城、如变化事，虽现似有而无实用，

wén shuō zhū fǎ běn xìng jiē kōng shēn shēng huān xǐ lí chén mò děng shè
闻说诸法本性皆空，深生欢喜离沉没等。舍

lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō ruò pú sà mó hē sà wén rú
利子，由此因缘我作是说：若菩萨摩诃萨闻如

shì shuō xīn bù chén mò yì bù yōu huǐ qí xīn bù jīng bù kǒng
是说，心不沉没亦不忧悔，其心不惊、不恐、
bú bù dāng zhī shì pú sà mó hē sà néng xíng bō rě bō luó mì duō
不怖，当知是菩萨摩诃萨能行般若波罗蜜多。”

大般若波罗蜜多经卷第四百二十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí sān
大般若波罗蜜多经卷第四百二十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn wú biān jì pǐn dì èr shí sān zhī sì
第二分无边际品第二十三之四

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò shí pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若时菩萨

mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō guān chá zhū fǎ shì shí pú sà
摩诃萨修行般若波罗蜜多观察诸法，是时，菩萨

mó hē sà yú sè wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi wǒ
摩诃萨于色无受无取无住无著，亦不施设为我；

yú shòu xiǎng xíng shí wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī
于受、想、行、识无受无取无住无著，亦不施

shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē sà dāng yú ěr shí
设为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃萨当于尔时

bú jiàn sè nǎi zhì shí gù
不见色乃至识故。

yú yǎn chù wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi
“于眼处无受无取无住无著，亦不施设为

wǒ yú ěr bí shé shēn yì chù wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó
我；于耳、鼻、舌、身、意处无受无取无住无著，

yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē sà dāng
亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃萨当

yú ěr shí bú jiàn yǎn chù nǎi zhì yì chù gù
于尔时不见眼处乃至意处故。

yú sè chù wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi
“于色处无受无取无住无著，亦不施设为

wǒ yú shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú shòu wú qǔ wú zhù wú
我；于声、香、味、触、法处无受无取无住无

zhuó yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē
著，亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃

sà dāng yú ěr shí bú jiàn sè chù nǎi zhì fǎ chù gù
萨当于尔时不见色处乃至法处故。

yú yǎn jiè wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi
“于眼界无受无取无住无著，亦不施设为

wǒ yú ěr bí shé shēn yì jiè wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó
我；于耳、鼻、舌、身、意界无受无取无住无著，
yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē sà dāng
亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃萨当
yú ěr shí bú jiànyǎn jiè nǎi zhì yì jiè gù
于尔时不见眼界乃至意界故。

yú sè jiè wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi
“于色界无受无取无住无著，亦不施设为

wǒ yú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú shòu wú qǔ wú zhù wú
我；于声、香、味、触、法界无受无取无住无
zhuó yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē
著，亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃
sà dāng yú ěr shí bú jiàn sè jiè nǎi zhì fǎ jiè gù
萨当于尔时不见色界乃至法界故。

yú yǎn shí jiè wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè
“于眼识界无受无取无住无著，亦不施设

wéi wǒ yú ěr bí shé shēn yì shí jiè wú shòu wú qǔ wú zhù
为我；于耳、鼻、舌、身、意识界无受无取无住
wú zhuó yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó
无著，亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩
hē sà dāng yú ěr shí bú jiànyǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè gù
诃萨当于尔时不见眼识界乃至意识界故。

yú yǎn chù wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi
“于眼触无受无取无住无著，亦不施设为

wǒ yú ěr bí shé shēn yì chù wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó
我；于耳、鼻、舌、身、意触无受无取无住无著，
yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē sà dāng
亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃萨当
yú ěr shí bú jiànyǎn chù nǎi zhì yì chù gù
于尔时不见眼触乃至意触故。

yú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú shòu wú qǔ wú zhù wú
“于眼触为缘所生诸受无受无取无住无

zhuó yì bù shī shè wéi wǒ yú ěr bí shé shēn yì chù wéi
著，亦不施设为我；于耳、鼻、舌、身、意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi
缘所生诸受无受无取无住无著，亦不施设为

wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē sà dāng yú ěr shí bú jiàn
我。何以故？世尊！是菩萨摩诃萨当于尔时不见
yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受
gù
故。

yú bù shī bō luó mì duō wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì
“于布施波罗蜜多无受无取无住无著，亦

bù shī shè wéi wǒ yú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
不施设为我；于净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi wǒ hé
波罗蜜多无受无取无住无著，亦不施设为我。何
yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē sà dāng yú ěr shí bú jiàn bù shī
以故？世尊！是菩萨摩诃萨当于尔时不见布施
bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō gù
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多故。

yú nèi kōng wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi
“于内空无受无取无住无著，亦不施设为

wǒ yú wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng
我；于外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn wú sǎn kōng
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散无散空、
běn xìng kōng zì gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng
本性空、自共相空、一切法空、不可得空、
wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng wú shòu wú qǔ wú zhù wú
无性空、自性空、无性自性空无受无取无住无
zhuó yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē
著，亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃
sà dāng yú ěr shí bú jiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù
萨当于尔时不见内空乃至无性自性空故。

yú sì niàn zhù wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè
“于四念住无受无取无住无著，亦不施设

wéi wǒ yú sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
为我；于四正断、四神足、五根、五力、七等
jué zhī bā shèng dào zhī wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè
觉支、八圣道支无受无取无住无著，亦不施设
wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē sà dāng yú ěr shí bú
为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃萨当于尔时不

jiàn sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī gù
见四念住乃至八圣道支故。

rú shì nǎi zhì yú fó shí lì wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó
“如是乃至至于佛十力无受无取无住无著，
yì bù shī shè wéi wǒ yú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí
亦不施设为我；于四无所畏、四无碍解、大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ wú shòu wú qǔ wú zhù
大悲、大喜、大舍、十八佛不共法无受无取无住
wú zhuó yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó
无著，亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩
hē sà dāng yú ěr shí bú jiàn fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
诃萨当于尔时不见佛十力乃至十八佛不共法
gù
故。

yú yī qiè sān mó dì mén wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì
“于一切三摩地门无受无取无住无著，亦
bù shī shè wéi wǒ yú yī qiè tuó luó ní mén wú shòu wú qǔ wú zhù wú
不施设为我；于一切陀罗尼门无受无取无住无
zhuó yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē
著，亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩诃
sà dāng yú ěr shí bú jiàn yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén
萨当于尔时不见一切三摩地门、一切陀罗尼门
gù
故。

nǎi zhì yú yī qiè zhì wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù
“乃至于一切智无受无取无住无著，亦不
shī shè wéi wǒ yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shòu wú qǔ wú zhù
施设为我；于道相智、一切相智无受无取无住
wú zhuó yì bù shī shè wéi wǒ hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó
无著，亦不施设为我。何以故？世尊！是菩萨摩
hē sà dāng yú ěr shí bú jiàn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
诃萨当于尔时不见一切智、道相智、一切相智
gù
故。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng ān ruò bō luó mì duō shí
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
bú jiàn sè yì bú jiàn shòu xiǎng xíng shí hé yǐ gù sè děng
不见色，亦不见受、想、行、识。何以故？色等

xìngkōng wú shēngmiè gù bú jiànyǎnchù yì bú jiàn ěr bí
性空，无生灭故。不见眼处，亦不见耳、鼻、
shé shēn yì chù hé yǐ gù yǎnchùděngxìngkōng wú shēngmiè
舌、身、意处。何以故？眼处等性空，无生灭
gù bú jiàn sè chù yì bú jiànshēng xiāng wèi chù fǎ chù
故。不见色处，亦不见声、香、味、触、法处。

hé yǐ gù sè chùděngxìngkōng wú shēngmiè gù bú jiànyǎn jiè
何以故？色处等性空，无生灭故。不见眼界，
yì bú jiàn ěr bí shé shēn yì jiè hé yǐ gù yǎn jiè děng
亦不见耳、鼻、舌、身、意界。何以故？眼界等

xìngkōng wú shēngmiè gù bú jiàn sè jiè yì bú jiànshēng xiāng
性空，无生灭故。不见色界，亦不见声、香、
wèi chù fǎ jiè hé yǐ gù sè jiè děngxìngkōng wú shēngmiè
味、触、法界。何以故？色界等性空，无生灭

gù bú jiànyǎn shí jiè yì bú jiàn ěr bí shé shēn yì shí
故。不见眼识界，亦不见耳、鼻、舌、身、意识
jiè hé yǐ gù yǎn shí jiè děngxìngkōng wú shēngmiè gù bú jiàn
界。何以故？眼识界等性空，无生灭故。不见

yǎnchù yì bú jiàn ěr bí shé shēn yì chù hé yǐ gù
眼触，亦不见耳、鼻、舌、身、意触。何以故？

yǎnchùděngxìngkōng wú shēngmiè gù bú jiànyǎnchùwéiyuánsuǒshēng
眼触等性空，无生灭故。不见眼触为缘所生

zhūshòu yì bú jiàn ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēng
诸受，亦不见耳、鼻、舌、身、意触为缘所生

zhūshòu hé yǐ gù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuděngxìngkōng
诸受。何以故？眼触为缘所生诸受等性空，

wú shēngmiè gù bú jiàn bù shī bō luó mì duō yì bú jiàn jìng jiè ān
无生灭故。不见布施波罗蜜多，亦不见净戒、安

rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù bù shī
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。何以故？布施

bō luó mì duōděngxìngkōng wú shēngmiè gù bú jiàn nèi kōng yì bú
波罗蜜多等性空，无生灭故。不见内空，亦不

jiàn wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng hé yǐ gù nèi kōngděngxìng
见外空乃至无性自性空。何以故？内空等性

kōng wú shēngmiè gù bú jiàn sì niànzhù yì bú jiàn sì zhèngduàn
空，无生灭故。不见四念住，亦不见四正断

nǎi zhì bā shèngdào zhī hé yǐ gù sì niànzhùděngxìngkōng wú
乃至八圣道支。何以故？四念住等性空，无

shēngmiè gù rú shì nǎi zhì bú jiàn fó shí lì yì bú jiàn sì wú suǒ wèi
生灭故。如是乃至不见佛十力，亦不见四无所畏
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ hé yǐ gù fó shí lì děng xìng kōng
乃至十八佛不共法。何以故？佛十力等性空，
wú shēngmiè gù bú jiàn yī qiè sān mó dì mén yì bú jiàn yī qiè tuó
无生灭故。不见一切三摩地门，亦不见一切陀
luó ní mén hé yǐ gù yī qiè sān mó dì mén děng xìng kōng wú shēng
罗尼门。何以故？一切三摩地门等性空，无生
miè gù bú jiàn fǎ jiè yì bú jiàn zhēn rú shí jì bù sī yì jiè
灭故。不见法界，亦不见真如、实际、不思議界、
ān wǎn jiè děng hé yǐ gù fǎ jiè děng xìng kōng wú shēngmiè gù
安隐界等。何以故？法界等性空，无生灭故。
bú jiàn yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì bú jiàn zhū fó wú shàng zhèng
不见一切菩萨摩訶萨行，亦不见诸佛无上正
děng pú tí hé yǐ gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng děng xìng kōng
等菩提。何以故？一切菩萨摩訶萨行等性空，
wú shēngmiè gù bú jiàn yī qiè zhì yì bú jiàn dào xiàng zhì yī qiè
无生灭故。不见一切智，亦不见道相智、一切
xiàng zhì hé yǐ gù yī qiè zhì děng xìng kōng wú shēngmiè gù
相智。何以故？一切智等性空，无生灭故。

shì zūn sè bù shēng bú miè jí fēi sè shòu xiǎng xíng
“世尊！色不生不灭即非色，受、想、行、

shí bù shēng bú miè yì fēi shòu xiǎng xíng shí suǒ yǐ zhě hé
识不生不灭亦非受、想、行、识。所以者何？

yǐ sè děng yǔ bù shēng bú miè wú èr wú èr chù hé yǐ gù yǐ
以色等与不生不灭无二、无二处。何以故？以

bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi bié shì gù sè bù
不生不灭法非一、非二、非多、非别。是故色不

shēng bú miè jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí bù shēng bú miè yì
生不灭即非色，受、想、行、识不生不灭亦

fēi shòu xiǎng xíng shí
非受、想、行、识。

shì zūn yǎn chù bù shēng bú miè jí fēi yǎn chù ěr bí
“世尊！眼处不生不灭即非眼处，耳、鼻、

shé shēn yì chù bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé shēn
舌、身、意处不生不灭亦非耳、鼻、舌、身、

yì chù suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn chù děng yǔ bù shēng bú miè wú èr
意处。所以者何？以眼处等与不生不灭无二、

wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi
无二处。何以故？以不生不灭法非一、非二、非
duō fēi bié shì gù yǎn chù bù shēng bú miè jí fēi yǎn chù ěr
多、非别。是故眼处不生不灭即非眼处，耳、
bí shé shēn yì chù bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé
鼻、舌、身、意处不生不灭亦非耳、鼻、舌、
shēn yì chù
身、意处。

shì zūn sè chù bù shēng bú miè jí fēi sè chù shēng xiāng
“世尊！色处不生不灭即非色处，声、香、
wèi chù fǎ chù bù shēng bú miè yì fēi shēng xiāng wèi chù
味、触、法处不生不灭亦非声、香、味、触、
fǎ chù suǒ yǐ zhě hé yǐ sè chù děng yǔ bù shēng bú miè wú èr
法处。所以者何？以色处等与不生不灭无二、
wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi
无二处。何以故？以不生不灭法非一、非二、非
duō fēi bié shì gù sè chù bù shēng bú miè jí fēi sè chù shēng
多、非别。是故色处不生不灭即非色处，声、
xiāng wèi chù fǎ chù bù shēng bú miè yì fēi shēng xiāng wèi
香、味、触、法处不生不灭亦非声、香、味、
chù fǎ chù
触、法处。

shì zūn yǎn jiè bù shēng bú miè jí fēi yǎn jiè ěr bí
“世尊！眼界不生不灭即非眼界，耳、鼻、
shé shēn yì jiè bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé shēn
舌、身、眼界不生不灭亦非耳、鼻、舌、身、
yì jiè suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn jiè děng yǔ bù shēng bú miè wú èr
眼界。所以者何？以眼界等与不生不灭无二、
wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi
无二处。何以故？以不生不灭法非一、非二、非
duō fēi bié shì gù yǎn jiè bù shēng bú miè jí fēi yǎn jiè ěr bí
多、非别。是故眼界不生不灭即非眼界，耳、鼻、
shé shēn yì jiè bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé shēn
舌、身、眼界不生不灭亦非耳、鼻、舌、身、
yì jiè
眼界。

shì zūn sè jiè bù shēng bú miè jí fēi sè jiè shēng xiāng
“世尊！色界不生不灭即非色界，声、香、

wèi chù fǎ jiè bù shēng bú miè yì fēi shēng xiāng wèi chù
味、触、法界不生不灭亦非声、香、味、触、
fǎ jiè suǒ yǐ zhě hé yǐ sè jiè děng yǔ bù shēng bú miè wú èr
法界。所以者何？以色界等与不生不灭无二、
wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi
无二处。何以故？以不生不灭法非一、非二、非
duō fēi bié shì gù sè jiè bù shēng bú miè jí fēi sè jiè shēng
多、非别。是故色界不生不灭即非色界，声、
xiāng wèi chù fǎ jiè bù shēng bú miè yì fēi shēng xiāng wèi
香、味、触、法界不生不灭亦非声、香、味、
chù fǎ jiè
触、法界。

shì zūn yǎn shí jiè bù shēng bú miè jí fēi yǎn shí jiè ěr
“世尊！眼识界不生不灭即非眼识界，耳、
bí shé shēn yì shí jiè bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé
鼻、舌、身、意识界不生不灭亦非耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn shí jiè děng yǔ bù shēng bú
身、意识界。所以者何？以眼识界等与不生不
miè wú èr wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī
灭无二、无二处。何以故？以不生不灭法非一、
fēi èr fēi duō fēi bié shì gù yǎn shí jiè bù shēng bú miè jí fēi yǎn
非二、非多、非别。是故眼识界不生不灭即非眼
shí jiè ěr bí shé shēn yì shí jiè bù shēng bú miè yì fēi
识界，耳、鼻、舌、身、意识界不生不灭亦非
ěr bí shé shēn yì shí jiè
耳、鼻、舌、身、意识界。

shì zūn yǎn chù bù shēng bú miè jí fēi yǎn chù ěr bí
“世尊！眼触不生不灭即非眼触，耳、鼻、
shé shēn yì chù bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé shēn
舌、身、意触不生不灭亦非耳、鼻、舌、身、
yì chù suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn chù děng yǔ bù shēng bú miè wú èr
意触。所以者何？以眼触等与不生不灭无二、
wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi
无二处。何以故？以不生不灭法非一、非二、非
duō fēi bié shì gù yǎn chù bù shēng bú miè jí fēi yǎn chù ěr
多、非别。是故眼触不生不灭即非眼触，耳、
bí shé shēn yì chù bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé shēn
鼻、舌、身、意触不生不灭亦非耳、鼻、舌、

shēn yì chù
身、意触。

shì zūn yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù shēng bú miè jí
“世尊！眼触为缘所生诸受不生不灭即

fēi yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu ěr bí shé shēn yì chù
非眼触为缘所生诸受，耳、鼻、舌、身、意触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé shēn
为缘所生诸受不生不灭亦非耳、鼻、舌、身、

yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎnchùwéiyuán
意触为缘所生诸受。所以者何？以眼触为缘

suǒshēngzhūshòuděng yǔ bù shēng bú miè wú èr wú èr chù hé yǐ
所生诸受等与不生不灭无二、无二处。何以

gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi bié shì
故？以不生不灭法非一、非二、非多、非别。是

gù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù shēng bú miè jí fēi yǎnchùwéi
故眼触为缘所生诸受不生不灭即非眼触为

yuánsuǒshēngzhūshòu ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒ
缘所生诸受，耳、鼻、舌、身、意触为缘所

shēngzhūshòu bù shēng bú miè yì fēi ěr bí shé shēn yì chùwéi
生诸受不生不灭亦非耳、鼻、舌、身、意触为

yuánsuǒshēngzhūshòu
缘所生诸受。

shì zūn bù shī bō luó mì duō bù shēng bú miè jí fēi bù shī
“世尊！布施波罗蜜多不生不灭即非布施

bō luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
波罗蜜多，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗

mì duō bù shēng bú miè yì fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
蜜多不生不灭亦非净戒、安忍、精进、静虑、般

rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé yǐ bù shī bō luó mì duōděng yǔ
若波罗蜜多。所以者何？以布施波罗蜜多等与

bù shēng bú miè wú èr wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè
不生不灭无二、无二处。何以故？以不生不灭

fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi bié shì gù bù shī bō luó mì duō
法非一、非二、非多、非别。是故布施波罗蜜多

bù shēng bú miè jí fēi bù shī bō luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn
不生不灭即非布施波罗蜜多，净戒、安忍、精进、

jìng lù bō rě bō luó mì duō bù shēng bú miè yì fēi jìng jiè ān rěn
静虑、般若波罗蜜多不生不灭亦非净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
精进、静虑、般若波罗蜜多。

shì zūn nèi kōng bù shēng bú miè jí fēi nèi kōng wàikōng nǎi
“世尊！内空不生不灭即非内空，外空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng bù shēng bú miè yì fēi wàikōng nǎi zhì wú xìng zì
至无性自性空不生不灭亦非外空乃至无性自

xìng kōng suǒ yǐ zhě hé yǐ nèi kōng děng yǔ bù shēng bú miè wú èr
性空。所以者何？以内空等与不生不灭无二、

wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi
无二处。何以故？以不生不灭法非一、非二、非

duō fēi bié shì gù nèi kōng bù shēng bú miè jí fēi nèi kōng wàikōng
多、非别。是故内空不生不灭即非内空，外空

nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù shēng bú miè yì fēi wàikōng nǎi zhì wú xìng
乃至无性自性空不生不灭亦非外空乃至无性

zì xìng kōng
自性空。

shì zūn sì niàn zhù bù shēng bú miè jí fēi sì niàn zhù sì
“世尊！四念住不生不灭即非四念住，四

zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī bù shēng bú miè yì fēi sì zhèng duàn
正断乃至八圣道支不生不灭亦非四正断

nǎi zhì bā shèng dào zhī suǒ yǐ zhě hé yǐ sì niàn zhù děng yǔ bù
乃至八圣道支。所以者何？以四念住等与不

shēng bú miè wú èr wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ
生不灭无二、无二处。何以故？以不生不灭法

fēi yī fēi èr fēi duō fēi bié shì gù sì niàn zhù bù shēng bú
非一、非二、非多、非别。是故四念住不生不

miè jí fēi sì niàn zhù sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī bù shēng
灭即非四念住，四正断乃至八圣道支不生

bú miè yì fēi sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī
不灭亦非四正断乃至八圣道支。

shì zūn rú shì nǎi zhì fó shí lì bù shēng bú miè jí fēi fó
“世尊！如是乃至佛十力不生不灭即非佛

shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù shēng bú miè yì
十力，四无所畏乃至十八佛不共法不生不灭亦

fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ suǒ yǐ zhě hé yǐ
非四无所畏乃至十八佛不共法。所以者何？以

fó shí lì děng yǔ bù shēng bú miè wú èr wú èr chù hé yǐ gù
佛十力等与不生不灭无二、无二处。何以故？

yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi bié shì gù fó
以不生不灭法非一、非二、非多、非别。是故佛
shí lì bù shēng bú miè jí fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā
十力不生不灭即非佛十力，四无所畏乃至十八
fó bú gòng fǎ bù shēng bú miè yì fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó
佛不共法不生不灭亦非四无所畏乃至十八佛
bú gòng fǎ
不共法。

shì zūn yī qiè sān mó dì mén bù shēng bú miè jí fēi yī qiè
“世尊！一切三摩地门不生不灭即非一切
sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén bù shēng bú miè yì fēi yī qiè tuó
三摩地门，一切陀罗尼门不生不灭亦非一切陀
luó ní mén suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè sān mó dì mén děng yǔ bù
罗尼门。所以者何？以一切三摩地门等与不
shēng bú miè wú èr wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ
生不灭无二、无二处。何以故？以不生不灭法
fēi yī fēi èr fēi duō fēi bié shì gù yī qiè sān mó dì mén bù
非一、非二、非多、非别。是故一切三摩地门不
shēng bú miè jí fēi yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén bù
生不灭即非一切三摩地门，一切陀罗尼门不
shēng bú miè yì fēi yī qiè tuó luó ní mén
生不灭亦非一切陀罗尼门。

shì zūn fǎ jiè bù shēng bú miè jí fēi fǎ jiè zhēn rú
“世尊！法界不生不灭即非法界，真如、
shí jì bù sī yì jiè ān wǎn jiè děng bù shēng bú miè yì fēi zhēn rú
实际、不思議界、安隱界等不生不灭亦非真如、
shí jì bù sī yì jiè ān wǎn jiè děng suǒ yǐ zhě hé yǐ fǎ jiè
实际、不思議界、安隱界等。所以者何？以法界
děng yǔ bù shēng bú miè wú èr wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng
等与不生不灭无二、无二处。何以故？以不生
bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi bié shì gù fǎ jiè bù shēng
不灭法非一、非二、非多、非别。是故法界不生
bú miè jí fēi fǎ jiè zhēn rú shí jì bù sī yì jiè ān wǎn jiè
不灭即非法界，真如、实际、不思議界、安隱界
děng bù shēng bú miè yì fēi fǎ jiè zhēn rú shí jì bù sī yì jiè
等不生不灭亦非法界真如、实际、不思議界、
ān wǎn jiè děng
安隱界等。

shì zūn yī qiè pú sà mó hē sà xíng bù shēng bú miè jí fēi
“世尊！一切菩萨摩诃萨行不生不灭即非

yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí bù shēng
一切菩萨摩诃萨行，诸佛无上正等菩提不生

bú miè yì fēi zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé yǐ
不灭亦非诸佛无上正等菩提。所以者何？以

yī qiè pú sà mó hē sà xíngděng yǔ bù shēng bú miè wú èr wú èr chù
一切菩萨摩诃萨行等与不生不灭无二、无二处。

hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi bié
何以故？以不生不灭法非一、非二、非多、非别。

shì gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng bù shēng bú miè jí fēi yī qiè pú sà
是故一切菩萨摩诃萨行不生不灭即非一切菩萨

mó hē sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí bù shēng bú miè yì fēi
摩诃萨行，诸佛无上正等菩提不生不灭亦非

zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
诸佛无上正等菩提。

shì zūn yī qiè zhì bù shēng bú miè jí fēi yī qiè zhì dào
“世尊！一切智不生不灭即非一切智，道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù shēng bú miè yì fēi dào xiàng zhì yī qiè
相智、一切相智不生不灭亦非道相智、一切

xiàng zhì suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè zhì děng yǔ bù shēng bú miè wú
相智。所以者何？以一切智等与不生不灭无

èr wú èr chù hé yǐ gù yǐ bù shēng bú miè fǎ fēi yī fēi èr
二、无二处。何以故？以不生不灭法非一、非二、

fēi duō fēi bié shì gù yī qiè zhì bù shēng bú miè jí fēi yī qiè zhì
非多、非别。是故一切智不生不灭即非一切智，

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù shēng bú miè yì fēi dào xiàng zhì yī
道相智、一切相智不生不灭亦非道相智、一

qiè xiàng zhì
切相智。

shì zūn sè bú èr jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí bú
“世尊！色不二即非色，受、想、行、识不

èr yì fēi shòu xiǎng xíng shí yǎnchù bú èr jí fēi yǎnchù
二亦非受、想、行、识；眼处不二即非眼处，

ěr bí shé shēn yì chù bú èr yì fēi ěr bí shé shēn
耳、鼻、舌、身、意处不二亦非耳、鼻、舌、身、

yì chù sè chù bú èr jí fēi sè chù shēng xiāng wèi chù
意处；色处不二即非色处，声、香、味、触、

fǎ chù bú èr yì fēi shēng xiāng wèi chù fǎ chù yǎn jiè bú
法处不二亦非声、香、味、触、法处；眼界不
èr jí fēi yǎn jiè ěr bí shé shēn yì jiè bú èr yì fēi ěr
二即非眼界，耳、鼻、舌、身、眼界不二亦非耳、
bí shé shēn yì jiè sè jiè bú èr jí fēi sè jiè shēng
鼻、舌、身、眼界；色界不二即非色界，声、
xiāng wèi chù fǎ jiè bú èr yì fēi shēng xiāng wèi chù
香、味、触、法界不二亦非声、香、味、触、
fǎ jiè yǎn shí jiè bú èr jí fēi yǎn shí jiè ěr bí shé shēn
法界；眼识界不二即非眼识界，耳、鼻、舌、身、
yì shí jiè bú èr yì fēi ěr bí shé shēn yì shí jiè yǎn chù
意识界不二亦非耳、鼻、舌、身、意识界；眼触
bú èr jí fēi yǎn chù ěr bí shé shēn yì chù bú èr yì fēi
不二即非眼触，耳、鼻、舌、身、意触不二亦非
ěr bí shé shēn yì chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú
耳、鼻、舌、身、意触；眼触为缘所生诸受不
èr jí fēi yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ěr bí shé shēn
二即非眼触为缘所生诸受，耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú èr yì fēi ěr bí shé shēn
意触为缘所生诸受不二亦非耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù shī bō luó mì duō bú èr jí fēi
意触为缘所生诸受；布施波罗蜜多不二即非
bù shī bō luó mì duō jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
布施波罗蜜多，净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō bú èr yì fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
波罗蜜多不二亦非净戒、安忍、精进、静虑、般
rě bō luó mì duō nèi kōng bú èr jí fēi nèi kōng wài kōng nǎi zhì wú
若波罗蜜多；内空不二即非内空，外空乃至无
xìng zì xìng kōng bú èr yì fēi wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng sì niàn
性自性空不二亦非外空乃至无性自性空；四念
zhù bú èr jí fēi sì niàn zhù sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī bú
住不二即非四念住，四正断乃至八圣道支不
èr yì fēi sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī rú shì nǎi zhì fó shí
二亦非四正断乃至八圣道支。如是乃至佛十
lì bú èr jí fēi fó shí lì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng
力不二即非佛十力，四无所畏乃至十八佛不共
fǎ bú èr yì fēi sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yī qiè
法不二亦非四无所畏乃至十八佛不共法；一切

sān mó dì mén bú èr jí fēi yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní
三摩地门不二即非一切三摩地门，一切陀罗尼
mén bú èr yì fēi yī qiè tuó luó ní mén fǎ jiè bú èr jí fēi fǎ jiè
门不二亦非一切陀罗尼门；法界不二即非法界，
zhēn rú shí jì bù sī yì jiè ān wǎn jiè děng bú èr yì fēi zhēn
真如、实际、不思議界、安隐界等不二亦非真
rú shí jì bù sī yì jiè ān wǎn jiè děng yī qiè pú sà mó hē
如、实际、不思議界、安隐界等；一切菩萨摩诃
sà xíng bú èr jí fēi yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng
萨行不二即非一切菩萨摩诃萨行，诸佛无上正
děng pú tí bú èr jí fēi zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yī qiè zhì
等菩提不二即非诸佛无上正等菩提；一切智
bú èr jí fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú èr yì fēi
不二即非一切智，道相智、一切相智不二亦非
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
道相智、一切相智。

shì zūn sè rù wú èr fǎ shù shòu xiǎng xíng shí rù
“世尊！色入无二法数，受、想、行、识入
wú èr fǎ shù yǎn chù rù wú èr fǎ shù ěr bí shé shēn
无二法数；眼处入无二法数，耳、鼻、舌、身、
yì chù rù wú èr fǎ shù sè chù rù wú èr fǎ shù shēng xiāng
意处入无二法数；色处入无二法数，声、香、
wèi chù fǎ chù rù wú èr fǎ shù yǎn jiè rù wú èr fǎ shù ěr
味、触、法处入无二法数；眼界入无二法数，耳、
bí shé shēn yì jiè rù wú èr fǎ shù sè jiè rù wú èr fǎ shù
鼻、舌、身、意识界入无二法数；色界入无二法数，
shēng xiāng wèi chù fǎ jiè rù wú èr fǎ shù yǎn shí jiè rù
声、香、味、触、法界入无二法数；眼识界入
wú èr fǎ shù ěr bí shé shēn yì shí jiè rù wú èr fǎ shù
无二法数，耳、鼻、舌、身、意识界入无二法数；
yǎn chù rù wú èr fǎ shù ěr bí shé shēn yì chù rù wú èr
眼触入无二法数，耳、鼻、舌、身、意触入无二
fǎ shù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù wú èr fǎ shù ěr bí
法数；眼触为缘所生诸受入无二法数，耳、鼻、
shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rù wú èr fǎ shù bù shī
舌、身、意触为缘所生诸受入无二法数；布施
bō luó mì duō rù wú èr fǎ shù jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
波罗蜜多入无二法数，净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō rù wú èr fǎ shù nèi kōng rù wú èr fǎ shù wài
般若波罗蜜多入无二法数；内空入无二法数，外
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng rù wú èr fǎ shù sì niàn zhù rù wú èr
空乃至无性自性空入无二法数；四念住入无二
fǎ shù sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī rù wú èr fǎ shù rú shì
法数，四正断乃至八圣道支入无二法数；如是
nǎi zhì fó shí lì rù wú èr fǎ shù sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú
乃至佛十力入无二法数，四无所畏乃至十八佛不
gòng fǎ rù wú èr fǎ shù yī qiè sān mó dì mén rù wú èr fǎ shù yī
共法入无二法数；一切三摩地门入无二法数，一
qiè tuó luó ní mén rù wú èr fǎ shù fǎ jiè rù wú èr fǎ shù zhēn rú
切陀罗尼门入无二法数；法界入无二法数，真如、
shí jì bù sī yì jiè ān wǎn jiè děng rù wú èr fǎ shù yī qiè pú
实际、不思議界、安隐界等入无二法数；一切菩
sà mó hē sà xíng rù wú èr fǎ shù zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
萨摩诃萨行入无二法数，诸佛无上正等菩提
rù wú èr fǎ shù yī qiè zhì rù wú èr fǎ shù dào xiàng zhì yī qiè
入无二法数；一切智入无二法数，道相智、一切
xiàng zhì rù wú èr fǎ shù
相智入无二法数。”

dì èr fēn yuǎn lí pǐn dì èr shí sì zhī yī
第二分 远离品第二十四之一

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán rú rén zhě suǒ shuō
尔时，具寿舍利子问善现言：“如仁者所说，
ruò shí pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō guān chá zhū fǎ zhě
若时菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多观察诸法者，
yún hé pú sà mó hē sà yún hé bō rě bō luó mì duō yún hé guān
云何菩萨摩诃萨？云何般若波罗蜜多？云何观
chá zhū fǎ
察诸法？”

ěr shí jù shòu shàn xiàn duì yuē zūn zhě suǒ wèn yún hé pú
尔时，具寿善现对曰：“尊者所问‘云何菩
sà mó hē sà zhě shè lì zǐ qín qiú wú shàng zhèng děng pú tí
萨摩诃萨？’者，舍利子，勤求无上正等菩提
lì lè yǒu qíng gù míng pú sà jù rú shí jué néng biàn liǎo zhī yī qiè fǎ
利乐有情故名菩萨，具如实觉能遍了知一切法

xiàng ér wú suǒ zhí gù fù míng mó hē sà
相而无所执故复名摩诃萨。”

shí shè lì zǐ yòu wèn shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà néng
时，舍利子又问善现：“云何菩萨摩诃萨能
biàn liǎo zhī yī qiè fǎ xiàng ér wú suǒ zhí
遍了知一切法相而无所执？”

shàn xiàn duì yuē shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú shí liǎo
善现对曰：“舍利子，诸菩萨摩诃萨如实了
zhī yī qiè sè xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè shòu xiǎng
知一切色相而无所执，如实了知一切受、想、
xíng shí xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè yǎn chù xiàng ér wú
行、识相而无所执；如实了知一切眼处相而无
suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè ěr bí shé shēn yì chù xiàng
所执，如实了知一切耳、鼻、舌、身、意处相
ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè sè chù xiàng ér wú suǒ zhí rú shí
而无所执；如实了知一切色处相而无所执，如实
liǎo zhī yī qiè shēng xiāng wèi chù fǎ chù xiàng ér wú suǒ zhí
了知一切声、香、味、触、法处相而无所执；
rú shí liǎo zhī yī qiè yǎn jiè xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè
如实了知一切眼界相而无所执，如实了知一切
ěr bí shé shēn yì jiè xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī
耳、鼻、舌、身、意识界相而无所执；如实了知一
qiè sè jiè xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè shēng xiāng wèi
切色界相而无所执，如实了知一切声、香、味、
chù fǎ jiè xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè yǎn shí jiè xiàng
触、法界相而无所执；如实了知一切眼识界相
ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè ěr bí shé shēn yì shí
而无所执，如实了知一切耳、鼻、舌、身、意识
jiè xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè yǎn chù xiàng ér wú suǒ zhí
界相而无所执；如实了知一切眼触相而无所执，
rú shí liǎo zhī yī qiè ěr bí shé shēn yì chù xiàng ér wú suǒ
如实了知一切耳、鼻、舌、身、意触相而无所
zhí rú shí liǎo zhī yī qiè yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xiàng ér wú
执；如实了知一切眼触为缘所生诸受相而无
suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán
所执，如实了知一切耳、鼻、舌、身、意触为缘
suǒ shēng zhū shòu xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè bù shī bō
所生诸受相而无所执；如实了知一切布施波

luó mì duōxiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè jìng jiè ān rěn
罗蜜多相而无所执，如实了知一切净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duōxiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo
精进、静虑、般若波罗蜜多相而无所执；如实了
zhī yī qiè nèi kōng xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè wài kōng nǎi
知一切内空相而无所执，如实了知一切外空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè sì niàn
至无性自性空相而无所执；如实了知一切四念
zhù xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè sì zhèng duàn nǎi zhì bā
住相而无所执，如实了知一切四正断乃至八
shèng dào zhī xiàng ér wú suǒ zhí rú shì nǎi zhì rú shí liǎo zhī yī qiè fó
圣道支相而无所执；如是乃至如实了知一切佛
shí lì xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè sì wú suǒ wèi nǎi zhì
十力相而无所执，如实了知一切四无所畏乃至
shí bā fó bú gòng fǎ xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè sān mó
十八佛不共法相而无所执；如实了知一切三摩
dì mén xiàng ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè tuó luó ní mén xiàng
地门相而无所执，如实了知一切陀罗尼门相
ér wú suǒ zhí rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ jiè xiàng ér wú suǒ zhí rú shí
而无所执；如实了知一切法界相而无所执，如实
liǎo zhī yī qiè zhēn rú shí jì bù sī yì jiè ān wěn jiè děng xiàng
了知一切真如、实际、不思議界、安隐界等相
ér wú suǒ zhí nǎi zhì rú shí liǎo zhī yī qiè yī qiè zhì xiàng ér wú suǒ
而无所执；乃至如实了知一切一切智相而无所
zhí rú shí liǎo zhī yī qiè dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiàng ér wú suǒ
执，如实了知一切道相智、一切相智相而无所
zhí
执。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán fù hé míng wéi yī qiè fǎ
时，舍利子问善现言：“复何名为一切法
xiàng
相？”

shàn xiàn duì yuē shè lì zǐ ruò yóu rú shì zhū xíng xiàng
善现对曰：“舍利子，若由如是诸行、相、
zhuàng biǎo zhī zhū fǎ shì sè shì shēng shì xiāng shì wèi shì chù
状表知诸法是色、是声、是香、是味、是触、
shì fǎ shì nèi shì wài shì yǒu lòu shì wú lòu shì yǒu wéi
是法、是内、是外、是有漏、是无漏、是有为、

shì wú wéi cǐ děng míng wéi yī qiè fǎ xiàng
是无为，此等名为一切法相。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn yún hé bō rě bō luó
“复次，舍利子，尊者所问‘云何般若波罗
mì duō zhě shè lì zǐ yǒu shèng miào huì yuǎn yǒu suǒ lí gù míng
蜜多？’者，舍利子，有胜妙慧远有所离故名
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán cǐ yú hé fǎ ér néng yuǎn lí
舍利子言：“此于何法而能远离？”

shàn xiàn dá yán cǐ yú zhū yùn zhū chù zhū jiè zhū fán
善现答言：“此于诸蕴、诸处、诸界、诸烦
nǎo jiàn jí liù qù děng jiē néng yuǎn lí gù míng bō rě bō luó mì duō
恼见及六趣等皆能远离故名般若波罗蜜多。

yòu shè lì zǐ yǒu shèng miào huì yuǎn yǒu suǒ dào gù míng bō rě bō luó
又，舍利子，有胜妙慧远有所到故名般若波罗
mì duō
蜜多。”

shè lì zǐ yán cǐ yú hé fǎ ér néng yuǎn dào
舍利子言：“此于何法而能远到？”

shàn xiàn dá yán cǐ yú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
善现答言：“此于布施波罗蜜多乃至般若波
luó mì duō jiē néng yuǎn dào gù míng bō rě bō luó mì duō cǐ yú nèi
罗蜜多皆能远到故名般若波罗蜜多，此于内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jiē néng yuǎn dào gù míng bō rě bō luó mì
空乃至无性自性空皆能远到故名般若波罗蜜
duō cǐ yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī jiē néng yuǎn dào gù míng
多，此于四念住乃至八圣道支皆能远到故名
bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì cǐ yú fó shí lì nǎi zhì shí bā fó
般若波罗蜜多，如是乃至此于佛十力乃至十八佛
bú gòng fǎ jiē néng yuǎn dào gù míng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì cǐ
不共法皆能远到故名般若波罗蜜多，乃至此
yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē néng yuǎn dào gù míng
于一切智、道相智、一切相智皆能远到故名
bō rě bō luó mì duō shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán shuō wéi bō rě bō
般若波罗蜜多。舍利子，由此因缘说为般若波
luó mì duō
罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn yún hé guānchá zhū
“复次，舍利子，尊者所问‘云何观察诸
fǎ zhě shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
法？’者，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō shí guānchá sè nǎi zhì shí fēi cháng fēi wú cháng fēi lè
蜜多时，观察色乃至识，非常非无常、非乐
fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng
非苦、非我非无我、非净非不净、非空非不空、
fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì
非有相非无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂
jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
静、非远离非不远离。

guānchá yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi cháng fēi wú cháng fēi
“观察眼处乃至意处，非常非无常、非
lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng
乐非苦、非我非无我、非净非不净、非空非不空、
fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì
非有相非无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂
jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
静、非远离非不远离。

guānchá sè chù nǎi zhì fǎ chù fēi cháng fēi wú cháng fēi
“观察色处乃至法处，非常非无常、非
lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng
乐非苦、非我非无我、非净非不净、非空非不空、
fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì
非有相非无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂
jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
静、非远离非不远离。

guānchá yǎn jiè nǎi zhì yì jiè fēi cháng fēi wú cháng fēi
“观察眼界乃至眼界，非常非无常、非
lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng
乐非苦、非我非无我、非净非不净、非空非不空、
fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì
非有相非无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂
jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
静、非远离非不远离。

guānchá sè jiè nǎi zhì fǎ jiè fēi cháng fēi wú cháng fēi
“观察色界乃至法界，非常非无常、非

lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng
乐非苦、非我非无我、非净非不净、非空非不空、
fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì
非有相非无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂
jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
静、非远离非不远离。

guānchá yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè fēi cháng fēi wú cháng
“观察眼识界乃至意识界，非常非无常、

fēi lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù
非乐非苦、非我非无我、非净非不净、非空非不
kōng fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng
空、非有相非无相、非有愿非无愿、非寂静
fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
非不寂静、非远离非不远离。

guānchá yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi cháng fēi wú cháng fēi
“观察眼触乃至意触，非常非无常、非

lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng
乐非苦、非我非无我、非净非不净、非空非不空、
fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì
非有相非无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂
jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
静、非远离非不远离。

guānchá yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi
“观察眼触为缘所生诸受乃至意触为

yuán suǒ shēng zhū shòu fēi cháng fēi wú cháng fēi lè fēi kǔ fēi wǒ
缘所生诸受，非常非无常、非乐非苦、非我
fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng fēi yǒuxiàng fēi
非无我、非净非不净、非空非不空、非有相非
wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn
无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂静、非远
lí fēi bù yuǎn lí
离非不远离。

guānchá bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
“观察布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，

fēi cháng fēi wú cháng fēi lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi
非常非无常、非乐非苦、非我非无我、非净非
bú jìng fēi kōng fēi bù kōng fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi
不净、非空非不空、非有相非无相、非有愿非

wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
无愿、非寂静非不寂静、非远离非不远离。

guānchá nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng fēi cháng fēi wú
“观察内空乃至无性自性空，非常非无

cháng fēi lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi
常、非乐非苦、非我非无我、非净非不净、非

kōng fēi bù kōng fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn
空非不空、非有相非无相、非有愿非无愿、

fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
非寂静非不寂静、非远离非不远离。

guānchá sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī fēi cháng fēi wú
“观察四念住乃至八圣道支，非常非无

cháng fēi lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi
常、非乐非苦、非我非无我、非净非不净、非

kōng fēi bù kōng fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn
空非不空、非有相非无相、非有愿非无愿、

fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
非寂静非不寂静、非远离非不远离。

rú shì nǎi zhì guānchá fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
“如是乃至观察佛十力乃至十八佛不共

fǎ fēi cháng fēi wú cháng fēi lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi
法，非常非无常、非乐非苦、非我非无我、非

jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng fēi yǒu
净非不净、非空非不空、非有相非无相、非有

yuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
愿非无愿、非寂静非不寂静、非远离非不远离。

guānchá yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén fēi
“观察一切三摩地门、一切陀罗尼门，非

cháng fēi wú cháng fēi lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú
常非无常、非乐非苦、非我非无我、非净非不

jìng fēi kōng fēi bù kōng fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng fēi yǒu yuàn fēi wú
净、非空非不空、非有相非无相、非有愿非无

yuàn fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
愿、非寂静非不寂静、非远离非不远离。

rú shì nǎi zhì guānchá yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
“如是乃至观察一切智、道相智、一切相

zhì fēi cháng fēi wú cháng fēi lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng
智非常非无常、非乐非苦、非我非无我、非净

fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng fēi yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn
非不净、非空非不空、非有相非无相、非有愿
fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí
非无愿、非寂静非不寂静、非远离非不远离。

shè lì zǐ cǐ děng míng wéi guān chá zhū fǎ shè lì zǐ
“舍利子，此等名为观察诸法。舍利子，

zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng zuò rú shì
诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，应作如是
guān chá zhū fǎ
观察诸法。”

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán rén zhě hé yuán zuò
尔时，具寿舍利子问善现言：“仁者何缘作

rú shì shuō sè bù shēng bú miè jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí
如是说：色不生不灭即非色，受、想、行、识
bù shēng bú miè yì fēi shòu xiǎng xíng shí rú shì nǎi zhì yī qiè
不生不灭亦非受、想、行、识，如是乃至一切

zhì bù shēng bú miè jí fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù
智不生不灭即非一切智，道相智、一切相智不
shēng bú miè yì fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
生不灭亦非道相智、一切相智？”

shàn xiàn duì yuē shè lì zǐ sè sè xìng kōng shòu xiǎng
善现对曰：“舍利子，色色性空，受、想、

xíng shí shòu xiǎng xíng shí xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng
行、识受、想、行、识性空，此性空中无生
wú miè yì wú sè nǎi zhì shí yóu sī gù shuō sè bù shēng bú miè jí
无灭亦无色乃至识。由斯故说：色不生不灭即

fēi sè shòu xiǎng xíng shí bù shēng bú miè yì fēi shòu xiǎng
非色，受、想、行、识不生不灭亦非受、想、

xíng shí shè lì zǐ rú shì nǎi zhì yī qiè zhì yī qiè zhì xìng kōng
行、识。舍利子，如是乃至一切智一切智性空，

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xìng kōng
道相智、一切相智道相智、一切相智性空，

cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú miè yì wú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
此性空中无生无灭亦无一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì yóu sī gù shuō yī qiè zhì bù shēng bú miè jí fēi yī qiè
切相智。由斯故说：一切智不生不灭即非一切

zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù shēng bú miè yì fēi dào xiàng zhì
智，道相智、一切相智不生不灭亦非道相智、

yī qiè xiàng zhì
一切相智。”

ěr shí jù shòushè lì zǐ wènshànxiànyán rén zhě hé yuánzuò
尔时，具寿舍利子问善现言：“仁者何缘作

rú shì shuō sè bú èr jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí bú èr
如是说：色不二即非色，受、想、行、识不二

yì fēi shòu xiǎng xíng shí rú shì nǎi zhì yī qiè zhì bú èr jí fēi
亦非受、想、行、识，如是乃至一切智不二即非

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú èr yì fēi dào xiàng zhì
一切智，道相智、一切相智不二亦非道相智、

yī qiè xiàng zhì
一切相智？”

shànxiàn duì yuē shè lì zǐ ruò sè ruò bú èr ruò shòu
善现对曰：“舍利子，若色若不二，若受、

xiǎng xíng shí ruò bú èr rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
想、行、识若不二，如是一切皆非相应非不相

yìng wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng yóu
应，无色、不见、无对、一相，所谓无相。由

sī gù shuō sè bú èr jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí bú èr
斯故说：色不二即非色，受、想、行、识不二

yì fēi shòu xiǎng xíng shí shè lì zǐ rú shì nǎi zhì ruò yī qiè
亦非受、想、行、识。舍利子，如是乃至若一切

zhì ruò bú èr ruò dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò bú èr rú shì
智若不二，若道相智、一切相智若不二，如是

yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng wú sè wú jiàn wú duì
一切皆非相应非不相应，无色、不见、无对、

yī xiàng suǒ wèi wú xiàng yóu sī gù shuō yī qiè zhì bú èr jí fēi
一相，所谓无相。由斯故说：一切智不二即非

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú èr yì fēi dào xiàng zhì
一切智，道相智、一切相智不二亦非道相智、

yī qiè xiàng zhì
一切相智。”

ěr shí jù shòushè lì zǐ wènshànxiànyán rén zhě hé yuánzuò
尔时，具寿舍利子问善现言：“仁者何缘作

rú shì shuō sè rù wú èr fǎ shù shòu xiǎng xíng shí rù wú
如是说：色入无二法数，受、想、行、识入无

èr fǎ shù rú shì nǎi zhì yī qiè zhì rù wú èr fǎ shù dào xiàng zhì
二法数，如是乃至一切智入无二法数，道相智、

yī qiè xiàng zhì rù wú èr fǎ shù
一切相智入无二法数？”

shàn xiàn duì yuē shè lì zǐ sè bú yì wú shēng wú miè wú
善现对曰：“舍利子，色不异无生无灭，无
shēng wú miè bú yì sè sè jí shì wú shēng wú miè wú shēng wú miè jí
生无灭不异色，色即是无生无灭，无生无灭即
shì sè shòu xiǎng xíng shí bú yì wú shēng wú miè wú shēng
是色；受、想、行、识不异无生无灭，无生
wú miè bú yì shòu xiǎng xíng shí shòu xiǎng xíng shí jí
无灭不异受、想、行、识，受、想、行、识即
shì wú shēng wú miè wú shēng wú miè jí shì shòu xiǎng xíng shí
是无生无灭，无生无灭即是受、想、行、识。

yóu sī gù shuō sè rù wú èr fǎ shù shòu xiǎng xíng shí rù
由斯故说：色入无二法数，受、想、行、识入
wú èr fǎ shù shè lì zǐ rú shì nǎi zhì yī qiè zhì bú yì wú shēng wú
无二法数。舍利子，如是乃至一切智不异无生无
miè wú shēng wú miè bú yì yī qiè zhì yī qiè zhì jí shì wú shēng wú
灭，无生无灭不异一切智，一切智即是无生无
miè wú shēng wú miè jí shì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
灭，无生无灭即是一切智；道相智、一切相智
bú yì wú shēng wú miè wú shēng wú miè bú yì dào xiàng zhì yī qiè
不异无生无灭，无生无灭不异道相智、一切
xiàng zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jí shì wú shēng wú miè wú
相智，道相智、一切相智即是无生无灭，无
shēng wú miè jí shì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yóu sī gù shuō yī
生无灭即是道相智、一切相智。由斯故说：一
qiè zhì rù wú èr fǎ shù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rù wú èr fǎ
切智入无二法数，道相智、一切相智入无二法
shù
数。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò shí pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若时菩萨
mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō guān chá zhū fǎ shì shí pú sà
摩诃萨修行般若波罗蜜多观察诸法，是时菩萨
mó hē sà jiàn wǒ wú shēng bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn jiàn zhě wú shēng
摩诃萨见我无生，毕竟净故，乃至见见者无生，
bì jìng jìng gù jiàn sè wú shēng bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn shí wú shēng
毕竟净故；见色无生，毕竟净故，乃至见识无生，

bì jìng jìng gù jiànyǎnchù wú shēng bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn yì chù
毕竟净故；见眼处无生，毕竟净故，乃至见意处
wú shēng bì jìng jìng gù jiàn sè chù wú shēng bì jìng jìng gù nǎi
无生，毕竟净故；见色处无生，毕竟净故，乃
zhì jiàn fǎ chù wú shēng bì jìng jìng gù jiànyǎn jiè wú shēng bì jìng
至见法处无生，毕竟净故；见眼界无生，毕竟
jìng gù nǎi zhì jiàn yì jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn sè jiè wú shēng
净故，乃至见意识界无生，毕竟净故；见色界无生，
bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn fǎ jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiànyǎn shí
毕竟净故，乃至见法界无生，毕竟净故；见眼识
jiè wú shēng bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn yì shí jiè wú shēng bì jìng
界无生，毕竟净故，乃至见意识界无生，毕竟
jìng gù jiànyǎnchù wú shēng bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn yì chù wú shēng
净故；见眼触无生，毕竟净故，乃至见意触无生，
bì jìng jìng gù jiànyǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú shēng bì jìng
毕竟净故；见眼触为缘所生诸受无生，毕竟
jìng gù nǎi zhì jiàn yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú shēng bì jìng
净故，乃至见意触为缘所生诸受无生，毕竟
jìng gù jiàn bù shī bō luó mì duō wú shēng bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn
净故；见布施波罗蜜多无生，毕竟净故，乃至见
bō rě bō luó mì duō wú shēng bì jìng jìng gù jiàn nèi kōng wú shēng
般若波罗蜜多无生，毕竟净故；见内空无生，
bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn wú xìng zì xìng kōng wú shēng bì jìng jìng gù
毕竟净故，乃至见无性自性空无生，毕竟净故；
jiàn sì niàn zhù wú shēng bì jìng jìng gù nǎi zhì jiàn bā shèng dào zhī wú
见四念住无生，毕竟净故，乃至见八圣道支无
shēng bì jìng jìng gù rú shì nǎi zhì jiàn fó shí lì wú shēng bì jìng
生，毕竟净故；如是乃至见佛十力无生，毕竟
jìng gù nǎi zhì jiàn shí bā fó bú gòng fǎ wú shēng bì jìng jìng gù
净故，乃至见十八佛不共法无生，毕竟净故；
jiàn yī qiè sān mó dì mén wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yī qiè tuó luó
见一切三摩地门无生，毕竟净故，见一切陀罗
ní mén wú shēng bì jìng jìng gù rú shì nǎi zhì jiàn yī qiè zhì wú shēng
尼门无生，毕竟净故；如是乃至见一切智无生，
bì jìng jìng gù jiàndào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng bì jìng jìng
毕竟净故，见道相智、一切相智无生，毕竟净
gù jiàn yì shēng fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yì shēng wú shēng
故；见异生法无生，毕竟净故，见异生无生，

bì jìng jìng gù jiàn yù liú fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yù liú wú
毕竟净故；见预流法无生，毕竟净故，见预流无
shēng bì jìng jìng gù jiàn yī lái fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn
生，毕竟净故；见一来法无生，毕竟净故，见
yī lái wú shēng bì jìng jìng gù jiàn bù huán fǎ wú shēng bì jìng jìng
一来无生，毕竟净故；见不还法无生，毕竟净
gù jiàn bù huán wú shēng bì jìng jìng gù jiàn ā luó hàn fǎ wú shēng
故，见不还无生，毕竟净故；见阿罗汉法无生，
bì jìng jìng gù jiàn ā luó hàn wú shēng bì jìng jìng gù jiàn dú jué fǎ
毕竟净故，见阿罗汉无生，毕竟净故；见独觉法
wú shēng bì jìng jìng gù jiàn dú jué wú shēng bì jìng jìng gù jiàn
无生，毕竟净故，见独觉无生，毕竟净故；见
yī qiè pú sà fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yī qiè pú sà wú shēng
一切菩萨法无生，毕竟净故，见一切菩萨无生，
bì jìng jìng gù jiàn zhū fó fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn zhū fó wú
毕竟净故；见诸佛法无生，毕竟净故，见诸佛无
shēng bì jìng jìng gù jiàn yī qiè yǒu qíng fǎ wú shēng bì jìng jìng gù
生，毕竟净故；见一切有情法无生，毕竟净故，
jiàn yī qiè yǒu qíng wú shēng bì jìng jìng gù
见一切有情无生，毕竟净故。”

大般若波罗蜜多经卷第四百二十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí sì
大般若波罗蜜多经卷第四百二十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn yuǎn lí pǐn dì èr shí sì zhī èr
第二分 远离品第二十四之二

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán rú wǒ jiě rén zhě
尔时，具寿舍利子谓善现言：“如我解仁者

suǒ shuō yì wǒ nǎi zhì jiàn zhě bì jìng bù shēng sè nǎi zhì shí bì jìng
所说义，我乃至见者毕竟不生，色乃至识毕竟

bù shēng rú shì nǎi zhì zhū fó fǎ jí zhū fó bì jìng bù shēng yī qiè
不生，如是乃至诸佛法及诸佛毕竟不生，一切

yǒu qíng fǎ jí yī qiè yǒu qíng bì jìng bù shēng ruò rú shì zhě liù qù
有情法及一切有情毕竟不生。若如是者，六趣

shòu shēng yīng wú chā bié bù yīng yù liú dé yù liú guǒ bù yīng yī lái
受生应无差别，不应预流得预流果，不应一来

dé yī lái guǒ bù yīng bù huán dé bù huán guǒ bù yīng ā luó hàn dé
得一来果，不应不还得不还果，不应阿罗汉得

ā luó hàn guǒ bù yīng dú jué dé dú jué pú tí bù yīng pú sà dé yī
阿罗汉果，不应独觉得独觉菩提，不应菩萨得一

qiè xiàng zhì bù yīng pú sà mó hē sà jiàn liù qù shēng sǐ shēn shēng yàn
切相智；不应菩萨摩诃萨见六趣生死深生厌

huàn wèi bá jì bǐ gù dé wǔ zhǒng pú tí
患，为拔济彼故得五种菩提。

fù cì shàn xiàn ruò yī qiè fǎ bì jìng bù shēng yún hé
“复次，善现，若一切法毕竟不生，云何

yù liú wéi yù liú guǒ qín xiū yǒng duàn sān jié zhī dào yún hé yī lái
预流为预流果，勤修永断三结之道？云何一来

wéi yī lái guǒ qín xiū yǒng duàn tān chēn chī dào yún hé bù huán
为一来果，勤修永²断贪、瞋、痴道？云何不还

wéi bù huán guǒ qín xiū yǒng duàn shùn xià jié dào yún hé ā luó hàn
为不还果，勤修永断顺下结道？云何阿罗汉

² 大正藏：永；永乐北藏及龙藏：倍；校勘：永

wéi ā luó hàn guǒ qín xiū yǒng duàn shùn shàng jié dào yún hé dú jué
为阿罗汉果，勤修永断顺上结道？云何独觉

wéi dú jué pú tí qín xiū dú wù yuán qǐ fǎ dào yún hé pú sà mó
为独觉菩提，勤修独悟缘起法道？云何菩萨摩

hē sà wèi dù wú liàng wú biān yǒu qíng xiū duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng
诃萨为度无量无边有情，修多百千难行苦行，

jù shòu wú liàng nán rěn zhòng kǔ yún hé rú lái yīng zhèng děng jué
具受无量难忍重苦？云何如来、应、正等觉

zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí yún hé zhū fó wèi dù wú liàng yǒu
证得无上正等菩提？云何诸佛为度无量有

qíng kǔ gù zhuàn miào fǎ lún
情苦故转妙法轮？”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bào shè lì zǐ yán fēi wǒ yú bǐ wú
尔时，具寿善现报舍利子言：“非我于彼无

shēng fǎ zhōng jiàn yǒu liù qù shòu shēng chā bié fēi wǒ yú bǐ wú shēng
生法中，见有六趣受生差别；非我于彼无生

fǎ zhōng jiàn yǒu néng rù dì xiàng guān zhě fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ
法中，见有能入谛现观者；非我于彼无生法

zhōng jiàn yǒu yù liú dé yù liú guǒ jiàn yǒu yī lái dé yī lái guǒ jiàn
中，见有预流得预流果，见有一来得一来果，见

yǒu bù huán dé bù huán guǒ jiàn yǒu ā luó hàn dé ā luó hàn guǒ jiàn
有不还得不还果，见有阿罗汉得阿罗汉果，见

yǒu dú jué dé dú jué pú tí jiàn yǒu pú sà dé yī qiè xiàng zhì fēi wǒ
有独觉得独觉菩提，见有菩萨得一切相智；非我

yú bǐ wú shēng fǎ zhōng jiàn yǒu pú sà mó hē sà yàn huàn shēng sǐ dé
于彼无生法中，见有菩萨摩诃萨厌患生死得

wǔ pú tí fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng jiàn yǒu shēng wén xiū duàn
五菩提；非我于彼无生法中，见有声闻修断

jié dào jiàn yǒu dú jué qín xiū dú wù yuán qǐ fǎ dào fēi wǒ yú bǐ wú
结道，见有独觉勤修独悟缘起法道；非我于彼无

shēng fǎ zhōng jiàn yǒu pú sà mó hē sà wèi dù yǒu qíng xiū duō kǔ xíng
生法中，见有菩萨摩诃萨为度有情修多苦行

shòu zhū zhòng kǔ rán zhū pú sà mó hē sà bù qǐ nán xíng kǔ xíng zhī
受诸重苦，然诸菩萨摩诃萨不起难行苦行之

xiǎng hé yǐ gù shè lì zǐ ruò qǐ nán xíng kǔ xíng xiǎng zhě zhōng
想。何以故？舍利子，若起难行苦行想者，终

bù néng wèi wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng zuò dà ráo yì shè lì zǐ
不能为无量无数无边有情作大饶益。舍利子，

yī qiè pú sà yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yú zhū yǒu qíng qǐ dà bēi
一切菩萨以无所得而为方便，于诸有情起大悲
xīn zhù rú fù mǔ xiōng dì qī zǐ jí jǐ shēn xiǎng wèi dù tuō
心，住如父母、兄弟、妻子及己身想，为度脱
bǐ fā qǐ wú shàng zhèng děng jué xīn nǎi néng wèi bǐ zuò dà ráo yì
彼发起无上正等觉心，乃能为彼作大饶益。

shè lì zǐ yī qiè pú sà yīng zuò shì niàn rú wǒ zì xìng
“舍利子，一切菩萨应作是念：‘如我自性，
yú yī qiè fǎ yǐ yī qiè zhǒng yī qiè chù yī qiè shí qiú bù kě dé
于一切法以一切种、一切处、一切时求不可得，
nèi wài zhū fǎ yì fù rú shì dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé ruò zhù cǐ
内外诸法亦复如是，都无所有皆不可得。’若住此
xiǎng biàn bú jiàn yǒu nán xíng kǔ xíng yóu cǐ néng wèi wú liàng wú shù wú
想便不见有难行苦行，由此能为无量无数无
biān yǒu qíng xiū duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng zuò dà ráo yì hé yǐ gù
边有情修多百千难行苦行作大饶益。何以故？
shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yī qiè yǒu qíng yī qiè zhǒng
是菩萨摩诃萨于一切法、一切有情、一切种、
yī qiè chù yī qiè shí wú zhí shòu gù shè lì zǐ fēi wǒ yú bǐ wú
一切处、一切时无执受故。舍利子，非我于彼无
shēng fǎ zhōng jiàn yǒu rú lái yīng zhèng děng jué zhèng dé wú shàng
生法中，见有如来、应、正等觉，证得无上
zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng hé yǐ gù
正等菩提，转妙法轮度无量众。何以故？
shè lì zǐ yǐ yī qiè fǎ yī qiè yǒu qíng bù kě dé gù
舍利子，以一切法、一切有情不可得故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán yú yì yún hé wéi yù yǐ
时，舍利子问善现言：“于意云何？为欲以
shēng fǎ yǒu suǒ zhèng dé wéi yù yǐ wú shēng fǎ yǒu suǒ zhèng dé
生法有所证得，为欲以无生法有所证得
yé ? ”

shàn xiàn duì yuē wǒ bú yù yǐ shēng fǎ yǒu suǒ zhèng dé yì
善现对曰：“我不欲以生法有所证得，亦
bú yù yǐ wú shēng fǎ yǒu suǒ zhèng dé
不欲以无生法有所证得。”

shè lì zǐ yán ruò rú shì zhě qǐ dōu wú dé wú xiàn guān
舍利子言：“若如是者，岂都无得、无现观

yé
耶？”

shànxiàn duì yuē suī yǒu dé yǒuxiànguān ér shí bù yóu èr
善现对曰：“虽有得、有现观，而实不由二

fǎ zhèng dé shè lì zǐ dàn suí shì jiānyánshuō shī shè yǒu dé xiàn
法证得。舍利子，但随世间言说施设有得、现

guān fēi shèng yì zhōngyǒu dé xiànguān shè lì zǐ dàn suí shì
观，非胜义中有得、现观。舍利子，但随世

jiānyánshuō shī shè yǒu yù liú yǒu yù liú guǒ yǒu yī lái yǒu yī lái
间言说施设有预流、有预流果，有一来、有一来

guǒ yǒu bù huán yǒu bù huánguǒ yǒu ā luó hàn yǒu ā luó hàn
果，有不还、有不还果，有阿罗汉、有阿罗汉

guǒ yǒu dú jué yǒu dú jué pú tí yǒu pú sà mó hē sà yǒu pú
果，有独觉、有独觉菩提，有菩萨摩诃萨、有菩

sà mó hē sà xíng yǒuzhū fó yǒuzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
萨摩诃萨行，有诸佛、有诸佛无上正等菩提，

fēi shèng yì zhōngyǒu yù liú děng
非胜义中有预流等。”

shè lì zǐ yán ruò suí shì jiānyánshuō shī shè yǒu dé xiànguān
舍利子言：“若随世间言说施设有得、现观

jí yù liú děng fēi shèng yì zhě liù qù chā bié yì suí shì jiānyánshuō
及预流等非胜义者，六趣差别亦随世间言说

shī shè fēi shèng yì yé
施設，非胜义耶？”

shànxiàn duì yuē rú shì rú shì hé yǐ gù shè lì zǐ
善现对曰：“如是！如是！何以故？舍利子，

fēi shèng yì zhōngyǒu yè yì shú jí rǎn jìng gù
非胜义中有业异熟及染净故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán yú yì yún hé wéi yù lìng
时，舍利子问善现言：“于意云何？为欲令

wèishēng fǎ shēng wéi yù lìng yǐ shēng fǎ shēng yé
未生法生，为欲令已生法生耶？”

shànxiàn duì yuē wǒ bú yù lìng wèishēng fǎ shēng yì bú yù
善现对曰：“我不欲令未生法生，亦不欲

lìng yǐ shēng fǎ shēng
令已生法生。”

shè lì zǐ yán hé děng shì wèishēng fǎ rén zhě bú yù lìng bǐ
舍利子言：“何等是未生法，仁者不欲令彼

fǎ shēng
法生？”

shànxiàn duì yuē shè lì zǐ sè shì wèishēng fǎ wǒ bú yù
善现对曰：“舍利子，色是未生法，我不欲
lìngshēng hé yǐ gù zì xìngkōng gù shòu xiǎng xíng shí shì
令生。何以故？自性空故。受、想、行、识是
wèishēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù zì xìngkōng gù nǎi
未生法，我不欲令生。何以故？自性空故。乃
zhì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí shì wèishēng fǎ wǒ bú yù lìng
至诸佛无上正等菩提是未生法，我不欲令
shēng hé yǐ gù zì xìngkōng gù
生。何以故？自性空故。”

shě lì zǐ wèn hé děng shì yǐ shēng fǎ rén zhě bú yù lìng bǐ
舍利子问：“何等是已生法，仁者不欲令彼
fǎ shēng
法生？”

shànxiàn duì yuē shè lì zǐ sè shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù
善现对曰：“舍利子，色是已生法，我不欲
lìngshēng hé yǐ gù zì xìngkōng gù shòu xiǎng xíng shí shì
令生。何以故？自性空故。受、想、行、识是
yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìngshēng hé yǐ gù zì xìngkōng gù nǎi
已生法，我不欲令生。何以故？自性空故。乃
zhì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí shì yǐ shēng fǎ wǒ bú yù lìng
至诸佛无上正等菩提是已生法，我不欲令
shēng hé yǐ gù zì xìngkōng gù
生。何以故？自性空故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán yú yì yún hé wéi yù lìng
时，舍利子问善现言：“于意云何？为欲令
shēngshēng wéi yù lìng bù shēngshēng yé
生生，为欲令不生 生耶？”

shànxiàn duì yuē wǒ bú yù lìngshēngshēng yì bú yù lìng bù
善现对曰：“我不欲令生生，亦不欲令不
shēngshēng hé yǐ gù shè lì zǐ shēng yǔ bù shēng rú shì èr
生生。何以故？舍利子，生与不生，如是二
fǎ jù fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng wú sè wú jiàn wú duì yī
法俱非相应非不相应，无色、不见、无对、一
xiàng wèi wú xiàng gù yóu cǐ yīn yuán wǒ bú yù lìngshēngshēng
相，谓无相故。由此因缘，我不欲令生生，

yì bú yù lìng bù shēngshēng
亦不欲令不生 生。”

shí shè lì zǐ yòuwènshànxiàn rén zhě yú suǒshuō wú shēng
时，舍利子又问善现：“仁者于所说无生

fǎ yàobiànshuō wú shēngxiàng yé
法乐辩说无生相耶？”

shànxiàn duì yuē shè lì zǐ wǒ yú suǒshuō wú shēng fǎ yì bú
善现对曰：“舍利子，我于所说无生法亦不

yàobiànshuō wú shēngxiàng hé yǐ gù shè lì zǐ ruò wú shēng fǎ
乐辩说无生相。何以故？舍利子，若无生法，

ruò wú shēngxiàng ruò yào ruò biàn shuō rú shì yī qiè jī fēi xiāng
若无生相，若乐，若辩³说，如是一切皆非相

yīng fēi bù xiāngyìng wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng wèi wú
应非不相应，无色、不见、无对、一相，谓无

xiàng gù
相故。”

shí shè lì zǐ yòuwènshànxiàn yú bù shēng fǎ qǐ bù shēng
时，舍利子又问善现：“于不生法起不生

yán cǐ bù shēngyán yì bù shēng yé
言，此不生言亦不生耶⁴？”

shànxiàn duì yuē rú shì rú shì chéng rú suǒshuō yú
善现对曰：“如是！如是！诚如所说。于

bù shēng fǎ qǐ bù shēngyán cǐ fǎ jí yán jù wú shēng yì suǒ yǐ zhě
不生法起不生言，此法及言俱无生义。所以者

hé shè lì zǐ sè bù shēng shòu xiǎng xíng shí yì bù shēng
何？舍利子，色不生，受、想、行、识亦不生。

hé yǐ gù běnxìngkōng gù yǎnchù bù shēng ěr bí shé
何以故？本性空故。眼处不生，耳、鼻、舌、

shēn yì chù yì bù shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù sè chù bù
身、意处亦不生。何以故？本性空故。色处不

shēng shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì bù shēng hé yǐ gù
生，声、香、味、触、法处亦不生。何以故？

běnxìngkōng gù yǎn jiè bù shēng ěr bí shé shēn yì jiè
本性空故。眼界不生，耳、鼻、舌、身、意界

yì bù shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù sè jiè bù shēng shēng
亦不生。何以故？本性空故。色界不生，声、

³ 大正藏：辩；永乐北藏及龙藏：若辩

⁴ 大正藏：不；永乐北藏及龙藏：耶

xiāng wèi chù fǎ jiè yì bù shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù
香、味、触、法界亦不生。何以故？本性空故。

yǎn shí jiè bù shēng ěr bí shé shēn yì shí jiè yì bù shēng
眼识界不生，耳、鼻、舌、身、意识界亦不生。

hé yǐ gù běnxìngkōng gù yǎnchù bù shēng ěr bí shé
何以故？本性空故。眼触不生，耳、鼻、舌、

shēn yì chù yì bù shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù yǎnchùwéi
身、意触亦不生。何以故？本性空故。眼触为

yuánsuǒshēngzhūshòu bù shēng ěr bí shé shēn yì chùwéi
缘所生诸受不生，耳、鼻、舌、身、意触为

yuánsuǒshēngzhūshòu yì bù shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù dì
缘所生诸受亦不生。何以故？本性空故。地

jiè bù shēng shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yì bù shēng hé yǐ
界不生，水、火、风、空、识界亦不生。何以

gù běnxìngkōng gù shēnxíng bù shēng yǔ xíng yì xíng yì bù shēng
故？本性空故。身行不生，语行、意行亦不生。

hé yǐ gù běnxìngkōng gù bù shī bō luó mì duō bù shēng nǎi zhì
何以故？本性空故。布施波罗蜜多不生，乃至

yī qièxiàng zhì yì bù shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù shè lì zǐ
一切相智亦不生。何以故？本性空故。舍利子，

yóu cǐ yīn yuán yú bù shēng fǎ qǐ bù shēng yán cǐ fǎ jí yán jù wú
由此因缘，于不生法起不生言，此法及言俱无

shēng yì shè lì zǐ ruò suǒshuō fǎ ruò néng yán⁵ shuōzhě ruò
生义。舍利子，若所说法、若能言⁵、说者、若

tīng zhě jiē wú shēng yì
听⁶者皆无生义。”

ěr shí jù shòushè lì zǐ zànshànxiànyán shuō fǎ rénzhōng
尔时，具寿舍利子赞善现言：“说法人中

rén wéi dì yī chú fó shì zūn wú néng jí zhě hé yǐ gù suí suǒ wèn
仁为第一，除佛世尊无能及者。何以故？随所问

jié zhǒng zhǒng fǎ mén jiē néng chóu dá wú zhì ài gù
诘种种法门皆能酬答无滞碍故。”

shànxiànbào yán zhū fó dì zǐ yú yī qiè fǎ wú yī zhuózhě
善现报言：“诸佛弟子于一切法无依著者，

fǎ ěr jiē néng suí suǒ wèn jié yī yī chóu dá zì zài wú wèi hé yǐ gù
法尔皆能随所问诘一一酬答自在无畏。何以故？

⁵ 大正藏：说言；永乐北藏及龙藏：言

⁶ 大正藏：听；永乐北藏及龙藏：若听

yǐ yī qiè fǎ wú suǒ yī gù
以一切法无所依故。”

shè lì zǐ yán yún hé zhū fǎ dōu wú suǒ yī
舍利子言：“云何诸法都无所依？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ sè běn xìng kōng gù bù yī nèi
善现答言：“舍利子，色本性空故，不依内

bù yī wài bù yī liǎng jiān shòu xiǎng xíng shí yì běn xìng kōng gù
不依外不依两间；受、想、行、识亦本性空故，

bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎng jiān
不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ yǎn chù běn xìng kōng gù bù yī nèi bù yī wài bù
“舍利子，眼处本性空故，不依内不依外不

yī liǎng jiān ěr bí shé shēn yì chù yì běn xìng kōng gù
依两间；耳、鼻、舌、身、意处亦本性空故，

bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎng jiān
不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ sè chù běn xìng kōng gù bù yī nèi bù yī wài bù
“舍利子，色处本性空故，不依内不依外不

yī liǎng jiān shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì běn xìng kōng gù
依两间；声、香、味、触、法处亦本性空故，

bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎng jiān
不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ yǎn jiè běn xìng kōng gù bù yī nèi bù yī wài bù
“舍利子，眼界本性空故，不依内不依外不

yī liǎng jiān ěr bí shé shēn yì jiè yì běn xìng kōng gù
依两间；耳、鼻、舌、身、意识界亦本性空故，

bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎng jiān
不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ sè jiè běn xìng kōng gù bù yī nèi bù yī wài bù
“舍利子，色界本性空故，不依内不依外不

yī liǎng jiān shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì běn xìng kōng gù
依两间；声、香、味、触、法界亦本性空故，

bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎng jiān
不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ yǎn shí jiè běn xìng kōng gù bù yī nèi bù yī wài
“舍利子，眼识界本性空故，不依内不依外

bù yī liǎng jiān ěr bí shé shēn yì shí jiè yì běn xìng kōng
不依两间；耳、鼻、舌、身、意识界亦本性空

gù bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎngjiān
故，不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ yǎnchùběnxìngkōng gù bù yī nèi bù yī wài bù
“舍利子，眼触本性空故，不依内不依外不
yī liǎngjiān ěr bí shé shēn yì chù yì běnxìngkōng gù
依两间；耳、鼻、舌、身、意触亦本性空故，
bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎngjiān
不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuběnxìngkōng gù
“舍利子，眼触为缘所生诸受本性空故，
bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎngjiān ěr bí shé shēn yì chù
不依内不依外不依两间；耳、鼻、舌、身、意触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì běnxìngkōng gù bù yī nèi bù yī wài bù
为缘所生诸受亦本性空故，不依内不依外不
yī liǎngjiān
依两间。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duōběnxìngkōng gù bù yī nèi
“舍利子，布施波罗蜜多本性空故，不依内
bù yī wài bù yī liǎngjiān nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì běnxìngkōng
不依外不依两间；乃至般若波罗蜜多亦本性空
gù bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎngjiān
故，不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ nèikōngběnxìngkōng gù bù yī nèi bù yī wài bù
“舍利子，内空本性空故，不依内不依外不
yī liǎngjiān nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì běnxìngkōng gù bù yī nèi
依两间；乃至无性自性空亦本性空故，不依内
bù yī wài bù yī liǎngjiān
不依外不依两间。

shè lì zǐ sì niànzhùběnxìngkōng gù bù yī nèi bù yī wài
“舍利子，四念住本性空故，不依内不依外
bù yī liǎngjiān nǎi zhì bā shèngdào zhī yì běnxìngkōng gù bù yī nèi
不依两间；乃至八圣道支亦本性空故，不依内
bù yī wài bù yī liǎngjiān
不依外不依两间。

shè lì zǐ nǎi zhì fó shí lì běnxìngkōng gù bù yī nèi bù
“舍利子，乃至佛十力本性空故，不依内不
yī wài bù yī liǎngjiān nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì běnxìngkōng gù
依外不依两间；乃至十八佛不共法亦本性空故，

bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎngjiān
不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ nǎi zhì yī qiè zhì běnxìngkōng gù bù yī nèi bù
“舍利子，乃至一切智本性空故，不依内不
yī wài bù yī liǎngjiān dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì běnxìngkōng gù
依外不依两间；道相智、一切相智亦本性空故，
bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎngjiān
不依内不依外不依两间。

shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ shuō zhū fǎ běnxìngkōng gù
“舍利子，由此因缘，我说诸法本性空故，
dōu wú suǒ yī
都无所依。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng liù zhǒng bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行六种波
luó mì duō shí yīng jìng sè nǎi zhì shí yīng jìng yǎn chù nǎi zhì yì chù
罗蜜多时，应净色乃至识，应净眼处乃至意处，
yīng jìng sè chù nǎi zhì fǎ chù yīng jìng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yīng jìng sè
应净色处乃至法处，应净眼界乃至意界，应净色
jiè nǎi zhì fǎ jiè yīng jìng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yīng jìng yǎn chù
界乃至法界，应净眼识界乃至意识界，应净眼触
nǎi zhì yì chù yīng jìng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
乃至意触，应净眼触为缘所生诸受乃至意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yīng jìng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
为缘所生诸受，应净布施波罗蜜多乃至般若
bō luó mì duō yīng jìng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yīng jìng sì
波罗蜜多，应净内空乃至无性自性空，应净四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī rú shì nǎi zhì yīng jìng fó shí lì nǎi zhì
念住乃至八圣道支，如是乃至应净佛十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ nǎi zhì yīng jìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
十八佛不共法，乃至应净一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì yīng jìng pú tí dào
切相智，应净菩提道。”

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán yún hé pú sà mó
尔时，具寿舍利子问善现言：“云何菩萨摩
hē sà xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō shí jìng pú tí dào
诃萨修行六种波罗蜜多时净菩提道？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ liù bō luó mì duō gè yǒu èr zhǒng
善现答言：“舍利子，六波罗蜜多各有二种。

yī zhě shì jiān èr zhě chū shì jiān
一者、世间。二者、出世间。”

shè lì zǐ wèn yún hé shì jiān bù shī bō luó mì duō yún hé
舍利子问：“云何世间布施波罗蜜多？云何
chū shì jiān bù shī bō luó mì duō
出世间布施波罗蜜多？”

shàn xiàn duì yuē shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà wéi dà shī
善现对曰：“舍利子，若菩萨摩诃萨为大施
zhǔ néng shī yī qiè shā mén pó luó mén pín bìng gū lù dào
主，能施一切沙门、婆罗门、贫病、孤露、道
xíng qǐ zhě xū shí yǔ shí xū yǐn yǔ yǐn xū shèng yǔ shèng xū
行乞者，须食与食，须饮与饮，须乘与乘，须
yī yǔ yī xū xiānghuā yǔ xiānghuā xū zhuāngyán jù yǔ zhuāngyán
衣与衣，须香华与香华，须庄严具与庄严
jù xū shèzhái yǔ shèzhái xū yī yào yǔ yī yào xū dēngmíng yǔ
具，须舍宅与舍宅，须医药与医药，须灯明与
dēngmíng xū zuò wò jù yǔ zuò wò jù rú shì yī qiè suí qí suǒ xū yú
灯明，须坐卧具与坐卧具，如是一切随其所需余
zī shēng jù xī jiē shī yǔ ruò fù yǒu lái qǐ nán yǔ nán qǐ nǚ yǔ nǚ
资生具悉皆施与。若复有来乞男与男，乞女与女，
qǐ qī qiè yǔ qī qiè qǐ guān zhì yǔ guān zhì qǐ guóchéng yǔ guó
乞妻妾与妻妾，乞官秩与官秩，乞国城与国
chéng qǐ wángwèi yǔ wángwèi qǐ tóu mù yǔ tóu mù qǐ ěr bí yǔ
城，乞王位与王位，乞头目与头目，乞耳鼻与
ěr bí qǐ shǒu zú yǔ shǒu zú qǐ zhī jié yǔ zhī jié qǐ xuèròu
耳鼻，乞手足与手足，乞肢⁷节与肢⁸节，乞血肉
yǔ xuèròu qǐ gǔ suǐ yǔ gǔ suǐ qǐ tóng pú yǔ tóng pú qǐ shēng
与血肉，乞骨髓与骨髓，乞僮仆与僮仆，乞生
lèi yǔ shēng lèi rú shì yī qiè suí qí suǒ qiú nèi wài zhī wù xī jiē shī
类与生类，如是一切随其所求，内外之物悉皆施
yǔ suī zuò shì shī ér yǒusuǒ yī wèizuò shì niàn wǒ shī bǐ shòu
与。虽作是施而有所依，谓作是念：‘我施彼受，
wǒ wéi shī zhǔ wǒ bù qiāntān wǒ suí fó jiào yī qiè néng shě wǒ xíng
我为施主，我不悭贪，我随佛教一切能舍，我行
bù shī bō luó mì duō bǐ xíng shī shí yǐ yǒusuǒ dé ér wéifāngbiàn
布施波罗蜜多。’彼行施时，以有所得而为方便，

⁷ 大正藏：支；永乐北藏及龙藏：肢

⁸ 大正藏：支；永乐北藏及龙藏：肢

yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí fù
与诸有情平等共有回向无上正等菩提。复

zuò shì niàn wǒ chí cǐ fú shī zhū yǒu qíng lìng huò cǐ shì hòu shì ān
作是念：‘我持此福施诸有情，令获此世后世安

lè nǎi zhì zhèng dé wú yú niè pán bǐ zhuó sān lún ér xíng bù shī
乐，乃至证得无余涅槃。’彼著三轮而行布施。

hé děng wéi sān suǒ wèi zì xiǎng tā xiǎng shī xiǎng yóu zhuó cǐ
何等为三？所谓自想、他想、施想。由著此

sān lún ér xíng shī gù míng shì jiān bù shī bō luó mì duō hé yuán cǐ
三轮而行施故，名世间布施波罗蜜多。何缘此

shī míng wéi shì jiān yǐ yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù bú dòng bù chū shì
施名为世间？以与世间同共行故，不动不出世

jiān fǎ gù yóu sī gù shuō shì jiān bù shī bō luó mì duō
间法故，由斯故说世间布施波罗蜜多。

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xíng bù shī shí sān lún qīng jìng
“舍利子，若菩萨摩诃萨行布施时三轮清净。

hé děng wéi sān yī zhě bù zhí wǒ wéi shī zhě èr zhě bù zhí bǐ
何等为三？一者、不执我为施者。二者、不执彼

wéi shòu zhě sān zhě bù zhuó shī jí shī guǒ shì pú sà mó hē sà xíng
为受者。三者、不著施及施果。是菩萨摩诃萨行

bù shī shí sān lún qīng jìng
布施时三轮清净。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yǐ dà bēi wéi shàng
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨以大悲为上

shǒu suǒ xiū shī fú pǔ shī yǒu qíng yú zhū yǒu qíng dōu wú suǒ dé suī
首，所修施福普施有情，于诸有情都无所得，虽

yǔ yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí ér yú
与有情平等共有回向无上正等菩提，而于

qí zhōng bú jiàn shǎo xiàng yóu dōu wú suǒ zhí ér xíng shī gù míng chū shì
其中不见少相，由都无所执而行施故，名出世

bù shī bō luó mì duō hé yuán cǐ shī míng chū shì jiān bù yǔ shì jiān
布施波罗蜜多。何缘此施名出世间？不与世间

tóng gòng xíng gù néng dòng néng chū shì jiān fǎ gù yóu sī gù shuō chū
同共行故，能动能出世间法故，由斯故说出

shì bù shī bō luó mì duō
世布施波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
舍利子言：“云何世间净戒、安忍、精进、静

lù bō rě bō luó mì duō yún hé chū shì jiān jìng jiè ān rěn jīng
虑、般若波罗蜜多？云何出世间净戒、安忍、精
jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
进、静虑、般若波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng jìng
善现答言：“舍利子，若菩萨摩诃萨修行净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě shí yǒu suǒ yī zhě zhuó sān
戒、安忍、精进、静虑、般若时，有所依者著三
lún gù míng wéi shì jiān bō luó mì duō yǐ yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù
轮故，名为世间波罗蜜多，以与世间同共行故，
bú dòng bù chū shì jiān fǎ gù ruò pú sà mó hē sà xiū xíng jìng jiè ān
不动不出世间法故。若菩萨摩诃萨修行净戒、安
rěn jīng jìn jìng lù bō rě shí wú suǒ yī zhě sān lún jìng gù
忍、精进、静虑、般若时，无所依者三轮净故，
míng chū shì jiān bō luó mì duō bù yǔ shì jiān tóng gòng xíng gù néng dòng
名出世间波罗蜜多，不与世间同共行故，能
néng chū shì jiān fǎ gù
能出世间法故。

shè lì zǐ rú shì pú sà mó hē sà xiū xíng liù zhǒng bō luó
“舍利子，如是菩萨摩诃萨修行六种波罗
mì duō shí jìng pú tí dào
蜜多时净菩提道。”

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé wèi pú sà mó
尔时，具寿舍利子问善现言：“何谓菩萨摩
hē sà pú tí dào
诃萨菩提道？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
善现答言：“舍利子，布施波罗蜜多乃至般
rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà pú tí dào sì niàn zhù nǎi zhì
若波罗蜜多是菩萨摩诃萨菩提道，四念住乃至
bā shèng dào zhī shì pú sà mó hē sà pú tí dào kōng jiě tuō mén wú
八圣道支是菩萨摩诃萨菩提道，空解脱门、无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén shì pú sà mó hē sà pú tí dào nèi kōng nǎi
相、无愿解脱门是菩萨摩诃萨菩提道，内空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng shì pú sà mó hē sà pú tí dào zhēn rú fǎ
至无性自性空是菩萨摩诃萨菩提道，真如、法
jiè shí jì bù sī yì jiè děng shì pú sà mó hē sà pú tí dào yī
界、实际、不思議界等是菩萨摩诃萨菩提道，一

qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén shì pú sà mó hē sà pú tí
切三摩地门、一切陀罗尼门是菩萨摩诃萨菩提
dào fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì pú sà mó hē sà pú
道，佛十力乃至十八佛不共法是菩萨摩诃萨菩
tí dào shè lì zǐ rú shì děng wú liàng wú biān dà gōng dé jù jiē shì
提道。舍利子，如是等无量无边大功德聚皆是
pú sà mó hē sà pú tí dào
菩萨摩诃萨菩提道。”

shí shè lì zǐ zàn shàn xiàn yán shàn zāi shàn zāi chéng
时，舍利子赞善现言：“善哉！善哉！诚
rú suǒ shuō shàn xiàn rú shì dà gōng dé jù wéi yóu hé děng bō luó
如所说。善现，如是大功德聚，为由何等波罗
mì duō shì lì suǒ bàn
蜜多势力所办？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ rú shì suǒ shuō dà gōng dé jù
善现答言：“舍利子，如是所说大功德聚，
jiē yóu bō rě bō luó mì duō shì lì suǒ bàn hé yǐ gù shè lì zǐ
皆由般若波罗蜜多势力所办。何以故？舍利子，
rú shì bō rě bō luó mì duō néng yǔ yī qiè shàn fǎ wéi mǔ yī qiè
如是般若波罗蜜多能与一切善法为母，一切
shēng wén dú jué pú sà zhū fó shàn fǎ cóng cǐ shēng gù shè
声闻、独觉、菩萨、诸佛善法从此生故。舍
lì zǐ rú shì bō rě bō luó mì duō pǔ néng shè shòu yī qiè shàn fǎ
利子，如是般若波罗蜜多普能摄受一切善法，
yī qiè shēng wén dú jué pú sà zhū fó shàn fǎ yī cǐ zhù gù
一切声闻、独觉、菩萨、诸佛善法依此住故。
shè lì zǐ guò qù pú sà mó hē sà zhòng xiū xíng bō rě bō luó mì
舍利子，过去菩萨摩诃萨众，修行般若波罗蜜
duō jí yuán mǎn gù yǐ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wèi lái pú
多极圆满故，已证无上正等菩提；未来菩
sà mó hē sà zhòng xiū xíng bō rě bō luó mì duō jí yuán mǎn gù dāng
萨摩诃萨众，修行般若波罗蜜多极圆满故，当
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí xiàn zài shí fāng zhū fó shì jiè wú liàng
证无上正等菩提；现在十方诸佛世界无量
pú sà mó hē sà zhòng xiū xíng bō rě bō luó mì duō jí yuán mǎn gù
菩萨摩诃萨众，修行般若波罗蜜多极圆满故，
xiàn zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
现证无上正等菩提。”

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà wénshuō bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨闻说般若波
luó mì duō xīn wú yí huò yì bù mí mèn dāng zhī shì pú sà mó hē
罗蜜多，心无疑惑亦不迷闷，当知是菩萨摩诃
sà zhù rú shì zhù héng bù shě lí wèi wú suǒ dé ér wéi fāng biàn cháng
萨住如是住恒不舍离，谓无所得而为方便，常
qín jiù jì yī qiè yǒu qíng dāng zhī shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú
勤救济一切有情。当知是菩萨摩诃萨成就如
shì shū shèng zuò yì suǒ wèi dà bēi xiāng yìng zuò yì
是殊胜作意，所谓大悲相应作意。”

shí shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà zhù rú
时，舍利子谓善现言：“若菩萨摩诃萨住如
shì zhù héng bù shě lí chéng jiù dà bēi xiāng yìng zuò yì zhě zé yī qiè
是住恒不舍离，成就大悲相应作意者，则一切
yǒu qíng yì yīng chéng jiù pú sà mó hē sà suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè
有情亦应成就⁹菩萨摩诃萨。所以者何？以一切
yǒu qíng yì yú cǐ zhù jí cǐ zuò yì cháng bù shě lí zé zhū pú sà mó
有情亦于此住及此作意常不舍离，则诸菩萨摩
hē sà yǔ yī qiè yǒu qíng yīng wú chā bié
诃萨与一切有情应无差别。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bào shè lì zǐ yán shàn zāi shàn
尔时，具寿善现报舍利子言：“善哉！善
zāi chéng rú suǒ shuō néng rú shí zhī wǒ suǒ shuō yì suī sì nán wǒ
哉！诚如所说，能如实知我所说意，虽似难我
ér chéng wǒ yì hé yǐ gù
而成我义。何以故？

shè lì zǐ yǒu qíng fēi yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì
“舍利子，有情非有故，当知如是住及作意
yì fēi yǒu yǒu qíng wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú shí
亦非有。有情无实故，当知如是住及作意亦无实。
yǒu qíng wú xìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yǒu qíng
有情无性故，当知如是住及作意亦无性。有情
kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng yǒu qíng yuǎn lí gù
空故，当知如是住及作意亦空。有情远离故，
dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí yǒu qíng jì jìng gù dāng zhī
当知如是住及作意亦远离。有情寂静故，当知

⁹ 大正藏：成；永乐北藏及龙藏：成就

rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng yǒu qíng wú jué zhī gù dāng zhī rú shì
如是住及作意亦寂静。有情无觉知故，当知如是
zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ sè nǎi zhì shí fēi yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí
“舍利子，色乃至识非有故，当知如是住及
zuò yì yì fēi yǒu sè nǎi zhì shí wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò
作意亦非有。色乃至识无实故，当知如是住及作
yì yì wú shí sè nǎi zhì shí wú xìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì
意亦无实。色乃至识无性故，当知如是住及作意
yì wú xìng sè nǎi zhì shí kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì
亦无性。色乃至识空故，当知如是住及作意亦
kōng sè nǎi zhì shí yuǎn lí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn
空。色乃至识远离故，当知如是住及作意亦远
lí sè nǎi zhì shí jì jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng
离。色乃至识寂静故，当知如是住及作意亦寂静。
sè nǎi zhì shí wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué
色乃至识无觉知故，当知如是住及作意亦无觉
zhī
知。

shè lì zǐ yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi yǒu gù dāng zhī rú shì
“舍利子，眼处乃至意处非有故，当知如是
zhù jí zuò yì yì fēi yǒu yǎn chù nǎi zhì yì chù wú shí gù dāng zhī rú
住及作意亦非有。眼处乃至意处无实故，当知如
shì zhù jí zuò yì yì wú shí yǎn chù nǎi zhì yì chù wú xìng gù dāng zhī
是住及作意亦无实。眼处乃至意处无性故，当知
rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yǎn chù nǎi zhì yì chù kōng gù dāng
如是住及作意亦无性。眼处乃至意处空故，当
zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng yǎn chù nǎi zhì yì chù yuǎn lí gù
知如是住及作意亦空。眼处乃至意处远离故，
dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí yǎn chù nǎi zhì yì chù jì jìng
当知如是住及作意亦远离。眼处乃至意处寂静
gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng yǎn chù nǎi zhì yì chù wú
故，当知如是住及作意亦寂静。眼处乃至意处无
jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ sè chù nǎi zhì fǎ chù fēi yǒu gù dāng zhī rú shì
“舍利子，色处乃至法处非有故，当知如是

zhù jí zuò yì yì fēi yǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù wú shí gù dāng zhī rú
住及作意亦非有。色处乃至法处无实故，当知如
shì zhù jí zuò yì yì wú shí sè chù nǎi zhì fǎ chù wú xìng gù dāng zhī
是住及作意亦无实。色处乃至法处无性故，当知
rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng sè chù nǎi zhì fǎ chù kōng gù dāng
如是住及作意亦无性。色处乃至法处空故，当
zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng sè chù nǎi zhì fǎ chù yuǎn lí gù
知如是住及作意亦空。色处乃至法处远离故，
dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí sè chù nǎi zhì fǎ chù jì jìng
当知如是住及作意亦远离。色处乃至法处寂静
gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng sè chù nǎi zhì fǎ chù wú
故，当知如是住及作意亦寂静。色处乃至法处无
jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ yǎn jiè nǎi zhì yì jiè fēi yǒu gù dāng zhī rú shì
“舍利子，眼界乃至意界非有故，当知如是
zhù jí zuò yì yì fēi yǒu yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú shí gù dāng zhī rú
住及作意亦非有。眼界乃至意界无实故，当知如
shì zhù jí zuò yì yì wú shí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú xìng gù dāng zhī
是住及作意亦无实。眼界乃至意界无性故，当知
rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè kōng gù dāng
如是住及作意亦无性。眼界乃至意界空故，当
zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yuǎn lí gù
知如是住及作意亦空。眼界乃至意界远离故，
dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè jì jìng
当知如是住及作意亦远离。眼界乃至意界寂静
gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú
故，当知如是住及作意亦寂静。眼界乃至意界无
jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ sè jiè nǎi zhì fǎ jiè fēi yǒu gù dāng zhī rú shì
“舍利子，色界乃至法界非有故，当知如是
zhù jí zuò yì yì fēi yǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú shí gù dāng zhī rú
住及作意亦非有。色界乃至法界无实故，当知如
shì zhù jí zuò yì yì wú shí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú xìng gù dāng zhī
是住及作意亦无实。色界乃至法界无性故，当知
rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè kōng gù dāng
如是住及作意亦无性。色界乃至法界空故，当

zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yuǎn lí gù
知如是住及作意亦空。色界乃至法界远离故，

dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jì jìng
当知如是住及作意亦远离。色界乃至法界寂静

gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú
故，当知如是住及作意亦寂静。色界乃至法界无

jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè fēi yǒu gù dāng zhī
“舍利子，眼识界乃至意识界非有故，当知

rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú shí gù
如是住及作意亦非有。眼识界乃至意识界无实故，

dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú shí yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè
当知如是住及作意亦无实。眼识界乃至意识界

wú xìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yǎn shí jiè nǎi zhì
无性故，当知如是住及作意亦无性。眼识界乃至

yì shí jiè kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng yǎn shí jiè
意识界空故，当知如是住及作意亦空。眼识界

nǎi zhì yì shí jiè yuǎn lí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí
乃至意识界远离故，当知如是住及作意亦远离。

yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jì jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì
眼识界乃至意识界寂静故，当知如是住及作意

yì jì jìng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú jué zhī gù dāng zhī rú shì
亦寂静。眼识界乃至意识界无觉知故，当知如是

zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi yǒu gù dāng zhī rú shì
“舍利子，眼触乃至意触非有故，当知如是

zhù jí zuò yì yì fēi yǒu yǎn chù nǎi zhì yì chù wú shí gù dāng zhī rú
住及作意亦非有。眼触乃至意触无实故，当知如

shì zhù jí zuò yì yì wú shí yǎn chù nǎi zhì yì chù wú xìng gù dāng zhī
是住及作意亦无实。眼触乃至意触无性故，当知

rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yǎn chù nǎi zhì yì chù kōng gù dāng
如是住及作意亦无性。眼触乃至意触空故，当

zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng yǎn chù nǎi zhì yì chù yuǎn lí gù
知如是住及作意亦空。眼触乃至意触远离故，

dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí yǎn chù nǎi zhì yì chù jì jìng
当知如是住及作意亦远离。眼触乃至意触寂静

gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng yǎnchù nǎi zhì yì chù wú
故，当知如是住及作意亦寂静。眼触乃至意触无
jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
“舍利子，眼触为缘所生诸受乃至意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì
为缘所生诸受非有故，当知如是住及作意亦
fēi yǒu yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng
非有。眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生
zhū shòu wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú shí yǎnchù
诸受无实故，当知如是住及作意亦无实。眼触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú xìng
为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受无性
gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yǎnchù wéi yuán suǒ shēng
故，当知如是住及作意亦无性。眼触为缘所生
zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng gù dāng zhī rú shì
诸受乃至意触为缘所生诸受空故，当知如是
zhù jí zuò yì yì kōng yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
住及作意亦空。眼触为缘所生诸受乃至意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì
为缘所生诸受远离故，当知如是住及作意亦
yuǎn lí yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ
远离。眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所
shēng zhū shòu jì jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng yǎn
生诸受寂静故，当知如是住及作意亦寂静。眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受无
jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ dì jiè nǎi zhì shí jiè fēi yǒu gù dāng zhī rú shì
“舍利子，地界乃至识界非有故，当知如是
zhù jí zuò yì yì fēi yǒu dì jiè nǎi zhì shí jiè wú shí gù dāng zhī rú
住及作意亦非有。地界乃至识界无实故，当知如
shì zhù jí zuò yì yì wú shí dì jiè nǎi zhì shí jiè wú xìng gù dāng zhī
是住及作意亦无实。地界乃至识界无性故，当知
rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng dì jiè nǎi zhì shí jiè kōng gù dāng
如是住及作意亦无性。地界乃至识界空故，当

zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng dì jiè nǎi zhì shí jiè yuǎn lí gù
知如是住及作意亦空。地界乃至识界远离故，

dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí dì jiè nǎi zhì shí jiè jì jìng
当知如是住及作意亦远离。地界乃至识界寂静

gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng dì jiè nǎi zhì shí jiè wú
故，当知如是住及作意亦寂静。地界乃至识界无

jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
“舍利子，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜

duō fēi yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu bù shī bō luó
多非有故，当知如是住及作意亦非有。布施波罗

mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí
蜜多乃至般若波罗蜜多无实故，当知如是住及

zuò yì yì wú shí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
作意亦无实。布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多

wú xìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng bù shī bō luó mì
无性故，当知如是住及作意亦无性。布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì
多乃至般若波罗蜜多空故，当知如是住及作意

yì kōng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yuǎn lí gù
亦空。布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多远离故，

dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
当知如是住及作意亦远离。布施波罗蜜多乃至

bō rě bō luó mì duō jì jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì
般若波罗蜜多寂静故，当知如是住及作意亦寂

jìng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú jué zhī gù
静。布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多无觉知故，

dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng fēi yǒu gù
“舍利子，内空乃至无性自性空非有故，

dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
当知如是住及作意亦非有。内空乃至无性自性

kōng wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú shí nèi kōng nǎi
空无实故，当知如是住及作意亦无实。内空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng wú xìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú
至无性自性空无性故，当知如是住及作意亦无

xìng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí
性。内空乃至无性自性空空故，当知如是住及
zuò yì yì kōng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yuǎn lí gù dāng zhī
作意亦空。内空乃至无性自性空远离故，当知
rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jì
如是住及作意亦远离。内空乃至无性自性空寂
jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng nèi kōng nǎi zhì wú
静故，当知如是住及作意亦寂静。内空乃至无
xìng zì xìng kōng wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué
性自性空无觉知故，当知如是住及作意亦无觉
zhī
知。

shè lì zǐ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī fēi yǒu gù
“舍利子，四念住乃至八圣道支非有故，
dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
当知如是住及作意亦非有。四念住乃至八圣
dào zhī wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú shí sì niàn
道支无实故，当知如是住及作意亦无实。四念
zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú xìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì
住乃至八圣道支无性故，当知如是住及作意亦
wú xìng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī kōng gù dāng zhī rú shì zhù
无性。四念住乃至八圣道支空故，当知如是住
jí zuò yì yì kōng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yuǎn lí gù
及作意亦空。四念住乃至八圣道支远离故，
dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
当知如是住及作意亦远离。四念住乃至八圣
dào zhī jì jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng sì niàn
道支寂静故，当知如是住及作意亦寂静。四念
zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì
住乃至八圣道支无觉知故，当知如是住及作意
yì wú jué zhī
亦无觉知。

shè lì zǐ rú shì nǎi zhì fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
“舍利子，如是乃至佛十力乃至十八佛不
gòng fǎ fēi yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu fó shí
共法非有故，当知如是住及作意亦非有。佛十
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò
力乃至十八佛不共法无实故，当知如是住及作

yì yì wú shí fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú xìng gù
意亦无实。佛十力乃至十八佛不共法无性故，

dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng fó shí lì nǎi zhì shí bā fó
当知如是住及作意亦无性。佛十力乃至十八佛

bú gòng fǎ kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng fó shí lì
不共法空故，当知如是住及作意亦空。佛十力

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yuǎn lí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì
乃至十八佛不共法远离故，当知如是住及作意

yì yuǎn lí fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jì jìng gù dāng
亦远离。佛十力乃至十八佛不共法寂静故，当

zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
知如是住及作意亦寂静。佛十力乃至十八佛不

gòng fǎ wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
共法无觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén fēi
“舍利子，一切三摩地门、一切陀罗尼门非

yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu yī qiè sān mó dì mén
有故，当知如是住及作意亦非有。一切三摩地门、

yī qiè tuó luó ní mén wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú
一切陀罗尼门无实故，当知如是住及作意亦无

shí yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén wú xìng gù dāng
实。一切三摩地门、一切陀罗尼门无性故，当

zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó
知如是住及作意亦无性。一切三摩地门、一切陀

luó ní mén kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng yī qiè sān
罗尼门空故，当知如是住及作意亦空。一切三

mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén yuǎn lí gù dāng zhī rú shì zhù jí
摩地门、一切陀罗尼门远离故，当知如是住及

zuò yì yì yuǎn lí yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén jì
作意亦远离。一切三摩地门、一切陀罗尼门寂

jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng yī qiè sān mó dì mén
静故，当知如是住及作意亦寂静。一切三摩地门、

yī qiè tuó luó ní mén wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì
一切陀罗尼门无觉知故，当知如是住及作意亦

wú jué zhī
无觉知。

shè lì zǐ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi
“舍利子，一切智、道相智、一切相智非

yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu yī qiè zhì dào xiàng
有故，当知如是住及作意亦非有。一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú
智、一切相智无实故，当知如是住及作意亦无
shí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú xìng gù dāng zhī
实。一切智、道相智、一切相智无性故，当知
rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
如是住及作意亦无性。一切智、道相智、一切相
zhì kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng yī qiè zhì dào
智空故，当知如是住及作意亦空。一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yuǎn lí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì
相智、一切相智远离故，当知如是住及作意亦
yuǎn lí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jì jìng gù dāng
远离。一切智、道相智、一切相智寂静故，当
zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
知如是住及作意亦寂静。一切智、道相智、一切
xiàng zhì wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
相智无觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ shēng wén pú tí dú jué pú tí wú shàng pú
“舍利子，声闻菩提、独觉菩提、无上菩

tí fēi yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu shēng wén pú
提非有故，当知如是住及作意亦非有。声闻菩
tí dú jué pú tí wú shàng pú tí wú shí gù dāng zhī rú shì zhù
提、独觉菩提、无上菩提无实故，当知如是住
jí zuò yì yì wú shí shēng wén pú tí dú jué pú tí wú shàng pú
及作意亦无实。声闻菩提、独觉菩提、无上菩
tí wú xìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng shēng wén pú
提无性故，当知如是住及作意亦无性。声闻菩
tí dú jué pú tí wú shàng pú tí kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí
提、独觉菩提、无上菩提空故，当知如是住及
zuò yì yì kōng shēng wén pú tí dú jué pú tí wú shàng pú tí yuǎn
作意亦空。声闻菩提、独觉菩提、无上菩提远
lí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí shēng wén pú tí
离故，当知如是住及作意亦远离。声闻菩提、
dú jué pú tí wú shàng pú tí jì jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò
独觉菩提、无上菩提寂静故，当知如是住及作
yì yì jì jìng shēng wén pú tí dú jué pú tí wú shàng pú tí wú
意亦寂静。声闻菩提、独觉菩提、无上菩提无

jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué zhī
觉知故，当知如是住及作意亦无觉知。

shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà yú rú shì
“舍利子，由此因缘，诸菩萨摩诃萨于如是

zhù jí cǐ zuò yì cháng bù shě lí yǔ zhū yǒu qíng yì wú chā bié yǐ
住及此作意常不舍离，与诸有情亦无差别，以

yī qiè fǎ wú chā bié gù
一切法无差别故。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yuē shàn zāi shàn zāi rǔ shàn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝善

néng wèi zhū pú sà mó hē sà xuān shuō bō rě bō luó mì duō cǐ jiē rú
能为诸菩萨摩诃萨宣说般若波罗蜜多，此皆如

lái wēi shén zhī lì ruò yǒu yù wèi zhū pú sà mó hē sà xuān shuō bō rě
来威神之力。若有欲为诸菩萨摩诃萨宣说般若

bō luó mì duō zhě jiē yīng rú rǔ zhī suǒ xuān shuō ruò pú sà mó hē
波罗蜜多者，皆应如汝之所宣说。若菩萨摩诃

sà yù xué bō rě bō luó mì duō zhě jiē yīng suí rǔ suǒ shuō ér xué ruò
萨欲学般若波罗蜜多者，皆应随汝所说而学。若

pú sà mó hē sà suí rǔ suǒ shuō ér xué bō rě bō luó mì duō shì pú
菩萨摩诃萨随汝所说而学般若波罗蜜多，是菩

sà mó hē sà sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù
萨摩诃萨速证无上正等菩提，转妙法轮度

wú liàng zhòng
无量众。”

jù shòu shàn xiàn wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō rú shì
具寿善现为诸菩萨摩诃萨众宣说如是

shēn shēn bō rě bō luó mì duō shí yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè liù
甚深般若波罗蜜多时，于此三千大千世界六

zhǒng biàn dòng wèi dòng jí dòng děng jí dòng yǒng jí yǒng
种变动，谓动、极动、等极动，涌¹⁰、极涌

¹¹、等极涌¹²，震、极震、等极震，击、极击、

děng jí jī hǒu jí hǒu děng jí hǒu bào jí bào děng jí
等极击，吼、极吼、等极吼，爆、极爆、等极

¹⁰ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

¹¹ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

¹² 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

bào yòu cǐ sānqiān dà qiān shì jiè dōngyǒng xī mò xī yǒng dōng
爆；又此三千大千世界东涌¹³西没、西涌¹⁴东
mò nányǒng běi mò běiyǒng nán mò zhōngyǒng biān mò biān
没、南涌¹⁵北没、北涌¹⁶南没、中涌¹⁷边没、边
yǒngzhōng mò
涌中没。

ěr shí shì zūn jí biànwēixiào jù shòushànxiàn jí bó fó yán
尔时，世尊即便微笑，具寿善现即白佛言：

hé yīn hé yuánxiàn cǐ wēixiào
“何因何缘现此微笑？”

fó gàoshànxiàn rú wǒ jīn zhě yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè
佛告善现：“如我今者于此三千大千世界，

wèi zhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō bō rě bō luó mì duō jīn yú
为诸菩萨摩诃萨众宣说般若波罗蜜多，今于

dōngfāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè gè yǒu rú lái yīng zhèngděng
东方无量无数无边世界，各有如来、应、正等

jué yì wèi pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō bō rě bō luó mì duō nán
觉，亦为菩萨摩诃萨众宣说般若波罗蜜多；南

xī běifāng sì wéishàng xià wú liàng wú shù wú biān shì jiè yì gè yǒu
西北方四维上下无量无数无边世界，亦各有

rú lái yīng zhèngděngjué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō
如来、应、正等觉，为诸菩萨摩诃萨众宣说

bō rě bō luó mì duō rú wǒ jīn zhě yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè xuān
般若波罗蜜多。如我今者于此三千大千世界宣

shuō bō rě bō luó mì duō gù yǒu shí èr nà yǔ duōtiān rén ā sù
说般若波罗蜜多故，有十二那庾多天、人、阿素

luò děng dé wú shēng fǎ rěn jīn yú shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì
洛等得无生法忍。今于十方无量无数无边世

jiè yì gè yǒu rú lái yīng zhèngděngjué xuānshuō bō rě bō luó mì
界，亦各有如来、应、正等觉宣说般若波罗蜜

duō gù yì gè yǒu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng jiē fā wú shàngzhèng
多故，亦各有无量无数无边有情皆发无上正

¹³ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

¹⁴ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

¹⁵ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

¹⁶ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

¹⁷ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

děngjué xīn huò dà lì lè
等觉心获大利乐。”

大般若波罗蜜多经卷第四百二十四

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第四百二十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn dì shì pǐn dì èr shí wǔ zhī yī
第二分帝释品第二十五之一

ěr shí yú cǐ sān qiān dà qiān kān rěn shì jiè suǒ yǒu sì dà tiān
尔时，于此三千大千堪忍世界，所有四大天
wáng gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī sì dà wáng zhòng tiān zhū tiān zǐ zhòng
王各与无量百千俱胝四大王众天诸天子众
jù lái jí huì suǒ yǒu tiān dì gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī sān shí sān
俱来集会，所有天帝各与无量百千俱胝三十三
tiān zhū tiān zǐ zhòng jù lái jí huì suǒ yǒu sū yè mó tiān wáng gè yǔ wú
天诸天子众俱来集会，所有苏夜摩天王各与无
liàng bǎi qiān jù zhī yè mó tiān zhū tiān zǐ zhòng jù lái jí huì suǒ yǒu
量百千俱胝夜摩天诸天子众俱来集会，所有
shān dǔ shǐ duō tiān wáng gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī dǔ shǐ duō tiān zhū
珊睹史多天王各与无量百千俱胝睹史多天诸
tiān zǐ zhòng jù lái jí huì suǒ yǒu miào biàn huà tiān wáng gè yǔ wú liàng
天子众俱来集会，所有妙变化天王各与无量
bǎi qiān jù zhī lè biàn huà tiān zhū tiān zǐ zhòng jù lái jí huì suǒ yǒu zì
百千俱胝乐变化天诸天子众俱来集会，所有自
zài tiān wáng gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī tā huà zì zài tiān zhū tiān zǐ
在天王各与无量百千俱胝他化自在天诸天子
zhòng jù lái jí huì suǒ yǒu dà fàn tiān wáng gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù
众俱来集会，所有大梵天王各与无量百千俱
zhī zhū fàn tiān zhòng jù lái jí huì suǒ yǒu jí guāng jìng tiān gè yǔ wú
胝诸梵天众俱来集会，所有极光净天各与无
liàng bǎi qiān jù zhī dì èr jìng lǜ tiān zhòng jù lái jí huì suǒ yǒu biàn
量百千俱胝第二静虑天众俱来集会，所有遍
jìng tiān gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī dì sān jìng lǜ tiān zhòng jù lái jí
净天各与无量百千俱胝第三静虑天众俱来集
huì suǒ yǒu guǎng guǒ tiān gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī dì sì jìng lǜ tiān
会，所有广果天各与无量百千俱胝第四静虑天

zhòng jù lái jí huì suǒ yǒu sè jiū jìng tiān gè yǔ wú liàng bǎi qiān jù zhī
众俱来集会，所有色究竟天各与无量百千俱胝

jìng jū tiān zhòng jù lái jí huì shì sì dà wáng tiān zhòng nǎi zhì jìng jū
净居天众俱来集会。是四大王天众乃至净居

tiān zhòng suǒ yǒu jìng yè yì shú shēn guāng bǐ rú lái shēn suǒ xiàn cháng
天众所有净业异熟身光比如来身所现常

guāng bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī
光，百分不及一，千分不及一，百千分不及一，

jù zhī fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí
俱胝分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及

yī bǎi qiān jù zhī fēn bù jí yī rú shì nǎi zhì shù fēn suàn fēn
一，百千俱胝分不及一，如是乃至数分、算分、

jì fēn yù fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ gù
计分、喻分乃至邬波尼杀昙分亦不及一。何以故？

yǐ rú lái shēn suǒ xiàn cháng guāng chì rán hè yì yú zhū guāng zhōng zuì
以如来身所现常光炽燃赫奕，于诸光中最

zūn zuì shèng zuì shàng zuì miào wú bǐ wú děng wú shàng dì yī
尊最胜、最上最妙、无比无等、无上第一，

bì zhū tiān guāng jiē lìng bú xiàn yóu rú jiāo zhù duì shàn bù jīn
蔽诸天光皆令不现，犹如焦炷对瞻部金。

ěr shí tiān dì shì bó jù shòu shàn xiàn yán jīn cǐ sān qiān dà
尔时，天帝释白具寿善现言：“今此三千大

qiān shì jiè suǒ yǒu sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì jìng jū tiān jiē lái jí huì
千世界所有四大王众天乃至净居天皆来集会，

yù wén zūn zhě xuān shuō bō rě bō luó mì duō wéi yuàn zūn zhě zhī shí wéi
欲闻尊者宣说般若波罗蜜多，唯愿尊者知时为

shuō zūn zhě hé wèi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō yún hé
说。尊者！何谓菩萨摩诃萨般若波罗蜜多？云何

pú sà mó hē sà yīng zhù bō rě bō luó mì duō yún hé pú sà mó hē
菩萨摩诃萨应住般若波罗蜜多？云何菩萨摩诃

sà yīng xué bō rě bō luó mì duō ”
萨应学般若波罗蜜多？”

shí jù shòu shàn xiàng ào tiān dì shì yán jiāo shī jiā rǔ děng
时，具寿善现告天帝释言：“憍尸迦，汝等

tiān zhòng dì tīng dì tīng shàn sī niàn zhī wú dāng chéng fó wēi shén
天众谛听！谛听！善思念之！吾当承佛威神

zhī lì shùn rú lái yì wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō bō rě
之力顺如来意，为诸菩萨摩诃萨众宣说般若

bō luó mì duō rú pú sà mó hē sà kě yú qí zhōngyīng rú shì zhù
波罗蜜多，如菩萨摩诃萨可于其中应如是住，
yīng rú shì xué jiāo shī jiā rǔ zhūtiānděngwèi fā wú shàng pú tí xīn
应如是学。憍尸迦，汝诸天等未发无上菩提心
zhě jīn jiē yīng fā jiāo shī jiā zhūyǒu yǐ rù shēngwén dú jué zhèng
者今皆应发。憍尸迦，诸有已入声闻、独觉正
xìng lí shēng bú fù néng fā dà pú tí xīn hé yǐ gù jiāo shī jiā
性离生，不复能发大菩提心。何以故？憍尸迦，
bǐ yú shēng sǐ yǐ jié jiè gù cǐ zhōngruò yǒunéng yú wú shàngzhèng
彼于生死已结界故。此中若有能于无上正
děng pú tí fā xīn qù zhě wǒ yì suí xǐ hé yǐ gù jiāo shī jiā
等菩提发心趣者，我亦随喜。何以故？憍尸迦，
zhūyǒushèngrén yīng qiú shèng fǎ wǒ zhōng bú zhàng tā shèngshàn pǐn
诸有胜人应求胜法，我终不障他胜善品。

jiāo shī jiā rǔ wèn hé wèi pú sà mó hē sà bō rě bō luó
“憍尸迦，汝问‘何谓菩萨摩诃萨般若波罗
mì duō zhě rǔ děng dì tīng wú dāng wèi shuō
蜜多？’者，汝等谛听！吾当为说。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà fā yī qiè zhì zhì xiāngyīng
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨发一切智智相应
zhī xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāngbiàn sī wéi sè nǎi zhì shí ruò wú
之心，以无所得而为方便，思惟色乃至识若无
cháng ruò kǔ ruò wú wǒ ruò kōng ruò rú bìng ruò rú yōng
常、若苦、若无我、若空、若如病、若如痈、
ruò rú jiàn ruò rú chuāng ruò rè nǎo ruò bī qiè ruò bài huài
若如箭、若如疮、若热恼、若逼切、若败坏、
ruò shuāi xiǔ ruò biàndòng ruò sù miè ruò kě wèi ruò kě yàn
若衰朽、若变动、若速灭、若可畏、若可厌、
ruò yǒu zāi ruò yǒuhèng ruò yǒu yì ruò yǒu lì ruò bù ān wěn
若有灾、若有横、若有疫、若有疔、若不安隐、
ruò bù kě bǎo xìn sī wéi yǎn chù nǎi zhì yì chù sī wéi sè chù nǎi zhì
若不可保信，思惟眼处乃至意处，思惟色处乃至
fǎ chù sī wéi yǎn jiè nǎi zhì yì jiè sī wéi sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
法处，思惟眼界乃至意识界，思惟色界乃至法界，
sī wéi yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè sī wéi yǎn chù nǎi zhì yì chù sī
思惟眼识界乃至意识界，思惟眼触乃至意触，思
wéi yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
惟眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸

shòu sī wéi dì jiè nǎi zhì shí jiè yì fù rú shì jiāo shī jiā shì
受，思惟地界乃至识界，亦复如是。憍尸迦，是
wèi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
谓菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà fā yī qiè zhì zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨发一切智智
xiāngyìng zhī xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn sī wéi sè nǎi zhì shí
相应之心，以无所得而为方便，思惟色乃至识
ruò jì jìng ruò yuǎn lí ruò wú shēng ruò wú miè ruò wú rǎn
若寂静、若远离、若无生、若无灭、若无染、
ruò wú jìng ruò wú zuò ruò wú wéi sī wéi yǎn chù nǎi zhì yì chù
若无净、若无作、若无为，思惟眼处乃至意处，
sī wéi sè chù nǎi zhì fǎ chù sī wéi yǎn jiè nǎi zhì yì jiè sī wéi sè
思惟色处乃至法处，思惟眼界乃至意界，思惟色
jiè nǎi zhì fǎ jiè sī wéi yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè sī wéi yǎn chù
界乃至法界，思惟眼识界乃至意识界，思惟眼触
nǎi zhì yì chù sī wéi yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
乃至意触，思惟眼触为缘所生诸受乃至意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu sī wéi dì jiè nǎi zhì shí jiè yì fù rú shì
为缘所生诸受，思惟地界乃至识界，亦复如是。

jiāo shī jiā shì wèi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
憍尸迦，是谓菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà fā yī qiè zhì zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨发一切智智
xiāngyìng zhī xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn sī wéi wú míng yuán xíng
相应之心，以无所得而为方便，思惟无明缘行，
xíng yuán shí shí yuán míng sè míng sè yuán liù chù liù chù yuán chù
行缘识，识缘名色，名色缘六处，六处缘触，
chù yuán shòu shòu yuán ài ài yuán qǔ qǔ yuán yǒu yǒu yuán shēng
触缘受，受缘爱，爱缘取，取缘有，有缘生，
shēng yuán lǎo sǐ nǎi zhì chún dà kǔ yùn jí yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng
生缘老死乃至纯大苦蕴集；以无所得而为方
biàn sī wéi wú míng miè gù xíng miè xíng miè gù shí miè shí miè gù míng
便，思惟无明灭故行灭，行灭故识灭，识灭故名
sè miè míng sè miè gù liù chù miè liù chù miè gù chù miè chù miè gù
色灭，名色灭故六处灭，六处灭故触灭，触灭故
shòu miè shòu miè gù ài miè ài miè gù qǔ miè qǔ miè gù yǒu miè
受灭，受灭故爱灭，爱灭故取灭，取灭故有灭，

yǒumiè gù shēngmiè shēngmiè gù lǎo sǐ nǎi zhì chún dà kǔ yùnmìè jiāo
有灭故生灭，生灭故老死乃至纯大苦蕴灭。憍

shī jiā shì wèi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
尸迦，是谓菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà fā yī qiè zhì zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨发一切智智

xiāngyìng zhī xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn ān zhù nèi kōng nǎi zhì
相应之心，以无所得而为方便，安住内空乃至

wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú fǎ jiè shí jì bù sī yì jiè
无性自性空，安住真如、法界、实际、不思議界、

ān wǎn jiè děng jiāo shī jiā shì wèi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì
安隐界等。憍尸迦，是谓菩萨摩诃萨般若波罗蜜

duō
多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà fā yī qiè zhì zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨发一切智智

xiāngyìng zhī xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn xiū xíng sì niàn zhù nǎi
相应之心，以无所得而为方便，修行四念住乃

zhì bā shèng dào zhī xiū xíng kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě
至八圣道支，修行空解脱门、无相、无愿解

tuō mén xiū xíng fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng yī qiè
脱门，修行佛十力乃至十八佛不共法，修行一切

sān mó dì mén tuó luó ní mén xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì
三摩地门、陀罗尼门，修行一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì jiāo shī jiā shì wèi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì
一切相智。憍尸迦，是谓菩萨摩诃萨般若波罗蜜

duō
多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà fā yī qiè zhì zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨发一切智智

xiāngyìng zhī xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn xiū xíng bù shī jìng
相应之心，以无所得而为方便，修行布施、净

jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。憍尸迦，

shì wèi pú sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
是谓菩萨摩诃萨般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí zuò rú shì guān wéiyǒuzhū fǎ hù xiāng zī rùn hù
罗蜜多时作如是观：‘唯有诸法互相滋润、互
xiāngzēngzhǎng hù xiāngyuánmǎn sī wéijiào jì wú wǒ wǒ suǒ
相增长、互相圆满，思惟校计无我、我所。’

fù zuò shì guān zhū pú sà mó hē sà huí xiàng xīn bù yǔ pú tí xīn
复作是观：‘诸菩萨摩诃萨回向心不与菩提心
hé hé pú tí xīn yì bù yǔ huí xiàng xīn hé hé wèi pú sà mó hē sà
和合，菩提心亦不与回向心和合，谓菩萨摩诃萨
huí xiàng xīn yú pú tí xīn zhōng wú suǒ yǒu bù kě dé pú tí xīn yú huí
回向心于菩提心中无所有不可得，菩提心于回
xiàng xīn zhōng yì wú suǒ yǒu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà suī rú shí
向心中亦无所有不可得。诸菩萨摩诃萨虽如实
guānzhū fǎ ér yú zhū fǎ dōu wú suǒ jiàn jiāo shī jiā shì wèi pú
观诸法，而于诸法都无所见。’ 憍尸迦，是谓菩
sà mó hē sà bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨般若波罗蜜多。”

shí tiān dì shì wènshànxiànyán yún hé pú sà mó hē sà huí
时，天帝释问善现言：“云何菩萨摩诃萨回
xiàng xīn bù yǔ pú tí xīn hé hé pú tí xīn yì bù yǔ huí xiàng xīn hé
向心不与菩提心和合，菩提心亦不与回向心和
hé yún hé pú sà mó hē sà huí xiàng xīn yú pú tí xīn zhōng wú suǒ
合？云何菩萨摩诃萨回向心于菩提心中无所
yǒu bù kě dé pú tí xīn yú huí xiàng xīn zhōng yì wú suǒ yǒu bù kě
有不可得，菩提心于回向心中亦无所有不可
dé ? ”

shànxiàn dá yán jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà huí xiàng xīn
善现答言：“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨回向心
zé fēi xīn pú tí xīn yì fēi xīn bù yīng fēi xīn huí xiàng fēi xīn xīn
则非心，菩提心亦非心；不应非心回向非心，心
yì bù yīng huí xiàng fēi xīn fēi xīn bù yīng huí xiàng yú xīn xīn yì bù
亦不应回向非心；非心不应回向于心，心亦不
yīng huí xiàng yú xīn hé yǐ gù jiāo shī jiā fēi xīn jí shì bù kě sī
应回向于心。何以故？憍尸迦，非心即是不可思
yì bù kě sī yì jí shì fēi xīn rú shì èr zhǒng jù wú suǒ yǒu wú
议，不可思议即是非心，如是二种俱无所有，无
suǒ yǒuzhōng wú huí xiàng yì jiāo shī jiā xīn wú zì xìng xīn xìng wú
所有中无回向义。憍尸迦，心无自性，心性无

gù xīn suǒ yì wú xīn jí xīn suǒ jì wú zì xìng gù xīn yì wú huí xiàng
故心所亦无；心及心所既无自性故，心亦无回向
xīn yì jiāo shī jiā ruò zuò shì guān shì wèi pú sà mó hē sà bō rě
心义。憍尸迦，若作是观，是谓菩萨摩诃萨般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yuē shàn zāi shàn zāi rǔ shàn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝善
néng wèi zhū pú sà mó hē sà xuān shuō bō rě bō luó mì duō yì shàn
能为诸菩萨摩诃萨宣说般若波罗蜜多，亦善
quàn lì zhū pú sà mó hē sà lìng shēng huān xǐ qín xiū bō rě bō luó
劝励诸菩萨摩诃萨令生欢喜，勤修般若波罗
mì duō
蜜多。”

jù shòu shàn xiàn bó yán shì zūn wǒ jì zhī ēn bù yīng bú bào
具寿善现白言：“世尊！我既知恩不应不报。
hé yǐ gù guò qù rú lái yīng zhèng děng jué jí zhū dì zǐ wèi
何以故？过去如来、应、正等觉及诸弟子，为
zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō liù zhǒng bō luó mì duō shì xiàn jiào
诸菩萨摩诃萨众宣说六种波罗蜜多，示现教
dǎo zàn lì qīng xǐ ān fǔ jiàn lì lìng dé jiū jìng shì zūn ěr shí yì zài
导赞励庆喜，安抚建立令得究竟。世尊尔时亦在
zhōng xué jīn zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún lì lè
中学，今证无上正等菩提，转妙法轮利乐
wǒ děng gù wǒ jīn zhě yīng suí fó jiào wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng
我等，故我今者应随佛教，为诸菩萨摩诃萨众
xuān shuō liù zhǒng bō luó mì duō shì xiàn jiào dǎo zàn lì qīng xǐ ān fǔ
宣说六种波罗蜜多，示现教导赞励庆喜，安抚
jiàn lì lìng dé jiū jìng jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí shì zé míng
建立令得究竟，疾证无上正等菩提，是则名
wéi bào bǐ ēn dé
为报彼恩德。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā rǔ
尔时，具寿善现告天帝释言：“憍尸迦，汝
wèn yún hé pú sà mó hē sà yīng zhù bō rě bō luó mì duō zhě
问‘云何菩萨摩诃萨应住般若波罗蜜多？’者，
rǔ děng dì tīng wú dāng wèi shuō zhū pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó
汝等谛听！吾当为说诸菩萨摩诃萨于般若波罗

mì duō rú suǒ yīng zhù bù yīng zhù xiàng
蜜多，如所应住不应住相。

jiāo shī jiā sè sè kōng shòu xiǎng xíng shí shòu
“**憍尸迦，色色空，受、想、行、识受、**
xiǎng xíng shí kōng pú sà pú sà kōng ruò sè kōng ruò shòu
想、行、识空，菩萨菩萨空。若色空，若受、
xiǎng xíng shí kōng ruò pú sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú
想、行、识空，若菩萨空，如是一切皆无二无
èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng
二处。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应
rú shì zhù
如是住。

jiāo shī jiā yǎn chù yǎn chù kōng nǎi zhì yì chù yì chù kōng
“**憍尸迦，眼处眼处空，乃至意处意处空，**
pú sà pú sà kōng ruò yǎn chù kōng nǎi zhì ruò yì chù kōng ruò pú
菩萨菩萨空。若眼处空，乃至若意处空，若菩
sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨
mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā sè chù sè chù kōng nǎi zhì fǎ chù fǎ chù kōng
“**憍尸迦，色处色处空，乃至法处法处空，**
pú sà pú sà kōng ruò sè chù kōng nǎi zhì ruò fǎ chù kōng ruò pú
菩萨菩萨空。若色处空，乃至若法处空，若菩
sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨
mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yǎn jiè yǎn jiè kōng nǎi zhì yì jiè yì jiè kōng
“**憍尸迦，眼界眼界空，乃至意界意界空，**
pú sà pú sà kōng ruò yǎn jiè kōng nǎi zhì ruò yì jiè kōng ruò pú
菩萨菩萨空。若眼界空，乃至若意界空，若菩
sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨
mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā sè jiè sè jiè kōng nǎi zhì fǎ jiè fǎ jiè kōng
“**憍尸迦，色界色界空，乃至法界法界空，**

pú sà pú sà kōng ruò sè jiè kōng nǎi zhì ruò fǎ jiè kōng ruò pú
菩萨菩萨空。若色界空，乃至若法界空，若菩
sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨
mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yǎn shí jiè yǎn shí jiè kōng nǎi zhì yì shí jiè yì
“憍尸迦，眼识界眼识界空，乃至意识界意

shí jiè kōng pú sà pú sà kōng ruò yǎn shí jiè kōng nǎi zhì ruò yì
识界空，菩萨菩萨空。若眼识界空，乃至若意
shí jiè kōng ruò pú sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo
识界空，若菩萨空，如是一切皆无二无二处。憍
shī jiā zhū pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
尸迦，诸菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yǎn chù yǎn chù kōng nǎi zhì yì chù yì chù kōng
“憍尸迦，眼触眼触空，乃至意触意触空，

pú sà pú sà kōng ruò yǎn chù kōng nǎi zhì ruò yì chù kōng ruò pú
菩萨菩萨空。若眼触空，乃至若意触空，若菩
sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨
mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǎn chù wéi yuán
“憍尸迦，眼触为缘所生诸受眼触为缘

suǒ shēng zhū shòu kōng nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì chù
所生诸受空，乃至意触为缘所生诸受意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng pú sà pú sà kōng ruò yǎn chù wéi yuán
为缘所生诸受空，菩萨菩萨空。若眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu kōng nǎi zhì ruò yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng
所生诸受空，乃至若意触为缘所生诸受空，
ruò pú sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū
若菩萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸
pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā dì jiè dì jiè kōng nǎi zhì shí jiè shí jiè kōng
“憍尸迦，地界地界空，乃至识界识界空，

pú sà pú sà kōng ruò dì jiè kōng nǎi zhì ruò shí jiè kōng ruò pú
菩萨菩萨空。若地界空，乃至若识界空，若菩

sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨
mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā wú míng wú míng kōng nǎi zhì lǎo sǐ lǎo sǐ kōng
“憍尸迦，无明无明空，乃至老死老死空，

pú sà pú sà kōng ruò wú míng kōng nǎi zhì ruò lǎo sǐ kōng ruò pú
菩萨菩萨空。若无明空，乃至若老死空，若菩

sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨

mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā wú míng miè wú míng miè kōng nǎi zhì lǎo sǐ miè
“憍尸迦，无明灭无明灭空，乃至老死灭

lǎo sǐ miè kōng pú sà pú sà kōng ruò wú míng miè kōng nǎi zhì ruò
老死灭空，菩萨菩萨空。若无明灭空，乃至若

lǎo sǐ miè kōng ruò pú sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù
老死灭空，若菩萨空，如是一切皆无二无二处。

jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
憍尸迦，诸菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō kōng
“憍尸迦，布施波罗蜜多布施波罗蜜多空，

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō kōng pú sà pú sà
乃至般若波罗蜜多般若波罗蜜多空，菩萨菩萨

kōng ruò bù shī bō luó mì duō kōng nǎi zhì ruò bō rě bō luó mì duō
空。若布施波罗蜜多空，乃至若般若波罗蜜多

kōng ruò pú sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā
空，若菩萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，

zhū pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
诸菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā nèi kōng nèi kōng kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
“憍尸迦，内空空内空空，乃至无性自性空

wú xìng zì xìng kōng kōng pú sà pú sà kōng ruò nèi kōng kōng nǎi zhì
无性自性空空，菩萨菩萨空。若内空空，乃至

ruò wú xìng zì xìng kōng kōng ruò pú sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr
若无性自性空空，若菩萨空，如是一切皆无二

wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō
无二处。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多

yīng rú shì zhù
应如是住。

jiāo shī jiā sì niànzhù sì niànzhùkōng nǎi zhì shí bā fó bú
“**憍尸迦，四念住四念住空，乃至十八佛不**
gòng fǎ shí bā fó bú gòng fǎ kōng pú sà pú sà kōng ruò sì niànzhù
共法十八佛不共法空，菩萨菩萨空。若四念住
kōng nǎi zhì ruò shí bā fó bú gòng fǎ kōng ruò pú sà kōng rú shì
空，乃至若十八佛不共法空，若菩萨空，如是
yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yú bō
一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨于般
rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yī qiè sān mó dì mén yī qiè sān mó dì mén kōng
“**憍尸迦，一切三摩地门一切三摩地门空，**
yī qiè tuó luó ní mén yī qiè tuó luó ní mén kōng pú sà pú sà kōng
一切陀罗尼门一切陀罗尼门空，菩萨菩萨空。
ruò yī qiè sān mó dì mén kōng ruò yī qiè tuó luó ní mén kōng ruò pú
若一切三摩地门空，若一切陀罗尼门空，若菩
sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨
mó hē sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā shēngwénshèngshēngwénshèngkōng dú jué shèng
“**憍尸迦，声闻乘声闻乘空，独觉乘、**
wú shàngshèng dú jué shèng wú shàngshèngkōng pú sà pú sà kōng
无上乘独觉乘、无上乘空，菩萨菩萨空。
ruò shēngwénshèngkōng ruò dú jué shèng wú shàngshèngkōng ruò pú
若声闻乘空，若独觉乘、无上乘空，若菩
sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨
mó hē sà yú bō rě bō luó mì duōyīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yù liú yù liú kōng nǎi zhì rú lái rú lái kōng
“**憍尸迦，预流预流空，乃至如来如来空，**
pú sà pú sà kōng ruò yù liú kōng nǎi zhì ruò rú lái kōng ruò pú
菩萨菩萨空。若预流空，乃至若如来空，若菩
sà kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà
萨空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨

mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
摩诃萨于般若波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yī qiè zhì yī qiè zhì kōng dào xiàng zhì yī
“**憍尸迦，一切智一切智空，道相智、一**
qiè xiàng zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng pú sà pú sà kōng
切相智道相智、一切相智空，菩萨菩萨空。
ruò yī qiè zhì kōng ruò dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng ruò pú sà
若一切智空，若道相智、一切相智空，若菩萨
kōng rú shì yī qiè jiē wú èr wú èr chù jiāo shī jiā zhū pú sà mó
空，如是一切皆无二无二处。憍尸迦，诸菩萨摩
hē sà yú bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
诃萨于般若波罗蜜多应如是住。”

shí tiān dì shì wèn shàn xiàn yán yún hé pú sà mó hē sà xiū
时，天帝释问善现言：“云何菩萨摩诃萨修
xíng bō rě bō luó mì duō shí suǒ bù yīng zhù
行般若波罗蜜多时所不应住？”

shàn xiàn dá yán jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō
善现答言：“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般
rě bō luó mì duō shí bù yīng zhù sè bù yīng zhù shòu xiǎng xíng
若波罗蜜多时，不应住色，不应住受、想、行、
shí bù yīng zhù yǎn chù nǎi zhì bù yīng zhù yì chù bù yīng zhù sè chù
识；不应住眼处，乃至不应住意处；不应住色处，
nǎi zhì bù yīng zhù fǎ chù bù yīng zhù yǎn jiè nǎi zhì bù yīng zhù yì jiè
乃至不应住法处；不应住眼界，乃至不应住眼界；
bù yīng zhù sè jiè nǎi zhì bù yīng zhù fǎ jiè bù yīng zhù yǎn shí jiè
不应住色界，乃至不应住法界；不应住眼识界，
nǎi zhì bù yīng zhù yì shí jiè bù yīng zhù yǎn chù nǎi zhì bù yīng zhù yì
乃至不应住意识界；不应住眼触，乃至不应住意
chù bù yīng zhù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì bù yīng zhù yì
触；不应住眼触为缘所生诸受，乃至不应住意
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù yīng zhù dì jiè nǎi zhì bù yīng zhù shí
触为缘所生诸受；不应住地界，乃至不应住识
jiè bù yīng zhù wú míng nǎi zhì bù yīng zhù lǎo sǐ bù yīng zhù wú míng
界；不应住无明，乃至不应住老死；不应住无明
miè nǎi zhì bù yīng zhù lǎo sǐ miè bù yīng zhù bù shī bō luó mì duō
灭，乃至不应住老死灭；不应住布施波罗蜜多，
nǎi zhì bù yīng zhù bō rě bō luó mì duō bù yīng zhù nèi kōng nǎi zhì bù
乃至不应住般若波罗蜜多；不应住内空，乃至不

yīngzhù wú xìng zì xìngkōng bù yīngzhù sì niànzhù nǎi zhì bù yīngzhù shí
应住无性自性空；不应住四念住，乃至不应住十
bā fó bú gòng fǎ bù yīngzhù yī qiè sān mó dì mén bù yīngzhù yī qiè
八佛不共法；不应住一切三摩地门，不应住一切
tuó luó ní mén bù yīngzhù shēng wén chēng bù yīngzhù dú jué chēng
陀罗尼门；不应住声闻乘，不应住独觉乘、
wú shàng chēng bù yīngzhù yù liú nǎi zhì bù yīngzhù rú lái bù yīng
无上乘；不应住预流，乃至不应住如来；不应
zhù yī qiè zhì bù yīngzhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì hé yǐ gù
住一切智，不应住道相智、一切相智。何以故？
jiāo shī jiā rú shì zhù zhě yǒu suǒ dé gù
憍尸迦，如是住者有所得故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí bù yīngzhù cǐ shì sè nǎi zhì cǐ shì shí bù yīngzhù
罗蜜多时，不应住此是色，乃至此是识；不应住
cǐ shì yǎn chù nǎi zhì cǐ shì yì chù bù yīngzhù cǐ shì sè chù nǎi
此是眼处，乃至此是意处；不应住此是色处，乃
zhì cǐ shì fǎ chù bù yīngzhù cǐ shì yǎn jiè nǎi zhì cǐ shì yì jiè
至此是法处；不应住此是眼界，乃至此是意界；
bù yīngzhù cǐ shì sè jiè nǎi zhì cǐ shì fǎ jiè bù yīngzhù cǐ shì yǎn
不应住此是色界，乃至此是法界；不应住此是眼
shí jiè nǎi zhì cǐ shì yì shí jiè bù yīngzhù cǐ shì yǎn chù nǎi zhì
识界，乃至此是意识界；不应住此是眼触，乃至
cǐ shì yì chù bù yīngzhù cǐ shì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi
此是意触；不应住此是眼触为缘所生诸受，乃
zhì cǐ shì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù yīngzhù cǐ shì dì jiè
至此是意触为缘所生诸受；不应住此是地界，
nǎi zhì cǐ shì shí jiè bù yīngzhù cǐ shì wú míng nǎi zhì cǐ shì lǎo sǐ
乃至此是识界；不应住此是无明，乃至此是老死；
bù yīngzhù cǐ shì wú míng miè nǎi zhì cǐ shì lǎo sǐ miè bù yīngzhù cǐ
不应住此是无明灭，乃至此是老死灭；不应住此
shì bù shī bō luó mì duō nǎi zhì cǐ shì bō rě bō luó mì duō bù yīng
是布施波罗蜜多，乃至此是般若波罗蜜多；不应
zhù cǐ shì nèi kōng nǎi zhì cǐ shì wú xìng zì xìngkōng bù yīngzhù cǐ shì
住此是内空，乃至此是无性自性空；不应住此是
sì niànzhù nǎi zhì cǐ shì shí bā fó bú gòng fǎ bù yīngzhù cǐ shì yī
四念住，乃至此是十八佛不共法；不应住此是一

qiè sān mó dì mén cǐ shì yī qiè tuó luó ní mén bù yīngzhù cǐ shì
切三摩地门，此是一切陀罗尼门；不应住此是
shēngwénshèng cǐ shì dú jué shèng wú shàngshèng bù yīngzhù cǐ
声闻乘，此是独觉乘、无上乘；不应住此
shì yù liú nǎi zhì cǐ shì rú lái bù yīngzhù cǐ shì yī qiè zhì cǐ shì
是预流乃至此是如来；不应住此是一切智，此是
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì zhù
道相智、一切相智。何以故？憍尸迦，如是住
zhě yǒu suǒ dé gù
者有所得故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō shí bù yīngzhù sè nǎi zhì shí ruò cháng ruò wú cháng ruò lè
罗蜜多时，不应住色乃至识若常若无常、若乐
ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò kōng ruò bù kōng
若苦、若我若无我、若净若不净、若空若不空、
ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù yǎn
若寂静若不寂静、若远离若不远离；不应住眼
chù nǎi zhì yì chù ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
处乃至意处，若常若无常乃至若远离若不远
lí bù yīngzhù sè chù nǎi zhì fǎ chù ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò
离；不应住色处乃至法处，若常若无常乃至若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè ruò cháng ruò
远离若不远离；不应住眼界乃至意识界，若常若
wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù sè jiè nǎi zhì
无常乃至若远离若不远离；不应住色界乃至
fǎ jiè ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
法界，若常若无常乃至若远离若不远离；不
yīngzhù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò
应住眼识界乃至意识界，若常若无常乃至若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù yǎn chù nǎi zhì yì chù ruò cháng ruò
远离若不远离；不应住眼触乃至意触，若常若
wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù yǎn chù wéi yuán
无常乃至若远离若不远离；不应住眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò
所生诸受乃至意触为缘所生诸受，若常若
wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīngzhù dì jiè nǎi zhì
无常乃至若远离若不远离；不应住地界乃至

shí jiè ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
识界，若常若无常乃至若远离若不远离；不
yīng zhù wú míng nǎi zhì lǎo sǐ ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí
应住无明乃至老死，若常若无常乃至若远离
ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù wú míng miè nǎi zhì lǎo sǐ miè ruò cháng ruò
若不远离；不应住无明灭乃至老死灭，若常若
wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù bù shī bō luó
无常乃至若远离若不远离；不应住布施波罗
mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò
蜜多乃至般若波罗蜜多，若常若无常乃至若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
远离若不远离；不应住内空乃至无性自性空，
ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù sì
若常若无常乃至若远离若不远离；不应住四
niàn zhù nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò
念住乃至十八佛不共法，若常若无常乃至若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó
远离若不远离；不应住一切三摩地门、一切陀
luó ní mén ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
罗尼门，若常若无常乃至若远离若不远离；
bù yīng zhù shēng wén shèng dú jué shèng wú shàng shèng ruò cháng ruò
不应住声闻乘、独觉乘、无上乘，若常若
wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù yīng zhù yù liú nǎi zhì
无常乃至若远离若不远离；不应住预流乃至
rú lái ruò cháng ruò wú cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
如来，若常若无常乃至若远离若不远离；不
yīng zhù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò cháng ruò wú
应住一切智、道相智、一切相智，若常若无
cháng nǎi zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí hé yǐ gù jiāo shī jiā rú
常乃至若远离若不远离。何以故？憍尸迦，如
shì zhù zhě yǒu suǒ dé gù
是住者有所得故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō shí bù yīng zhù yù liú guǒ ruò yǒu wéi suǒ xiǎn ruò wú wéi suǒ
罗蜜多时，不应住预流果若有为所显若无为所
xiǎn bù yīng zhù yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí
显，不应住一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提、

zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò yǒu wéi suǒ xiǎn ruò wú wéi suǒ xiǎn
诸佛无上正等菩提若有为所显若无为所显。

hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì zhù zhě yǒu suǒ dé gù
何以故？憍尸迦，如是住者有所得故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí bù yīng zhù yù liú shì fú tián bù yīng zhù yī lái bù
罗蜜多时，不应住预流是福田，不应住一来、不

huán ā luó hàn dú jué pú sà rú lái shì fú tián hé yǐ gù
还、阿罗汉、独觉、菩萨、如来是福田。何以故？

jiāo shī jiā rú shì zhù zhě yǒu suǒ dé gù
憍尸迦，如是住者有所得故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí bù yīng zhù chū dì nǎi zhì bù yīng zhù dì shí dì hé
罗蜜多时，不应住初地，乃至不应住第十地。何

yǐ gù jiāo shī jiā rú shì zhù zhě yǒu suǒ dé gù suǒ yǐ zhě hé
以故？憍尸迦，如是住者有所得故。所以者何？

rú shì zhù zhě yǒu dòng zhuǎn gù
如是住者有动转故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí bù yīng zhù chū fā xīn yǐ biàn zuò shì niàn wǒ dāng
罗蜜多时，不应住初发心已便作是念：‘我当

yuán mǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù yīng
圆满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多。’不应

zhù chū fā xīn yǐ biàn zuò shì niàn wǒ dāng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì
住初发心已便作是念：‘我当修行四念住乃至

bā shèng dào zhī bù yīng zhù chū fā xīn yǐ biàn zuò shì niàn wǒ dāng
八圣道支。’不应住初发心已便作是念：‘我当

xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén nǎi zhì shí bā fó bú gòng
修行空、无相、无愿解脱门乃至十八佛不共

fǎ bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ xiū jiā xíng jì yuán mǎn yǐ dāng rù
法。’不应住作是念：‘我修加行既圆满已当入

pú sà zhèng xìng lí shēng bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ yǐ dé rù
菩萨正性离生。’不应住作是念：‘我已得入

zhèng xìng lí shēng dāng zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì bù yīng zhù zuò shì
正性离生，当住菩萨不退转地。’不应住作是

niàn wǒ dāng yuán mǎn pú sà wǔ tōng bù yīng zhù zuò shì niàn
念：‘我当圆满菩萨五通。’不应住作是念：
wǒ zhù pú sà yuán mǎn wǔ tōng cháng yóu wú liàng wú shù fó tǔ
‘我住菩萨圆满五通，常游无量无数佛土，
lǐ jìng zhān yǎng gòng yǎng chéng shì zhū fó shì zūn tīng wén zhèng fǎ rú
礼敬瞻仰供养承事诸佛世尊，听闻正法、如
lǐ sī wéi guǎng wèi tā shuō hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì zhù
理思惟、广为他说。’何以故？憍尸迦，如是住
zhě yǒu suǒ dé gù
者有所得故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō shí bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng yán jìng rú shí fāng fó
罗蜜多时，不应住作是念：‘我当严净如十方佛
suǒ jū jìng tǔ bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng huà zuò rú shí fāng
所居净土。’不应住作是念：‘我当化作如十方
fó suǒ jū jìng tǔ bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng shú zhū yǒu
佛所居净土。’不应住作是念：‘我当成熟诸有
qíng lèi lìng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí huò bō niè pán huò rén
情类，令证无上正等菩提、或般涅槃、或人
tiān lè bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng wǎng yì wú liàng wú shù zhū
天乐。’不应住作是念：‘我当往诣无量无数诸
fó guó tǔ gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn fù yǐ
佛国土，供养恭敬、尊重赞叹诸佛世尊，复以
wú biān huā xiāng yīng luò bǎo chuáng fān gài yī fú wò jù
无边华香、璎珞、宝幢、幡盖、衣服、卧具、
yǐn shí dēng míng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō shù tiān zhū zhī lè jí wú
饮食、灯明、百千俱胝那庾多数天诸伎乐及无
liàng zhǒng shàng miào zhēn cái ér wéi gòng yǎng bù yīng zhù zuò shì niàn
量种上妙珍财而为供养。’不应住作是念：

wǒ dāng ān lì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng lìng yú wú shàng zhèng
‘我当安立无量无数无边有情，令于无上正
děng pú tí dé bú tuì zhuǎn hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì zhù zhě
等菩提得不退转。’何以故？憍尸迦，如是住者
yǒu suǒ dé gù
有所得故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng bàn qīng jìng ròu
罗蜜多时，不应住作是念：‘我当 成 办 清 净 肉

yǎn tiānyǎn huì yǎn fǎ yǎn fó yǎn bù yīngzhù zuò shì niàn
眼、天眼、慧眼、法眼、佛眼。’ 不应住作是念：

wǒ dāng chéng bàn zhū děng chí mén yú zhū děng chí zì zài yóu xì
‘我当 成 办 诸 等 持 门，于 诸 等 持 自 在 游 戏。’

bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng bàn zhū zǒng chí mén yú zhū zǒng
不应住作是念：‘我当 成 办 诸 总 持 门，于 诸 总

chí jiē dé zì zài bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng bàn rú lái
持 皆 得 自 在。’ 不应住作是念：‘我当 成 办 如 来

shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
十 力、四 无 所 畏、四 无 碍 解、大 慈、大 悲、大 喜、

dà shě shí bā fó bú gòng fǎ bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng
大 舍、十 八 佛 不 共 法。’ 不应住作是念：‘我当

chéng bàn sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo suǒ zhuāng yán shēn lìng zhū yǒu
成 办 三 十 二 相、八 十 随 好 所 庄 严 身，令 诸 有

qíng jiàn zhě huān xǐ guān wú yàn juàn yóu sī zhèng dé lì yì ān lè
情 见 者 欢 喜 观 无 厌 倦，由 斯 证 得 利 益 安 乐。’

hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì zhù zhě yǒu suǒ dé gù
何 以 故？ 憍 尸 迦，如 是 住 者 有 所 得 故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复 次，憍 尸 迦，诸 菩 萨 摩 诃 萨 修 行 般 若 波

luó mì duō shí bù yīngzhù cǐ shì dì bā bǔ tè qié luó cǐ shì suí xìn
罗 蜜 多 时，不 应 住 此 是 第 八 补 特 伽 罗，此 是 随 信

xíng cǐ shì suí fǎ xíng bù yīngzhù cǐ shì yù liú jí qī fǎn yǒu cǐ
行，此 是 随 法 行；不 应 住 此 是 预 流 极 七 返 有，此

shì jiā jiā cǐ shì yī jiān bù yīngzhù cǐ shì qí shǒu bǔ tè qié luó
是 家 家，此 是 一 间；不 应 住 此 是 齐 首 补 特 伽 罗，

nǎi zhì shòu jìn fán nǎo fāng jìn bù yīngzhù cǐ shì yù liú dìng bú duò fǎ
乃 至 寿 尽 烦 恼 方 尽；不 应 住 此 是 预 流 定 不 堕 法，

cǐ shì yī lái zhì cǐ shì jiān dé jìn kǔ jì bù yīngzhù cǐ shì bù huán
此 是 一 来 至 此 世 间 得 尽 苦 际；不 应 住 此 是 不 还

xiàng cǐ shì bù huán guǒ wǎng bǐ fāng dé bō niè pán zhě bù yīngzhù
向，此 是 不 还 果，往 彼 方 得 般 涅 槃 者；不 应 住

cǐ shì ā luó hàn yǒng jìn hòu yǒu xiàn zài bì rù wú yú niè pán bù
此 是 阿 罗 汉，永 尽 后 有，现 在 必 入 无 余 涅 槃；不

yīngzhù cǐ shì dú jué bù yīngzhù cǐ shì rú lái yīng zhèng děng jué
应 住 此 是 独 觉；不 应 住 此 是 如 来、应、正 等 觉。

bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ chāoshēngwén dú jué dì yǐ
“不应住作是念：‘我超 声 闻、独觉地已

zhù pú sà dì bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng jù zú yī qiè zhì
住菩萨地。’ 不应住作是念：‘我当 具足一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jué yī qiè fǎ yī qiè xiàng yǐ yǒng duàn
道相智、一切相智，觉一切法一切相已，永 断

yī qiè fán nǎo chán jié xí qì xiāng xù bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ
一切烦恼缠 结习气相续。’ 不应住作是念：‘我

dāng zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí dé chéng rú lái yīng
当 证得所求无 上 正 等菩提，得 成 如 来、应、

zhèng děng jiào zhuàn miào fǎ lún zuò zhū fó shì dù tuō wú liàng wú shù
正 等觉，转 妙 法 轮 作 诸 佛 事，度 脱 无 量 无 数

yǒu qíng lìng dé niè pán bì jìng ān lè bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ
有情，令 得 涅 槃 毕 竟 安 乐。’ 不应住作是念：‘我

dāng shàn xiū sì shén zú yǐ ān zhù rú shì shū shèng děng chí yóu cǐ
当 善 修 四 神 足 已，安 住 如 是 殊 胜 等 持，由 此

děng chí zēng shàng shì lì lìng wǒ shòu mìng rú jìng qié shā dà jié ér zhù
等 持 增 上 势 力，令 我 寿 命 如 殒 伽 沙 大 劫 而 住。’

bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng huò dé shòu liàng wú biān bù yīngzhù
不应住作是念：‘我当 获 得 寿 量 无 边。’ 不应住

zuò shì niàn wǒ dāng chéng jiù sān shí èr xiàng shì yī yī xiàng bǎi fú
作是念：‘我当 成 就 三 十 二 相，是 一 一 相 百 福

zhuāng yán bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng jiù bā shí suí hǎo
庄 严。’ 不应住作是念：‘我当 成 就 八 十 随 好，

shì yī yī hǎo yǒu wú shù liàng xī yǒu shèng shì
是 一 一 好 有 无 数 量 希 有 胜 事。’

bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng ān zhù yī yán jìng tǔ qí
“不应住作是念：‘我当 安 住 一 严 净 土，其

tǔ kuān guǎng yú shí fāng miàn rú jìng qié shā shì jiè zhī liàng bù yīng
土 宽 广 于 十 方 面 如 殒 伽 沙 世 界 之 量。’ 不应

zhù zuò shì niàn wǒ dāng ān zuò yī jīn gāng zuò qí zuò guǎng dà liàng
住作是念：‘我当 安 坐 一 金 刚 座，其 座 广 大 量

děng sān qiān dà qiān shì jiè bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng jū zhǐ
等 三 千 大 千 世 界。’ 不应住作是念：‘我当 居 止

dà pú tí shù qí shù gāo guǎng zhòng bǎo zhuāng yán suǒ chū miào xiāng
大 菩 提 树，其 树 高 广 众 宝 庄 严，所 出 妙 香，

yǒu qíng wén zhě tān chēn chī děng xīn jí jiē chú wú liàng wú biān shēn
有 情 闻 者 贪、瞋、痴 等 心 疾 皆 除，无 量 无 边 身

bìng yì yù zhūyǒuwén cǐ pú tí shùxiāng lí zhūshēngwén dú jué
病亦愈。诸有闻此菩提树香，离诸声闻、独觉
zuò yì bì huò wú shàngzhèngděng pú tí
作意，必获无上正等菩提。’

bù yīngzhù zuò shì niàn yuàn wǒ dāng dé yán jìng fó tǔ qí
“不应住作是念：‘愿我当得严净佛土，其

tǔ qīng jìng wú sè yùnmíngshēng wú shòu xiǎng xíng shí yùnmíng
土清净，无色蕴名声，无受、想、行、识蕴名

shēng wú yǎnchùmíngshēng wú ěr bí shé shēn yì chùmíng
声；无眼处名声，无耳、鼻、舌、身、意处名

shēng wú sè chùmíngshēng wú shēng xiāng wèi chù fǎ chù
声；无色处名声，无声、香、味、触、法处

míngshēng wú yǎn jiè míngshēng wú ěr bí shé shēn yì
名声；无眼界名声，无耳、鼻、舌、身、意

jiè míngshēng wú sè jiè míngshēng wú shēng xiāng wèi chù
界名声；无色界名声，无声、香、味、触、

fǎ jiè míngshēng wú yǎn shí jiè míngshēng wú ěr bí shé shēn
法界名声；无眼识界名声，无耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè míngshēng wú yǎnchùmíngshēng wú ěr bí shé shēn
意识界名声；无眼触名声，无耳、鼻、舌、身、

yì chùmíngshēng wú yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòumíngshēng wú
意触名声；无眼触为缘所生诸受名声，无

ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòumíngshēng
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受名声；

wú dì jiè míngshēng wú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè míngshēng
无地界名声，无水、火、风、空、识界名声；

wú wú míngmíngshēng wú xíng shí míng sè liù chù chù shòu
无无明名声，无行、识、名色、六处、触、受、

ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ míngshēng wéiyǒu bù shī bō luó mì
爱、取、有、生、老死名声；唯有布施波罗蜜

duō míngshēng nǎi zhì wéiyǒu bō rě bō luó mì duō míngshēng wéiyǒu
多名声，乃至唯有般若波罗蜜多名声；唯有

nèi kōng míngshēng nǎi zhì wéiyǒu wú xìng zì xìng kōng míngshēng wéiyǒu
内空名声，乃至唯有无性自性空名声；唯有

zhēn rú míngshēng nǎi zhì wéiyǒu bù sī yì jiè míngshēng wéiyǒu sì
真如名声，乃至唯有不思議界名声；唯有四

niàn zhù míngshēng guǎng shuō nǎi zhì wéiyǒu shí bā fó bú gòng fǎ míng
念住名声，广说乃至唯有十八佛不共法名

shēng qí zhōngdōu wú yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú
声；其中都无预流、一来、不还、阿罗汉、独
jué yì shēngděngmíngshēng wéiyǒu pú sà mó hē sà rú lái yīng
觉、异生等名声，唯有菩萨摩诃萨、如来应
zhèngděng jué děngmíngshēng hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì zhù zhě
正等觉等名声。’何以故？憍尸迦，如是住者
yǒusuǒ dé gù suǒ yǐ zhě hé yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué
有所得故。所以者何？一切如来、应、正等觉
zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí shí jué yī qiè fǎ dōu wú suǒ yǒu
证得无上正等菩提时，觉一切法都无所有；
yī qiè pú sà mó hē sà zhòng zhù bú tuì zhuǎn dì shí yì jiàn zhū fǎ
一切菩萨摩诃萨众住不退转地时，亦见诸法
dōu wú suǒ yǒu
都无所有。

jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō
“憍尸迦，是为菩萨摩诃萨于般若波罗蜜多
rú suǒ yīng zhù bù yīng zhù xiàng jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yú
如所应住不应住相。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨于
shēn bō rě bō luó mì duō suí suǒ yīng zhù bù yīng zhù xiàng yǐ wú suǒ dé
深般若波罗蜜多随所应住不应住相，以无所得
ér wéi fāng biàn yīng rú shì xué
而为方便，应如是学。”

ěr shí shè lì zǐ zuò shì niàn yán ruò pú sà mó hē sà xiū
尔时，舍利子作是念言：“若菩萨摩诃萨修
xíng bō rě bō luó mì duō shí yú yī qiè fǎ bù yīng zhù zhě yún hé yīng
行般若波罗蜜多时，于一切法不应住者，云何应
zhù bō rě bō luó mì duō
住般若波罗蜜多？”

jù shòu shàn xiàn zhī shè lì zǐ xīn zhī suǒ niàn biàn wèi zhī yuē
具寿善现知舍利子心之所念，便谓之曰：
yú yì yún hé zhū rú lái xīn wéi hé suǒ zhù
“于意云何？诸如来心为何所住？”

shè lì zǐ yán zhū rú lái xīn dōu wú suǒ zhù suǒ yǐ zhě hé
舍利子言：“诸如来心都无所住。所以者何？
shàn xiàn rú lái zhī xīn bú zhù sè bú zhù shòu xiǎng xíng shí
善现，如来之心不住色，不住受、想、行、识；
bú zhù yǎn chù bú zhù ěr bí shé shēn yì chù bú zhù sè
不住眼处，不住耳、鼻、舌、身、意处；不住色

chù bú zhù shēng xiāng wèi chù fǎ chù bú zhù yǎn jiè
处，不住声、香、味、触、法处；不住眼界，
bú zhù ěr bí shé shēn yì jiè bú zhù sè jiè bú zhù shēng
不住耳、鼻、舌、身、意界；不住色界，不住声、
xiāng wèi chù fǎ jiè bú zhù yǎn shí jiè bú zhù ěr bí
香、味、触、法界；不住眼识界，不住耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè bú zhù yǎn chù bú zhù ěr bí shé
舌、身、意识界；不住眼触，不住耳、鼻、舌、
shēn yì chù bú zhù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú zhù ěr
身、意触；不住眼触为缘所生诸受，不住耳、
bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú zhù yǒu wéi jiè
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受；不住有为界，
bú zhù wú wéi jiè bú zhù sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì bú zhù shí bā
不住无为界；不住四念住，广说乃至不住十八
fó bú gòng fǎ bú zhù yī qiè zhì bú zhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng
佛不共法；不住一切智，不住道相智、一切相
zhì hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ bù kě dé gù rú shì shàn xiàn
智。何以故？以一切法不可得故。如是，善现，
rú lái zhī xīn yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ zhù yì fēi bú zhù
如来之心于一切法都无所住亦非不住。”

shí jù shòu shàn xiàn wèi shè lì zǐ yán zhū pú sà mó hē sà
时，具寿善现谓舍利子言：“诸菩萨摩诃萨
xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yì fù rú shì suī zhù bō rě bō luó mì
修行般若波罗蜜多时亦复如是，虽住般若波罗蜜
duō ér tóng rú lái yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ zhù yì fēi bú zhù suǒ yǐ
多，而同如来于一切法都无所住亦非不住。所以
zhě hé shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
者何？舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多
shí suī zhù bō rě bō luó mì duō ér yú sè fēi zhù fēi bú zhù nǎi
时，虽住般若波罗蜜多，而于色非住非不住，乃
zhì yú yī qiè xiàng zhì yì fēi zhù fēi bú zhù hé yǐ gù shè lì zǐ
至于一切相智亦非住非不住。何以故？舍利子，
yǐ sè děng fǎ wú èr xiàng gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yú
以色等法无二相故。舍利子，诸菩萨摩诃萨于
shēn bō rě bō luó mì duō suí cǐ fēi zhù fēi bú zhù xiàng yǐ wú suǒ
深般若波罗蜜多，随此非住非不住相，以无所
dé ér wéi fāng biàn yīng rú shì xué
得而为方便，应如是学。”

ěr shí huì zhōng yǒu zhū tiān zǐ qiè zuò shì niàn zhū yào chā
尔时，会中有诸天子窃作是念：“诸药叉

děng yán cí zhòu jù suī fù yǐn mì ér wǒ děng bèi yóu kě liǎo zhī zūn
等言词咒句虽复隐密，而我等辈犹可了知；尊

zhě shàn xiàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō suī yǐ zhǒng zhǒng yán cí xiǎn
者善现于此般若波罗蜜多，虽以种种言词显

shì ér wǒ děng bèi jìng bù néng jiě
示，而我等辈竟不能解！”

jù shòu shàn xiàn zhī zhū tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn biàn gào bǐ yán
具寿善现知诸天子心之所念，便告彼言：

rǔ děng tiān zǐ yú wǒ suǒ shuō bù néng jiě yé
“汝等天子于我所说不能解耶？”

zhū tiān zǐ yán rú shì rú shì
诸天子言：“如是！如是！”

jù shòu shàn xiàn fù gào bǐ yán wǒ céng yú cǐ shèn shēn bō rě
具寿善现复告彼言：“我曾于此甚深般若

bō luó mì duō xiāng yìng yì zhōng bù shuō yī zì rǔ yì bù wén dāng
波罗蜜多相应义中不说一字，汝亦不闻，当

hé suǒ jiě hé yǐ gù zhū tiān zǐ shèn shēn bō rě bō luó mì duō
何所解？何以故？诸天子，甚深般若波罗蜜多

xiāng yìng yì zhōng wén zì yán shuō jiē yuǎn lí gù yóu cǐ yú zhōng shuō
相应义中，文字言说皆远离故，由此于中说

zhě tīng zhě jí néng jiě zhě jiē bù kě dé yī qiè rú lái yīng zhèng
者、听者及能解者皆不可得，一切如来、应、正

děng jué suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wēi miào shèn shēn yì fù rú
等觉所证无上正等菩提微妙甚深亦复如

shì
是。

zhū tiān zǐ rú zhū rú lái yīng zhèng děng jué huà zuò huà
“诸天子，如诸如来、应、正等觉化作化

shēn rú shì huà shēn huà zuò sì zhòng jù lái jí huì ér wèi shuō fǎ
身，如是化身化作四众，俱来集会而为说法。

yú yì yún hé shì zhōng yǒu shí néng shuō néng tīng néng jiě zhě
于意云何？是中有实能说、能听、能解者

fǒu
不？”

zhū tiān zǐ yán fú yě dà dé
诸天子言：“不也！大德！”

shànxiàngàoyán rú shì zhūtiān zǐ yī qiè fǎ jiē rú huà
善现告言：“如是，诸天子，一切法皆如化

gù jīn yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng shuō
故，今于此甚深般若波罗蜜多相应义中，说
zhě tīngzhě jí néng jiě zhědōu bù kě dé
者、听者及能解者都不可得。

zhūtiān zǐ rú rén mèngzhōng mèng jiàn yǒu fó wèi zhū dà zhòng
“诸天子，如人梦中梦见有佛为诸大众

xuānshuōzhèng fǎ yú yì yún hé shì zhōng yǒu shí néng shuō néng tīng
宣说正法，于意云何？是中有实能说、能听、
néng jiě zhě fǒu
能解者不？”

zhūtiān zǐ yán fú yě dà dé
诸天子言：“不也！大德！”

shànxiàngàoyán rú shì zhūtiān zǐ yī qiè fǎ jiē rú mèng
善现告言：“如是，诸天子，一切法皆如梦

gù jīn yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng shuō
故，今于此甚深般若波罗蜜多相应义中，说
zhě tīngzhě jí néng jiě zhědōu bù kě dé
者、听者及能解者都不可得。

zhūtiān zǐ rú yǒu èr rén chǔ yī shān gǔ gè zhù yī miàn zàn
“诸天子，如有二人处一山谷，各住一面赞

fó fǎ sēng jù shí fā xiǎng yú yì yún hé cǐ èr xiǎng shēng
佛、法、僧，俱时发响，于意云何？此二响声
néng hù xiāng wén hù xiāng jiě fǒu
能互相闻、互相解不？”

zhūtiān zǐ yán fú yě dà dé
诸天子言：“不也！大德！”

shànxiàngàoyán rú shì zhūtiān zǐ yī qiè fǎ jiē rú xiǎng
善现告言：“如是！诸天子，一切法皆如响

gù jīn yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng shuō
故，今于此甚深般若波罗蜜多相应义中，说
zhě tīngzhě jí néng jiě zhědōu bù kě dé
者、听者及能解者都不可得。

zhūtiān zǐ rú qiǎohuàn shī huò bǐ dì zǐ yú sì qú dào
“诸天子，如巧幻师或彼弟子，于四衢道

huànzhuò sì zhòng jí yī rú lái yīng zhèngděngjué shì huàn rú lái
幻作四众及一如来、应、正等觉，是幻如来、

yīng zhèngděng jué wèihuàn sì zhòngxuānshuōzhèng fǎ yú yì yún hé
应、正等觉为幻四众宣说正法，于意云何？

shì zhōngyǒu shí shuōzhě tīngzhě néng jiě zhě fǒu
是中有实说者、听者、能解者不？”

zhūtiān zǐ yán fú yě dà dé
诸天子言：“不也！大德！”

shànxiàngào yán rú shì zhūtiān zǐ yī qiè fǎ jiē rú huàn
善现告言：“如是，诸天子，一切法皆如幻

gù jīn yú cǐ shèshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng shuō
故，今于此甚深般若波罗蜜多相应义中，说

zhě tīngzhě jí néng jiě zhě dōu bù kě dé
者、听者及能解者都不可得。

zhūtiān zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ céng yú cǐ shèshēn bō rě
“诸天子，由此因缘，我曾于此甚深般若

bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng bù shuō yī zì rǔ yì bù wén dāng
波罗蜜多相应义中不说一字，汝亦不闻，当

hé suǒ jiě
何所解？”

大般若波罗蜜多经卷第四百二十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí liù
大般若波罗蜜多经卷第四百二十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn dì shì pǐn dì èr shí wǔ zhī èr
第二分帝释品第二十五之二

ěr shí zhū tiān zǐ fù zuò shì niàn zūn zhě shàn xiàn yú cǐ bō
尔时，诸天子复作是念：“尊者善现于此般

rě bō luó mì duō suī fù zhǒng zhǒng fāng biàn xiǎn shuō yù lìng yì jiě
若波罗蜜多，虽复种种方便显说欲令易解，

rán qí yì qù zhuǎn shēn zhuǎn miào nán kě cè liáng
然其义趣转深转妙难可测量。”

jù shòu shàn xiàn zhī zhū tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn biàn gào bǐ yán
具寿善现知诸天子心之所念，便告彼言：

zhū tiān zǐ sè nǎi zhì shí fēi shēn fēi miào sè zì xìng nǎi zhì shí zì
“诸天子，色乃至识非深非妙，色自性乃至识自

xìng yì fēi shēn fēi miào yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi shēn fēi miào yǎn chù
性亦非深非妙；眼处乃至意处非深非妙，眼处

zì xìng nǎi zhì yì chù zì xìng yì fēi shēn fēi miào sè chù nǎi zhì fǎ chù
自性乃至意处自性亦非深非妙；色处乃至法处

fēi shēn fēi miào sè chù zì xìng nǎi zhì fǎ chù zì xìng yì fēi shēn fēi
非深非妙，色处自性乃至法处自性亦非深非

miào yǎn jiè nǎi zhì yì jiè fēi shēn fēi miào yǎn jiè zì xìng nǎi zhì yì
妙；眼界乃至意界非深非妙，眼界自性乃至意

jiè zì xìng yì fēi shēn fēi miào sè jiè nǎi zhì fǎ jiè fēi shēn fēi miào
界自性亦非深非妙；色界乃至法界非深非妙，

sè jiè zì xìng nǎi zhì fǎ jiè zì xìng yì fēi shēn fēi miào yǎn shí jiè nǎi
色界自性乃至法界自性亦非深非妙；眼识界乃

zhì yì shí jiè fēi shēn fēi miào yǎn shí jiè zì xìng nǎi zhì yì shí jiè zì xìng
至意识界非深非妙眼识界自性乃至意识界自性

yì fēi shēn fēi miào yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi shēn fēi miào yǎn chù zì
亦非深非妙；眼触乃至意触非深非妙，眼触自

xìng nǎi zhì yì chù zì xìng yì fēi shēn fēi miào yǎn chù wéi yuán suǒ shēng
性乃至意触自性亦非深非妙；眼触为缘所生

zhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu fēi shēn fēi miào yǎnchù
诸受乃至意触为缘所生诸受非深非妙，眼触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòu zì xìng nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
为缘所生诸受自性乃至意触为缘所生诸受
zì xìng yì fēi shēn fēi miào bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
自性亦非深非妙；布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō fēi shēn fēi miào bù shī bō luó mì duō zì xìng nǎi zhì bō rě bō
蜜多非深非妙，布施波罗蜜多自性乃至般若波
luó mì duō zì xìng yì fēi shēn fēi miào nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
罗蜜多自性亦非深非妙；内空乃至无性自性
kōng fēi shēn fēi miào nèi kōng zì xìng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zì xìng
空非深非妙，内空自性乃至无性自性空自性
yì fēi shēn fēi miào sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
亦非深非妙；四念住广说乃至十八佛不共法
fēi shēn fēi miào sì niànzhù zì xìng guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng
非深非妙，四念住自性广说乃至十八佛不共
fǎ zì xìng yì fēi shēn fēi miào yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó
法自性亦非深非妙；一切三摩地门、一切陀罗
ní mén fēi shēn fēi miào yī qiè sān mó dì mén zì xìng yī qiè tuó luó
尼门非深非妙，一切三摩地门自性、一切陀罗
ní mén zì xìng yì fēi shēn fēi miào nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì
尼门自性亦非深非妙；乃至一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì fēi shēn fēi miào yī qiè zhì zì xìng dào xiàng zhì yī
一切相智非深非妙，一切智自性、道相智、一
qiè xiàng zhì zì xìng yì fēi shēn fēi miào
切相智自性亦非深非妙。”

shí zhūtiān zǐ fùzuò shì niàn zūnzhě shànxiàn suǒshuō fǎ
时，诸天子复作是念：“尊者善现所说法
zhōng bù shī shè sè nǎi zhì shí bù shī shè yǎnchù nǎi zhì yì chù bù
中，不施設色乃至识，不施設眼处乃至意处，不
shī shè sè chù nǎi zhì fǎ chù bù shī shè yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bù shī
施設色处乃至法处，不施設眼界乃至意识界，不施
shè sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù shī shè yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù
设色界乃至法界，不施設眼识界乃至意识界，不
shī shè yǎnchù nǎi zhì yì chù bù shī shè yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhū
施設眼触乃至意触，不施設眼触为缘所生诸
shòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù shī shè bù shī bō luó
受乃至意触为缘所生诸受，不施設布施波罗

mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù shī shè nèi kōng nǎi zhì wú xìng
蜜多乃至般若波罗蜜多，不施設内空乃至无性
zì xìng kōng bù shī shè sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng
自性空，不施設四念住广说乃至十八佛不共
fǎ bù shī shè yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén bù shī
法，不施設一切三摩地门、一切陀罗尼门，不施
shè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù shī shè yù liú jí
设一切智、道相智、一切相智，不施設预流及
yù liú guǒ nǎi zhì bù shī shè ā luó hàn jí ā luó hàn guǒ bù shī shè
预流果，乃至不施設阿罗汉及阿罗汉果，不施設
dú jué jí dú jué pú tí bù shī shè pú sà jí pú sà dì bù shī shè
独觉及独觉菩提，不施設菩萨及菩萨地，不施設
sān miǎo sān fó tuó jí sān miǎo sān pú tí yì bù shī shè wén zì yán
三藐三佛陀及三藐三菩提，亦不施設文字言
shuō
说。”

jù shòu shàn xiàn zhī zhū tiān zǐ xīn suǒ niàn fǎ biàn gào zhī yán
具寿善现知诸天子心所念法，便告之言：

rú shì rú shì rú rǔ suǒ niàn sè děng zhū fǎ nǎi zhì wú shàng
“如是！如是！如汝所念。色等诸法乃至无上
zhèng děng pú tí jiē lí wén zì xián bù kě shuō gù yú bō rě bō luó
正等菩提，皆离文字咸不可说，故于般若波罗
mì duō wú shuō wú tīng yì wú jiě zhě shì gù rǔ děng yú zhū fǎ zhōng
蜜多无说、无听亦无解者。是故汝等于诸法中，
yīng suí suǒ shuō xiū shēn gù rěn zhū yǒu yù zhù yù zhèng yù liú yī lái
应随所说修深固忍。诸有欲住欲证预流、一来、
bù huán ā luó hàn guǒ yì yīn cǐ rěn fāng néng zhù zhèng zhū yǒu yù
不还、阿罗汉果，亦因此忍方能住证；诸有欲
zhù yù zhèng dú jué suǒ dé pú tí yì yīn cǐ rěn fāng néng zhù zhèng zhū
住欲证独觉所得菩提，亦因此忍方能住证；诸
yǒu yù zhù yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yào yīn cǐ rěn nǎi néng
有欲住欲证无上正等菩提，要因此忍乃能
zhù zhèng rú shì zhū tiān zǐ zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn
住证。如是，诸天子，诸菩萨摩诃萨从初发心
zhì dé wú shàng zhèng děng pú tí yīng zhù wú shuō wú tīng wú jiě
至得无上正等菩提，应住无说、无听、无解
shēn shēn bō rě bō luó mì duō cháng qín xiū xué
甚深般若波罗蜜多，常勤修学。”

dì èr fēn xìn shòu pǐn dì èr shí liù
第二分信受品第二十六

shí zhūtiān zǐ fù zuò shì niàn zūnzhěshànxiàn jīn zhě yù wèi
时，诸天子复作是念：“尊者善现今者欲为
hé děngyǒuqíngyàoshuō hé fǎ
何等有情乐说何法？”

jù shòushànxiàn zhī bǐ suǒ niànbiàngào zhī yán zhūtiān zǐ wǒ
具寿善现知彼所念便告之言：“诸天子，我
jīn yù wèi rú huàn rú huà rú mèngyǒuqíngyàoshuō rú huàn huà
今欲为如幻、如化、如梦有情乐说如幻、化、
mèng zhī fǎ hé yǐ gù zhūtiān zǐ rú shì tīngzhě yú suǒshuōzhōng
梦之法。何以故？诸天子，如是听者于所说中，
wú wén wú jiě wú suǒzhèng gù
无闻、无解、无所证故。”

shí zhūtiān zǐ xún fù wèn yán néngshuō néngtīng jí suǒshuō
时，诸天子寻复问言：“能说、能听及所说
fǎ jiē rú huàn rú huà rú mèng yé
法，皆如幻、如化、如梦耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō rú huàn
善现答言：“如是！如是！如汝所说。如幻
yǒuqíngwèi rú huànzhěshuō rú huàn fǎ rú huà yǒuqíngwèi rú huàzhě
有情为如幻者说如幻法，如化有情为如化者
shuō rú huà fǎ rú mèngyǒuqíngwèi rú mèngzhěshuō rú mèng fǎ zhū
说如化法，如梦有情为如梦者说如梦法。诸
tiān zǐ wǒ nǎi zhì jiànzhě rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn sè
天子，我乃至见者如幻、如化、如梦所见，色
nǎi zhì shí rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn yǎn nǎi zhì yì rú huàn
乃至识如幻、如化、如梦所见，眼乃至意如幻、
rú huà rú mèngsuǒjiàn sè nǎi zhì fǎ rú huàn rú huà rú mèng
如化、如梦所见，色乃至法如幻、如化、如梦
suǒjiàn yǎn shí nǎi zhì yì shí rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn
所见，眼识乃至意识如幻、如化、如梦所见，
yǎnchù nǎi zhì yì chù rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn yǎnchùsuǒ
眼触乃至意触如幻、如化、如梦所见，眼触所
shēngshòu nǎi zhì yì chùsuǒshēngshòu rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn
生受乃至意触所生受如幻、如化、如梦所见，

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō rú huàn rú huà rú
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多如幻、如化、如
mèngsuǒ jiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng rú huàn rú huà rú
梦所见，内空乃至无性自性空如幻、如化、如
mèngsuǒ jiàn sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ rú
梦所见，四念住广说乃至十八佛不共法如
huàn rú huà rú mèngsuǒ jiàn rú shì nǎi zhì yù liú guǒ nǎi zhì ā
幻、如化、如梦所见，如是乃至预流果乃至阿
luó hàn guǒ rú huàn rú huà rú mèngsuǒ jiàn dú jué pú tí jí wú
罗汉果如幻、如化、如梦所见，独觉菩提及无
shàng zhèng děng pú tí rú huàn rú huà rú mèngsuǒ jiàn
上正等菩提如幻、如化、如梦所见。”

shí zhū tiān zǐ wèn shàn xiàn yán jīn zūn zhě wéi dàn shuō wǒ
时，诸天子问善现言：“今尊者为但说我
děng sè děng nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí rú huàn rú huà rú
等、色等乃至无上正等菩提如幻、如化、如
mèngsuǒ jiàn wéi yì shuō niè pán rú huàn rú huà rú mèngsuǒ jiàn
梦所见，为亦说涅槃如幻、如化、如梦所见？”

shàn xiàn dá yán zhū tiān zǐ wǒ bú dàn shuō wǒ děng sè děng
善现答言：“诸天子，我不但说我等、色等
nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí rú huàn rú huà rú mèngsuǒ jiàn
乃至无上正等菩提如幻、如化、如梦所见，
yì shuō niè pán rú huàn rú huà rú mèngsuǒ jiàn zhū tiān zǐ shè
亦说涅槃如幻、如化、如梦所见。诸天子，设
gèng yǒu fǎ shèng niè pán zhě wǒ yì shuō wéi rú huàn rú huà rú mèng
更有法胜涅槃者，我亦说为如幻、如化、如梦
suǒ jiàn hé yǐ gù zhū tiān zǐ huàn huà mèng shì yǔ yī qiè
所见。何以故？诸天子，幻、化、梦事与一切
fǎ nǎi zhì niè pán xī jiē wú èr wú èr chù gù
法乃至涅槃，悉皆无二无二处故。”

ěr shí shè lì zǐ dà mù lián zhí dà zàng mǎn cí zǐ
尔时，舍利子、大目连、执大藏、满慈子、
dà jiā duō yǎn nà dà jiā shè bō děng zhū dà shēng wén jí wú liàng bǎi
大迦多衍那、大迦叶波等诸大声闻，及无量百
qiān pú sà mó hē sà wèn jù shòu shàn xiàn yán suǒ shuō bō rě bō
千菩萨摩诃萨，问具寿善现言：“所说般若波
luó mì duō rú shì shēn shēn rú shì nán jiàn rú shì nán jué rú shì
罗蜜多，如是甚深，如是难见，如是难觉，如是

jì jìng rú shì wēi xì rú shì chén mì rú shì shū miào shéi néng
寂静，如是微细，如是沉密，如是殊妙，谁能
xìn shòu
信受？”

shí ā nán tuó wén bǐ yǔ yǐ bó dà shēng wén jí zhū pú sà
时，阿难陀闻彼语已，白大声闻及诸菩萨
mó hē sà yán yǒu bú tuì zhuǎn zhū pú sà mó hē sà yú cǐ suǒ shuō
摩诃萨言：“有不退转诸菩萨摩诃萨，于此所说
shèn shēn nán jiàn nán jué jì jìng wēi xì chén mì shū miào
甚深、难见、难觉、寂静、微细、沉密、殊妙
bō rě bō luó mì duō néng shēn xìn shòu fù yǒu wú liàng yǐ jiàn shèng dì
般若波罗蜜多能深信受。复有无量已见圣谛，
yú zhū shēn fǎ néng jìn yuán dǐ zhū ā luó hàn suǒ yuàn yǐ mǎn yú cǐ
于诸深法能尽源底，诸阿罗汉所愿已满，于此
suǒ shuō shèn shēn nán jiàn nán jué jì jìng wēi xì chén mì
所说甚深、难见、难觉、寂静、微细、沉密、
shū miào bō rě bō luó mì duō yì néng xìn shòu fù yǒu wú liàng pú sà
殊妙般若波罗蜜多亦能信受。复有无量菩萨

mó hē sà yǐ yú guò qù duō jù zhī fó suǒ qīn jìn gòng yǎng fā hóng
摩诃萨，已于过去多俱胝佛所亲近供养，发弘
shì yuàn zhí zhòng dé běn yú cǐ suǒ shuō shèn shēn nán jiàn nán jué
誓愿植众德本，于此所说甚深、难见、难觉、

jì jìng wēi xì chén mì shū miào bō rě bō luó mì duō yì néng
寂静、微细、沉密、殊妙、般若波罗蜜多亦能
xìn shòu fù yǒu wú liàng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ yú guò
信受。复有无量诸善男子、善女人等，已于过
qù wú shù fó suǒ fā hóng shì yuàn zhòng zhū shàn gēn cōng huì lì gēn shàn
去无数佛所发弘誓愿种诸善根，聪慧利根善
yǒu suǒ shè yú cǐ suǒ shuō shèn shēn nán jiàn nán jué jì jìng
友所摄，于此所说甚深、难见、难觉、寂静、
wēi xì chén mì shū miào bō rě bō luó mì duō yì néng xìn shòu
微细、沉密、殊妙、般若波罗蜜多亦能信受。

suǒ yǐ zhě hé rú shì rén děng bù yǐ kōng wú xiàng
“所以者何？如是人等，不以空、无相、
wú yuàn wú shēng wú miè jì jìng yuǎn lí fēn bié sè nǎi zhì shí
无愿、无生、无灭、寂静、远离分别色乃至识；
yì bù yǐ sè nǎi zhì shí fēn bié kōng wú xiàng wú yuàn wú shēng
亦不以色乃至识，分别空、无相、无愿、无生、

wú miè jì jìng yuǎn lí rú shì bù yǐ kōng wú xiàng wú yuàn
无灭、寂静、远离。如是不以空、无相、无愿、
wú shēng wú miè jì jìng yuǎn lí fēn bié yǎn nǎi zhì yì sè
无生、无灭、寂静、远离，分别眼乃至意，色
nǎi zhì fǎ yǎn shí nǎi zhì yì shí yǎn chù nǎi zhì yì chù yǎn chù wéi
乃至法，眼识乃至意识，眼触乃至意触，眼触为
yuán suǒ shēng shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng shòu bù shī bō luó
缘所生受乃至意触为缘所生受，布施波罗
mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
蜜多乃至般若波罗蜜多，内空乃至无性自性空，
sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yī qiè sān mó dì
四念住广说乃至十八佛不共法，一切三摩地
mén yī qiè tuó luó ní mén yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ dú jué
门、一切陀罗尼门，预流果乃至阿罗汉果、独觉
pú tí yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
菩提，一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提，
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǒu wéi jiè wú wéi jiè
一切智、道相智、一切相智，有为界、无为界。
yì bù yǐ yǎn nǎi zhì wú wéi jiè fēn bié kōng wú xiàng wú yuàn
亦不以眼乃至无为界，分别空、无相、无愿、
wú shēng wú miè jì jìng yuǎn lí yóu cǐ yīn yuán rú shì rén
无生、无灭、寂静、远离。由此因缘，如是人
děng yú cǐ suǒ shuō shēn shēn nán jiàn nán jué jì jìng wēi xì
等于此所说甚深、难见、难觉、寂静、微细、
chén mì shū miào bō rě bō luó mì duō jiē néng xìn shòu
沉密、殊妙般若波罗蜜多皆能信受。”

shí jù shòu shàn xiàngào zhū tiān zǐ yán rú shì suǒ shuō shēn
时，具寿善现告诸天子言：“如是所说甚
shēn nán jiàn nán jué jì jìng wēi xì chén mì shū miào bō rě bō luó
深、难见难觉、寂静微细、沉密殊妙般若波罗
mì duō fēi suǒ xún sī chāo xún sī jìng qí zhōng shí wú néng xìn shòu
蜜多，非所寻思，超寻思境，其中实无能信受
zhě hé yǐ gù zhū tiān zǐ cǐ zhōng wú fǎ kě xiǎn kě shì jì
者。何以故？诸天子，此中无法可显可示，既
shí wú fǎ kě xiǎn kě shì gù xìn shòu zhě shí bù kě dé
实无法可显可示故，信受者实不可得。”

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn shàn xiàng yán qǐ bù yú cǐ suǒ
尔时，具寿舍利子问善现言：“岂不于此所

shuō bō rě bō luó mì duōshēnshēnjiào zhōng guǎngshuō sānshèngxiāng
说般若波罗蜜多甚深教中，广说三乘相
yìng zhī fǎ wèishēngwénshèng dú jué shèng wú shàngshèng fǎ
应之法，谓声闻乘、独觉乘、无上乘法？
guǎngshuōshèshòuzhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì shí dì zhū
广说摄受诸菩萨摩诃萨从初发心乃至十地诸
pú sà dào suǒ wèi bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
菩萨道，所谓布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，
sì niàn zhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yī qiè sān mó dì
四念住广说乃至十八佛不共法，一切三摩地
mén yī qiè tuó luó ní mén guǎngshuōshèshòuzhū pú sà mó hē sà
门、一切陀罗尼门？广说摄受诸菩萨摩诃萨
shéntōngshèng shì wèi pú sà mó hē sà yú cǐ bō rě bō luó mì duō qín
神通胜事，谓菩萨摩诃萨于此般若波罗蜜多勤
xiū xíng gù suí suǒshēngchùchángshòuhuàshēng bú tuì shéntōng zì zài
修行故，随所生处常受化生，不退神通自在
yóu xì néngshàntōng dá wú liàng fǎ mén cóng yī fó guó zhì yī fó guó
游戏，能善通达无量法门，从一佛国至一佛国，
gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zhū fó shì zūn suí suǒyuànyào zhǒng
供养恭敬、尊重赞叹诸佛世尊，随所愿乐种
zhǒngshàngēn jiē néng xiū jí sù dé yuánmǎn yú zhū fó suǒ wén chí
种善根皆能修集速得圆满，于诸佛所闻持
zhèng fǎ nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí cháng bú wàng shī héng jū
正法乃至无上正等菩提常不忘失，恒居
shèngdìng lí sǎnlùn xīn yǐ¹⁸ cǐ wéiyuán dé wú ài biàn wú duàn jìn
胜定离散乱心，¹⁸此为缘得无碍辩、无断尽
biàn yìngbiàn xùnbiàn wú shū miùbiàn zhū suǒyǎnshuō fēng yì wèi
辩、应辩、迅辩、无踈谬辩、诸所演说丰义味
biàn yī qiè shì jiān zuì shèngmiào biàn
辩、一切世间最胜妙辩？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì chéng rú suǒshuō yú
善现答言：“如是！如是！诚如所说。于

cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāng
此般若波罗蜜多甚深教中，以无所得而为方
biàn guǎngshuō sānshèngxiāng yìng zhī fǎ nǎi zhì guǎngshuōshèshòuzhū
便，广说三乘相应之法，乃至广说摄受诸

¹⁸ 大正藏：由；永乐北藏及龙藏：以

pú sà mó hē sà shéntōngshèng shì nǎi zhì líng dé yī qiè shì jiān zuì
菩萨摩诃萨神通胜事，乃至令得一切世间最
shèngmiàobiàn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiànzhě cǐ yú hé fǎ wú suǒ dé
胜妙辩，以无所得为方便者，此于何法无所得
wéifāngbiàn wèi yú wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒ dé wéifāngbiàn yú sè
为方便？谓于我乃至见者无所得为方便，于色
nǎi zhì shí wú suǒ dé wéifāngbiàn yú yǎn nǎi zhì yì wú suǒ dé wéifāng
乃至识无所得为方便，于眼乃至意无所得为方
biàn yú sè nǎi zhì fǎ wú suǒ dé wéifāngbiàn yú yǎn shí nǎi zhì yì shí
便，于色乃至法无所得为方便，于眼识乃至意识
wú suǒ dé wéifāngbiàn yú yǎnchù nǎi zhì yì chù wú suǒ dé wéifāngbiàn
无所得为方便，于眼触乃至意触无所得为方便，
yú yǎnchù wéiyuán suǒ shēngshòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēngshòu wú
于眼触为缘所生受乃至意触为缘所生受无
suǒ dé wéifāngbiàn yú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
所得为方便，于布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜
duō wú suǒ dé wéifāngbiàn yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú suǒ
多无所得为方便，于内空乃至无性自性空无所
dé wéifāngbiàn yú sì niàn zhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
得为方便，于四念住广说乃至十八佛不共法
wú suǒ dé wéifāngbiàn rú shì nǎi zhì yú yī qiè zhì dào xiàng zhì
无所得为方便，如是乃至于一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì wú suǒ dé wéifāngbiàn
一切相智无所得为方便。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé yīn yuán gù yú cǐ bō
时，舍利子问善现言：“何因缘故，于此般
rě bō luó mì duōshēnshēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn
若波罗蜜多甚深教中，以无所得而为方便，
guǎngshuō sān shèng xiāng yìng zhī fǎ hé yīn yuán gù yú cǐ bō rě
广说三乘相应之法？何因缘故，于此般若
bō luó mì duōshēnshēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn nǎi zhì
波罗蜜多甚深教中，以无所得而为方便，乃至
guǎngshuō shè shòu zhū pú sà mó hē sà shéntōngshèng shì nǎi zhì líng dé
广说摄受诸菩萨摩诃萨神通胜事，乃至令得
yī qiè shì jiān zuì shèngmiàobiàn
一切世间最胜妙辩？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ yóu nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
善现答言：“舍利子，由内空乃至无性自性

kōng gù yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé
空故，于此般若波罗蜜多甚深教中，以无所得
ér wéifāngbiàn guǎngshuō sānshèng xiāngyìng zhī fǎ shè lì zǐ yóu
而为方便，广说三乘相应之法。舍利子，由
nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēn
内空乃至无性自性空故，于此般若波罗蜜多甚
shēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn nǎi zhì guǎngshuō shè shòu
深教中，以无所得而为方便，乃至广说摄受
zhū pú sà mó hē sà shéntōngshèng shì nǎi zhì lìng dé yī qiè shì jiān zuì
诸菩萨摩诃萨神通胜事，乃至令得一切世间最
shèng miào biàn
胜妙辩。”

dì èr fēnsàn huā pǐn dì èr shí qī zhī yī
第二分散华品第二十七之一

ěr shí tiān dì shì jí cǐ sān qiān dà qiān shì jiè sì dà wáng
尔时，天帝释及此三千大千世界四大王
zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān xián zuò shì niàn jīn zūn zhě shàn xiàn
众天乃至色究竟天，咸作是念：“今尊者善现
chéng fó wēi lì wèi yī qiè yǒu qíng yù dà fǎ yǔ wǒ děng jīn zhě gè
承佛威力，为一切有情雨大法雨，我等今者各
yí huà zuò tiān miào xiāng¹⁹ huā fèng sǎn gòng yǎng shì jiā rú lái jí zhū pú
宜化作天妙香¹⁹华，奉散供养释迦如来及诸菩
sà mó hē sà zhòng bìng bì chūsēng zūn zhě shàn xiàn yì sǎn gòng yǎng
萨摩诃萨众并苾刍僧、尊者善现，亦散供养
shēnshēn bō rě bō luó mì duō qǐ bù wéi shàn
甚深般若波罗蜜多，岂不为善？”

shí tiān dì shì jí zhū tiān zhòng zuò shì niàn yǐ biàn gè huà zuò
时，天帝释及诸天众作是念已，便各化作
tiān miào xiāng²⁰ huā chí yǐ fèng sǎn shì jiā rú lái jí zhū pú sà mó hē
天妙香²⁰华，持以奉散释迦如来及诸菩萨摩诃
sà zhòng bìng bì chūsēng jù shòu shàn xiàn shēnshēn bō rě bō luó mì
萨众并苾刍僧、具寿善现、甚深般若波罗蜜
duō ér wéi gòng yǎng shí shí yú cǐ sān qiān dà qiān fó zhī shì jiè
多，而为供养。是时，于此三千大千佛之世界

¹⁹ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

²⁰ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

huā xī chōngmǎn yǐ fó shén lì yú xū kōngzhōng hé chéng huā tái
华悉充满，以佛神力，于虚空中合成华台，
zhuāng yán shū miào liángděng sānqiān dà qiān shì jiè
庄严殊妙，量等三千大千世界。

ěr shí shànxiàn dǔ sī shì yǐ zuò shì niànyán jīn suǒ sǎn huā
尔时，善现睹斯事已作是念言：“今所散华

yú zhū tiān chù céng wèi jiàn yǒu shì huā wēi miào dìng fēi cǎo shù shuǐ lù suǒ
于诸天处曾未见有，是华微妙定非草树水陆所
shēng yīng shì zhū tiān wèi gòng yǎng gù cóng xīn huà chū
生，应是诸天为供养故从心化出。”

shí tiān dì shì jì zhī shànxiàn xīn zhī suǒ niàn wèi shànxiàn yán
时，天帝释既知善现心之所念，谓善现言：

cǐ suǒ sǎn huā shí fēi cǎo shù shuǐ lù suǒ shēng yì bù cóng xīn shí
“此所散华实非草树水陆所生，亦不从心实

néng huà chū dàn shì biàn xiàn
能化出，但是变现。”

ěr shí shànxiàn yǔ dì shì yán jiāo shī jiā rǔ yán cǐ huā
尔时，善现语帝释言：“憍尸迦，汝言此华

shí fēi cǎo shù shuǐ lù suǒ shēng yì bù cóng xīn shí néng huà chū jì fēi
实非草树水陆所生，亦不从心实能化出，既非
shēng fǎ zé bù míng huā
生法则不名华。”

shí tiān dì shì wèn shànxiàn yán dà dé wéi dàn shì huā bù
时，天帝释问善现言：“大德！为但是华不

shēng wéi yú fǎ yì ěr
生，为余法亦尔？”

shànxiàn dá yán fēi dàn shì huā bù shēng yú fǎ yì wú shēng
善现答言：“非但是华不生，余法亦无生

yì hé wèi yě jiāo shī jiā sè yì bù shēng cǐ jì bù shēng zé
义。何谓也？憍尸迦，色亦不生，此既不生则

fēi sè shòu xiǎng xíng shí yì bù shēng cǐ jì bù shēng zé
非色；受、想、行、识亦不生，此既不生则

fēi shòu xiǎng xíng shí yǎn nǎi zhì yì sè nǎi zhì fǎ yǎn shí
非受、想、行、识。眼乃至意，色乃至法，眼识

nǎi zhì yì shí yǎn chù nǎi zhì yì chù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng shòu nǎi
乃至意识，眼触乃至意触，眼触为缘所生受乃

zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng shòu yì rú shì jiāo shī jiā bù shī bō luó
至意触为缘所生受亦如是。憍尸迦，布施波罗

mì duō yì bù shēng cǐ jì bù shēng zé fēi bù shī bō luó mì duō jìng
蜜多亦不生，此既不生则非布施波罗蜜多；净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yì bù shēng
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦不生，
cǐ jì bù shēng zé fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō
此既不生则非净戒、安忍、精进、静虑、般若波
luó mì duō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng sì niàn zhù guǎng shuō nǎi
罗蜜多。内空乃至无性自性空，四念住广说乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ rú shì nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì
至十八佛不共法，如是乃至一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì jiē yì rú shì
一切相智，皆亦如是。”

shí tiān dì shì qiè zuò shì niàn zūn zhě shàn xiàn zhì huì shèn shēn
时，天帝释窃作是念：“尊者善现智慧甚深，
bù wéi jiǎ míng ér shuō fǎ xìng
不违假名而说法性。”

fó zhī qí niàn biàngào bǐ yán rú jiāo shī jiā xīn zhī suǒ niàn
佛知其念便告彼言：“如憍尸迦心之所念，
jù shòu shàn xiàn zhì huì shèn shēn bù wéi jiǎ míng ér shuō fǎ xìng
具寿善现智慧甚深，不违假名而说法性。”

shí tiān dì shì jí bó fó yán zūn zhě shàn xiàn yú hé děng fǎ
时，天帝释即白佛言：“尊者善现于何等法
bù wéi jiǎ míng ér shuō fǎ xìng
不违假名而说法性？”

fó yán jiāo shī jiā sè dàn shì jiǎ míng jù shòu shàn xiàn bù
佛言：“憍尸迦，色但是假名，具寿善现不
wéi sè jiǎ míng ér shuō sè fǎ xìng shòu xiǎng xíng shí dàn shì jiǎ
违色假名而说色法性；受、想、行、识但是假
míng jù shòu shàn xiàn bù wéi shòu xiǎng xíng shí jiǎ míng ér shuō
名，具寿善现不违受、想、行、识假名而说
shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng suǒ yǐ zhě hé sè děng fǎ xìng wú
受、想、行、识法性。所以者何？色等法性无
wéi shùn gù shàn xiàn suǒ shuō yì wú wéi shùn yú yǎn nǎi zhì yì sè
违顺故，善现所说亦无违顺。于眼乃至意，色
nǎi zhì fǎ yǎn shí nǎi zhì yì shí yǎn chù nǎi zhì yì chù yǎn chù wéi
乃至法，眼识乃至意识，眼触乃至意触，眼触为
yuán suǒ shēng shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng shòu yì rú shì
缘所生受乃至意触为缘所生受亦如是。

jiāo shī jiā bù shī bō luó mì duōdàn shì jiǎ míng jù shòu
“**憍尸迦，布施波罗蜜多但是假名，具寿**

shànxiàn bù wéi bù shī bō luó mì duō jiǎ míng ér shuō bù shī bō luó mì
善现不违布施波罗蜜多假名而说布施波罗蜜

duō fǎ xìng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì
多法性；净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜

duōdàn shì jiǎ míng jù shòushànxiàn bù wéi jìng jiè ān rěn jīng jìn
多但是假名，具寿善现不违净戒、安忍、精进、

jìng lù bō rě bō luó mì duō jiǎ míng ér shuō jìng jiè ān rěn jīng jìn
静虑、般若波罗蜜多假名而说净戒、安忍、精进、

jìng lù bō rě bō luó mì duō fǎ xìng suǒ yǐ zhě hé bù shī bō luó
静虑、般若波罗蜜多法性。所以者何？布施波罗

mì duōděng fǎ xìng wú wéishùn gù shànxiàn suǒ shuō yì wú wéishùn yú
蜜多等法性无违顺故，善现所说亦无违顺。于

nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā
内空乃至无性自性空，四念住广说乃至十八

fó bú gòng fǎ rú shì nǎi zhì yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ dú
佛不共法，如是乃至预流果，乃至阿罗汉果、独

jué pú tí nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí yī qiè zhì dào xiàng
觉菩提，乃至无上正等菩提，一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì yù liú nǎi zhì ā luó hàn dú jué pú sà
智、一切相智，预流乃至阿罗汉、独觉、菩萨、

rú lái jiē yì rú shì
如来，皆亦如是。

jiāo shī jiā jù shòushànxiàn yú rú shì fǎ bù wéi jiǎ míng ér
“**憍尸迦，具寿善现于如是法不违假名而**

shuō fǎ xìng
说法性。”

ěr shí jù shòushànxiàn yǔ tiān dì shì yán jiāo shī jiā rú
尔时，具寿善现语天帝释言：“憍尸迦，如

shì rú shì rú fó suǒ shuō zhū suǒ yǒu fǎ wú fēi jiǎ míng jiāo shī
是！如是！如佛所说，诸所有法无非假名。憍尸

jiā zhū pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ dàn jiǎ míng yǐ yīng xué bō rě
迦，诸菩萨摩诃萨知一切法但假名已，应学般若

bō luó mì duō jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí bù
波罗蜜多。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨如是学时，不

yú sè xué bù yú shòu xiǎng xíng shí xué hé yǐ gù jiāo shī
于色学，不于受、想、行、识学。何以故？憍尸

jiā shì pú sà mó hē sà bú jiàn sè kě yú zhōngxué bú jiànshòu
迦，是菩萨摩诃萨不见色可于中学，不见受、
xiǎng xíng shí kě yú zhōngxué gù yú yǎn nǎi zhì yì sè nǎi zhì
想、行、识可于中学故。于眼乃至意，色乃至
fǎ yǎn shí nǎi zhì yì shí yǎnchù nǎi zhì yì chù yǎnchù wéiyuán suǒ
法，眼识乃至意识，眼触乃至意触，眼触为缘所
shēngshòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēngshòu yì rú shì
生受乃至意触为缘所生受亦如是。

jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí bù yú bù
“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨如是学时，不于布
shī bō luó mì duō xué bù yú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
施波罗蜜多学，不于净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō xué hé yǐ gù jiāo shī jiā shì pú sà mó hē
般若波罗蜜多学。何以故？憍尸迦，是菩萨摩诃
sà bú jiàn bù shī bō luó mì duō kě yú zhōngxué bú jiàn jìng jiè ān rěn
萨不见布施波罗蜜多可于中学，不见净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō kě yú zhōngxué gù yú nèi kōng
精进、静虑、般若波罗蜜多可于中学故。于内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú
乃至无性自性空，四念住广说乃至十八佛不
gòng fǎ rú shì nǎi zhì yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ dú jué pú
共法，如是乃至预流果，乃至阿罗汉果、独觉菩
tí nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí yī qiè zhì dào xiàng zhì
提，乃至无上正等菩提，一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì jiē yì rú shì
一切相智，皆亦如是。”

shí tiān dì shì wèn shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà hé yīn
时，天帝释问善现言：“诸菩萨摩诃萨何因
yuán gù bú jiàn sè nǎi zhì bú jiàn yī qiè xiàng zhì
缘故，不见色，乃至不见一切相智？”

shàn xiàn dá yán jiāo shī jiā sè sè kōng nǎi zhì yī qiè xiàng
善现答言：“憍尸迦，色色空，乃至一切相
zhì yī qiè xiàng zhì kōng jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn
智一切相智空。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨由此因
yuán bú jiàn sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiāo shī jiā zhū pú sà mó
缘，不见色乃至一切相智。憍尸迦，诸菩萨摩
hē sà bú jiàn sè gù bù yú sè xué nǎi zhì bú jiàn yī qiè xiàng zhì gù
诃萨不见色故不于色学，乃至不见一切相智故

bù yú yī qiè xiàng zhì xué hé yǐ gù jiāo shī jiā bù kě sè kōng
不于一切相智学。何以故？憍尸迦，不可色空
jiàn sè kōng nǎi zhì bù kě yī qiè xiàng zhì kōng jiàn yī qiè xiàng zhì kōng
见色空，乃至不可一切相智空见一切相智空，
yì bù kě sè kōng yú sè kōng xué nǎi zhì yì bù kě yī qiè xiàng zhì
亦不可色空于色空学，乃至亦不可一切相智
kōng yú yī qiè xiàng zhì kōng xué gù
空于一切相智空学故。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà bù yú kōng xué shì pú sà
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨不于空学，是菩萨
mó hē sà wéi yú kōng xué hé yǐ gù yǐ wú èr gù jiāo shī jiā
摩诃萨为于空学。何以故？以无二故。憍尸迦，
zhū pú sà mó hē sà bù yú sè kōng xué wéi yú sè kōng xué yǐ wú èr
诸菩萨摩诃萨不于色空学为于色空学，以无二
gù nǎi zhì bù yú yī qiè xiàng zhì kōng xué wéi yú yī qiè xiàng zhì kōng
故，乃至不于一切相智空学为于一切相智空
xué yǐ wú èr gù jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ wú èr wéi
学，以无二故。憍尸迦，若菩萨摩诃萨以无二为
fāng biàn yú sè kōng xué nǎi zhì yǐ wú èr wéi fāng biàn yú yī qiè xiàng
方便于色空学，乃至以无二为方便于一切相
zhì kōng xué shì pú sà mó hē sà néng yǐ wú èr wéi fāng biàn xué bù shī
智空学，是菩萨摩诃萨能以无二为方便学布施
bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō néng yǐ wú èr wéi fāng biàn
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，能以无二为方便
xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng néng yǐ wú èr wéi fāng biàn xué
学内空乃至无性自性空，能以无二为方便学
sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ rú shì nǎi zhì néng
四念住广说乃至十八佛不共法，如是乃至能
yǐ wú èr wéi fāng biàn xué yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ néng yǐ wú
以无二为方便学预流果乃至阿罗汉果，能以无
èr wéi fāng biàn xué dú jué pú tí nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí
二为方便学独觉菩提乃至无上正等菩提，
néng yǐ wú èr wéi fāng biàn xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
能以无二为方便学一切智、道相智、一切相智。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà néng yǐ wú èr wéi fāng biàn xué bù shī
憍尸迦，若菩萨摩诃萨能以无二为方便学布施
bō luó mì duō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì shì pú sà mó hē sà néng yǐ wú
波罗蜜多乃至一切相智，是菩萨摩诃萨能以无

èr wéifāngbiàn xué wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì qīngjìng fó fǎ
二为方便学无量、无数、无边不可思议清净佛法。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà néng xué wú liàng wú shù
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨能学无量、无数、
wú biān bù kě sī yì qīngjìng fó fǎ shì pú sà mó hē sà bú wèi sè
无边不可思议清净佛法，是菩萨摩诃萨不为色
zēng gù xué yì bú wèi sè jiǎn gù xué nǎi zhì bú wèi yī qiè xiàng zhì
增故学，亦不为色减故学，乃至不为一切相智
zēng gù xué yì bú wèi yī qiè xiàng zhì jiǎn gù xué jiāo shī jiā ruò pú
增故学，亦不为一切相智减故学。憍尸迦，若菩
sà mó hē sà bú wèi sè zēng gù xué yì bú wèi sè jiǎn gù xué nǎi zhì
萨摩诃萨不为色增故学，亦不为色减故学，乃至
bú wèi yī qiè xiàng zhì zēng gù xué yì bú wèi yī qiè xiàng zhì jiǎn gù xué
不为一切相智增故学，亦不为一切相智减故学，
shì pú sà mó hē sà bú wèi shè shòu sè gù xué yì bú wèi huài miè sè
是菩萨摩诃萨不为摄受色故学，亦不为坏灭色
gù xué nǎi zhì bú wèi shè shòu yī qiè xiàng zhì gù xué yì bú wèi huài
故学，乃至不为摄受一切相智故学，亦不为坏
miè yī qiè xiàng zhì gù xué
灭一切相智故学。”

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē
尔时，具寿舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃
sà rú shì xué shí bú wèi shè shòu sè gù xué yì bú wèi huài miè sè gù
萨如是学时，不为摄受色故学，亦不为坏灭色故
xué nǎi zhì bú wèi shè shòu yī qiè xiàng zhì gù xué yì bú wèi huài miè
学，乃至不为摄受一切相智故学，亦不为坏灭
yī qiè xiàng zhì gù xué yé
一切相智故学耶？”

shàn xiàn duì yuē rú shì rú shì shè lì zǐ zhū pú sà
善现对曰：“如是！如是！舍利子，诸菩萨
mó hē sà rú shì xué shí bú wèi shè shòu sè gù xué yì bú wèi huài miè
摩诃萨如是学时，不为摄受色故学，亦不为坏灭
sè gù xué nǎi zhì bú wèi shè shòu yī qiè xiàng zhì gù xué yì bú wèi
色故学，乃至不为摄受一切相智故学，亦不为
huài miè yī qiè xiàng zhì gù xué
坏灭一切相智故学。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé yīn yuán gù zhū pú sà
时，舍利子问善现言：“何因缘故，诸菩萨
mó hē sà bú wèishèshòu sè gù xué yì bú wèihuàimiè sè gù xué nǎi
摩诃萨不为摄受色故学，亦不为坏灭色故学，乃
zhì bú wèishèshòu yī qiè xiàng zhì gù xué yì bú wèihuàimiè yī qiè
至不为摄受一切相智故学，亦不为坏灭一切
xiàng zhì gù xué
相智故学？”

shànxiànduìyuē zhū pú sà mó hē sà bú jiànyǒu sè shì kě shè
善现对曰：“诸菩萨摩诃萨不见有色是可摄
shòu jí kě huàimiè yì bú jiànyǒunéngshèshòu sè jí huàimièzhě nǎi
受及可坏灭，亦不见有能摄受色及坏灭者，乃
zhì bú jiànyǒu yī qiè xiàng zhì shì kě shèshòu jí kě huàimiè yì bú jiàn
至不见有一切相智是可摄受及可坏灭，亦不见
yǒunéngshèshòu yī qiè xiàng zhì jí huàimièzhě hé yǐ gù shè lì zǐ
有能摄受一切相智及坏灭者。何以故？舍利子，
yǐ sè děng fǎ ruò néng ruò suǒ nèi wàikōng gù shè lì zǐ ruò pú sà
以色等法若能若所内外空故。舍利子，若菩萨
mó hē sà yú yī qiè fǎ bú jiàn shì kě shèshòu jí kě huàimiè yì bú
摩诃萨于一切法，不见是可摄受及可坏灭，亦不
jiànyǒunéngshèshòu jí huàimièzhě ér xué bō rě bō luó mì duō shì pú
见有能摄受及坏灭者而学般若波罗蜜多，是菩
sà mó hē sà néngchéngbàn yī qiè zhì zhì
萨摩诃萨能 成 办一切智智。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán zhū pú sà mó hē sà rú shì
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨如是
xué bō rě bō luó mì duō néngchéngbàn yī qiè zhì zhì yé
学般若波罗蜜多，能 成 办一切智智耶？”

shànxiànduìyuē shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú shì xué
善现对曰：“舍利子，诸菩萨摩诃萨如是学
bō rě bō luó mì duō néngchéngbàn yī qiè zhì zhì yú yī qiè fǎ bú
般若波罗蜜多，能 成 办一切智智，于一切法不
wèishèshòu bú wèihuàimièwèifāngbiàn gù
为摄受不为坏灭为方便故。”

shè lì zǐ yán ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ bú wèishè
舍利子言：“若菩萨摩诃萨于一切法不为摄
shòu bú wèihuàimièwèifāngbiànzhě yún hé néngchéngbàn yī qiè zhì zhì
受不为坏灭为方便者，云何能 成 办一切智智

yé
耶？”

shànxiàn duì yuē shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō
善现对曰：“舍利子，是菩萨摩诃萨修行般
rě bō luó mì duō shí bú jiàn sè ruò shēng ruò miè ruò qǔ ruò shě ruò
若波罗蜜多时，不见色若生若灭、若取若舍、若
rǎn ruò jìng ruò zēng ruò jiǎn nǎi zhì bú jiàn yī qiè xiàng zhì ruò shēng ruò
染若净、若增若减，乃至不见一切相智若生若
miè ruò qǔ ruò shě ruò rǎn ruò jìng ruò zēng ruò jiǎn hé yǐ gù
灭、若取若舍、若染若净、若增若减。何以故？

yǐ sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē zì xìng wú suǒ yǒu bù kě dé gù rú
以色乃至一切相智皆自性无所有不可得故。如

shì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
是，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
yú yī qiè fǎ bú jiàn ruò shēng ruò miè ruò qǔ ruò shě ruò rǎn ruò jìng
于一切法不见若生若灭、若取若舍、若染若净、
ruò zēng ruò jiǎn yǐ wú suǒ xué wú suǒ chéng bàn wéi fāng biàn gù ér xué
若增若减，以无所学无所成办为方便故而学

bō rě bō luó mì duō zé néng chéng bàn yī qiè zhì zhì
般若波罗蜜多，则能成办一切智智。”

ěr shí tiān dì shì wèn shè lì zǐ yán dà dé zhū pú sà
尔时，天帝释问舍利子言：“大德！诸菩萨
mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō dāng yú hé qiú
摩诃萨所学般若波罗蜜多，当于何求？”

shè lì zǐ yán jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě
舍利子言：“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨所学般若
bō luó mì duō dāng yú shàn xiàn suǒ shuō zhōng qiú
波罗蜜多，当于善现所说中求。”

shí tiān dì shì wèi shàn xiàn yán dà dé shén lì wéi yī chí gù
时，天帝释谓善现言：“大德神力为依持故，
lìng shè lì zǐ zuò shì shuō yé
令舍利子作是说耶？”

shàn xiàn gào yán jiāo shī jiā fēi wǒ shén lì wéi yī chí gù
善现告言：“憍尸迦，非我神力为依持故，
lìng shè lì zǐ zuò rú shì shuō
令舍利子作如是说。”

tiān dì shì yán shì shéi shén lì wéi suǒ yī chí
天帝释言：“是谁神力为所依持？”

shànxiànbàoyán shì fó shén lì wéisuǒ yī chí
善现报言：“是佛神力为所依持。”

tiān dì shì yán dà dé zhū fǎ jiē wú yī chí rú hé kě yán
天帝释言：“大德！诸法皆无依持，如何可言

shì fó shén lì wéisuǒ yī chí
是佛神力为所依持？”

shànxiàngàoyán jiāo shī jiā rú shì rú shì rú rǔ suǒ
善现告言：“憍尸迦，如是！如是！如汝所
shuō yī qiè fǎ wú yī chí shì gù rú lái fēi suǒ yī chí yì wú yī
说。一切法无依持，是故如来非所依持，亦无依
chí dàn wèi suí shùn shì sù shī shè shuō wéi yī chí
持，但为随顺世俗施設说为依持。

jiāo shī jiā fēi lí wú yī chí rú lái kě dé fēi lí wú yī
“憍尸迦，非离无依持如来可得，非离无依
chí zhēn rú rú lái kě dé fēi lí wú yī chí fǎ xìng rú lái kě dé fēi
持真如如来可得，非离无依持法性如来可得，非
lí wú yī chí rú lái zhēn rú kě dé fēi lí wú yī chí rú lái fǎ xìng
离无依持如来真如可得，非离无依持如来法性
kě dé fēi lí wú yī chí zhēn rú rú lái zhēn rú kě dé fēi lí wú yī
可得，非离无依持真如如来真如可得，非离无依
chí fǎ xìng rú lái fǎ xìng kě dé
持法性如来法性可得。

jiāo shī jiā fēi wú yī chí zhōng rú lái kě dé fēi rú lái
“憍尸迦，非无依持中如来可得，非如来
zhōng wú yī chí kě dé fēi wú yī chí zhēn rú zhōng rú lái kě dé fēi
中无依持可得；非无依持真如中如来可得，非
rú lái zhōng wú yī chí zhēn rú kě dé fēi wú yī chí fǎ xìng zhōng rú
如来中无依持真如可得；非无依持法性中如
lái kě dé fēi rú lái zhōng wú yī chí fǎ xìng kě dé fēi wú yī chí
来可得，非如来中无依持法性可得；非无依持
zhōng rú lái zhēn rú kě dé fēi rú lái zhēn rú zhōng wú yī chí kě dé
中如来真如可得，非如来真如中无依持可得；
fēi wú yī chí zhōng rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái fǎ xìng zhōng wú yī
非无依持中如来法性可得，非如来法性中无依
chí kě dé fēi wú yī chí zhēn rú zhōng rú lái zhēn rú kě dé fēi rú
持可得；非无依持真如中如来真如可得，非如
lái zhēn rú zhōng wú yī chí zhēn rú kě dé fēi wú yī chí fǎ xìng zhōng
来真如中无依持真如可得；非无依持法性中

rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái fǎ xìng zhōng wú yī chí fǎ xìng kě dé
如来法性可得，非如来法性中无依持法性可得。

jiāo shī jiā fēi lí sè rú lái kě dé fēi lí shòu xiǎng
“**憍尸迦，非离色如来可得，非离受、想、**
xíng shí rú lái kě dé fēi lí sè zhēn rú rú lái kě dé fēi lí shòu
行、识如来可得；非离色真如如来可得，非离受、
xiǎng xíng shí zhēn rú rú lái kě dé fēi lí sè fǎ xìng rú lái kě
想、行、识真如如来可得；非离色法性如来可
dé fēi lí shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng rú lái kě dé fēi lí sè
得，非离受、想、行、识法性如来可得；非离色
rú lái zhēn rú kě dé fēi lí shòu xiǎng xíng shí rú lái zhēn rú
如来真如可得，非离受、想、行、识如来真如
kě dé fēi lí sè rú lái fǎ xìng kě dé fēi lí shòu xiǎng xíng
可得；非离色如来法性可得，非离受、想、行、
shí rú lái fǎ xìng kě dé fēi lí sè zhēn rú rú lái zhēn rú kě dé fēi
识如来法性可得；非离色真如如来真如可得，非
lí shòu xiǎng xíng shí zhēn rú rú lái zhēn rú kě dé fēi lí sè
离受、想、行、识真如如来真如可得；非离色
fǎ xìng rú lái fǎ xìng kě dé fēi lí shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng
法性如来法性可得，非离受、想、行、识法性
rú lái fǎ xìng kě dé
如来法性可得。

jiāo shī jiā fēi sè zhōng rú lái kě dé fēi rú lái zhōng sè
“**憍尸迦，非色中如来可得，非如来中色**
kě dé fēi shòu xiǎng xíng shí zhōng rú lái kě dé fēi rú lái
可得，非受、想、行、识中如来可得，非如来
zhōngshòu xiǎng xíng shí kě dé fēi sè zhēn rú zhōng rú lái kě
中受、想、行、识可得；非色真如中如来可
dé fēi rú lái zhōng sè zhēn rú kě dé fēi shòu xiǎng xíng shí
得，非如来中色真如可得，非受、想、行、识
zhēn rú zhōng rú lái kě dé fēi rú lái zhōngshòu xiǎng xíng shí
真如中如来可得，非如来中受、想、行、识
zhēn rú kě dé fēi sè fǎ xìng zhōng rú lái kě dé fēi rú lái zhōng sè
真如可得；非色法性中如来可得，非如来中色
fǎ xìng kě dé fēi shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng zhōng rú lái kě dé
法性可得，非受、想、行、识法性中如来可得，
fēi rú lái zhōngshòu xiǎng xíng shí fǎ xìng kě dé fēi sè zhōng
非如来中受、想、行、识法性可得；非色中

rú lái zhēn rú kě dé fēi rú lái zhēn rú zhōng sè kě dé fēi shòu
如来真如可得，非如来真如中色可得，非受、
xiǎng xíng shí zhōng rú lái zhēn rú kě dé fēi rú lái zhēn rú zhōng
想、行、识中如来真如可得，非如来真如中
shòu xiǎng xíng shí kě dé fēi sè zhōng rú lái fǎ xìng kě dé
受、想、行、识可得；非色中如来法性可得，
fēi rú lái fǎ xìng zhōng sè kě dé fēi shòu xiǎng xíng shí zhōng
非如来法性中色可得，非受、想、行、识中
rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái fǎ xìng zhōng shòu xiǎng xíng shí
如来法性可得，非如来法性中受、想、行、识
kě dé fēi sè zhēn rú zhōng rú lái zhēn rú kě dé fēi rú lái zhēn rú
可得；非色真如中如来真如可得，非如来真如
zhōng sè zhēn rú kě dé fēi shòu xiǎng xíng shí zhēn rú zhōng rú
中色真如可得，非受、想、行、识真如中如
lái zhēn rú kě dé fēi rú lái zhēn rú zhōng shòu xiǎng xíng shí
来真如可得，非如来真如中受、想、行、识
zhēn rú kě dé fēi sè fǎ xìng zhōng rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái
真如可得；非色法性中如来法性可得，非如来
fǎ xìng zhōng sè fǎ xìng kě dé fēi shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng zhōng
法性中色法性可得，非受、想、行、识法性中
rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái fǎ xìng zhōng shòu xiǎng xíng shí
如来法性可得，非如来法性中受、想、行、识
fǎ xìng kě dé
法性可得。

jiāo shī jiā nǎi zhì fēi lí yī qiè zhì rú lái kě dé fēi lí
“**僬尸迦，乃至非离一切智如来可得，非离**
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú lái kě dé fēi lí yī qiè zhì zhēn rú
道相智、一切相智如来可得；非离一切智真如
rú lái kě dé fēi lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú rú lái kě
如来可得，非离道相智、一切相智真如如来可
dé fēi lí yī qiè zhì fǎ xìng rú lái kě dé fēi lí dào xiàng zhì yī
得；非离一切智法性如来可得，非离道相智、一
qiè xiàng zhì fǎ xìng rú lái kě dé fēi lí yī qiè zhì rú lái zhēn rú kě
切相智法性如来可得；非离一切智如来真如可
dé fēi lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú lái zhēn rú kě dé fēi
得，非离道相智、一切相智如来真如可得；非
lí yī qiè zhì rú lái fǎ xìng kě dé fēi lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng
离一切智如来法性可得，非离道相智、一切相

zhì rú lái fǎ xìng kě dé fēi lí yī qiè zhì zhēn rú rú lái zhēn rú kě dé
智如来法性可得；非离一切智真如如来真如可
dé fēi lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú rú lái zhēn rú kě dé
得，非离道相智、一切相智真如如来真如可得；
fēi lí yī qiè zhì fǎ xìng rú lái fǎ xìng kě dé fēi lí dào xiàng zhì yī
非离一切智法性如来法性可得，非离道相智、一
qiè xiàng zhì fǎ xìng rú lái fǎ xìng kě dé
切相智法性如来法性可得。

jiāo shī jiā fēi yī qiè zhì zhōng rú lái kě dé fēi rú lái
“**僇尸迦，非一切智中如来可得，非如来**
zhōng yī qiè zhì kě dé fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhōng rú lái
中一切智可得，非道相智、一切相智中如来
kě dé fēi rú lái zhōng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kě dé fēi yī
可得，非如来中道相智、一切相智可得；非一
qiè zhì zhēn rú zhōng rú lái kě dé fēi rú lái zhōng yī qiè zhì zhēn rú
切智真如中如来可得，非如来中一切智真如
kě dé fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú zhōng rú lái kě dé
可得，非道相智、一切相智真如中如来可得，
fēi rú lái zhōng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú kě dé fēi yī
非如来中道相智、一切相智真如可得；非一
qiè zhì fǎ xìng zhōng rú lái kě dé fēi rú lái zhōng yī qiè zhì fǎ xìng kě
切智法性中如来可得，非如来中一切智法性可
dé fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fǎ xìng zhōng rú lái kě dé fēi
得，非道相智、一切相智法性中如来可得，非
rú lái zhōng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fǎ xìng kě dé fēi yī qiè zhì
如来中道相智、一切相智法性可得；非一切智
zhōng rú lái zhēn rú kě dé fēi rú lái zhēn rú zhōng yī qiè zhì kě dé
中如来真如可得，非如来真如中一切智可得，
fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhōng rú lái zhēn rú kě dé fēi rú
非道相智、一切相智中如来真如可得，非如
lái zhēn rú zhōng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kě dé fēi yī qiè zhì
来真如中道相智、一切相智可得；非一切智
zhōng rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái fǎ xìng zhōng yī qiè zhì kě dé
中如来法性可得，非如来法性中一切智可得，
fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhōng rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái
非道相智、一切相智中如来法性可得，非如来
fǎ xìng zhōng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kě dé fēi yī qiè zhì zhēn
法性中道相智、一切相智可得；非一切智真

rú zhōng rú lái zhēn rú kě dé fēi rú lái zhēn rú zhōng yī qiè zhì zhēn
如 中 如 来 真 如 可 得 ， 非 如 来 真 如 中 一 切 智 真
rú kě dé fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú zhōng rú lái zhēn
如 可 得 ， 非 道 相 智 、 一 切 相 智 真 如 中 如 来 真
rú kě dé fēi rú lái zhēn rú zhōng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn
如 可 得 ， 非 如 来 真 如 中 道 相 智 、 一 切 相 智 真
rú kě dé fēi yī qiè zhì fǎ xìng zhōng rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái
如 可 得 ； 非 一 切 智 法 性 中 如 来 法 性 可 得 ， 非 如 来
fǎ xìng zhōng yī qiè zhì fǎ xìng kě dé fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
法 性 中 一 切 智 法 性 可 得 ， 非 道 相 智 、 一 切 相 智
fǎ xìng zhōng rú lái fǎ xìng kě dé fēi rú lái fǎ xìng zhōng dào xiàng zhì
法 性 中 如 来 法 性 可 得 ， 非 如 来 法 性 中 道 相 智 、
yī qiè xiàng zhì fǎ xìng kě dé
一 切 相 智 法 性 可 得 。

jiāo shī jiā rú lái yú sè fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yú
“ 僇 尸 迦 ， 如 来 于 色 非 相 应 非 不 相 应 ， 于
shòu xiǎng xíng shí yì fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng rú lái yú sè
受 、 想 、 行 、 识 亦 非 相 应 非 不 相 应 ； 如 来 于 色
zhēn rú fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yú shòu xiǎng xíng shí zhēn
真 如 非 相 应 非 不 相 应 ， 于 受 、 想 、 行 、 识 真
rú yì fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng rú lái yú sè fǎ xìng fēi xiāng yìng
如 亦 非 相 应 非 不 相 应 ； 如 来 于 色 法 性 非 相 应
fēi bù xiāng yìng yú shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng yì fēi xiāng yìng fēi
非 不 相 应 ， 于 受 、 想 、 行 、 识 法 性 亦 非 相 应 非
bù xiāng yìng rú lái zhēn rú yú sè fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yú
不 相 应 ； 如 来 真 如 于 色 非 相 应 非 不 相 应 ， 于
shòu xiǎng xíng shí yì fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng rú lái zhēn
受 、 想 、 行 、 识 亦 非 相 应 非 不 相 应 ； 如 来 真
rú yú sè zhēn rú fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yú shòu xiǎng xíng
如 于 色 真 如 非 相 应 非 不 相 应 ， 于 受 、 想 、 行 、
shí zhēn rú yì fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng rú lái fǎ xìng yú sè fēi
识 真 如 亦 非 相 应 非 不 相 应 ； 如 来 法 性 于 色 非
xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yú shòu xiǎng xíng shí yì fēi xiāng yìng
相 应 非 不 相 应 ， 于 受 、 想 、 行 、 识 亦 非 相 应
fēi bù xiāng yìng rú lái fǎ xìng yú sè fǎ xìng fēi xiāng yìng fēi bù xiāng
非 不 相 应 ； 如 来 法 性 于 色 法 性 非 相 应 非 不 相
yìng yú shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng yì fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng
应 ， 于 受 、 想 、 行 、 识 法 性 亦 非 相 应 非 不 相 应 。

jiāo shī jiā rú lái yú lí sè fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
“**憍尸迦，如来于离色非相应非不相应，**

yú lí shòu xiǎng xíng shí yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái
于离受、想、行、识亦非相应非不相应；如来

yú lí sè zhēn rú fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí shòu xiǎng
于离色真如非相应非不相应，于离受、想、

xíng shí zhēn rú yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái yú lí sè fǎ
行、识真如亦非相应非不相应；如来于离色法

xìng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng
性非相应非不相应，于离受、想、行、识法性

yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái zhēn rú yú lí sè fēi xiāngyìng
亦非相应非不相应；如来真如于离色非相应

fēi bù xiāngyìng yú lí shòu xiǎng xíng shí yì fēi xiāngyìng fēi bù
非不相应，于离受、想、行、识亦非相应非不

xiāngyìng rú lái zhēn rú yú lí sè zhēn rú fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
相应；如来真如于离色真如非相应非不相应，

yú lí shòu xiǎng xíng shí zhēn rú yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
于离受、想、行、识真如亦非相应非不相应；

rú lái fǎ xìng yú lí sè fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí shòu xiǎng
如来法性于离色非相应非不相应，于离受、想、

xíng shí yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái fǎ xìng yú lí sè fǎ
行、识亦非相应非不相应；如来法性于离色法

xìng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng
性非相应非不相应，于离受、想、行、识法性

yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
亦非相应非不相应。

jiāo shī jiā rú shì nǎi zhì rú lái yú yī qiè zhì fēi xiāngyìng
“**憍尸迦，如是乃至如来于一切智非相应**

fēi bù xiāngyìng yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì fēi xiāngyìng fēi
非不相应，于道相智、一切相智亦非相应非

bù xiāngyìng rú lái yú yī qiè zhì zhēn rú fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
不相应；如来于一切智真如非相应非不相应，

yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
于道相智、一切相智真如亦非相应非不相应；

rú lái yú yī qiè zhì fǎ xìng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú dào xiàng
如来于一切智法性非相应非不相应，于道相

zhì yī qiè xiàng zhì fǎ xìng yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái zhēn
智、一切相智法性亦非相应非不相应；如来真

rú yú yī qiè zhì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú dào xiàng zhì yī qiè
如于一切智非相应非不相应，于道相智、一切
xiàng zhì yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái zhēn rú yú yī qiè zhì
相智亦非相应非不相应；如来真如于一切智
zhēn rú fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
真如非相应非不相应，于道相智、一切相智
zhēn rú yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái fǎ xìng yú yī qiè zhì fēi
真如亦非相应非不相应；如来法性于一切智非
xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì fēi xiāng
相应非不相应，于道相智、一切相智亦非相
yìng fēi bù xiāngyìng rú lái fǎ xìng yú yī qiè zhì fǎ xìng fēi xiāngyìng fēi
应非不相应；如来法性于一切智法性非相应非
bù xiāngyìng yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fǎ xìng yì fēi xiāngyìng
不相应，于道相智、一切相智法性亦非相应
fēi bù xiāngyìng
非不相应。

jiāo shī jiā rú lái yú lí yī qiè zhì fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
“僇尸迦，如来于离一切智非相应非不相
yìng yú lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
应，于离道相智、一切相智亦非相应非不相
yìng rú lái yú lí yī qiè zhì zhēn rú fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú
应；如来于离一切智真如非相应非不相应，于
lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
离道相智、一切相智真如亦非相应非不相应；
rú lái yú lí yī qiè zhì fǎ xìng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí dào
如来于离一切智法性非相应非不相应，于离道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fǎ xìng yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái
相智、一切相智法性亦非相应非不相应；如来
zhēn rú yú lí yī qiè zhì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí dào xiàng
真如于离一切智非相应非不相应，于离道相
zhì yī qiè xiàng zhì yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái zhēn rú yú
智、一切相智亦非相应非不相应；如来真如于
lí yī qiè zhì zhēn rú fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí dào xiàng zhì
离一切智真如非相应非不相应，于离道相智、
yī qiè xiàng zhì zhēn rú yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái fǎ xìng
一切相智真如亦非相应非不相应；如来法性
yú lí yī qiè zhì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí dào xiàng zhì yī
于离一切智非相应非不相应，于离道相智、一

qiè xiàng zhì yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái fǎ xìng yú lí yī
切相智亦非相应非不相应；如来法性于离一

qiè zhì fǎ xìng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yú lí dào xiàng zhì yī qiè
切智法性非相应非不相应，于离道相智、一切

xiàng zhì fǎ xìng yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
相智法性亦非相应非不相应。

jiāo shī jiā shè lì zǐ suǒ shuō shì yú yī qiè fǎ fēi jí fēi
“憍尸迦，舍利子所说，是于一切法非即非

lí fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng rú lái shén lì wéi suǒ yī chí yǐ
离、非相应非不相应，如来神力为所依持，以

wú yī chí wéi yī chí gù
无依持为依持故。

大般若波罗蜜多经卷第四百二十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí qī
大般若波罗蜜多经卷第四百二十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn sǎn huā pǐn dì èr shí qī zhī èr
第二分散华品第二十七之二

fù cì jiāo shī jiā rǔ xiān suǒ wèn zhū pú sà mó hē sà
“复次，憍尸迦，汝先所问‘诸菩萨摩诃萨
suǒ xué bō rě bō luó mì duō dāng yú hé qiú ? ’ zhě jiāo shī jiā zhū
所学般若波罗蜜多当于何求？’者，憍尸迦，诸
pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō bù yīng yú sè qiú bù
菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多，不应于色求，不
yīng lí sè qiú bù yīng yú shòu xiǎng xíng shí qiú bù yīng lí
应离色求，不应于受、想、行、识求，不应离
shòu xiǎng xíng shí qiú rú shì nǎi zhì bù yīng yú yī qiè zhì qiú
受、想、行、识求。如是乃至不应于一切智求，
bù yīng lí yī qiè zhì qiú bù yīng yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qiú
不应离一切智求，不应于道相智、一切相智求，
bù yīng lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qiú hé yǐ gù jiāo shī jiā
不应离道相智、一切相智求。何以故？憍尸迦，
ruò bō rě bō luó mì duō ruò qiú ruò sè guǎng shuō nǎi zhì yī qiè
若般若波罗蜜多、若求、若色，广说乃至一切
xiàng zhì rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yīng fēi bù xiāng yīng wú sè wú
相智，如是一切皆非相应非不相应，无色、无
jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng suǒ yǐ zhě hé
见、无对、一相，所谓无相。所以者何？

zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō fēi sè
“诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多，非色，
bù lí sè fēi shòu xiǎng xíng shí bù lí shòu xiǎng xíng
不离色，非受、想、行、识，不离受、想、行、
shí rú shì nǎi zhì fēi yī qiè zhì bù lí yī qiè zhì fēi dào xiàng zhì
识；如是乃至非一切智，不离一切智，非道相智、
yī qiè xiàng zhì bù lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi sè zhēn rú
一切相智，不离道相智、一切相智。非色真如，

bù lí sè zhēn rú fēi shòu xiǎng xíng shí zhēn rú bù lí shòu
不 离 色 真 如 ， 非 受 、 想 、 行 、 识 真 如 ， 不 离 受 、
xiǎng xíng shí zhēn rú rú shì nǎi zhì fēi yī qiè zhì zhēn rú bù
想 、 行 、 识 真 如 ； 如 是 乃 至 非 一 切 智 真 如 ， 不
lí yī qiè zhì zhēn rú fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú bù
离 一 切 智 真 如 ， 非 道 相 智 、 一 切 相 智 真 如 ， 不
lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú fēi sè fǎ xìng bù lí sè
离 道 相 智 、 一 切 相 智 真 如 。 非 色 法 性 ， 不 离 色
fǎ xìng fēi shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng bù lí shòu xiǎng
法 性 ， 非 受 、 想 、 行 、 识 法 性 ， 不 离 受 、 想 、
xíng shí fǎ xìng rú shì nǎi zhì fēi yī qiè zhì fǎ xìng bù lí yī qiè
行 、 识 法 性 ； 如 是 乃 至 非 一 切 智 法 性 ， 不 离 一 切
zhì fǎ xìng fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fǎ xìng bù lí dào xiàng
智 法 性 ， 非 道 相 智 、 一 切 相 智 法 性 ， 不 离 道 相
zhì yī qiè xiàng zhì fǎ xìng hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì zhū fǎ
智 、 一 切 相 智 法 性 。 何 以 故 ？ 憍 尸 迦 ， 如 是 诸 法
jiē wú suǒ yǒu dōu bù kě dé yóu wú suǒ yǒu bù kě dé gù zhū pú sà
皆 无 所 有 都 不 可 得 。 由 无 所 有 不 可 得 故 ， 诸 菩 萨
mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō fēi sè bù lí sè guǎng
摩 诃 萨 所 学 般 若 波 罗 蜜 多 ， 非 色 ， 不 离 色 ， 广
shuō nǎi zhì fēi yī qiè xiàng zhì bù lí yī qiè xiàng zhì fēi sè zhēn rú
说 乃 至 非 一 切 相 智 ， 不 离 一 切 相 智 ； 非 色 真 如 ，
bù lí sè zhēn rú guǎng shuō nǎi zhì fēi yī qiè xiàng zhì zhēn rú bù
不 离 色 真 如 ， 广 说 乃 至 非 一 切 相 智 真 如 ， 不
lí yī qiè xiàng zhì zhēn rú fēi sè fǎ xìng bù lí sè fǎ xìng guǎng
离 一 切 相 智 真 如 ； 非 色 法 性 ， 不 离 色 法 性 ， 广
shuō nǎi zhì fēi yī qiè xiàng zhì fǎ xìng bù lí yī qiè xiàng zhì fǎ xìng
说 乃 至 非 一 切 相 智 法 性 ， 不 离 一 切 相 智 法 性 。”

ěr shí tiān dì shì wèi shàn xiàn yán dà dé zhū pú sà mó
尔 时 ， 天 帝 释 谓 善 现 言 ： “ 大 德 ！ 诸 菩 萨 摩

hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō shì wú liàng
诃 萨 所 学 般 若 波 罗 蜜 多 ， 是 大 波 罗 蜜 多 ， 是 无 量
bō luó mì duō shì wú biān bō luó mì duō zhū yù liú zhě yú cǐ zhōng
波 罗 蜜 多 ， 是 无 边 波 罗 蜜 多 。 诸 预 流 者 于 此 中
xué dé yù liú guǒ zhū yī lái zhě yú cǐ zhōng xué dé yī lái guǒ zhū bù
学 得 预 流 果 ， 诸 一 来 者 于 此 中 学 得 一 来 果 ， 诸 不
huán zhě yú cǐ zhōng xué dé bù huán guǒ zhū ā luó hàn yú cǐ zhōng xué
还 者 于 此 中 学 得 不 还 果 ， 诸 阿 罗 汉 于 此 中 学

dé ā luó hàn guǒ zhū dú jué zhě yú cǐ zhōng xué dé dú jué pú tí zhū
得阿罗汉果，诸独觉者于此中学得独觉菩提，诸
pú sà mó hē sà yú cǐ zhōng xué chéng shú wú liàng bǎi qiān jù zhī nà
菩萨摩诃萨于此中学成熟无量百千俱胝那
yǔ duō yǒu qíng suí qí suǒ yìng zhì sān shèng dào jí néng yán jìng zhǒng
庾多有情，随其所应置三乘道及能严净种
zhǒng fó tǔ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
种佛土，证得无上正等菩提。”

shàn xiàng àoyán rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō jiāo shī
善现告言：“如是！如是！如汝所说。憍尸
jiā sè dà gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì
迦，色大故，诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦
dà shòu xiǎng xíng shí dà gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō
大；受、想、行、识大故，诸菩萨摩诃萨所学般
rě bō luó mì duō yì dà rú shì nǎi zhì yī qiè zhì dà gù zhū pú sà
若波罗蜜多亦大。如是乃至一切智大故，诸菩萨
mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì dà dào xiàng zhì yī qiè
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦大；道相智、一切
xiàng zhì dà gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì
相智大故，诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦
dà hé yǐ gù jiāo shī jiā yǐ sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì qián hòu
大。何以故？憍尸迦，以色乃至一切相智前后
zhōng jì jiē bù kě dé gù shuō wéi dà yóu bǐ dà gù zhū pú sà mó
中际皆不可得故说为大，由彼大故，诸菩萨摩
hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì shuō wéi dà yóu cǐ yīn yuán
诃萨所学般若波罗蜜多亦说为大。由此因缘，
zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yīng shuō wéi dà bō
诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多，应说为大波
luó mì duō
罗蜜多。

jiāo shī jiā sè wú liàng gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō
“憍尸迦，色无量故，诸菩萨摩诃萨所学般
rě bō luó mì duō yì wú liàng shòu xiǎng xíng shí wú liàng gù
若波罗蜜多亦无量，受、想、行、识无量故，
zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú liàng rú shì
诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无量。如是
nǎi zhì yī qiè zhì wú liàng gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō
乃至一切智无量故，诸菩萨摩诃萨所学般若波

luó mì duō yì wú liàng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú liàng gù zhū
罗蜜多亦无量；道相智、一切相智无量故，诸
pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú liàng hé yǐ gù
菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无量。何以故？
jiāo shī jiā yǐ sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì liàng bù kě dé pì rú xū
憍尸迦，以色乃至一切相智量不可得，譬如虚
kōng liàng bù kě dé sè děng yì ěr gù shuō wú liàng
空量不可得，色等亦尔，故说无量。

jiāo shī jiā xū kōng wú liàng gù sè děng yì wú liàng sè
“憍尸迦，虚空无量故，色等亦无量；色
děng wú liàng gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì
等无量故，诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦
wú liàng yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì
无量。由此因缘，诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜
duō yīng shuō wéi wú liàng bō luó mì duō
多，应说为无量波罗蜜多。

jiāo shī jiā sè wú biān gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō
“憍尸迦，色无边故，诸菩萨摩诃萨所学般
rě bō luó mì duō yì wú biān shòu xiǎng xíng shí wú biān gù
若波罗蜜多亦无边；受、想、行、识无边故，
zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān rú shì
诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。如是
nǎi zhì yī qiè zhì wú biān gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō
乃至一切智无边故，诸菩萨摩诃萨所学般若波
luó mì duō yì wú biān dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú biān gù zhū
罗蜜多亦无边；道相智、一切相智无边故，诸
pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān hé yǐ gù
菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。何以故？
jiāo shī jiā yǐ sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì biān bù kě dé pì rú xū
憍尸迦，以色乃至一切相智边不可得。譬如虚
kōng biān bù kě dé sè děng yì ěr gù shuō wú biān
空边不可得，色等亦尔，故说无边。

jiāo shī jiā xū kōng wú biān gù sè děng yì wú biān sè
“憍尸迦，虚空无边故，色等亦无边；色
děng wú biān gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì
等无边故，诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦
wú biān
无边。

fù cì jiāo shī jiā suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà mó hē
“复次，憍尸迦，所缘无边故，诸菩萨摩诃

sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨所学般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán yún hé suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà mó hē
天帝释言：“云何所缘无边故，诸菩萨摩诃

sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨所学般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán yī qiè zhì zhì suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà
善现答言：“一切智智所缘无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā fǎ jiè suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà
“复次，憍尸迦，法界所缘无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán yún hé fǎ jiè suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà
天帝释言：“云何法界所缘无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán fǎ jiè wú biān gù suǒ yuán yì wú biān suǒ
善现答言：“法界无边故，所缘亦无边，所

yuán wú biān gù fǎ jiè yì wú biān fǎ jiè suǒ yuán wú biān gù zhū
缘无边故，法界亦无边。法界所缘无边故，诸

pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā zhēn rú suǒ yuán wú biān gù zhū pú
“复次，憍尸迦，真如所缘无边故，诸菩

sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán yún hé zhēn rú suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà
天帝释言：“云何真如所缘无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán zhēn rú wú biān gù suǒ yuán yì wú biān
善现答言：“真如无边故，所缘亦无边，

suǒ yuán wú biān gù zhēn rú yì wú biān zhēn rú suǒ yuán wú biān gù
所缘无边故，真如亦无边。真如所缘无边故，

zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā yǒu qíng wú biān gù zhū pú sà mó hē
“复次，憍尸迦，有情无边故，诸菩萨摩诃
sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨所学般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán yún hé yǒu qíng wú biān gù zhū pú sà mó hē
天帝释言：“云何有情无边故，诸菩萨摩诃
sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨所学般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán yú yì yún hé yán yǒu qíng yǒu qíng zhě shì
善现答言：“于意云何？言有情，有情者是
hé fǎ zēng yǔ
何法增语？”

tiān dì shì yán yán yǒu qíng yǒu qíng zhě fēi fǎ zēng yǔ yì
天帝释言：“言有情，有情者非法增语，亦
fēi fēi fǎ zēng yǔ dàn shì jiǎ lì kè míng suǒ shè wú shì míng suǒ shè
非非法增语，但是假立客名所摄、无事名所摄、
wú yuán míng suǒ shè
无缘名所摄。”

shàn xiàn fù yán yú yì yún hé yú cǐ bō rě bō luó mì duō
善现复言：“于意云何？于此般若波罗蜜多
shèn shēn jīng zhōng wéi yì xiǎn shì yǒu shí yǒu qíng fǒu
甚深经中，为亦显示有实有情不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shàn xiàn gào yán yú cǐ bō rě bō luó mì duō shèn shēn jīng zhōng
善现告言：“于此般若波罗蜜多甚深经中，
jì bù xiǎn shì yǒu shí yǒu qíng gù shuō wú biān yǐ bǐ zhōng biān bù kě
既不显示有实有情故说无边，以彼中、边不可
dé gù
得故。”

jiāo shī jiā yú yì yún hé ruò zhū rú lái yīng zhèng děng
“憍尸迦，于意云何？若诸如来、应、正等
jué jīng jìng qié shā děng jié zhù shuō zhū yǒu qíng míng zì cǐ zhōng pō yǒu
觉经殒伽沙等劫住说诸有情名字，此中颇有
yǒu qíng yǒu shēng yǒu miè fǒu
有情有生有灭不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé hé yǐ gù yǐ zhū yǒu qíng
天帝释言：“不也！大德！何以故？以诸有情

běnxìngjìng gù bǐ cóngběn lái wú suǒ yǒu gù
本性净故，彼从本来无所有故。”

shànxiàngàoyán yóu cǐ wǒ shuō yǒu qíng wú biān gù zhū pú sà
善现告言：“由此我说有情无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā yóu cǐ
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。憍尸迦，由此

yīn yuán zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yīng shuō wéi
因缘，诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多应说为

wú biān
无边。”

dì èr fēn shòu jì pǐn dì èr shí bā 第二分授记品第二十八

ěr shí zhòng zhōng tiān dì shì děng yù jiè zhū tiān fàn tiān wáng
尔时，众中天帝释等欲界诸天、梵天王

děng sè jiè zhū tiān jí yī shè nà shén xiān tiān nǚ tóng shí sān fǎn chēng
等色界诸天及伊舍那神仙天女，同时三返称

zàn jù shòu shàn xiàn suǒ shuō wèi zuò shì yán zūn zhě shàn xiàn yǐ fó
赞具寿善现所说，谓作是言：“尊者善现以佛

shén lì wéi suǒ yī chí shàn wèi wǒ děng fēn bié kāi shì shēn shēn bō rě
神力为所依持，善为我等分别开示甚深般若

bō luó mì duō fó chū shì yīn wú shàng fǎ yào ruò pú sà mó hē sà
波罗蜜多，佛出世因无上法要。若菩萨摩诃萨

néng yú rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō rú shuō xiū xíng bù yuǎn lí
能于如是甚深般若波罗蜜多如说修行不远离

zhě wǒ děng yú bǐ jìng shì rú fó suǒ yǐ zhě hé wèi cǐ bō rě bō
者，我等于彼敬事如佛。所以者何？谓此般若波

luó mì duō shēn shēn jīng zhōng wú fǎ kě dé suǒ wèi cǐ zhōng wú sè kě
罗蜜多甚深经中无法可得，所谓此中无色可

dé wú shòu xiǎng xíng shí kě dé rú shì nǎi zhì wú yī qiè zhì
得，无受、想、行、识可得，如是乃至无一切智

kě dé wú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kě dé suī wú rú shì zhū
可得，无道相智、一切相智可得。虽无如是诸

fǎ kě dé ér yǒu shī shè sān shèng shèng jiào wèi shēng wén dú jué
法可得，而有施設三乘圣教，谓声闻、独觉、

wú shàngshèngjiào
无上乘教。”

ěr shí fó gào zhū tiān děng yán rú shì rú shì rú rǔ
尔时，佛告诸天等言：“如是！如是！如汝
suǒ shuō yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng zhōng suī wú sè
所说。于此般若波罗蜜多甚深经中，虽无色
děng zhū fǎ kě dé ér yǒu shī shè sān shèng shèng jiào ruò pú sà mó hē
等诸法可得，而有施設三乘圣教。若菩萨摩诃
sà yú cǐ bō rě bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn néng
萨于此般若波罗蜜多，以无所得而为方便，能
rú shuō xíng bù yuǎn lí zhě rǔ zhū tiān děng cháng yīng jìng shì rú zhū rú
如说行不远离者，汝诸天等常应敬事如诸如
lái yīng zhèng děng jué hé yǐ gù zhū tiān děng yú cǐ bō rě
来、应、正等觉。何以故？诸天等！于此般若
bō luó mì duō shēnshēn jīng zhōng suī guǎng shuō yǒu sān shèng shèng jiào ér
波罗蜜多甚深经中，虽广说有三乘圣教而
shuō fēi jí bù shī bō luó mì duō rú lái kě dé fēi lí bù shī bō luó
说，非即布施波罗蜜多如来可得，非离布施波罗
mì duō rú lái kě dé nǎi zhì fēi jí bō rě bō luó mì duō rú lái kě
蜜多如来可得，乃至非即般若波罗蜜多如来可
dé fēi lí bō rě bō luó mì duō rú lái kě dé fēi jí nèi kōng rú lái
得，非离般若波罗蜜多如来可得；非即内空如来
kě dé fēi lí nèi kōng rú lái kě dé nǎi zhì fēi jí wú xìng zì xìng kōng
可得，非离内空如来可得，乃至非即无性自性空
rú lái kě dé fēi lí wú xìng zì xìng kōng rú lái kě dé fēi jí sì niàn
如来可得，非离无性自性空如来可得；非即四念
zhù rú lái kě dé fēi lí sì niàn zhù rú lái kě dé guǎng shuō nǎi zhì
住如来可得，非离四念住如来可得，广说乃至
fēi jí shí bā fó bú gòng fǎ rú lái kě dé fēi lí shí bā fó bú gòng
非即十八佛不共法如来可得，非离十八佛不共
fǎ rú lái kě dé rú shì nǎi zhì fēi jí yī qiè zhì rú lái kě dé fēi
法如来可得；如是乃至非即一切智如来可得，非
lí yī qiè zhì rú lái kě dé fēi jí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú
离一切智如来可得，非即道相智、一切相智如
lái kě dé fēi lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú lái kě dé
来可得，非离道相智、一切相智如来可得。

zhū tiān děng ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yǐ wú suǒ
“诸天等！若菩萨摩诃萨于一切法，以无所

dé ér wéifāngbiàn jīng qín xiū xué rú shì bù shī bō luó mì duōguǎng
得而为方便，精勤修学如是布施波罗蜜多广
shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì shì pú sà mó hē sà yú cǐ bō rě bō luó
说乃至一切相智，是菩萨摩诃萨于此般若波罗
mì duō néngzhèng xiū xíngcháng bù yuǎn lí shì gù rǔ děngyīngdāng
蜜多，能正修行常不远离，是故汝等应当
jìng shì bǐ pú sà mó hē sà rú zhū rú lái yīng zhèngděngjué
敬事彼菩萨摩诃萨如诸如来、应、正等觉。

tiānděngdāng zhī wǒ yú wǎng xī rán dēng fó shí zhòng huā
“天等当知！我于往昔然灯佛时，众华
wáng dū sì qú dào shǒu jiàn rán²¹ dēng fó xiàn wǔ lián huā bù fà
王都四衢道首，见然²¹灯佛，献五莲华，布发
yǎn ní wén shàng miào fǎ yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù biàn dé bù
掩泥，闻上妙法，以无所得为方便故，便得不
lí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù lí nèi kōng
离布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，不离内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù lí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
乃至无性自性空，不离四念住乃至八圣道支，
bù lí sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bù lí yī qiè sān mó
不离四静虑、四无量、四无色定，不离一切三摩
dì mén yī qiè tuó luó ní mén bù lí fó shí lì sì wú suǒ wèi
地门、一切陀罗尼门，不离佛十力、四无所畏、
sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不
gòng fǎ bù lí zhū yú wú liàng wú shù wú biān fó fǎ shí rán dēng²²
共法，不离诸余无量无数无边佛法。时，然²²灯
fó jí biàn shòu wǒ wú shàng zhèng děng dà pú tí jì zuò shì yán
佛即便授我无上正等大菩提记，作是言：
shàn nán zǐ rǔ yú lái shì guò wú shù jié jí yú cǐ jiè xián jié zhī
‘善男子！汝于来世过无数劫，即于此界贤劫之
zhōng dāng dé zuò fó hào shì jiā móu ní rú lái yīng zhèngděng
中，当得作佛，号释迦牟尼如来、应、正等
jué xuān shuō bō rě bō luó mì duō dù wú liàng zhòng。’”
觉，宣说般若波罗蜜多度无量众。”

shí zhū tiān děng xián bó fó yán xī yǒu shì zūn xī yǒu
时，诸天等咸白佛言：“希有！世尊！希有！”

²¹ 大正藏：燃；永乐北藏及龙藏：然

²² 大正藏：燃；永乐北藏及龙藏：然

shàn shì rú shì bō rě bō luó mì duōshèn wéi xī yǒu lìng zhū pú sà mó
善逝！如是般若波罗蜜多甚为希有，令诸菩萨摩
hē sà zhòng sù néng shè shòu yī qiè zhì zhì yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng
诃萨众速能摄受一切智智，以无所得而为方
biàn yú yī qiè sè wú qǔ wú shě yú shòu xiǎng xíng shí wú
便，于一切色无取无舍，于受、想、行、识无
qǔ wú shě nǎi zhì yú yī qiè zhì wú qǔ wú shě yú dào xiàng zhì yī
取无舍，乃至于一切智无取无舍，于道相智、一
qiè xiàng zhì wú qǔ wú shě
切相智无取无舍。”

ěr shí fó guān sì zhòng hé hé wèi bì chú bì chú ní
尔时，佛观四众和合，谓苾刍、苾刍尼、
wū bō suǒ jiā wū bō sī jiā jí zhū pú sà mó hē sà zhòng bìng sì
邬波索迦、邬波斯迦，及诸菩萨摩诃萨众并四
dà wáng zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān jiē lái jí huì tóng wéi míng zhèng
大王众天乃至色究竟天，皆来集会同为明证，
yú shì gù mìng tiān dì shì yán jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà
于是顾命天帝释言：“憍尸迦，若菩萨摩诃萨，
ruò bì chú bì chú ní wū bō suǒ jiā wū bō sī jiā ruò zhū tiān
若苾刍、苾刍尼、邬波索迦、邬波斯迦，若诸天
zǐ tiān nǚ ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè zhì zhì
子、天女，若善男子、善女人等不离一切智智
xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō gōng
心，以无所得而为方便，于此般若波罗蜜多，恭
jìng tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi wèi
敬听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、为
tā yǎn shuō guǎng lìng liú bù dāng zhī shì bèi yī qiè è mó jí è mó
他演说、广令流布，当知是辈一切恶魔及恶魔
jūn bù néng rǎo hài hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn
军不能娆害。何以故？憍尸迦，是善男子、善
nǚ rén děng shàn zhù sè kōng wú xiàng wú yuàn shàn zhù shòu xiǎng
女人等善住色空、无相、无愿，善住受、想、
xíng shí kōng wú xiàng wú yuàn rú shì nǎi zhì shàn zhù yī qiè zhì
行、识空、无相、无愿。如是乃至善住一切智
kōng wú xiàng wú yuàn shàn zhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng
空、无相、无愿，善住道相智、一切相智空、
wú xiàng wú yuàn bù kě yǐ kōng rǎo hài yú kōng bù kě yǐ wú xiàng
无相、无愿。不可以空娆害于空，不可以无相

rǎo hài wú xiàng bù kě yǐ wú yuàn rǎo hài wú yuàn suǒ yǐ zhě hé
饶害无相，不可以无愿饶害无愿。所以者何？

rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng néng suǒ rǎo hài jù bù kě dé
如是诸法皆无自性，能、所饶害俱不可得。

fù cì jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngrén
“复次，憍尸迦，是善男子、善女人等

jí fēi rén bù néng rǎo hài hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shànnán zǐ
及非人不能饶害。何以故？憍尸迦，是善男子、

shàn nǚ rénděng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú zhū yǒuqíngshàn xiū
善女人等以无所得而为方便，于诸有情善修

cí bēi xǐ shě xīn gù
慈、悲、喜、舍心故。

fù cì jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng
“复次，憍尸迦，是善男子、善女人等，

zhōng bú hèngwéi zhū xiǎn è yuán zhī suǒ nǎo hài yì bú hèng sǐ hé
终不横为诸险恶缘之所恼害，亦不横死。何

yǐ gù jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng xiū xíng bù shī
以故？憍尸迦，是善男子、善女人等修行布施

bō luó mì duō yú zhū yǒuqíngzhèng ān yǎng gù
波罗蜜多，于诸有情正安养故。

fù cì jiāo shī jiā yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu sì
“复次，憍尸迦，于此三千大千世界所有四

dà wángzhòngtiān nǎi zhì guǎngguǒtiān yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhě
大王众天乃至广果天已发无上菩提心者，

yú cǐ bō rě bō luó mì duō ruò wèi tīngwén shòu chí dú sòng
于此般若波罗蜜多，若未听闻、受持、读诵、

jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi lìng yīng bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ
精勤修学、如理思惟，²³令应不离一切智智心，以

wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén
无所得而为方便，于此般若波罗蜜多，至心听闻、

shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
受持、读诵、精勤修学、如理思惟。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng bù
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等不

lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú cǐ bō rě bō
离一切智智心，以无所得而为方便，于此般若波

²³ 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：令

luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ruò zài kōng zhái ruò
如理思惟，是善男子、善女人等若在空宅，若
zài kuàng yě ruò zài xiǎn dào jí wēi nàn chù zhōng bú bù wèi jīng kǒng
在旷野，若在险道及危难处，终不怖畏惊恐
máo shù hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
毛竖。何以故？僬尸迦，是善男子、善女人等
bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn shàn xiū nèi
不离一切智智心，以无所得而为方便，善修内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù
空乃至无性自性空故。”

ěr shí yú cǐ sān qiān dà qiān kān rěn shì jiè suǒ yǒu sì dà wáng
尔时，于此三千大千堪忍世界所有四大王

zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān děng gōng jìng hé zhǎng tóng bó fó yán
众天乃至色究竟天等，恭敬合掌同白佛言：

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè zhì zhì xīn
“世尊！若善男子、善女人等不离一切智智心，
yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn cháng néng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó
以无所得而为方便，常能于此甚深般若波罗
mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú
蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如
lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù wǒ zhū tiān děng cháng
理思惟、书写、解说、广令流布，我诸天等常
suí yōng hù bú lìng yī qiè zāi hèng qīn nǎo hé yǐ gù shì zūn
随拥护，不令一切灾横侵恼。何以故？世尊！
cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jí shì pú sà mó hē sà gù
此善男子、善女人等即是菩萨摩诃萨故。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù lìng zhū yǒu qíng yǒng
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，令诸有情永

duàn dì yù páng shēng guǐ jiè ā sù luò děng zhū xiǎn è qù
断地狱、傍生、鬼界、阿素洛等诸险恶趣。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù lìng zhū tiān rén
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，令诸天、人、

yào chā lóng děng yǒng lí yī qiè zāi hèng jí yì pín qióng jī kě
药叉、龙等永离一切灾横、疾疫、贫穷、饥渴、

hán rè děng kǔ
寒热等苦。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù lìng zhū tiān rén
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，令诸天、人、
ā sù luò děng yǒng lí zhǒng zhǒng bù rú yì shì suǒ zài²⁴ zhī chù bīng
阿素洛等永离种种不如意事，所在²⁴之处兵
gē yǒng xī yī qiè yǒu qíng cí xīn xiāng xiàng
戈永息，一切有情慈心相向。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biànyǒu shí shàn
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，世间便有十善
yè dào ruò sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò bù shī bō
业道，若四静虑、四无量、四无色定，若布施波
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
罗蜜多乃至般若波罗蜜多，若内空乃至无性自
xìng kōng ruò sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ nǎi zhì
性空，若四念住广说乃至十八佛不共法，乃至
ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
若一切智、道相智、一切相智。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biànyǒu chā dì
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，世间便有刹帝
lì dà zú pó luó mén dà zú zhǎng zhě dà zú jū shì dà zú
力大族、婆罗门大族、长者大族、居士大族、
zhū xiǎo guó wáng zhuàn lún shèng wáng fǔ chén liáo zuǒ
诸小国王、转轮圣王、辅臣僚佐。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biànyǒu sì dà
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，世间便有四大
wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān fàn zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng
王众天乃至他化自在天，梵众天乃至色究竟
tiān kōng wú biān chù tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān
天，空无边处天乃至非想非非想处天。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biànyǒu yù liú
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，世间便有预流
jí yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn jí ā luó hàn guǒ ruò dú jué jí dú
及预流果，乃至阿罗汉及阿罗汉果，若独觉及独
jué pú tí
觉菩提。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biànyǒu zhū pú
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，世间便有诸菩

²⁴ 大正藏：住；永乐北藏及龙藏：在

sà mó hē sà chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ zhèng dé wú shàng
萨摩诃萨，成熟有情、严净佛土，证得无上

zhèngděng pú tí zhuànmào fǎ lún dù wú liàngzhòng
正等菩提，转妙法轮度无量众。

shì zūn yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiānbiànyǒu fó bǎo
“世尊！由是菩萨摩诃萨故，世间便有佛宝、

fǎ bǎo bì chúsēngbǎo lì yì ān lè yī qiè yǒuqíng
法宝、苾刍僧宝，利益安乐一切有情。

shì zūn yóu cǐ yīn yuán wǒ děngtiānzhòng jí ā sù luò
“世尊！由此因缘，我等天众及阿素洛、

zhūlóng yào chābìng dà shì lì rén fēi rén děng chángyīng suí zhúgōng
诸龙、药叉并大势力人非人等，常应随逐恭

jìng shǒu hù cǐ zhū pú sà mó hē sà zhòng bú lìng yī qiè zāi hèng qīn
敬守护此诸菩萨摩诃萨众，不令一切灾横侵

nǎo lìng yú bō rě bō luó mì duōtīngwén shòu chí dú sòng xiū
恼，令于般若波罗蜜多听闻、受持、读诵、修

xué rú lǐ sī wéi shū xiě děng shì cháng wú jiàn duàn²⁵
学、如理思惟、书写等事常²⁵无间断。”

ěr shí shì zūngàotiān dì shì jí yú tiān lóng ā sù luò děng
尔时，世尊告天帝释及余天、龙、阿素洛等：

rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yóu shì pú sà mó hē sà gù
“如是！如是！如汝所说。由是菩萨摩诃萨故，

lìng zhū yǒuqíng yǒng duàn è qù nǎi zhì sānbǎochūxiàn shì jiān yǔ zhū
令诸有情永断恶趣，乃至三宝出现世间，与诸

yǒuqíng zuò dà ráo yì shì gù rǔ děng zhū tiān lóng shén jí dà shì lì
有情作大饶益。是故汝等诸天、龙神及大势力

rén fēi rén děng chángyīng suí zhú gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
人非人等常应随逐，供养恭敬、尊重赞叹、

qín jiā shǒu hù cǐ pú sà mó hē sà wù lìng yī qiè zāi hèng qīn nǎo rǔ
勤加守护此菩萨摩诃萨，勿令一切灾横侵恼。汝

děng ruò néng gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn qín jiā shǒu hù shì zhū
等若能供养恭敬、尊重赞叹、勤加守护是诸

pú sà mó hē sà zhě dāng zhī jí wéi gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn
菩萨摩诃萨者，当知即为供养恭敬、尊重赞

tàn qín jiā shǒu hù wǒ jí shí fāng yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué
叹、勤加守护我及十方一切如来、应、正等觉。

²⁵ 大正藏：尝；永乐北藏及龙藏：常

shì gù rǔ děngchángyīng suí zhú cǐ pú sà mó hē sà gòngyǎnggōngjìng
是故汝等常应随逐此菩萨摩诃萨，供养恭敬、
zūnzhòngzàntàn qín jiā shǒu hù wú dé zànshě
尊重赞叹、勤加守护无得暂舍。

tiānděngdāng zhī jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān dà qiān fó zhī shì
“天等当知！假使充满三千大千佛之世

jiè shēngwén dú jué pì rú gānzhe lú wěi zhú lín dào
界声闻、独觉，譬如甘蔗、芦苇、竹林、稻、

má cóngděngjiān wú kōng xì yǒushànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú
麻、丛等间无空隙。有善男子、善女人等于

bǐ fú tián yǐ wú liàngzhǒngshàngmiào lè jù gòngyǎnggōngjìng zūn
彼福田，以无量种上妙乐具，供养恭敬、尊

zhòngzàntàn jìn qí xíngshòu ruò fù yǒurén jīng xū yú qǐng gòngyǎng
重赞叹尽其形寿。若复有人经须臾顷，供养

gōngjìng zūnzhòngzàntàn yī chū fā xīn bù lí liù bō luó mì duō pú sà
恭敬、尊重赞叹一初发心不离六波罗蜜多菩萨

mó hē sà yǐ qiángōng dé bǐ cǐ fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān
摩诃萨，以前功德比此福聚，百分不及一，千

fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ gù
分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。何以故？

bù yóushēngwén jí dú jué gù yǒu pú sà mó hē sà jí zhū rú lái、
不由声闻及独觉故，有菩萨摩诃萨及诸如来、

yīng zhèngděng jué chūxiàn shì jiān dàn yóu pú sà mó hē sà gù shì
应、正等觉出现世间；但由菩萨摩诃萨故，世

jiān biànyǒushēngwén dú jué jí zhū rú lái yīng zhèngděng jué
间便有声闻、独觉及诸如来、应、正等觉。

shì gù rǔ děng yī qiè tiān lóng jí ā sù luò rén fēi rén děngchángyīng
是故汝等一切天、龙及阿素洛、人非人等常应

shǒu hù gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàntàn shì pú sà mó hē sà
守护，供养恭敬、尊重赞叹是菩萨摩诃萨，

wù lìng yī qiè zāi hèng qīn nǎo rǔ děng yóu cǐ suǒ huò fú jù yú rén
勿令一切灾横侵恼。汝等由此所获福聚，于人

tiānzhōng cháng dé ān lè zhì dé wú shàngzhèngděng pú tí cǐ suǒ
天中常得安乐，至得无上正等菩提，此所

huò fú héng wú yǒu jìn
获福恒无有尽。”

dì èr fēnshèshòupǐn dì èr shí jiǔ zhī yī
第二分摄受品第二十九之一

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
尔时，天帝释白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

shèn qí xī yǒu yú cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu
甚奇希有！于此般若波罗蜜多，至心听闻、受

chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō
持、读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、

guǎng lìng liú bù shèshòu rú shì xī yǒuxiàn fǎ gōng dé shèng lì chéng
广令流布；摄受如是希有现法功德胜利，成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ cóng yī fó guó zhì yī fó guó qīn jìn chéng
熟有情、严净佛土，从一佛国至一佛国亲近承

shì zhū fó shì zūn yú zhū shàn gēn suí suǒ xīn yào yǐ yú zhū fó gòng
事诸佛世尊；于诸善根随所欣乐，以于诸佛供

yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn jí néng shēng zhǎng sù lìng yuán mǎn
养恭敬、尊重赞叹，即能生长速令圆满；

yú zhū fó suǒ dé²⁶ shòu zhèng fǎ nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí yú
于诸佛所得²⁶受正法乃至无上正等菩提，于

qí zhōng jiān céng bú wàng shī sù néng shèshòu zú xìng yuán mǎn fù²⁷
其中间曾不忘失；速能摄受族姓圆满、父²⁷

mǔ yuán mǎn shēng shēn yuán mǎn juàn shǔ yuán mǎn xiàng hǎo yuán mǎn
母圆满、生身圆满、眷属圆满、相好圆满、

guāng míng yuán mǎn shèng yǎn yuán mǎn shèng ěr yuán mǎn yīn shēng
光明圆满、胜眼圆满、胜耳圆满、音声

yuán mǎn děng chí yuán mǎn zǒng chí yuán mǎn fù yǐ fāng biàn shàn
圆满、等持圆满、总持圆满；复以方便善

qiǎo zhī lì zì huà qí shēn rú fó xíng xiàng cóng yī shì jiè qù yī shì
巧之力，自化其身如佛形像，从一世界趣一世界，

jiè zhì wú fó tǔ zàn shuō bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
界，至无佛土赞说布施波罗蜜多乃至般若波罗

mì duō zàn shuō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zàn shuō sì jìng lǜ
蜜多，赞说内空乃至无性自性空，赞说四静虑、

sì wú liàng sì wú sè dìng zàn shuō sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā
四无量、四无色定，赞说四念住广说乃至十八

²⁶ 大正藏：听；永乐北藏及龙藏：得

²⁷ 大正藏：生；永乐北藏及龙藏：父

fó bú gòng fǎ fù yǐ fāngbiànrshànqiǎo zhī lì wèi zhū yǒuqíngxuān
佛不共法；复以方便善巧之力，为诸有情宣
shuō fǎ yào suí yí ān zhì sānshèng fǎ zhōng lìng yǒng jiě tuō shēng lǎo
说法要，随宜安置三乘法中，令永解脱生老
bìng sǐ zhèng wú yú yī bō niè pán jiè huò fù bá jì zhū è qù kǔ
病死，证无余依般涅槃界；或复拔济诸恶趣苦，
lìng tiān rén zhōng shòu zhū miào lè
令天人中受诸妙乐。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，天帝释复白佛言：“如是般若波罗蜜多
shèn qí xī yǒu ruò néng shè shòu rú shì bō rě bō luó mì duō zé wéi
甚奇希有！若能摄受如是般若波罗蜜多，则为
jù zú shè shòu liù zhǒng bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì zé wéi jù zú
具足摄受六种波罗蜜多，广说乃至则为具足
shè shòu shí bā fó bú gòng fǎ yì wéi jù zú shè shòu yù liú yī lái
摄受十八佛不共法，亦为具足摄受预流、一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí yī qiè pú sà mó hē sà xíng
不还、阿罗汉果、独觉菩提、一切菩萨摩诃萨行、
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
诸佛无上正等菩提、一切智、道相智、一切
xiàng zhì
相智。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō ruò néng shè shòu rú shì bō rě bō luó mì duō zé wéi jù zú shè
说。若能摄受如是般若波罗蜜多，则为具足摄
shòu liù zhǒng bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì zé wéi jù zú shè shòu yī
受六种波罗蜜多，广说乃至则为具足摄受一
qiè xiàng zhì
切相智。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等能
yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shè shòu zhǒng zhǒng xiàn fǎ dāng lái
是善男子、善女人等，摄受种种现法当来

gōng dé shèng lì rǔ yīng dì tīng jí shànzuò yì wú dāngwèi rǔ fēn
功德胜利。汝应谛听！极善作意，吾当为汝分
bié jiě shuō
别解说。”

tiān dì shì yán wéi rán dà shèng yuàn shí wèishuō wǒ děng
天帝释言：“唯然！大圣！愿时为说，我等
yào wén
乐闻。”

fó gào jiāo shī jiā ruò yǒu zhǒng zhǒng wài dào zú lèi ruò zhū
佛告憍尸迦：“若有种种外道族类，若诸
yù jiè zì zài tiān mó jí bǐ juàn shǔ ruò yú bào è zēng shàng màn zhě
欲界自在天魔及彼眷属，若余暴恶增上慢者，
yù yú rú shì zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng fā qǐ zhǒng zhǒng bù
欲于如是诸善男子、善女人等，发起种种不
ráo yì shì yù lìng yuǎn lí wéi hài yàn bèi huǐ bàng bō rě bō
饶益事，欲令远离、违害、厌背、毁谤般若波
luó mì duō bǐ shì qǐ xīn sù zāo yān guò zì dāng tiǎn miè bù guǒ suǒ
罗蜜多，彼适起心速遭殃祸，自当殄灭不果所
yuàn hé yǐ gù jiāo shī jiā shì pú sà mó hē sà cháng yè xiū xíng
愿。何以故？憍尸迦，是菩萨摩訶萨长夜修行
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，
ruò zhū yǒu qíng wèi qiǎn tān gù cháng yè dòu zhēng shì pú sà mó hē sà
若诸有情为悭贪故长夜斗争，是菩萨摩訶萨
yú nèi wài fǎ yī qiè jiē shě fāng biàn lìng bǐ ān zhù bù shī bō luó mì
于内外法一切皆舍，方便令彼安住布施波罗蜜
duō ruò zhū yǒu qíng cháng yè pò jiè shì pú sà mó hē sà yú nèi wài
多。若诸有情长夜破戒，是菩萨摩訶萨于内外
fǎ yī qiè jiē shě fāng biàn lìng bǐ ān zhù jìng jiè bō luó mì duō ruò zhū
法一切皆舍，方便令彼安住净戒波罗蜜多。若诸
yǒu qíng cháng yè chēn fèn shì pú sà mó hē sà yú nèi wài fǎ yī qiè
有情长夜瞋忿，是菩萨摩訶萨于内外法一切
jiē shě fāng biàn lìng bǐ ān zhù ān rěn bō luó mì duō ruò zhū yǒu qíng
皆舍，方便令彼安住安忍波罗蜜多。若诸有情
cháng yè xiè dài shì pú sà mó hē sà yú nèi wài fǎ yī qiè jiē shě
长夜懈怠，是菩萨摩訶萨于内外法一切皆舍，
fāng biàn lìng bǐ ān zhù jīng jìn bō luó mì duō ruò zhū yǒu qíng cháng yè
方便令彼安住精进波罗蜜多。若诸有情长夜

sǎnlùn shì pú sà mó hē sà yú nèi wài fǎ yī qiè jiē shě fāngbiàn lìng
散乱，是菩萨摩诃萨于内外法一切皆舍，方便令
bǐ ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō ruò zhū yǒu qíng cháng yè yú chī shì
彼安住静虑波罗蜜多。若诸有情长夜愚痴，是
pú sà mó hē sà yú nèi wài fǎ yī qiè jiē shě fāngbiàn lìng bǐ ān zhù
菩萨摩诃萨于内外法一切皆舍，方便令彼安住
bō rě bō luó mì duō ruò zhū yǒu qíng liú zhuǎn shēng sǐ cháng yè héng
般若波罗蜜多。若诸有情流转生死，长夜恒
wéi tān chēn chī děng suí mián cháng gòu rǎo luàn qí xīn zào zuò zhǒng
为贪、瞋、痴等随眠缠垢扰乱其心，造作种
zhǒng bù ráo yì shì shì pú sà mó hē sà fāngbiàn shàn qiǎo lìng bǐ
种不饶益事，是菩萨摩诃萨方便善巧，令彼
duàn miè tān chēn chī děng suí mián cháng gòu lìng qí ān zhù sì jìng
断灭贪、瞋、痴等随眠缠垢，令其安住四静
lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng huò lìng ān zhù sì niàn zhù guǎng shuō
虑、四无量、四无色定，或令安住四念住广说
nǎi zhì bā shèng dào zhī huò lìng ān zhù kōng wú xiàng wú yuàn jiě
乃至八圣道支，或令安住空、无相、无愿解
tuō mén huò lìng ān zhù yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ huò lìng ān zhù
脱门，或令安住预流果乃至阿罗汉果，或令安住
dú jué pú tí huò lìng ān zhù pú sà shí dì huò lìng ān zhù zhū fó wú
独觉菩提，或令安住菩萨十地，或令安住诸佛无
shàng zhèng děng pú tí jiāo shī jiā rú shì míng wéi yú cǐ bō rě bō
上正等菩提。憍尸迦，如是名为于此般若波
luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú
罗蜜多至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如
lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù zhū pú sà mó hē sà
理思惟、书写、解说、广令流布诸菩萨摩诃萨
shè shòu xiàn fǎ gōng dé shèng lì
摄受现法功德胜利。

jiāo shī jiā shì pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán yú dāng
“憍尸迦，是菩萨摩诃萨由此因缘，于当
lái shì sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún huà wú
来世速证无上正等菩提，转妙法轮化无
liàng zhòng suí běn suǒ yuàn fāngbiàn ān lì lìng yú sān shèng xiū xué jiū
量众，随本所愿方便安立，令于三乘修学究
jìng nǎi zhì zhèng dé wú yú niè pán jiāo shī jiā rú shì míng wéi yú
竟，乃至证得无余涅槃。憍尸迦，如是名为于

cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín
此般若波罗蜜多至心听闻、受持、读诵、精勤
xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù zhū pú
修学、如理思惟、书写、解说、广令流布诸菩
sà mó hē sà shè shòu dāng lái gōng dé shèng lì
萨摩诃萨摄受当来功德胜利。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于

cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，
qí dì fāng suǒ ruò yǒu è mó jí mó juàn shǔ ruò yǒu zhǒng zhǒng wài dào
其地方所，若有恶魔及魔眷属，若有种种外道
zú lèi ruò yú bào è zēng shàng màn zhě zēng jí bō rě bō luó mì duō
族类，若余暴恶增上慢者，憎嫉般若波罗蜜多，
yù wéi zhàng ài pò huài yīn mò fāng biàn jié zé líng rǔ wéi jù suī yǒu
欲为障碍破坏隐没，方便诘责凌辱违拒，虽有
cǐ yuàn zhōng bù néng chéng bǐ yīn zàn wén bō rě shēng gù zhòng è
此愿终不能成。彼因暂闻般若声故，众恶

jiàn miè gōng dé jiàn shēng hòu yī sān shèng dé jìn kǔ jì huò tuō è qù
渐灭功德渐生，后依三乘得尽苦际，或脱恶趣
shēng rén tiān zhōng jiāo shī jiā rú yǒu miào yào míng yuē mò qí shì
生人天²⁸中。憍尸迦，如有妙药名曰莫耆，是

yào wēi shì néng xiāo zhòng dú rú shì miào yào suí suǒ zài chù zhū dú
药威势能销众毒；如是妙药随所在处，诸毒
chóng lèi bù néng bī jìn yǒu dà dú shé jī xíng qiú shí yù jiàn shēng lèi
虫类不能逼近。有大毒蛇饥行求食，遇见生类

yù shì dàn zhī qí shēng bù sǐ chí qù miào yào shé wén yào qì xún biàn
欲螫噉之，其生怖死驰趣妙药，蛇闻药气寻便
tuì zǒu hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì miào yào jù dà wēi shì néng
退走。何以故？憍尸迦，如是妙药具大威势，能

yì shēn mìng fú xiāo zhòng dú dāng zhī bō rě bō luó mì duō jù dà wēi
益身命伏销众毒，当知般若波罗蜜多具大威
shì yì fù rú shì ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng zhì xīn tīng wén
势亦复如是。若善男子、善女人等至心听闻、

²⁸ 大正藏：天人；永乐北藏及龙藏：人天

shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō
受持、读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、
guǎng lìng liú bù zhū è mó děng yú cǐ pú sà mó hē sà suǒ yù wéi è
广令流布，诸恶魔等于此菩萨摩诃萨所欲为恶
shì yóu cǐ bō rě bō luó mì duō wēi shén lì gù lìng bǐ è shì yú qí
事，由此般若波罗蜜多威神力故，令彼恶事于其
fāng suǒ zì dāng tiǎn miè wú suǒ néng wéi hé yǐ gù jiāo shī jiā yóu
方所自当殄灭无所能为。何以故？憍尸迦，由
cǐ bō rě bō luó mì duō jù dà wēi lì néng cuī zhòng è zēng shàn fǎ
此般若波罗蜜多具大威力，能摧众恶增善法
gù
故。

jiāo shī jiā yún hé bō rě bō luó mì duō néng cuī zhòng è
“憍尸迦，云何般若波罗蜜多能摧众恶
zēng zhǎng zhū shàn jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō néng miè
增长诸善？憍尸迦，如是般若波罗蜜多，能灭
tān yù chēn huì yú chī wú míng nǎi zhì chún dà kǔ yùn zhàng gài
贪欲、瞋恚、愚痴，无明乃至纯大苦蕴，障盖、
suí mián chán gòu jié fù ruò wǒ jiàn yǒu qíng jiàn bǔ tè qié
随眠、缠垢、结缚，若我见、有情见、补特伽
luó jiàn duàn jiàn cháng jiàn yǒu jiàn wú jiàn nǎi zhì zhǒng zhǒng
罗见、断见、常见、有见、无见，乃至种种
zhū è jiàn qù qiān tān pò jiè fèn huì xiè dài sǎn luàn yú
诸恶见趣，悭贪、破戒、忿恚、懈怠、散乱、愚
chī cháng xiǎng lè xiǎng wǒ xiǎng jìng xiǎng jí yú yī qiè tān
痴，常想、乐想、我想、净想，及余一切贪、
chēn chī màn yí jiàn xíng děng jiāo shī jiā rú shì bō rě bō
瞋、痴、慢、疑见行等。憍尸迦，如是般若波
luó mì duō néng miè sè zhuó nǎi zhì shí zhuó néng miè yǎn zhuó nǎi zhì yì
罗蜜多，能灭色著乃至识著，能灭眼著乃至意
zhuó néng miè sè zhuó nǎi zhì fǎ zhuó néng miè yǎn shí zhuó nǎi zhì yì
著，能灭色著乃至法著，能灭眼识著乃至意
shí zhuó néng miè yǎn chù zhuó nǎi zhì yì chù zhuó néng miè yǎn chù suǒ
识著，能灭眼触著乃至意触著，能灭眼触所
shēng shòu zhuó nǎi zhì yì chù suǒ shēng shòu zhuó néng miè bù shī bō luó
生受著乃至意触所生受著，能灭布施波罗
mì duō zhuó nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zhuó néng miè nèi kōng zhuó nǎi
蜜多著乃至般若波罗蜜多著，能灭内空著乃

zhì wú xìng zì xìngkōngzhuó néngmiè sì niànzhùzhuóguǎngshuō nǎi zhì shí
至无性自性空著，能灭四念住著广说乃至十
bā fó bú gòng fǎ zhuó néngmiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
八佛不共法著，能灭一切智、道相智、一切相
zhì zhuó néngmiè pú tí niè pánzhuó jiāo shī jiā rú shì bō rě bō
智著，能灭菩提涅槃著。憍尸迦，如是般若波
luó mì duō néngmiè cǐ děng yī qiè è fǎ jí néng zēngzhǎng bǐ zhū
罗蜜多，能灭此等一切恶法，及能增长彼诸
duì zhì shì gù bō rě bō luó mì duō jù dà wēi lì zuì zūn zuì shèng
对治，是故般若波罗蜜多具大威力最尊最胜。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于

cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，

shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng cháng wéi sān qiān dà qiān shì jiè sì dà
是善男子、善女人等常为三千大千世界四大
tiān wáng jí tiān dì shì kān rěn jiè zhǔ dà fàn tiān wáng jìng jū tiān děng
天王及天帝释、堪忍界主大梵天王、净居天等，

tiān lóng yào chā ā sù luò děng bìng yú shàn shén jiē lái yōng hù
天、龙、药叉、阿素洛等，并余善神皆来拥护，
bú lìng yī qiè zāi hòng qīn nǎo rú fǎ suǒ qiú wú bù mǎn zú dōng xī
不令一切灾横侵恼，如法所求无不满足。东西

nán běi sì wéi shàng xià jìng qié shā děng zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng
南北四维上下殒伽沙等诸佛世界一切如来、应、
zhèng děng jué yì cháng hù niàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng lìng
正等觉亦常护念是善男子、善女人等，令

è jiàn miè shàn fǎ zhuǎn zēng wèi lìng zēngzhǎng bù shī bō luó mì duō nǎi
恶渐灭善法转增。谓令增长布施波罗蜜多乃
zhì bō rě bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn gù yì lìng zēng
至般若波罗蜜多，以无所得为方便故；亦令增

zhǎng nèi kōng guān nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngguān yǐ wú suǒ dé wéi fāng
长内空观乃至无性自性空观，以无所得为方
biàn gù yì lìng zēngzhǎng sì niàn zhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú
便故；亦令增长四念住广说乃至十八佛不

gòng fǎ yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn gù yì lìng zēngzhǎng yī qiè sān mó
共法，以无所得为方便故；亦令增长一切三摩

dì mén jí yī qiè tuó luó ní mén yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù yì
地门及一切陀罗尼门，以无所得为方便故；亦
lǐng zēng zhǎng yī qiè zhì jí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǐ wú suǒ
令增长一切智及道相智、一切相智，以无所
dé wéifāngbiàn gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
得为方便故。憍尸迦，是善男子、善女人等，
yóu cǐ yīn yuán yán cí wēi sù wén jiē jìng shòu chēng liáng tán shuō yǔ wú
由此因缘言词威肃闻皆敬受，称量谈说语无
miù luàn shàn zhī ēn bào jiān shì shàn yǒu bù wéi qiān jí fèn hèn
谬乱，善知恩报坚事善友，不为悭嫉、忿恨、
fù nǎo chǎn kuáng jiǎo děng zhī suǒ yǐn bì
覆恼、谄逛、矫等之所隐蔽。

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng zì néng lí
“憍尸迦，是善男子、善女人等自能离
duàn shēng mìng yì quàn tā lí duàn shēng mìng wú dào chēng yáng lí
断生命，亦劝他离断生命，无倒称扬离
duàn shēng mìng fǎ huān xǐ zàn tàn lí duàn shēng mìng zhě nǎi zhì zì
断生命法，欢喜赞叹离断生命者，乃至自
néng lí xié jiàn yì quàn tā lí xié jiàn wú dào chēng yáng lí xié jiàn
能离邪见，亦劝他离邪见，无倒称扬离邪见
fǎ huān xǐ zàn tàn lí xié jiàn zhě zì néng xíng bù shī bō luó mì duō
法，欢喜赞叹离邪见者。自能行布施波罗蜜多，
yì quàn tā xíng bù shī bō luó mì duō wú dào chēng yáng xíng bù shī bō
亦劝他行布施波罗蜜多，无倒称扬行布施波
luó mì duō fǎ huān xǐ zàn tàn xíng bù shī bō luó mì duō zhě nǎi zhì zì
罗蜜多法，欢喜赞叹行布施波罗蜜多者，乃至自
néng xíng bō rě bō luó mì duō yì quàn tā xíng bō rě bō luó mì duō
能行般若波罗蜜多，亦劝他行般若波罗蜜多，
wú dào chēng yáng xíng bō rě bō luó mì duō fǎ huān xǐ zàn tàn xíng bō
无倒称扬行般若波罗蜜多法，欢喜赞叹行般
rě bō luó mì duō zhě zì néng xíng nèi kōng yì quàn tā xíng nèi kōng
若波罗蜜多者。自能行内空，亦劝他行内空，
wú dào chēng yáng xíng nèi kōng fǎ huān xǐ zàn tàn xíng nèi kōng zhě nǎi
无倒称扬行内空法，欢喜赞叹行内空者，乃
zhì zì néng xíng wú xìng zì xìng kōng yì quàn tā xíng wú xìng zì xìng kōng
至自能行无性自性空，亦劝他行无性自性空，
wú dào chēng yáng xíng wú xìng zì xìng kōng fǎ huān xǐ zàn tàn xíng wú xìng
无倒称扬行无性自性空法，欢喜赞叹行无性

zì xìngkōngzhě zì néng xiū yī qiè sān mó dì mén yì quàn tā xiū yī
自性空者。自能修一切三摩地门，亦劝他修一
qiè sān mó dì mén wú dào chēng yáng xiū yī qiè sān mó dì mén fǎ
切三摩地门，无倒称扬修一切三摩地门法，
huān xǐ zàn tàn xiū yī qiè sān mó dì mén zhě zì néng xiū yī qiè tuó luó
欢喜赞叹修一切三摩地门者；自能修一切陀罗
ní mén yì quàn tā xiū yī qiè tuó luó ní mén wú dào chēng yáng xiū
尼门，亦劝他修一切陀罗尼门，无倒称扬修
yī qiè tuó luó ní mén fǎ huān xǐ zàn tàn xiū yī qiè tuó luó ní mén zhě
一切陀罗尼门法，欢喜赞叹修一切陀罗尼门者。
zì néng xiū sì jìng lù yì quàn tā xiū sì jìng lù wú dào chēng yáng
自能修四静虑，亦劝他修四静虑，无倒称扬
xiū sì jìng lù fǎ huān xǐ zàn tàn xiū sì jìng lù zhě zì néng xiū sì
修四静虑法，欢喜赞叹修四静虑者；自能修四
wú liàng yì quàn tā xiū sì wú liàng wú dào chēng yáng xiū sì wú liàng
无量，亦劝他修四无量，无倒称扬修四无量
fǎ huān xǐ zàn tàn xiū sì wú liàng zhě zì néng xiū sì wú sè dìng
法，欢喜赞叹修四无量者；自能修四无色定，
yì quàn tā xiū sì wú sè dìng wú dào chēng yáng xiū sì wú sè dìng fǎ
亦劝他修四无色定，无倒称扬修四无色定法，
huān xǐ zàn tàn xiū sì wú sè dìng zhě zì néng xiū sì niàn zhù yì quàn
欢喜赞叹修四无色定者。自能修四念住，亦劝
tā xiū sì niàn zhù wú dào chēng yáng xiū sì niàn zhù fǎ huān xǐ zàn
他修四念住，无倒称扬修四念住法，欢喜赞
tàn xiū sì niàn zhù zhě nǎi zhì zì néng xiū bā shèng dào zhī yì quàn tā
叹修四念住者；乃至自能修八圣道支，亦劝他
xiū bā shèng dào zhī wú dào chēng yáng xiū bā shèng dào zhī fǎ huān
修八圣道支，无倒称扬修八圣道支法，欢
xǐ zàn tàn xiū bā shèng dào zhī zhě zì néng xiū sān jiě tuō mén yì quàn
喜赞叹修八圣道支者。自能修三解脱门，亦劝
tā xiū sān jiě tuō mén wú dào chēng yáng xiū sān jiě tuō mén fǎ huān
他修三解脱门，无倒称扬修三解脱门法，欢
xǐ zàn tàn xiū sān jiě tuō mén zhě zì néng xiū bā jiě tuō yì quàn tā
喜赞叹修三解脱门者。自能修八解脱，亦劝他
xiū bā jiě tuō wú dào chēng yáng xiū bā jiě tuō fǎ huān xǐ zàn tàn xiū
修八解脱，无倒称扬修八解脱法，欢喜赞叹修
bā jiě tuō zhě zì néng shùn nì rù jiǔ cì dì dìng yì quàn tā shùn nì
八解脱者；自能顺逆入九次第定，亦劝他顺逆

rù jiǔ cì dì dìng wú dào chēng yáng shùn nì rù jiǔ cì dì dìng fǎ
入九次第定，无倒称扬顺逆入九次第定法，
huān xǐ zàn tàn shùn nì rù jiǔ cì dì dìng zhě zì néng xiū fó shí lì
欢喜赞叹顺逆入九次第定者。自能修佛十力，
yì quàn tā xiū fó shí lì wú dào chēng yáng xiū fó shí lì fǎ huān
亦劝他修佛十力，无倒称扬修佛十力法，欢
xǐ zàn tàn xiū fó shí lì zhě nǎi zhì zì néng xiū shí bā fó bú gòng fǎ
喜赞叹修佛十力者；乃至自能修十八佛不共法，
yì quàn tā xiū shí bā fó bú gòng fǎ wú dào chēng yáng xiū shí bā fó
亦劝他修十八佛不共法，无倒称扬修十八佛
bú gòng fǎ fǎ huān xǐ zàn tàn xiū shí bā fó bú gòng fǎ zhě zì néng
不共法法，欢喜赞叹修十八佛不共法者。自能
xiū wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì quàn tā xiū wú wàng shī fǎ
修无忘失法、恒住舍性，亦劝他修无忘失法、
héng zhù shě xìng wú dào chēng yáng xiū wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
恒住舍性，无倒称扬修无忘失法、恒住舍性
fǎ huān xǐ zàn tàn xiū wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng zhě zì néng
法，欢喜赞叹修无忘失法、恒住舍性者。自能
xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì quàn tā xiū yī qiè
修一切智、道相智、一切相智，亦劝他修一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú dào chēng yáng xiū yī qiè zhì
智、道相智、一切相智，无倒称扬修一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fǎ huān xǐ zàn tàn xiū yī qiè zhì dào
道相智、一切相智法，欢喜赞叹修一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhě
相智、一切相智者。

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xiū xíng bù
“**憍尸迦，是善男子、善女人等，修行布**
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū
施乃至般若波罗蜜多，以无所得而为方便，与诸
yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí
有情平等共有回向无上正等菩提。

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng cháng zuò shì
“**憍尸迦，是善男子、善女人等常作是**
niàn wǒ ruò bù xíng bù shī bō luó mì duō dāng shēng pín jiàn jiā
念：‘我若不行布施波罗蜜多，当生贫贱家，
shàng wú shì lì hé néng chéng shú yī qiè yǒu qíng yán jìng fó tǔ
尚无势力，何能成熟一切有情、严净佛土？

kuàngdāngnéng dé yī qiè zhì zhì wǒ ruò bú hù jìng jiè bō luó mì duō
况 当 能 得 一 切 智 智！ 我 若 不 护 净 戒 波 罗 蜜 多，

dāngshēngzhū è qù shàng bù néng dé xià jiàn rén shēn hé néng chéng
当 生 诸 恶 趣， 尚 不 能 得 下 贱 人 身， 何 能 成

shú yī qiè yǒuqíng yán jìng fó tǔ kuàngdāngnéng dé yī qiè zhì zhì
熟 一 切 有 情、 严 净 佛 土？ 况 当 能 得 一 切 智 智！

wǒ ruò bù xiū ān rěn bō luó mì duō dāngzhū gēncánquē xíng mào chǒu
我 若 不 修 安 忍 波 罗 蜜 多， 当 诸 根 残 缺 形 貌 丑

lòu bú jù pú sà yuánmǎn sè shēn ruò dé pú sà yuánmǎn sè shēn xíng
陋， 不 具 菩 萨 圆 满 色 身， 若 得 菩 萨 圆 满 色 身 行

pú sà xíng yǒuqíng jiàn zhě shēng huan xǐ xìn shòu suǒ shuō bì huò
菩 萨 行， 有 情 见 者 深 生 欢 喜 信 受 所 说， 必 获

wú shàng zhèng děng pú tí ruò bù dé cǐ yuánmǎn sè shēn hé néng
无 上 正 等 菩 提； 若 不 得 此 圆 满 色 身， 何 能

chéngshú yī qiè yǒuqíng yán jìng fó tǔ kuàngdāngnéng dé yī qiè zhì
成 熟 一 切 有 情、 严 净 佛 土？ 况 当 能 得 一 切 智

zhì wǒ ruò xiè dài bù qǐ jīng jìn bō luó mì duō shàng bù néng dé pú
智！ 我 若 懈 怠 不 起 精 进 波 罗 蜜 多， 尚 不 能 得 菩

sà shèng dào hé néng chéngshú yī qiè yǒuqíng yán jìng fó tǔ kuàng
萨 胜 道， 何 能 成 熟 一 切 有 情、 严 净 佛 土？ 况

dāngnéng dé yī qiè zhì zhì wǒ ruò xīn luàn bú rù jìng lù bō luó mì duō
当 能 得 一 切 智 智！ 我 若 心 乱 不 入 静 虑 波 罗 蜜 多，

shàng bù néng qǐ pú sà shèng dìng hé néng chéngshú yī qiè yǒuqíng yán
尚 不 能 起 菩 萨 胜 定， 何 能 成 熟 一 切 有 情、 严

jìng fó tǔ kuàngdāngnéng dé yī qiè zhì zhì wǒ ruò wú zhì bù xué
净 佛 土？ 况 当 能 得 一 切 智 智！ 我 若 无 智 不 学

bō rě bō luó mì duō shàng bù néng dé fāng biàn shàn qiǎo chāo èr shèng
般 若 波 罗 蜜 多， 尚 不 能 得 方 便 善 巧 超 二 乘

dì hé néng chéngshú yī qiè yǒuqíng yán jìng fó tǔ kuàngdāngnéng
地， 何 能 成 熟 一 切 有 情、 严 净 佛 土？ 况 当 能

dé yī qiè zhì zhì
得 一 切 智 智！’

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng cháng zuò shì
“ 僇 尸 迦， 是 善 男 子、 善 女 人 等 常 作 是

niàn wǒ bù yīng suí qiān tān shì lì ruò suí bǐ lì zé wǒ bù shī bō
念： ‘ 我 不 应 随 悭 贪 势 力， 若 随 彼 力 则 我 布 施 波

luó mì duō bù dé yuánmǎn wǒ bù yīng suí pò jiè shì lì ruò suí bǐ
罗 蜜 多 不 得 圆 满； 我 不 应 随 破 戒 势 力， 若 随 彼

lì zé wǒ jìng jiè bō luó mì duō bù dé yuánmǎn wǒ bù yīng suí fèn huì
力则我净戒波罗蜜多不得圆满；我不应随忿恚
shì lì ruò suí bǐ lì zé wǒ ān rěn bō luó mì duō bù dé yuánmǎn wǒ
势力，若随彼力则我安忍波罗蜜多不得圆满；我
bù yīng suí xiè dài shì lì ruò suí bǐ lì zé wǒ jīng jìn bō luó mì duō bù
不应随懈怠势力，若随彼力则我精进波罗蜜多不
dé yuánmǎn wǒ bù yīng suí xīn luàn shì lì ruò suí bǐ lì zé wǒ jìng
得圆满；我不应随心乱势力，若随彼力则我静
lǜ bō luó mì duō bù dé yuánmǎn wǒ bù yīng suí è huì shì lì ruò
虑波罗蜜多不得圆满；我不应随恶慧势力，若
suí bǐ lì zé wǒ bō rě bō luó mì duō bù dé yuánmǎn ruò wǒ suǒ xiū
随彼力则我般若波罗蜜多不得圆满。若我所修
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
bù yuánmǎnzhě zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
不圆满者，终不能得一切智智。”

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng bù lí yī qiè
“**憍尸迦，是善男子、善女人等不离一切**

zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō
智智心，以无所得而为方便，于此般若波罗蜜多，
zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、
shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù bì huò rú shì xiàn fǎ dāng lái gōng
书写、解说、广令流布，必获如是现法当来功
dé shèng lì
德胜利。”

大般若波罗蜜多经卷第四百二十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí bā
大般若波罗蜜多经卷第四百二十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn shè shòu pǐn dì èr shí jiǔ zhī èr
第二分摄受品第二十九之二

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
尔时，天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗
mì duō shèn wéi xī yǒu tiáo fú pú sà mó hē sà zhòng lìng bù gāo xīn
蜜多甚为希有，调伏菩萨摩诃萨众令不高心，
ér néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
而能回向一切智智。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā yún hé bō rě bō
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，云何般若波
luó mì duō tiáo fú pú sà mó hē sà zhòng lìng bù gāo xīn ér néng huí
罗蜜多调伏菩萨摩诃萨众令不高心，而能回
xiàng yī qiè zhì zhì
向一切智智？”

shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà xíng shì
时，天帝释白言：“世尊！诸菩萨摩诃萨行世
jiān bù shī bō luó mì duō shí ruò yú fó suǒ ér xíng bù shī biàn zuò shì
间布施波罗蜜多时，若于佛所而行布施，便作是
niàn wǒ néng shī fó ruò yú pú sà dú jué shēng wén gū
念：‘我能施佛。’若于菩萨、独觉、声闻、孤
qióng lǎo bìng dào xíng qǐ zhě ér xíng bù shī biàn zuò shì niàn
穷、老病、道行、乞者而行布施，便作是念：

wǒ néng shī pú sà nǎi zhì qǐ zhě shì pú sà mó hē sà wú fāng
‘我能施菩萨乃至乞者。’是菩萨摩诃萨无方
biàn shàn qiǎo gù suī xíng bù shī ér qǐ gāo xīn bù néng huí xiàng yī qiè
便善巧故，虽行布施而起高心，不能回向一切
zhì zhì
智智。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xíng shì jiān jìng jiè ān rěn
“世尊！诸菩萨摩诃萨行世间净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō shí biàn zuò shì niàn wǒ
精进、静虑、般若波罗蜜多时，便作是念：‘我

néng xiū xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
能修行净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。’

yì zuò shì niàn wǒ néng yuán mǎn jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
亦作是念：‘我能圆满净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà wú fāng biàn shàn qiǎo gù
般若波罗蜜多。’是菩萨摩訶萨无方便善巧故，

sūi xíng jìng jiè nǎi zhì bō rě ér qǐ gāo xīn bù néng huí xiàng yī qiè zhì
虽行净戒乃至般若而起高心，不能回向一切智

zhì
智。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng shì jiān sì niàn zhù shí
“世尊！诸菩萨摩訶萨修行世间四念住时，

biàn zuò shì niàn wǒ néng xiū xíng sì niàn zhù yì zuò shì niàn wǒ
便作是念：‘我能修行四念住。’亦作是念：‘我

néng yuán mǎn sì niàn zhù shì pú sà mó hē sà wú fāng biàn shàn qiǎo
能圆满四念住。’是菩萨摩訶萨无方便善巧

gù suī xíng sì niàn zhù ér qǐ gāo xīn bù néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
故，虽行四念住而起高心，不能回向一切智智。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng sì zhèng duàn sì shén
“世尊！诸菩萨摩訶萨修行四正断、四神

zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī shí ruò
足、五根、五力、七等觉支、八圣道支时，若

zuò shì niàn wǒ néng xiū xíng sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī
作是念：‘我能修行四正断乃至八圣道支。’

huò zuò shì niàn wǒ néng yuán mǎn sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào
或作是念：‘我能圆满四正断乃至八圣道

zhī shì pú sà mó hē sà wú fāng biàn shàn qiǎo gù suī xíng sì zhèng
支。’是菩萨摩訶萨无方便善巧故，虽行四正

duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī ér qǐ gāo xīn bù néng huí xiàng yī qiè zhì
断乃至八圣道支而起高心，不能回向一切智

zhì
智。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng kōng wú xiàng wú
“世尊！诸菩萨摩訶萨修行空、无相、无

yuàn jiě tuō mén shí ruò zuò shì niàn wǒ néng xiū xíng kōng wú xiàng
愿解脱门时，若作是念：‘我能修行空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén huò zuò shì niàn wǒ néng yuán mǎn kōng wú
无愿解脱门。’ 或作是念：‘我能圆满空、无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén shì pú sà mó hē sà wú fāng biàn shàn qiǎo
相、无愿解脱门。’ 是菩萨摩诃萨无方便善巧
gù suī xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér qǐ gāo xīn bù
故，虽行空、无相、无愿解脱门而起高心，不
néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
能回向一切智智。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng yī qiè sān mó dì mén
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行一切三摩地门、
tuó luó ní mén shí ruò zuò shì niàn wǒ néng xiū xíng yī qiè sān mó dì
陀罗尼门时，若作是念：‘我能修行一切三摩地
mén tuó luó ní mén huò zuò shì niàn wǒ néng yuán mǎn yī qiè sān
门、陀罗尼门。’ 或作是念：‘我能圆满一切三
mó dì mén tuó luó ní mén shì pú sà mó hē sà wú fāng biàn shàn
摩地门、陀罗尼门。’ 是菩萨摩诃萨无方便善
qiǎo gù suī xíng yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ér qǐ gāo xīn
巧故，虽行一切三摩地门、陀罗尼门而起高心，
bù néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
不能回向一切智智。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng fó shí lì sì wú suǒ
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行佛十力、四无所
wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā
畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八
fó bú gòng fǎ shí ruò zuò shì niàn wǒ néng xiū xíng fó shí lì nǎi zhì
佛不共法时，若作是念：‘我能修行佛十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ huò zuò shì niàn wǒ néng yuán mǎn fó shí lì
十八佛不共法。’ 或作是念：‘我能圆满佛十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì pú sà mó hē sà wú fāng biàn shàn
乃至十八佛不共法。’ 是菩萨摩诃萨无方便善
qiǎo gù suī xíng fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ér qǐ gāo xīn
巧故，虽行佛十力乃至十八佛不共法而起高心，
bù néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
不能回向一切智智。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì
“世尊！诸菩萨摩诃萨修行一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì shí ruò zuò shì niàn wǒ néng xiū xíng yī qiè zhì dào
一切相智时，若作是念：‘我能修行一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì huò zuò shì niàn wǒ néng yuán mǎn yī
相智、一切相智。’ 或作是念：‘我能圆满一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì pú sà mó hē sà wú fāng
切智、道相智、一切相智。’ 是菩萨摩诃萨无方
biàn shàn qiǎo gù suī xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér
便善巧故，虽行一切智、道相智、一切相智而
qǐ gāo xīn bù néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
起高心，不能回向一切智智。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà chéng shú yǒu qíng yán jìng fó
“世尊！诸菩萨摩诃萨成熟有情、严净佛
tǔ shí ruò zuò shì niàn wǒ néng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
土时，若作是念：‘我能成熟有情、严净佛土，
yú wú cǐ néng shì pú sà mó hē sà wú fāng biàn shàn qiǎo gù suī
余无此能。’ 是菩萨摩诃萨无方便善巧故，虽
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ ér qǐ gāo xīn bù néng huí xiàng yī qiè
成熟有情、严净佛土而起高心，不能回向一切
zhì zhì
智智。

shì zūn rú shì pú sà mó hē sà zhòng yī shì jiān xīn xiū zhū
“世尊！如是菩萨摩诃萨众依世间心修诸
shàn fǎ wú fāng biàn shàn qiǎo gù wǒ wǒ suǒ zhí rǎo luàn xīn gù
善法，无方便善巧故，我、我所执扰乱心故，
suī xiū bō rě bō luó mì duō ér wèi dé gù bù néng rú shí tiáo fú gāo
虽修般若波罗蜜多而未得故，不能如实调伏高
xīn yì bù néng rú shí huí xiàng yī qiè zhì zhì
心，亦不能如实回向一切智智。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà xíng chū shì bù shī bō luó mì duō
“世尊！若菩萨摩诃萨行出世布施波罗蜜多
shí shàn xiū bō rě bō luó mì duō gù bù dé shī zhě shòu zhě shī
时，善修般若波罗蜜多故，不得施者、受者、施
wù shì pú sà mó hē sà yī zhǐ bō rě bō luó mì duō ér xíng bù shī gù
物，是菩萨摩诃萨依止般若波罗蜜多而行布施故，
néng rú shí tiáo fú gāo xīn yì néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
能如实调伏高心，亦能回向一切智智。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà xíng chū shì jìng jiè ān rěn
“世尊！若菩萨摩诃萨行出世净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō shí shàn xiū bō rě bō luó mì
精进、静虑、般若波罗蜜多时，善修般若波罗蜜

duō gù bù dé jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě jí yī
多故，不得净戒、安忍、精进、静虑、般若及一
qiè fǎ shì pú sà mó hē sà yī zhǐ bō rě bō luó mì duō ér xíng jìng
切法，是菩萨摩诃萨依止般若波罗蜜多，而行净
jiè nǎi zhì bō rě gù néng rú shí tiáo fú gāo xīn yì néng huí xiàng yī
戒乃至般若故，能如实调伏高心，亦能回向一
qiè zhì zhì
切智智。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng chū shì sì niàn zhù guǎng
“世尊！若菩萨摩诃萨修行出世四念住广

shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì shí shàn xiū bō rě bō luó mì duō gù bù
说乃至一切相智时，善修般若波罗蜜多故，不
dé sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jí yī qiè fǎ shì pú
得四念住广说乃至一切相智及一切法，是菩
sà mó hē sà yī zhǐ bō rě bō luó mì duō ér xíng sì niàn zhù guǎng shuō
萨摩诃萨依止般若波罗蜜多，而行四念住广说
nǎi zhì yī qiè xiàng zhì gù néng rú shí tiáo fú gāo xīn yì néng huí xiàng
乃至一切相智故，能如实调伏高心，亦能回向
yī qiè zhì zhì
一切智智。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà chéng shú yǒu qíng yán jìng fó
“世尊！若菩萨摩诃萨成熟有情、严净佛

tǔ shí shàn xiū bō rě bō luó mì duō gù bù dé chéng shú yǒu qíng
土时，善修般若波罗蜜多故，不得成熟有情、
yán jìng fó tǔ jí yī qiè fǎ shì pú sà mó hē sà yī zhǐ bō rě bō luó
严净佛土及一切法，是菩萨摩诃萨依止般若波罗
mì duō ér chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ gù néng rú shí tiáo fú
蜜多，而成熟有情、严净佛土故，能如实调伏
gāo xīn yì néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
高心，亦能回向一切智智。

shì zūn yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō rú shì bō rě bō luó
“世尊！由此因缘我作是说：如是般若波罗

mì duō shèn wéi xī yǒu tiáo fú pú sà mó hē sà zhòng lìng bù gāo xīn
蜜多甚为希有，调伏菩萨摩诃萨众令不高心，
ér néng huí xiàng yī qiè zhì zhì
而能回向一切智智。”

dì èr fēn sū dǔ bō pǐn dì sān shí
第二分罕堵波品第三十

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，若善男子、

shàn nǚ rén děng néng yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì
善女人等，能于般若波罗蜜多甚深经典，至

xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū
心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、书

xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
写、解说、广令流布，是善男子、善女人等

shēn cháng ān wěn xīn héng xǐ lè bù wéi yī qiè zāi hèng qīn nǎo
身常安隐心恒喜乐，不为一切灾横侵恼。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于

cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí
此般若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、受持、

dú sòng qīn jìn gòng yǎng rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng
读诵、亲近供养、如理思惟、书写、解说、广

lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ruò zài jūn lǚ jiāo zhèn zhàn
令流布，是善男子、善女人等若在军旅交阵战

shí zhì xīn niàn sòng rú shì bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒu qíng cí bēi
时，至心念诵如是般若波罗蜜多，于诸有情慈悲

yōng hù bù wéi dāo zhàng²⁹ zhī suǒ shāng shā suǒ duì yuàn dí jiē qǐ cí
拥护，不为刀杖²⁹之所伤杀，所以对怨敌皆起慈

xīn shè qǐ è xīn zì rán tuì bài shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
心，设起恶心自然退败。是善男子、善女人等

ruò zài jūn lǚ dāo jiàn suǒ shāng sàng shī shēn mìng zhōng wú shì chù hé
若在军旅刀箭所伤丧失身命，终无是处。何

yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ wú suǒ dé
以故？憍尸迦，是善男子、善女人等以无所得

ér wéi fāng biàn cháng yè xiū xí bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
而为方便，长夜修习布施、净戒、安忍、精进、

jìng lù bō rě bō luó mì duō zì néng xiáng fú tān yù dāo zhàng³⁰
静虑、般若波罗蜜多，自能降伏贪欲刀杖³⁰，

²⁹ 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖

³⁰ 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖

yì néngchú tā tān yù dāozhàng zì néngxiáng fú chēn huì dāozhàng
亦能除他贪欲刀杖³¹；自能降伏瞋恚刀杖³²，

yì néngchú tā chēn huì dāozhàng zì néngxiáng fú yú chī dāozhàng
亦能除他瞋恚刀杖³³；自能降伏愚痴刀杖³⁴，

yì néngchú tā yú chī dāozhàng zì néngxiáng fú jiāomàndāozhàng
亦能除他愚痴刀杖³⁵；自能降伏憍慢刀杖³⁶，

yì néngchú tā jiāomàndāozhàng zì néngxiáng fú è jiàndāozhàng
亦能除他憍慢刀杖³⁷；自能降伏恶见刀杖³⁸，

yì néngchú tā è jiàndāozhàng zì néngxiáng fú suí miándāozhàng
亦能除他恶见刀杖³⁹；自能降伏随眠刀杖⁴⁰，

yì néngchú tā suí miándāozhàng zì néngxiáng fú chángòudāozhàng
亦能除他随眠刀杖⁴¹；自能降伏缠垢刀杖⁴²，

yì néngchú tā chángòudāozhàng zì néngxiáng fú è yè dāozhàng
亦能除他缠垢刀杖⁴³；自能降伏恶业刀杖⁴⁴，

yì néngchú tā è yè dāozhàng jiāo shī jiā yóu cǐ yuán gù shì
亦能除他恶业刀杖⁴⁵。憍尸迦，由此缘故，是

shànnán zǐ shàn nǚ rénděngshè rù jūnzhèn bù wéidāozhàng zhī suǒ
善男子、善女人等设入军阵，不为刀杖⁴⁶之所

shāngshā suǒ duìyuàn dí jiē qǐ cí xīn shè qǐ è xīn zì rán tuì bài
伤杀，所以对怨敌皆起慈心，设起恶心自然退败。

shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng zhì xīn niànsòngshèshēn bō rě bō luó
是善男子、善女人等至心念诵甚深般若波罗

mì duōwēishén lì gù shè zài jūnzhèn dāojiàn suǒshāng sàng shī shēn
蜜多威神力故，设在军阵刀箭所伤，丧失身

mìngzhōng wú shì chù
命终无是处。

31 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
32 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
33 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
34 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
35 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
36 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
37 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
38 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
39 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
40 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
41 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
42 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
43 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
44 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
45 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖
46 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等不
lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn cháng yú rú shì
离一切智智心，以无所得而为方便，常于如是
shèn shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng
甚深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
精勤修学、如理思惟、供养恭敬、尊重赞叹、
shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
书写、解说、广令流布，是善男子、善女人等，
yī qiè dú yào gǔ dào guǐ mèi yǎn dǎo zhòu shù jiē bù néng hài
一切毒药、蛊道、鬼魅、厌祷、咒术皆不能害，
shuǐ bù néng nì huǒ bù néng shāo dāo zhàng⁴⁷ è shòu yuàn zéi
水不能溺火不能烧，刀杖⁴⁷、恶兽、怨贼、
è shén zhòng xié wǎng liǎng bù néng sǔn hài hé yǐ gù jiāo shī
恶神、众邪、魍魉不能损害。何以故？憍尸
jiā rú shì bō rě bō luó mì duō shì dà shén zhòu rú shì bō rě bō luó
迦，如是般若波罗蜜多是大神咒，如是般若波罗
mì duō shì dà míng zhòu rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú shàng zhòu
蜜多是大明咒，如是般若波罗蜜多是无上咒，
rú shì bō rě bō luó mì duō shì wú děng děng zhòu rú shì bō rě bō luó
如是般若波罗蜜多是无等等咒，如是般若波罗
mì duō shì yī qiè zhòu wáng zuì shàng zuì miào wú néng jí zhě jù dà
蜜多是一切咒王，最上最妙无能及者，具大
wēi lì néng fú yī qiè bù wéi yī qiè zhī suǒ xiáng fú shì shàn nán zǐ
威力能伏一切，不为一切之所降伏。是善男子、
shàn nǚ rén děng jīng qín xiū xué rú shì zhòu wáng bù wéi zì hài bù wéi
善女人等精勤修学如是咒王，不为自害，不为
hài tā bù wéi jù hài hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ
害他，不为俱害。何以故？憍尸迦，是善男子、
shàn nǚ rén děng xué cǐ bō rě bō luó mì duō liǎo zì tā jù bù kě dé
善女人等学此般若波罗蜜多，了自他俱不可得
gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xué cǐ bō rě bō
故。憍尸迦，是善男子、善女人等学此般若波
luó mì duō dà zhòu wáng shí bù dé wǒ bù dé yǒu qíng nǎi zhì bù
罗蜜多大咒王时，不得我，不得有情，乃至不

⁴⁷ 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖

dé zhī zhě jiàn zhě bù dé sè bù dé shòu xiǎng xíng shí
得知者、见者；不得色，不得受、想、行、识，
nǎi zhì bù dé yī qiè zhì bù dé dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǐ
乃至不得一切智，不得道相智、一切相智。以
yú cǐ děng wú suǒ dé gù bù wéi zì hài bù wéi hài tā bù wéi jù
于此等无所得故，不为自害，不为害他，不为俱
hài
害。

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xué cǐ bō rě
“**憍尸迦，是善男子、善女人等学此般若**
bō luó mì duō dà zhòu wáng shí yú wǒ jí fǎ suī wú suǒ dé ér zhèng
波罗蜜多大咒王时，于我及法虽无所得，而证
wú shàng zhèng děng pú tí guān zhū yǒu qíng xīn xíng chā bié suí yí wèi
无上正等菩提，观诸有情心行差别，随宜为
zhuàn wú shàng fǎ lún lìng rú shuō xíng jiē dé lì lè hé yǐ gù jiāo
转无上法轮，令如说行皆得利乐。何以故？憍
shī jiā guò qù pú sà mó hē sà zhòng yú cǐ bō rě bō luó mì duō dà
尸迦，过去菩萨摩诃萨众，于此般若波罗蜜多大
shén zhòu wáng jīng qín xiū xué yǐ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn
神咒王精勤修学，已证无上正等菩提，转
miào fǎ lún dù wú liàng zhòng wèi lái pú sà mó hē sà zhòng yú cǐ
妙法轮度无量众。未来菩萨摩诃萨众，于此
bō rě bō luó mì duō dà shén zhòu wáng jīng qín xiū xué dāng zhèng wú
般若波罗蜜多大神咒王精勤修学，当证无
shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng xiàn zài shí
上正等菩提，转妙法轮度无量众。现在十
fāng wú biān shì jiè yǒu zhū pú sà mó hē sà zhòng yú cǐ bō rě bō luó
方无边世界有诸菩萨摩诃萨众，于此般若波罗
mì duō dà shén zhòu wáng jīng qín xiū xué xiàn zhèng wú shàng zhèng děng pú
蜜多大神咒王精勤修学，现证无上正等菩
tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng
提，转妙法轮度无量众。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“**复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于**
cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，

shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng suí suǒ jū zhǐ guó tǔ chéng yì rén jí
是善男子、善女人等随所居止国土城邑人及

fēi rén bù wéi yī qiè zāi hèng jí yì zhī suǒ shāng hài hé yǐ gù
非人，不为一切灾横疾疫之所伤害。何以故？

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng suí suǒ zhù chù wéi cǐ
憍尸迦，是善男子、善女人等随所住处，为此

sān qiān dà qiān shì jiè jí yú shí fāng wú biān shì jiè suǒ yǒu sì dà wáng
三千大千世界及余十方无边世界所有四大王

zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān bìng zhū lóng shén ā sù luò děng cháng lái
众天乃至色究竟天并诸龙神、阿素洛等常来

shǒu hù gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn bú lìng bō rě bō luó
守护，供养恭敬、尊重赞叹，不令般若波罗

mì duō yǒu liú nàn gù
蜜多有留难故。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng shū
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等书

cǐ bō rě bō luó mì duō dà shén zhòu wáng zhì qīng jìng chù gòng yǎng gōng
此般若波罗蜜多大神咒王，置清净处供养恭

jìng zūn zhòng zàn tàn suī bù tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín
敬、尊重赞叹，虽不听闻、受持、读诵、精勤

xiū xué rú lǐ sī wéi yì bú wèi tā kāi shì fēn bié ér cǐ zhù chù
修学、如理思惟，亦不为他开示分别，而此住处

guó yì wáng dū rén fēi rén děng bù wéi yī qiè zāi hèng jí yì zhī suǒ
国邑王都人非人等，不为一切灾横疾疫之所

shāng hài hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō dà
伤害。何以故？憍尸迦，如是般若波罗蜜多大

shén zhòu wáng suí suǒ zhù chù wéi cǐ sān qiān dà qiān shì jiè jí yú shí
神咒王随所住处，为此三千大千世界及余十

fāng wú biān shì jiè suǒ yǒu sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān bìng
方无边世界所有四大王众天乃至色究竟天并

zhū lóng shén ā sù luò děng cháng lái shǒu hù gòng yǎng gōng jìng
诸龙神、阿素洛等，常来守护，供养恭敬、

zūn zhòng zàn tàn bú lìng bō rě bō luó mì duō dà shén zhòu wáng yǒu liú
尊重赞叹，不令般若波罗蜜多大神咒王有留

nàn gù jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng dàn shū bō
难故。憍尸迦，是善男子、善女人等，但书般

rě bō luó mì duō dà shén zhòu wáng zhì qīng jìng chù gòng yǎng gōng jìng
若波罗蜜多大神咒王，置清净处供养恭敬、

zūnzhòngzàn tàn shàng huò rú shì xiàn fǎ lì yì kuàng néng tīng wén
尊 重 赞 叹， 尚 获 如 是 现 法 利 益， 况 能 听 闻、
shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi jí guǎng wèi tā
受 持、 读 诵、 精 勤 修 学、 如 理 思 惟， 及 广 为 他
kāi shì fēn bié dāng zhī shì bèi gōng dé wú biān sù zhèng pú tí lì lè
开 示 分 别！ 当 知 是 辈 功 德 无 边， 速 证 菩 提 利 乐
yī qiè
一 切。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù
“ 复 次， 憍 尸 迦， 若 善 男 子、 善 女 人 等 怖
wèi yuàn jiā è shòu zāi hèng yǎn dǎo jí yì dú yào zhòu
畏 怨 家、 恶 兽、 灾 横、 厌 祷、 疾 疫、 毒 药、 咒
děng yīng shū bō rě bō luó mì duō dà shén zhòu wáng suí duō shǎo fèn xiāng
等， 应 书 般 若 波 罗 蜜 多 大 神 咒 王 随 多 少 分 香
náng chéng zhù ān bǎo tǒng zhōng héng suí zhú shēn gòng yǎng gōng jìng
囊 盛 贮， 安 宝 筒 中 恒 随 逐 身， 供 养 恭 敬、
zūnzhòngzàn tàn zhū bù wèi shì jiē zì xiāo chú tiān lóng guǐ shén cháng
尊 重 赞 叹， 诸 怖 畏 事 皆 自 销 除， 天 龙、 鬼 神 常
shǒu hù gù jiāo shī jiā pì rú yǒu rén huò páng shēng lèi rù pú tí shù
守 护 故。 憍 尸 迦， 譬 如 有 人 或 傍 生 类 入 菩 提 树
yuàn huò zhì bǐ yuàn biān rén fēi rén děng bù néng shāng hài hé yǐ
院， 或 至 彼 院 边， 人 非 人 等 不 能 伤 害。 何 以
gù jiāo shī jiā guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jiē zuò cǐ chù zhèng dé
故？ 憍 尸 迦， 过 去 未 来 现 在 诸 佛 皆 坐 此 处 证 得
wú shàng zhèng děng pú tí dé pú tí yǐ shī zhū yǒu qíng wú kǒng
无 上 正 等 菩 提， 得 菩 提 已 施 诸 有 情， 无 恐、
wú bù wú yuàn wú hài shēn xīn ān lè ān lì wú liàng wú shù yǒu
无 怖、 无 怨、 无 害 身 心 安 乐。 安 立 无 量 无 数 有
qíng lìng zhù rén tiān zūn guì miào xíng ān lì wú liàng wú shù yǒu qíng
情， 令 住 人 天 尊 贵 妙 行； 安 立 无 量 无 数 有 情，
lìng zhù sān shèng ān lè miào xíng ān lì wú liàng wú shù yǒu qíng lìng xiàn
令 住 三 乘 安 乐 妙 行； 安 立 无 量 无 数 有 情， 令 现
zhèng dé huò yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó
证 得 或 预 流 果、 或 一 来 果、 或 不 还 果、 或 阿 罗
hànguǒ ān lì wú liàng wú shù yǒu qíng lìng dāng zhèng dé dú jué pú tí
汉 果； 安 立 无 量 无 数 有 情， 令 当 证 得 独 觉 菩 提，
huò zhèng wú shàng zhèng děng pú tí rú shì shèng shì jiē yóu bō rě bō
或 证 无 上 正 等 菩 提。 如 是 胜 事 皆 由 般 若 波

luó mì duōwēishén zhī lì shì gù cǐ chù yī qiè tiān lóng ā sù luò
罗蜜多威神之力，是故此处一切天、龙、阿素洛
děng jiē gòngshǒu hù gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn dāng zhī
等皆共守护，供养恭敬、尊重赞叹。当知
bō rě bō luó mì duōshèshēnjīngdiǎn suí suǒ zhù chù yì fù rú shì yī
般若波罗蜜多甚深经典随所住处亦复如是，一
qiè tiān lóng ā sù luò děngcháng lái shǒu hù gòngyǎnggōngjìng
切天、龙、阿素洛等常来守护，供养恭敬、
zūnzhòngzàn tàn bú lìng bō rě bō luó mì duōyǒu liú nán gù
尊重赞叹，不令般若波罗蜜多有留难故。

jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duōshèshēnjīngdiǎn suí
“僬尸迦，如是般若波罗蜜多甚深经典随
suǒ zài chù dāng zhī shì chù jí zhēn zhì duō yī qiè yǒuqíng jiē yīngjìng
所在处，当知是处即真制多，一切有情皆应敬
lǐ dāng yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú
礼，当以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、
yīng luò bǎochuáng fān gài zhū miào zhēn qí jì yuè dēng
璎珞、宝幢、幡盖、诸妙、珍奇、伎乐、灯
míng ér wéigòngyǎng
明而为供养。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn ruò shàn nán zǐ
尔时，天帝释白佛言：“世尊！若善男子、
shàn nǚ rén děng shū cǐ bō rě bō luó mì duōshèshēnjīngdiǎn zhǒng
善女人等书此般若波罗蜜多甚深经典，种
zhǒngzhuāngyángòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn fù yǐ zhǒngzhǒng
种庄严供养恭敬、尊重赞叹，复以种种
shàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīng luò bǎochuáng
上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、
fān gài zhū miào zhēn qí jì yuè dēng míng ér wéigòngyǎng
幡盖、诸妙、珍奇、伎乐、灯明而为供养。
yǒushàn nán zǐ shàn nǚ rén děng fó niè pán hòu qǐ sū dǔ bō qī bǎo
有善男子、善女人等佛涅槃后，起窣堵波七宝
yán shì bǎo hán chéng zhù fó shè lì luó ān zhì qí zhōng gòngyǎnggōng
严饰，宝函盛贮佛舍利罗安置其中，供养恭
jìng zūnzhòngzàn tàn fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎn
敬、尊重赞叹，复以种种上妙华鬘、涂散
děngxiāng yī fú yīng luò bǎochuáng fān gài zhū miào zhēn
等香、衣服、璎珞、宝幢、幡盖、诸妙、珍

qí jì yuè dēngmíng ér wéigòngyǎng èr suǒshēng fú hé zhě
奇、伎乐、灯明而为供养。二所生福，何者
wéiduō
为多？”

fó gàojiāo shī jiā wǒ huánwèn rǔ dāng suí yì dá yú yì
佛告憍尸迦：“我还问汝，当随意答。于意
yún hé rú lái suǒ dé yī qiè xiàng zhì jí xiàng hǎoshēn yī hé děng
云何？如来所得一切相智及相好身，依何等
fǎ xiū xué ér dé
法修学而得？”

tiān dì shì yán shì zūn rú lái suǒ dé yī qiè xiàng zhì jí xiàng
天帝释言：“世尊！如来所得一切相智及相
hǎoshēn yī cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn xiū xué ér dé
好身，依此般若波罗蜜多甚深经典修学而得。”

fó yán jiāo shī jiā rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō
佛言：“憍尸迦，如是！如是！如汝所说。
wǒ yī bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn xiū xué gù dé yī qiè xiàng
我依般若波罗蜜多甚深经典修学故，得一切相
zhì jí xiàng hǎoshēn hé yǐ gù jiāo shī jiā bù xué bō rě bō luó
智及相好身。何以故？憍尸迦，不学般若波罗
mì duōshēnshēn jīng diǎn zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí wú yǒu shì
蜜多甚深经典，证得无上正等菩提无有是
chù jiāo shī jiā fēi dàn huò dé xiàng hǎoshēn gù shuō míng rú lái yīng
处。憍尸迦，非但获得相好身故说名如来、应、
zhèng děng jué yào yóu zhèng dé yī qiè xiàng zhì gù míng rú lái yīng
正等觉，要由证得一切相智故名如来、应、
zhèng děng jué jiāo shī jiā rú lái suǒ dé yī qiè xiàng zhì yào yóu bō
正等觉。憍尸迦，如来所得一切相智，要由般
rě bō luó mì duō wéi yīn ér qǐ fó xiàng hǎoshēn dàn wéi yī chù ruò
若波罗蜜多为因而起；佛相好身但为依处，若
bù yī zhǐ fó xiàng hǎoshēn yī qiè xiàng zhì wú yóu ér qǐ shì gù bō
不依止佛相好身，一切相智无由而起。是故般
rě bō luó mì duō zhèng wéi yīn qǐ yī qiè zhì zhì yù lìng cǐ zhì xiàn qián
若波罗蜜多正为因起一切智智，欲令此智现前
xiāng xù gù fù xiū jí fó xiàng hǎoshēn cǐ xiàng hǎoshēn ruò fēi biàn
相续故，复修集佛相好身。此相好身若非遍

zhì suǒ yī chù zhě yī qiè tiān lóng rén fēi rén děng bù yīng jié chéng
智所依处者，一切天、龙、人非人等不应竭⁴⁸ 诚

gòng yǎng gōng jìng yǐ xiàng hǎo shēn yǔ fó biàn zhì wéi suǒ yī zhǐ gù
供养恭敬，以相好身与佛遍智为所依止故，

zhū tiān lóng shén rén fēi rén děng gòng yǎng gōng jìng yóu cǐ yuán gù
诸天、龙神、人非人等供养恭敬。由此缘故，

wǒ niè pán hòu zhū tiān lóng shén rén fēi rén děng gòng yǎng gōng jìng
我涅槃后，诸天、龙神、人非人等供养恭敬

wǒ shè lì luó
我设利罗。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dàn yú bō rě
“憍尸迦，若善男子、善女人等但于般若

bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
波罗蜜多甚深经典，供养恭敬、尊重赞叹，

zé wéi gòng yǎng yī qiè xiàng zhì jí suǒ yī zhǐ fó xiàng hǎo shēn bìng niè
则为供养一切相智及所依止佛相好身，并涅

pán hòu fó shè lì luó hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè xiàng zhì jí
槃后佛设利罗。何以故？憍尸迦，一切相智及

xiàng hǎo shēn bìng shè lì luó jiē yǐ bō rě bō luó mì duō wéi gēn běn gù
相好身并设利罗，皆以般若波罗蜜多为根本故。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dàn yú fó shēn jí shè lì
憍尸迦，若善男子、善女人等但于佛身及设利

luó gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn fēi wéi gòng yǎng yī qiè xiàng zhì
罗供养恭敬、尊重赞叹，非为供养一切相智

jí cǐ bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù jiāo shī jiā fó shēn yí tǐ
及此般若波罗蜜多。何以故？憍尸迦，佛身遗体

fēi cǐ bō rě bō luó mì duō yī qiè xiàng zhì zhī gēn běn gù jiāo shī jiā
非此般若波罗蜜多、一切相智之根本故。憍尸迦，

yóu cǐ yīn yuán ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yù gòng yǎng fó ruò
由此因缘，若善男子、善女人等欲供养佛若

shēn ruò xīn jí yú gōng dé xiān dāng tīng wén shòu chí dú sòng
身、若心及余功德，先当听闻、受持、读诵、

jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō rú shì bō rě bō luó
精勤修学、如理思惟、书写、解说如是般若波罗

mì duō shēn shēn jīng diǎn fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào gòng jù ér gòng
蜜多甚深经典，复以种种上妙供具而供

⁴⁸ 大正藏：虔；永乐北藏及龙藏：竭

yǎng zhī
养之。

yǐ shì gù jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng
“以是故，憍尸迦，若善男子、善女人等，
shū cǐ bō rě bō luó mì duōshènsēn jīng diǎn zhǒngzhǒngzhuāngyángòng
书此般若波罗蜜多甚深经典，种种庄严供
yǎngōngjìng zūnzhòngzàn tàn fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán
养恭敬、尊重赞叹，复以种种上妙华鬘、
tú sǎnděngxiāng yī fú yīng luò bǎochuáng fān gài zhū miào
涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、幡盖、诸妙、
zhēn qí jì yuè dēng míng ér wéi gòng yǎng yǒu shànnán zǐ shàn
珍奇、伎乐、灯明而为供养。有善男子、善
nǚ rénděng fó niè pán hòu qǐ sū dǔ bō qī bǎo yán shì bǎo hán chéng
女人等佛涅槃后起窣堵波七宝严饰，宝函盛
zhù fó shè lì luó ān zhì qí zhōng gòng yǎngōngjìng zūnzhòngzàn tàn
贮佛舍利罗安置其中，供养恭敬、尊重赞叹，
fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīng
复以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎
luò bǎochuáng fān gài zhū miào zhēn qí jì yuè dēng míng
珞、宝幢、幡盖、诸妙、珍奇、伎乐、灯明
ér wéi gòng yǎng èr suǒ shēng fú qiánzhě wéi duō wú liàng bèi shù hé
而为供养。二所生福，前者为多无量倍数。何
yǐ gù jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duōshènsēn jīng diǎn
以故？憍尸迦，如是般若波罗蜜多甚深经典，
néngshēng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō gù néng
能生布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多故，能
xiǎn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù néngshēng sì niàn zhù guǎng
显内空乃至无性自性空故，能生四念住广
shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ gù néngshēng yī qiè sān mó dì mén
说乃至十八佛不共法故，能生一切三摩地门、
tuó luó ní mén gù néngbànchéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ shì gù
陀罗尼门故，能办成熟有情、严净佛土事故，
néngbàn pú sà mó hē sà zú xìngyuánmǎn sè lì yuánmǎn cái bǎo
能办菩萨摩诃萨族姓圆满、色力圆满、财宝
yuánmǎn juàn shǔ yuánmǎn gù néngbàn yī qiè dà cí dà bēi
圆满、眷属圆满故，能办一切大慈、大悲、
dà xǐ dà shě gù néngbàn shì jiān chà dì lì dà zú pó luó mén
大喜、大舍故，能办世间刹帝力大族、婆罗门

dà zú zhǎngzhě dà zú jū shì dà zú sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì
大族、长者大族、居士大族、四大王众天乃至
sè jiū jìngtiān gù néngbàn shì jiānkōng wú biānchùtiān nǎi zhì fēi xiǎng
色究竟天故，能办世间空无边处天乃至非想
fēi fēi xiǎngchùtiān gù néngbàn yù liú yī lái bù huán ā luó
非非想处天故，能办预流、一来、不还、阿罗
hànguǒ dú jué pú tí gù néngbàn pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú
汉果、独觉菩提故，能办菩萨摩诃萨行、诸佛无
shàngzhèngděng pú tí gù néngbàn zuì shàng zuì shèng wú děng yī qiè
上正等菩提故，能办最上最胜无等一切
rú lái yīng zhèngděngjué yī qièxiàng zhì gù
如来、应、正等觉一切相智故。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn shàn bù zhōurén yú
尔时，天帝释白佛言：“世尊！瞻部洲人于
cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn bú gòngyǎnggōng jìng zūn
此般若波罗蜜多甚深经典不供养恭敬、尊
zhòngzàn tàn zhě bǐ qǐ bù zhī gòngyǎnggōng jìng zūnzhòngzàn tàn shèn
重赞叹者，彼岂不知供养恭敬、尊重赞叹甚
shēn bō rě bō luó mì duō huò dé rú shì gōng dé shèng lì
深般若波罗蜜多，获得如是功德胜利？”

fó gàojiāo shī jiā wǒ huánwèn rǔ dāng suí yì dá yú yì
佛告憍尸迦：“我还问汝，当随意答。于意
yún hé shàn bù zhōu nèi yǒu jǐ xǔ rén chéng fó zhèngjìng chéng fǎ
云何？瞻部洲内有几许人成佛证净、成法
zhèngjìng chéngsēngzhèngjìng yǒu jǐ xǔ rén yú fó wú yí yú fǎ
证净、成僧证净？有几许人于佛无疑、于法
wú yí yú sēngwú yí yǒu jǐ xǔ rén yú fó jiū jìng yú fǎ jiū jìng
无疑、于僧无疑？有几许人于佛究竟、于法究竟、
yú sēng jiū jìng yǒu jǐ xǔ rén dé sān shí qī pú tí fēn fǎ yǒu jǐ
于僧究竟？有几许人得三十七菩提分法？有几
xǔ rén dé sān jiě tuō mén yǒu jǐ xǔ rén dé bā jiě tuō yǒu jǐ xǔ
许人得三解脱门？有几许人得八解脱？有几许
rén dé jiǔ cì dì dìng yǒu jǐ xǔ rén dé liù shéntōng yǒu jǐ xǔ rén
人得九次第定？有几许人得六神通？有几许人
dé sì wú ài jiě yǒu jǐ xǔ rén yǒngduàn sān jié dé yù liú guǒ
得四无碍解？有几许人永断三结得预流果？
yǒu jǐ xǔ rén bó tān chēn chī dé yī lái guǒ yǒu jǐ xǔ rén duàn
有几许人薄贪、瞋、痴得一来果？有几许人断

wǔ shùn xià fēn jié dé bù huánguǒ yǒu jǐ xǔ rén duàn wǔ shùn shàng
五顺下分结得不还果？有几许人断五顺上

fēn jié dé ā luó hàn guǒ yǒu jǐ xǔ rén fā xīn dìng qù dú jué pú tí
分结得阿罗汉果？有几许人发心定趣独觉菩提？

yǒu jǐ xǔ rén fā xīn dìng qù zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
有几许人发心定趣诸佛无上正等菩提？”

tiān dì shì yán shì zūn shàn bù zhōu nèi yǒu shǎo xǔ rén chéng
天帝释言：“世尊！赡部洲内有少许人成

fó zhèng jìng chéng fǎ zhèng jìng chéng sēng zhèng jìng nǎi zhì yǒu shǎo
佛证净、成法证净、成僧证净，乃至有少

xǔ rén fā xīn dìng qù zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
许人发心定趣诸佛无上正等菩提。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō jiāo shī jiā shàn bù zhōu nèi jí shǎo fèn rén chéng fó zhèng jìng
说。憍尸迦，赡部洲内极少分人成佛证净、

chéng fǎ zhèng jìng chéng sēng zhèng jìng zhuǎn shǎo fèn rén yú fó wú yí
成法证净、成僧证净，转少分人于佛无疑、

yú fǎ wú yí yú sēng wú yí nǎi zhì zhuǎn shǎo fèn rén fā xīn dìng qù
于法无疑、于僧无疑，乃至转少分人发心定趣

zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhuǎn shǎo fèn rén jì fā xīn yǐ jīng
诸佛无上正等菩提，转少分人既发心已精

qín xiū xí qù pú tí xíng zhuǎn shǎo fèn rén jīng qín xiū xí pú tí xíng yǐ
勤修习趣菩提行，转少分人精勤修习菩提行已

zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí hé yǐ gù jiāo shī jiā zhū yǒu
证得无上正等菩提。何以故？憍尸迦，诸有

qíng lèi liú zhuǎn shēng sǐ wú liàng shì lái duō bú jiàn fó bù wén zhèng
情类流转生死，无量世来多不见佛，不闻正

fǎ bù qīn jìn sēng bù xíng bù shī bù chí jìng jiè bù xiū ān rěn
法，不亲近僧，不行布施，不持净戒，不修安忍，

bù qǐ jīng jìn bù xí jìng lǜ bù xué bō rě bù wén nèi kōng bù
不起精进，不习静虑，不学般若；不闻内空，不

xiū nèi kōng nǎi zhì bù wén wú xìng zì xìng kōng bù xiū wú xìng zì xìng
修内空，乃至不闻无性自性空，不修无性自性

kōng bù wén sì niàn zhù bù xiū sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì bù wén
空；不闻四念住，不修四念住，广说乃至不闻

shí bā fó bú gòng fǎ bù xiū shí bā fó bú gòng fǎ bù wén yī qiè
十八佛不共法，不修十八佛不共法，不闻一切

sān mó dì mén bù xiū yī qiè sān mó dì mén bù wén yī qiè tuó luó ní
三摩地门，不修一切三摩地门；不闻一切陀罗尼
mén bù xiū yī qiè tuó luó ní mén bù wén yī qiè zhì bù xiū yī qiè
门，不修一切陀罗尼门；不闻一切智，不修一切
zhì bù wéndào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù xiū dào xiàng zhì yī
智，不闻道相智、一切相智，不修道相智、一
qiè xiàng zhì jiāo shī jiā yóu shì yīn yuán dāng zhī yú cǐ shàn bù zhōu
切相智。憍尸迦，由是因缘，当知于此瞻部洲
zhōng jí shǎo fèn rén chéng fó zhèng jìng chéng fǎ zhèng jìng chéng sēng
中极少分人成佛证净、成法证净、成僧
zhèng jìng zhuǎn shǎo fèn rén yú fó wú yí yú fǎ wú yí yú sēng
证净，转少分人于佛无疑、于法无疑、于僧
wú yí nǎi zhì zhuǎn shǎo fèn rén fā xīn dìng qù zhū fó wú shàng zhèng
无疑，乃至转少分人发心定趣诸佛无上正
děng pú tí zhuǎn shǎo fèn rén jì fā xīn yǐ jīng qín xiū xí qù pú tí
等菩提，转少分人既发心已精勤修习趣菩提
xíng zhuǎn shǎo fèn rén jīng qín xiū xí pú tí xíng yǐ zhèng dé wú shàng
行，转少分人精勤修习菩提行已证得无上
zhèng děng pú tí
正等菩提。

fù cì jiāo shī jiā wǒ jīn wèn rǔ dāng suí yì dá jiāo
“复次，憍尸迦，我今问汝，当随意答。憍
shī jiā yú yì yún hé zhì shàn bù zhōu suǒ yǒu rén lèi yú cǐ sān
尸迦，于意云何？置瞻部洲所有人类，于此三
qiān dà qiān shì jiè jǐ xǔ yǒu qíng gòng yǎng gōng jìng fù mǔ shī zhǎng
千大千世界，几许有情供养恭敬父母、师长？
jǐ xǔ yǒu qíng gòng yǎng gōng jìng shā mén pó luó mén jǐ xǔ yǒu qíng
几许有情供养恭敬沙门、婆罗门？几许有情
bù shī chí jiè shòu zhāi xiū fú jǐ xǔ yǒu qíng yú zhū yù zhōng
布施、持戒、受斋、修福？几许有情于诸欲中
zhù yàn huàn xiǎng wú cháng xiǎng kǔ xiǎng wú wǒ xiǎng bú jìng xiǎng
住厌患想、无常想、苦想、无我想、不净想、
yàn shí xiǎng yī qiè shì jiān bù kě lè xiǎng jǐ xǔ yǒu qíng xiū sì jìng
厌食想、一切世间不可乐想？几许有情修四静
lù sì wú liàng sì wú sè dìng jǐ xǔ yǒu qíng nǎi zhì fā xīn dìng qù
虑、四无量、四无色定？几许有情乃至发心定趣
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jǐ xǔ yǒu qíng jì fā xīn yǐ jīng qín
诸佛无上正等菩提？几许有情既发心已精勤

xiū xí qù pú tí xíng jǐ xǔ yǒu qíng liàn mó zhǎng yǎng qù pú tí xīn
修习趣菩提行？几许有情练磨长养趣菩提心？

jǐ xǔ yǒu qíng fāng biàn shàn qiǎo xiū xíng bō rě bō luó mì duō jǐ xǔ
几许有情方便善巧修行般若波罗蜜多？几许

yǒu qíng dé zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì jǐ xǔ yǒu qíng sù zhèng wú
有情得住菩萨不退转地？几许有情速证无

shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提？”

tiān dì shì yán shì zūn yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè shǎo
天帝释言：“世尊！于此三千大千世界，少

xǔ yǒu qíng gòng yǎng gōng jìng fù mǔ shī zhǎng nǎi zhì shǎo xǔ yǒu qíng
许有情供养恭敬父母、师长，乃至至少许有情

sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
速证无上正等菩提。”

fó yán jiāo shī jiā rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō
佛言：“憍尸迦，如是！如是！如汝所说。

jiāo shī jiā yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè jí shǎo yǒu qíng gòng yǎng
憍尸迦，于此三千大千世界，极少有情供养

gōng jìng fù mǔ shī zhǎng zhuǎn shǎo yǒu qíng gòng yǎng gōng jìng shā mén
恭敬父母、师长，转少有情供养恭敬沙门、

pó luó mén nǎi zhì zhuǎn shǎo yǒu qíng dé zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì
婆罗门，乃至转少有情得住菩萨不退转地，

zhuǎn shǎo yǒu qíng sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
转少有情速证无上正等菩提。

fù cì jiāo shī jiā wǒ yǐ qīng jìng wú shàng fó yǎn biàn guān
“复次，憍尸迦，我以清净无上佛眼遍观

shí fāng yī qiè shì jiè suī yǒu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng fā
十方一切世界，虽有无量、无数、无边有情发

xīn dìng qù wú shàng zhèng děng pú tí jīng qín xiū xí qù pú tí xíng ér
心定趣无上正等菩提，精勤修习趣菩提行，而

yóu yuǎn lí shèn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo ruò yī
由远离甚深般若波罗蜜多方便善巧，若一、

ruò èr ruò sān yǒu qíng dé zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì duō fēn tuì duò
若二、若三有情得住菩萨不退转地，多分退堕

shēng wén dú jué xià liè dì zhōng hé yǐ gù jiāo shī jiā zhū fó
声闻、独觉下劣地中。何以故？憍尸迦，诸佛

wú shàng zhèng děng pú tí shèn nán kě dé è huì xiè dài xià liè
无上正等菩提甚难可得，恶慧、懈怠、下劣

jīng jìn xià liè shèng jiě xià liè yǒuqíng bù néngzhèng gù
精进、下劣胜解、下劣有情不能证故。

jiāo shī jiā yóu shì yīn yuán ruò shànánán zǐ shàn nǚ rén
“**憍尸迦，由是因缘，若善男子、善女人**

děng fā xīn dìng qù wú shàngzhèngděng pú tí jīng qín xiū xí qù pú tí
等发心定趣无上正等菩提，精勤修习趣菩提

xíng yù zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
行，欲住菩萨不退转地，速证无上正等菩提

wú liú nànzhe yīng yú rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shuòshuò
无留难者，应于如是甚深般若波罗蜜多，数数

fīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xí rú lǐ sī wéi hào
听闻、受持、读诵、精勤修习、如理思惟、好

qǐngwèn shī yào wèi tā shuō zuò shì shì yǐ fù yīngshū xiě zhǒngzhǒng
请问师、乐为他说。作是事已复应书写，种种

bǎo wù ér yòng zhuāngyán gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn fù
宝物而用庄严，供养恭敬、尊重赞叹，复

yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīngluò
以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、

bǎochuáng fān gài zhūmiào zhēn qí jì yuè dēngmíng ér wéi
宝幢、幡盖、诸妙、珍奇、伎乐、灯明而为

gòngyǎng
供养。

jiāo shī jiā shì shànánán zǐ shàn nǚ rénděng yú yú shè
“**憍尸迦，是善男子、善女人等，于余摄**

rù shènsēn bō rě bō luó mì duō zhū shèng shàn fǎ yì yīngfīngwén
入甚深般若波罗蜜多诸胜善法，亦应听闻、

shòu chí dú sòng jīng qín xiū xí rú lǐ sī wéi hào qǐngwèn shī
受持、读诵、精勤修习、如理思惟、好请问师、

yào wèi tā shuō hé wèi shè rù shènsēn bō rě bō luó mì duō yú shèng
乐为他说。何谓摄入甚深般若波罗蜜多余胜

shàn fǎ suǒ wèi bù shī nǎi zhì jìng lǜ bō luó mì duō ruò nèi kōng nǎi
善法？所谓布施乃至静虑波罗蜜多，若内空乃

zhì wú xìng zì xìngkōng ruò yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén
至无性自性空，若一切三摩地门、陀罗尼门，

ruò sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò dà cí dà
若四念住广说乃至十八佛不共法，若大慈、大

bēi dà xǐ dà shě ruò yú wú liàng wú biān fó fǎ shì wèi shè rù
悲、大喜、大舍，若余无量无边佛法，是谓摄入

shènsēn bō rě bō luó mì duō yú shèngshàn fǎ
甚深般若波罗蜜多余胜善法。

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú yú suí
“**憍尸迦，是善男子、善女人等，于余随**

shùnshènsēn bō rě bō luó mì duōyùn chù jiè děng wú liàng fǎ mén
顺甚深般若波罗蜜多蕴、处、界等无量法门，

yì yīngtīngwén shòu chí dú sòng rú lǐ sī wéi bù yīng fěi bàng
亦应听闻、受持、读诵、如理思惟，不应诽谤

lìng yú wú shàngzhèngděng pú tí ér zuò liú nán hé yǐ gù jiāo shī
令于无上正等菩提而作留难。何以故？憍尸

jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyīngzuò shì niàn rú lái xī zhù
迦，是善男子、善女人等应作是念：‘如来昔住

pú sà wèi shí cháng qín xiū xuéshùn pú tí fǎ suǒ wèi bō rě bō luó
菩萨位时，常勤修学顺菩提法，所谓般若波罗

mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
蜜多乃至布施波罗蜜多，若内空乃至无性自性

kōng ruò yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén ruò sì niàn zhù guǎng
空，若一切三摩地门、陀罗尼门，若四念住广

shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò dà cí dà bēi dà xǐ dà
说乃至十八佛不共法，若大慈、大悲、大喜、大

shě ruò yú wú liàng wú biān fó fǎ ruò yú suí shùnshènsēn bō rě bō
舍，若余无量无边佛法，若余随顺甚深般若波

luó mì duōyùn chù jiè děng wú liàng fǎ mén yóu sī zhèng dé suǒ qiú
罗蜜多蕴、处、界等无量法门，由斯证得所求

wú shàngzhèngděng pú tí wǒ děng jīn zhě wèi qiú wú shàngzhèngděng
无上正等菩提。我等今者为求无上正等

pú tí yì yīng suí xué rú shì bō rě bō luó mì duōděng fǎ dìng shì
菩提，亦应随学。如是般若波罗蜜多等法，定是

wǒ děng dà shī wǒ suí bǐ xué suǒ yuàn dāng mǎn rú shì bō rě bō luó
我等大师，我随彼学所愿当满；如是般若波罗

mì duōděng fǎ dìng shì zhū fó fǎ yìn yī qiè rú lái yīng zhèng
蜜多等法，定是诸佛法印，一切如来、应、正

děng jué suí bǐ xué gù yǐ zhèngzhèngzhèngdāngzhèng wú shàngzhèng
等觉随彼学故，已证正证当证无上正

děng pú tí rú shì bō rě bō luó mì duōděng fǎ yì shì yī qiè shēng
等菩提；如是般若波罗蜜多等法，亦是一切声

wén dú jué fǎ yìn yī qiè yù liú yī lái bù huán ā luó hàn
闻、独觉法印，一切预流、一来、不还、阿罗汉、

dú jué suí bǐ xué gù yǐ zhèngdāng zhì niè pán bǐ àn yǐ shì gù
独觉随彼学故，已正当至涅槃彼岸。’以是故，
jiāo shī jiā zhūshànnán zǐ shàn nǚ rénděngruò fó zhù shì ruò niè
憍尸迦，诸善男子、善女人等若佛住世、若涅
pánhòu yīng yī bō rě bō luó mì duōguǎngshuō nǎi zhì yī qièxiàng zhì
槃后，应依般若波罗蜜多广说乃至一切相智，
cháng qín xiū xué hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì
常勤修学。何以故？憍尸迦，如是般若波罗蜜
duōguǎngshuō nǎi zhì yī qièxiàng zhì shì zhūshēngwén dú jué pú
多广说乃至一切相智，是诸声闻、独觉、菩
sà jí yú tiān rén ā sù luò děngsuǒ yī qù gù
萨及余天、人、阿素洛等所依趣故。

fù cì jiāo shī jiā yǒushànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú
“复次，憍尸迦，有善男子、善女人等于
zhū rú lái bō nièpánhòu wèigòngyǎng fó shè lì luó gù yǐ miào qī
诸如来般涅槃后，为供养佛设利罗故，以妙七
bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒngzhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì qí liànggāo dà
宝起窠堵波，种种珍奇间杂严饰，其量高大
yī yú shàn nà guǎngjiǎngāobàn fù yǐ zhǒngzhǒngtiānmiàohuāmán
一踰缮那，广减高半，复以种种天妙华鬘、
tú sǎnděngxiāng yī fú yīng luò bǎochuáng fān gài zhūmiào
涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、幡盖、诸妙、
zhēn qí jì yuè dēngmíng jìn qí xíngshòugòngyǎnggōngjìng zūn
珍奇、伎乐、灯明，尽其形寿供养恭敬、尊
zhòngzàn tàn yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyóu cǐ
重赞叹。于意云何？是善男子、善女人等由此
yīn yuán dé fú duō fǒu
因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng bù lí yī
佛告憍尸迦：“若善男子、善女人等不离一
qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú cǐ bō rě bō luó mì
切智智心，以无所得而为方便，于此般若波罗蜜
duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理
sī wéi guǎngwèiyǒuqíngxuānshuō liú bù huòyǒu shū xiě zhǒngzhǒng
思惟，广为有情宣说流布，或有书写种种

zhuāngyán gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàntàn fù yǐ zhǒngzhǒngshàng
庄严，供养恭敬、尊重赞叹，复以种种上
miào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīngluò bǎochuáng fān
妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、幡
gài zhūmiào zhēn qí jì yuè dēngmíng ér wéigòngyǎng shì
盖、诸妙、珍奇、伎乐、灯明而为供养。是
shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngyóu cǐ yīn yuánsuǒshēng fú jù shènduō
善男子、善女人等由此因缘所生福聚，甚多
yú bǐ wú liàng wú biān
于彼无量无边。

fù cì jiāo shī jiā zhì cǐ yī shì yǒushànnán zǐ shàn
“复次，憍尸迦，置此一事。有善男子、善
nǚ rén dēng yú zhū rú lái bō niè pán hòu wéigòngyǎng fó shè lì luó gù
女人等于诸如来般涅槃后，为供养佛设利罗故，
yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒngzhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì qí
以妙七宝起窠堵波，种种珍奇间杂严饰，其
liàng gāo dà yī yú shàn nà guǎngjiǎngāobàn rú shì chōngmǎn yī shàn
量高大一踰缮那，广减高半，如是充满一赡
bù zhōu huò sì dà zhōu huò xiǎoqiān jiè huò zhōngqiān jiè huò
部洲、或四大洲、或小千界、或中千界、或
fù sān qiān dà qiān shì jiè jiē yǐ zhǒngzhǒngtiān miào huāmán nǎi zhì
复三千大千世界，皆以种种天妙华鬘乃至
dēngmíng jìn qí xíngshòugòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàntàn yú yì
灯明，尽其形寿供养恭敬、尊重赞叹。于意
yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēngyóu cǐ yīn yuán dé fú duō
云何？是善男子、善女人等由此因缘得福多
fǒu
不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng bù lí yī
佛告憍尸迦：“若善男子、善女人等不离一
qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú cǐ bō rě bō luó mì
切智智心，以无所得而为方便，于此般若波罗蜜
duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理
sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù huò yǒu shū xiě zhǒngzhǒng
思惟，广为有情宣说流布，或有书写种种

zhuāngyán gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàntàn fù yǐ zhǒngzhǒngshàng
庄严，供养恭敬、尊重赞叹，复以种种上
miàohuāmánnǎi zhì dēngmíng ér wéigòngyǎng shì shànnán zǐ shàn nǚ
妙华鬘乃至灯明而为供养。是善男子、善女
rénděngyóu cǐ yīn yuánsuǒshēng fú jù shènduō yú bǐ wú liàng wú biān
人等由此因缘所生福聚，甚多于彼无量无边。

fù cì jiāo shī jiā zhì yī sānqiān dà qiān shì jiè jiǎ shǐ
“复次，憍尸迦，置一三千大千世界。假使

sānqiān dà qiān shì jiè zhū yǒuqíngzhòng gè yú rú lái bō niè pán hòu
三千大千世界诸有情众，各于如来般涅槃后，
wéigòngyǎng fó shè lì luó gù yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒng
为供养佛设利罗故，以妙七宝起窳堵波，种
zhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì qí liànggāo dà yī yú shàn nà guǎngjiǎn
种珍奇间杂严饰，其量高大一踰缮那，广减
gāobàn gè mǎnsānqiān dà qiān shì jiè zhōng wú kōng xì fù yǐ zhǒng
高半，各满三千大千世界中无空隙，复以种
zhǒngtiān miàohuāmánnǎi zhì dēngmíng jìn qí xíngshòugòngyǎnggōngjìng
种天妙华鬘乃至灯明，尽其形寿供养恭敬、
zūnzhòngzàntàn yú yì yún hé rú shì sānqiān dà qiān shì jiè zhū yǒu
尊重赞叹。于意云何？如是三千大千世界诸有
qíngzhòng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
情众，由此因缘得福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng bù lí yī
佛告憍尸迦：“若善男子、善女人等不离一
qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú cǐ bō rě bō luó mì
切智智心，以无所得而为方便，于此般若波罗蜜
duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理
sī wéi guǎngwèi yǒuqíng xuānshuō liú bù huò yǒu shū xiě zhǒngzhǒng
思惟，广为有情宣说流布，或有书写种种
zhuāngyán gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàntàn fù yǐ zhǒngzhǒngshàng
庄严，供养恭敬、尊重赞叹，复以种种上
miàohuāmánnǎi zhì dēngmíng ér wéigòngyǎng shì shànnán zǐ shàn nǚ
妙华鬘乃至灯明而为供养。是善男子、善女
rén děngyóu cǐ yīn yuán suǒshēng fú jù shènduō yú bǐ wú liàng wú
人等由此因缘所生福聚，甚多于彼无量无

biān
边。”

shí tiān dì shì jí bó fó yán rú shì shì zūn rú shì
时，天帝释即白佛言：“如是！世尊！如是！

shàn shì ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng
善逝！若善男子、善女人等供养恭敬、尊重

zàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duō dāng zhī jí wéi gòng yǎng gōng jìng
赞叹如是般若波罗蜜多，当知即为供养恭敬、

zūn zhòng zàn tàn guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn jiǎ shǐ shí fāng gè
尊重赞叹过去未来现在诸佛世尊。假使十方各

rú jìng qié shā děng shì jiè yī qiè yǒu qíng gè yú rú lái bō niè pán hòu
如殍伽沙等世界一切有情，各于如来般涅槃后，

wéi gòng yǎng fó shè lì luó gù yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒng
为供养佛设利罗故，以妙七宝起窣堵波，种

zhǒng zhēn qí jiàn zá yán shì qí liàng gāo dà yī yú shàn nà guǎng jiǎn
种珍奇间杂严饰，其量高大一踰缮那，广减

gāo bàn gè mǎn sān qiān dà qiān shì jiè zhōng wú kōng xì fù yǐ zhǒng
高半，各满三千大千世界中无空隙，复以种

zhǒng tiān miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng ruò jīng yī jié huò yī jié yú
种天妙华鬘乃至灯明，若经一劫或一劫余，

gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shì zūn shì zhū yǒu qíng yóu cǐ yīn
供养恭敬、尊重赞叹。世尊！是诸有情由此因

yuán dé fú duō fǒu
缘得福多不？”

fó yán bǐ fú wú liàng wú biān
佛言：“彼福无量无边。”

tiān dì shì yán ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè
天帝释言：“若善男子、善女人等不离一切

zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō
智智心，以无所得而为方便，于此般若波罗蜜多，

zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、

guǎng wéi yǒu qíng xuān shuō liú bù huò yǒu shū xiě zhǒng zhǒng zhuān yán
广为有情宣说流布，或有书写种种庄严，

gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā
供养恭敬、尊重赞叹，复以种种上妙华

mǎn nǎi zhì dēng míng ér wéi gòng yǎng shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
鬘乃至灯明而为供养。是善男子、善女人等

yóu cǐ yīn yuán suǒ shēng fú jù shènduō yú bǐ wú liàng wú biān bù kě
由此因缘所生福聚，甚多于彼无量无边不可
sī yì bù kě chēng jì hé yǐ gù shì zūn yóu cǐ bō rě bō luó
思议不可称计。何以故？世尊！由此般若波罗
mì duō néng zǒng shè cáng yī qiè shàn fǎ suǒ wèi shí shàn yè dào ruò
蜜多能总摄藏一切善法，所谓十善业道，若
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò sì shèng dì guān ruò
四静虑、四无量、四无色定，若四圣谛观，若
sān shí qī pú tí fēn fǎ ruò sān jiě tuō mén ruò liù shéntōng ruò bā
三十七菩提分法，若三解脱门，若六神通，若八
jiě tuō jiǔ cì dì dìng ruò bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
解脱、九次第定，若布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò yī qiè sān mó dì
蜜多，若内空乃至无性自性空，若一切三摩地
mén tuó luó ní mén ruò fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
门、陀罗尼门，若佛十力、四无所畏、四无碍解、
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ ruò yī
大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法，若一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò yú wú liàng wú biān fó fǎ
切智、道相智、一切相智，若余无量无边佛法，
jiē shè rù cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō
皆摄入此甚深般若波罗蜜多。

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō shì zhū rú lái yīng
“世尊！如是般若波罗蜜多是诸如来、应、
zhèngděng jué zhēn shí fǎ yìn yì shì yī qiè shēng wén dú jué zhēn shí
正等觉真实法印，亦是一切声闻、独觉真实
fǎ yìn shì zūn yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué jiē yú rú shì
法印。世尊！一切如来、应、正等觉皆于如是
shēn shēn bō rě bō luó mì duō cháng qín xué gù yǐ zhèng zhèng zhèng
甚深般若波罗蜜多常勤学故，已证、正证、
dāng zhèng wú shàng zhèngděng pú tí yī qiè shēng wén jí zhū dú jué yì
当证无上正等菩提；一切声闻及诸独觉亦
yú rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō cháng qín xué gù yǐ zhèng
于如是甚深般若波罗蜜多常勤学故，已正
dāng zhì niè pán bǐ àn shì zūn yóu cǐ yīn yuán ruò shàn nán zǐ
当至涅槃彼岸。世尊！由此因缘，若善男子、
shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn
善女人等不离一切智智心，以无所得而为方便，

yú cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng
于此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù huò
精勤修学、如理思惟，广为有情宣说流布，或
yǒu shū xiě zhǒng zhǒng zhuāng yán nǎi zhì dēng míng ér wéi gòng yǎng suǒ
有书写种种庄严，乃至灯明而为供养，所
shēng fú jù wú liàng wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
生福聚无量无边不可思议不可称计。”

大般若波罗蜜多经卷第四百二十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi èr shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第四百二十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn fú shēng pǐn dì sān shí yī
第二分福生品第三十一

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè zhì
说。憍尸迦，若善男子、善女人等不离一切智
zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō
智心，以无所得而为方便，于此般若波罗蜜多，
zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟，
guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù huò yǒu shū xiě zhǒng zhǒng zhuāng yán
广为有情宣说流布，或有书写种种庄严，
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā
供养恭敬、尊重赞叹，复以种种上妙华
mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài
鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、幡盖、
zhū miào zhēn qí jì yuè dēng míng ér wéi gòng yǎng suǒ shēng fú
诸妙、珍奇、伎乐、灯明而为供养，所生福
jù wú liàng wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì hé yǐ gù jiāo shī
聚无量无边不可思议不可称计。何以故？憍尸
jiā yǐ cǐ bō rě bō luó mì duō néng bàn rú lái yīng zhèng děng jué
迦，以此般若波罗蜜多能办如来、应、正等觉
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bàn bù shī bō luó mì
一切智、道相智、一切相智，亦办布施波罗蜜
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì bàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
多乃至般若波罗蜜多，亦办内空乃至无性自性
kōng yì bàn sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì
空，亦办四念住广说乃至十八佛不共法，亦
bàn wǔ yǎn liù shén tōng yì bàn yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní
办五眼、六神通，亦办一切三摩地门、陀罗尼

mén yì bànchéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ yì bàn yī qiè shēng
门，亦办成熟有情、严净佛土，亦办一切声
wén dú jué jí wú shàngshèng yì bàn rú lái yīng zhèngděng jué
闻、独觉及无上乘，亦办如来、应、正等觉
suǒzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
所证无上正等菩提。

yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“以是故，憍尸迦，若善男子、善女人等

bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú cǐ bō rě
不离一切智智心，以无所得而为方便，于此般若
bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíng xuānshuō liú bù huò yǒu shū xiě zhǒng
如理思惟，广为有情宣说流布，或有书写种
zhǒng zhuāng yán nǎi zhì dēng míng ér wéi gòng yǎng yǐ qián suǒ zào sū
种庄严，乃至灯明而为供养。以前所造窳
dǔ bō fú bǐ cǐ fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi
堵波福比此福聚，百分不及一，千分不及一，百
qiān fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ
千分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。何以
gù jiāo shī jiā ruò cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn rén
故？憍尸迦，若此般若波罗蜜多甚深经典人
zhōng liú bù jí cǐ shì jiān fó bǎo fǎ bǎo bì chūsēng bǎo zhōng
中流布，即此世间佛宝、法宝、苾刍僧宝终
bù yǐn mò ruò cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn rén zhōng zhù
不隐没；若此般若波罗蜜多甚深经典人中住
zhě shì jiān cháng yǒu shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ sì wú liàng
者，世间常有十善业道，若四静虑、四无量、
sì wú sè dìng ruò bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
四无色定，若布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，
ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì
若内空乃至无性自性空，若四念住广说乃至
shí bā fó bú gòng fǎ ruò yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén
十八佛不共法，若一切三摩地门、陀罗尼门，
ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò chà dì lì dà zú
若一切智、道相智、一切相智，若刹帝力大族、
pó luó mén dà zú zhǎng zhě dà zú jū shì dà zú ruò sì dà wáng
婆罗门大族、长者大族、居士大族，若四大王

zhòngtiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùtiān ruò shēngwénshèng dú jué
众天乃至非想非非想处天，若声闻乘、独觉
shèng wú shàngshèng ruò yù liú yī lái bù huán ā luó hàn
乘、无上乘，若预流、一来、不还、阿罗汉、
dú jué ruò pú sà mó hē sà chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ ruò
独觉，若菩萨摩诃萨成熟有情、严净佛土，若
zhū rú lái yīng zhèngděng jué zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
诸如来、应、正等觉证得无上正等菩提、
zhuànmiào fǎ lún dù wú liàngzhòng rú shì shèng shì zhōng bù yǐn mò
转妙法轮度无量众，如是胜事终不隐没。”

dì èr fēngōng dé pǐn dì sān shí èr 第二分功德品第三十二

ěr shí sānqiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu sì dà wángzhòngtiān nǎi
尔时，三千大千世界所有四大王众天乃
zhì sè jiū jìngtiān tóngshēnggòng bó tiān dì shì yán dà xiān yú shì
至色究竟天，同声共白天帝释言：“大仙！于是
shènshēn bō rě bō luó mì duōyīngshòu yīng chí yīng dú yīngsòng
甚深般若波罗蜜多应受、应持、应读、应诵、
yīngjīng qín xiū xué yīng rú lǐ sī wéi yīnggòngyǎnggōngjìng zūnzhòng
应精勤修学、应如理思惟、应供养恭敬、尊重
zàn tàn hé yǐ gù dà xiān ruò shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
赞叹。何以故？大仙！若受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn rú shì bō rě bō luó
如理思惟、供养恭敬、尊重赞叹如是般若波罗
mì duō zé lìng yī qiè è fǎ sǔnjiǎn shàn fǎ zēng yì yì lìng yī qiè
蜜多，则令一切恶法损减、善法增益，亦令一切
tiānzhòngzēng yì zhū ā sù luò péngdǎngsǔnjiǎn yì lìng yī qiè fó yǎn
天众增益、诸阿素洛朋党损减，亦令一切佛眼、
fǎ yǎn sēngyǎn bú miè yì lìng yī qiè fó zhǒng fǎ zhǒng sēngzhǒng
法眼、僧眼不灭，亦令一切佛种、法种、僧种
bú duàn
不断。

dà xiāndāng zhī yóusānbǎozhǒng bú duàn jué gù shì jiān
“大仙当知！由三宝种不断绝故，世间
biànyǒu bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì yǒu nèi
便有布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，亦有内

kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì yǒu sì niànzhùguǎngshuō nǎi zhì shí
空乃至无性自性空，亦有四念住广说乃至十
bā fó bú gòng fǎ yì yǒu yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén
八佛不共法，亦有一切三摩地门、陀罗尼门，
yì yǒu yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì yǒu yù liú guǒ
亦有一切智、道相智、一切相智，亦有预流果
nǎi zhì ā luó hàn guǒ yì yǒu dú jué pú tí yì yǒu pú sà mó hē sà
乃至阿罗汉果，亦有独觉菩提，亦有菩萨摩訶萨
xíng yì yǒu wú shàng zhèng děng pú tí shì gù dà xiān yú cǐ bō
行，亦有无上正等菩提。是故，大仙！于此般
rě bō luó mì duō yīng shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
若波罗蜜多应受持、读诵、精勤修学、如理思惟、
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
供养恭敬、尊重赞叹。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā rǔ yīng yú cǐ shèn
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，汝应于此甚
shēn bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ
深般若波罗蜜多受持、读诵、精勤修学、如理
sī wéi gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn hé yǐ gù jiāo shī jiā
思惟、供养恭敬、尊重赞叹。何以故？憍尸迦，
ruò ā sù luò jí è péng dǎng qǐ rú shì niàn wǒ děng dāng yǔ tiān
若阿素洛及恶朋党起如是念：‘我等当与天
dì shì jūn jiāo zhèn zhàn zhēng ěr shí rǔ děng zhū tiān juàn shǔ yīng
帝释军交阵战争。’尔时，汝等诸天眷属，应
gè zhì chéng sòng niàn rú shì shēn bō rě bō luó mì duō gòng yǎng
各至诚诵念如是甚深般若波罗蜜多，供养
gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shí ā sù luò jí zhū péng dǎng suǒ qǐ è xīn
恭敬、尊重赞叹，时阿素洛及诸朋党所起恶心
jí jiē xī miè
即皆息灭。

jiāo shī jiā ruò zhū tiān zǐ huò zhū tiān nǚ wǔ shuāi xiàng xiàn
“憍尸迦，若诸天子或诸天女五衰相现，
qí xīn jīng huáng kǒng duò è qù ěr shí rǔ děng zhū tiān juàn shǔ yīng zhù
其心惊惶恐堕恶趣。尔时，汝等诸天眷属应住
qí qián zhì chéng sòng niàn rú shì bō rě bō luó mì duō shí bǐ tiān zǐ
其前，至诚诵念如是般若波罗蜜多。时彼天子
huò bǐ tiān nǚ wén shì bō rě bō luó mì duō shàn gēn lì gù yú cǐ bō
或彼天女，闻是般若波罗蜜多善根力故，于此般

rě bō luó mì duōshēngjìng xìn gù wǔ shuāixiàngmòshēn yì tài rán shè
若波罗蜜多生净信故，五衰相没身意泰然，设
yǒumìngzhōnghuánshēngběnchù shòutiān fù lè bèishèng yú qián hé
有命终还生本处，受天富乐倍胜于前。何
yǐ gù jiāo shī jiā wén xìn bō rě bō luó mì duōgōng dé wēi lì shèn
以故？憍尸迦，闻信般若波罗蜜多功德威力甚
guǎng dà gù
广大故。

jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng huò zhūtiān zǐ
“憍尸迦，若善男子、善女人等或诸天子
jí zhūtiān nǚ shēnshēn bō rě bō luó mì duō yī jīng qí ěr shàngēn
及诸天女，甚深般若波罗蜜多一经其耳，善根
lì gù dìngdāngjiàn cì zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí hé yǐ gù
力故，定当渐次证得无上正等菩提。何以故？
jiāo shī jiā guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jí zhū dì zǐ yī qiè jiē xué
憍尸迦，过去未来现在诸佛及诸弟子，一切皆学
rú shì bō rě bō luó mì duō zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí rù
如是般若波罗蜜多，证得无上正等菩提，入
wú yú yī bō nièpán jiè hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì bō rě bō
无余依般涅槃界。何以故？憍尸迦，如是般若波
luó mì duō pǔ shè yī qiè pú tí fēn fǎ ruò zhū fó fǎ ruò pú sà
罗蜜多，普摄一切菩提分法，若诸佛法、若菩萨
fǎ ruò dú jué fǎ ruò shēngwén fǎ jiē jù shè gù
法、若独觉法、若声闻法皆具摄故。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
尔时，天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗
mì duō shì dà shén zhòu shì dà míng zhòu shì wú shàng zhòu shì wú
蜜多是大神咒、是大明咒，是无上咒，是无
děngděng zhòu shì yī qiè zhòu wáng zuì zūn zuì shèng zuì shàng zuì
等等咒，是一切咒王，最尊最胜、最上最
miào néng fú yī qiè bù wéi yī qiè zhī suǒ xiáng fú hé yǐ gù
妙，能伏一切，不为一切之所降伏。何以故？
shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō néng chú yī qiè è bú shàn fǎ
世尊！如是般若波罗蜜多能除一切恶不善法，
néng shè yī qiè shū shèng shàn fǎ
能摄一切殊胜善法。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō hé yǐ gù jiāo shī jiā guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jiē yīn
说。何以故？憍尸迦，过去未来现在诸佛，皆因
rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwáng zhèng dé wú
如是甚深般若波罗蜜多大神咒王，证得无
shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù wú liàngzhòng suǒ yǐ zhě
上正等菩提，转妙法轮度无量众。所以者
hé yī yīn rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwáng
何？依因如是甚深般若波罗蜜多大神咒王，
shì jiānbiànyǒu shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
世间便有十善业道，若四静虑、四无量、四无
sè dìng ruò bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò nèi
色定，若布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，若内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng ruò sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā
空乃至无性自性空，若四念住广说乃至十八
fó bú gòng fǎ ruò zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng shí jì bù xū wàng
佛不共法，若真如、法界、法性、实际、不虚妄
xìng bú biàn yì xìng fǎ dìng fǎ zhù bù sī yì jiè ruò sì shèng
性、不变异性、法定、法住、不思議界，若四圣
dì ruò wǔ yǎn liù shéntōng ruò yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ
谛，若五眼、六神通，若预流果乃至阿罗汉果，
ruò dú jué pú tí ruò zhū pú sà mó hē sà xíng ruò fó wú shàngzhèng
若独觉菩提，若诸菩萨摩诃萨行，若佛无上正
děng pú tí ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
等菩提，若一切智、道相智、一切相智。

fù cì jiāo shī jiā yī yīn pú sà mó hē sà gù shì jiān
“复次，憍尸迦，依因菩萨摩诃萨故，世间
biànyǒu shí shàn yè dào guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì pì rú yī yīn
便有十善业道广说乃至一切相智。譬如依因
mǎnyuè lún gù zhū xīng xiù děng jiē dé zēng míng rú shì yī yīn zhū pú
满月轮故，诸星宿等皆得增明；如是依因诸菩
sà gù shí shàn yè dào guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē dé xiǎn liǎo
萨故，十善业道广说乃至一切相智皆得显了。
ruò zhū rú lái yīng zhèngděng jué wèi chū shì shí wéi yǒu pú sà jù
若诸如来、应、正等觉未出世时，唯有菩萨具
zú zhǒng zhǒng fāng biàn shàn qiǎo wèi zhū yǒu qíng wú dào xuān shuō yī qiè
足种种方便善巧，为诸有情无倒宣说一切
shì jiān chū shì jiān fǎ pú sà suǒ yǒu fāng biàn shàn qiǎo jiē cóng rú shì
世间、出世间法，菩萨所有方便善巧皆从如是

shènsēn bō rě bō luó mì duō ér dé shēngzhǎng zhū pú sà mó hē sà
甚深般若波罗蜜多而得生长。诸菩萨摩诃萨
chéng jiù fāngbiànsànqiǎo lì gù néngxíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
成就方便善巧力故，能行布施波罗蜜多乃至
bō rě bō luó mì duō néngxíng nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng néng
般若波罗蜜多，能行内空乃至无性自性空，能
xíng sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bú zhèngshēng
行四念住广说乃至十八佛不共法，不证声
wén jí dú jué dì chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ jù zú shè qǔ
闻及独觉地，成熟有情、严净佛土，具足摄取
shòuliàngyuánmǎn fó tǔ yuánmǎn juànshǔyuánmǎn zhòng jù yuán
寿量圆满、佛土圆满、眷属圆满、众具圆
mǎn sè lì yuánmǎn nǎi zhì zhèng dé yī qiè xiàng zhì jiē yóu bō
满、色力圆满，乃至证得一切相智，皆由般
rě bō luó mì duō ér dé chéng jiù
若波罗蜜多而得成就。

fù cì jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于
cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng
此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，
dāng dé chéng jiù xiàn zài wèi lái shū shèng gōng dé
当得成就现在、未来殊胜功德。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释便白佛言：“是善男子、善女人
děng yún hé chéng jiù xiàn zài wèi lái shū shèng gōng dé
等云何成就现在、未来殊胜功德？”

fó yán jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú cǐ
佛言：“憍尸迦，若善男子、善女人等于此
bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín
般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤
xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù shì
修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，是
shànnán zǐ shàn nǚ rénděng xiàn zài bù wéi dú yào suǒ hài dāobīng
善男子、善女人等，现在不为毒药所害、刀兵
suǒ shāng huǒ suǒ fén shāo shuǐ suǒ piāo nì nǎi zhì bù wéi sì bǎi sì
所伤、火所焚烧、水所漂溺，乃至不为四百四

bìng zhī suǒ yāo mò chū xiān dìng yè xiàn shì yīng shòu jiāo shī jiā shì
病之所夭歿，除先定业现世应受。憍尸迦，是
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ruò zāo guān shì yuàn zéi bī pò zhì xīn
善男子、善女人等若遭官事怨贼逼迫，至心
sòng niàn rú shì bō rě bō luó mì duō ruò zhì qí suǒ zhōng bù wéi bǐ
诵念如是般若波罗蜜多，若至其所终不为彼
qiǎn fá jiā hài hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì duō
谴罚加害。何以故？憍尸迦，如是般若波罗蜜多
wēi dé shì lì fǎ lìng ěr gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
威德势力法令尔故。憍尸迦，是善男子、善女人
děng ruò yǒu yù zhì guó zhǔ wáng zǐ dà chéng děng chù zhì xīn sòng
等，若有欲至国主、王子、大臣等处，至心诵
niàn rú shì bō rě bō luó mì duō bì wéi wáng děng huān xǐ wèn xùn gòng
念如是般若波罗蜜多，必为王等欢喜问讯供
yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn nán
养恭敬、尊重赞叹。何以故？憍尸迦，是善男
zǐ shàn nǚ rén děng cháng yú yǒu qíng fā qǐ cí bēi xǐ shě
子、善女人等，常于有情发起慈、悲、喜、舍
xīn gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng cháng dé chéng
心故。憍尸迦，是善男子、善女人等，常得成
jiù rú shì děng lèi xiàn zài gōng dé
就如是等类现在功德。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě
“憍尸迦，若善男子、善女人等于此般若
bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ
如理思惟、书写、解说、广令流布，是善男子、
shàn nǚ rén děng suí suǒ shēng chù cháng bù yuǎn lí shí shàn yè dào ruò
善女人等随所生处常不远离十善业道，若
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò bù shī bō luó mì duō nǎi
四静虑、四无量、四无色定，若布施波罗蜜多乃
zhì bō rě bō luó mì duō ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò sì
至般若波罗蜜多，若内空乃至无性自性空，若四
niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò yī qiè sān mó dì
念住广说乃至十八佛不共法，若一切三摩地
mén tuó luó ní mén ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
门、陀罗尼门，若一切智、道相智、一切相智，

bú duò dì yù pángshēng guǐ jiè chúyuàn wǎng bǐ chéngshú yǒuqíng
不堕地狱、傍生、鬼界，除愿往彼成熟有情。

suí suǒ shēngchù cháng jù zhū gēn zhī tǐ wú quē yǒng bù shēng zài pín
随所生处常具诸根支体无缺，永不生在贫

qióng xià jiàn gōng shī zá lèi tú kuài yú liè dào zéi
穷、下贱、工师、杂类、屠脍、渔猎、盗贼、

yù lì jí bǔ jié suǒ zhān tú luó jiā ruò shù dá luó mào yì bēi zú suí
狱吏及补羯娑旃荼罗家、若戍达罗贸易卑族。随

suǒ shēngchù jù sān shí èr dà zhàng fū xiàng bā shí suí hǎo yuán mǎn
所生处具三十二大丈夫相、八十随好圆满

zhuāng yán yī qiè yǒuqíng jiàn zhě huān xǐ duō shēng yǒu fó yán jìng tǔ
庄严，一切有情见者欢喜，多生有佛严净土

zhōng lián huā huà shēng bú zào zhòng è cháng bù yuǎn lí pú sà
中，莲华化生，不造众恶，常不远离菩萨

shéntōng suí xīn suǒ yuàn yóu zhū fó tǔ cóng yī fó guó zhì yī fó guó
神通，随心所愿游诸佛土，从一佛国至一佛国，

qīn jìn gòng yǎng zhū fó shì zūn chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ tīng
亲近供养诸佛世尊，成熟有情、严净佛土，听

wén zhèng fǎ rú shuō xiū xíng jiàn cì zhèng dé yī qiè zhì zhì jiāo shī jiā
闻正法如说修行，渐次证得一切智智。憍尸迦，

shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dāng dé chéng jiù rú shì děng lèi wèi
是善男子、善女人等当得成就如是等类未

lái gōng dé
来功德。

yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
“以是故，憍尸迦，若善男子、善女人等

yù dé rú shì xiàn zài wèi lái shū shèng gōng dé nǎi zhì wú shàng zhèng
欲得如是现在、未来殊胜功德，乃至无上正

děng pú tí zhě yīng cháng bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéi
等菩提者，应常不离一切智智心，以无所得为

fāng biàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō shèn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén
方便，于此般若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、

shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō
受持、读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、

guǎng lìng liú bù fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā mǎn tú sǎn děng
广令流布，复以种种上妙华鬘、涂散等

xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài zhū miào zhēn qí
香、衣服、瓔珞、宝幢、幡盖、诸妙、珍奇、

jì yuè dēngmíng ér wéigòngyǎng
伎乐、灯明而为供养。”

dì èr fēnwàidào pǐn dì sān shí sān
第二分外道品第三十三

shí yǒuzhòngduōwàidào fàn zhì wèi qiú fó guò lái yì fó suǒ
时，有众多外道梵志，为求佛过来诣佛所。

shí tiān dì shì jiàn yǐ niànyán jīn cǐ zhòngduōwàidào fàn zhì lái
时，天帝释见已念言：“今此众多外道梵志，来
qù fǎ huì sī qiú fó duǎn jiāng fēi bō rě liú nán shì yé wǒ dāng
趣法会伺求佛短，将非般若留难事耶？我当
sòngniàncóng fó suǒshòushènsēn bō rě bō luó mì duō lìng bǐ xié tú
诵念从佛所受甚深般若波罗蜜多，令彼邪徒
tuì huánběnsuǒ niàn yǐ biànsòngshènsēn bō rě bō luó mì duō yú
退还本所。”念已便诵甚深般若波罗蜜多，于
shì zhòngduōwàidào fàn zhì yáoshēnjìngxiàngyòurào shì zūn cóngsuǒ
是众多外道梵志，遥伸敬相右绕世尊，从所
lái mén fù dào ér qù
来门复道而去。

shí shè lì zǐ jiàn yǐ niànyán bǐ yǒu hé yuán shì lái huán
时，舍利子见已念言：“彼有何缘适来还
qù
去？”

ěr shí fó gàoshè lì zǐ yán bǐ wàidào dēng lái qiú wǒ shī
尔时，佛告舍利子言：“彼外道等来求我失，
yóutiān dì shì sòngniàn bō rě bō luó mì duō lìng bǐ huán qù shè lì zǐ
由天帝释诵念般若波罗蜜多令彼还去。舍利子，
wǒ bú jiàn bǐ wàidào fàn zhì yǒushǎo bái fǎ wéihuái è xīn wèi qiú wǒ
我不见彼外道梵志有少白法，唯怀恶心为求我
guò lái zhì wǒ suǒ shè lì zǐ wǒ dōu bú jiàn yī qiè shì jiānyǒutiān
过来至我所。舍利子，我都不见一切世间有天、
mó fàn ruò zhū shā mén pó luó mén děng yǒuqíng zhī lèi shuō bō
魔、梵、若诸沙门、婆罗门等，有情之类说般
rě shí huái bó è xīn lái qiú dé biàn hé yǐ gù shè lì zǐ yóu
若时，怀勃恶心来求得便。何以故？舍利子，由
cǐ sānqiān dà qiān shì jiè suǒyǒu sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì sè jiū jìng
此三千大千世界所有四大王众天乃至色究竟

tiān ruò zhūshēngwén dú jué pú sà fó jí yī qiè jù dà
天，若诸声闻、独觉、菩萨、佛，及一切具大
wēi lì lóngshén yàochā rén fēi rénděng jiē gòngshǒu hù rú shì
威力龙神、药叉、人、非人等，皆共守护如是
bō rě bō luó mì duō bú lìngzhòng è wèizuò liú nàn hé yǐ gù
般若波罗蜜多，不令众恶为作留难。何以故？

shè lì zǐ shì zhūtiānděng jiē yī bō rě bō luó mì duōwēi lì shēng gù
舍利子，是诸天等皆依般若波罗蜜多威力生故。

yòu shè lì zǐ shí fāng gè rú jìng qié shā jiè yī qiè rú lái
“又，舍利子，十方各如殑伽沙界一切如来

yīngzhèngděngjué shēngwén dú jué pú sà zhūtiān lóngshén
应正等觉、声闻、独觉、菩萨、诸天、龙神、
yàochā rén fēi rénděng jiē gòngshǒu hù rú shì bō rě bō luó mì
药叉、人、非人等，皆共守护如是般若波罗蜜
duō bú lìngzhòng è wèizuò liú nàn hé yǐ gù shè lì zǐ bǐ
多，不令众恶为作留难。何以故？舍利子，彼
zhū fó děng jiē yī bō rě bō luó mì duōwēi lì shēng gù
诸佛等皆依般若波罗蜜多威力生故。”

ěr shí è mó qiè zuò shì niàn jīn zhě rú lái yīng zhèng
尔时，恶魔窃作是念：“今者如来、应、正

děngjué sì zhòngwéirào jí yù sè jiè zhūtiānrénděng jiē tóng jí huì
等觉四众围绕，及欲、色界诸天人等皆同集会，
xuānshuō bō rě bō luó mì duō cǐ zhōngdìngyǒu pú sà mó hē sà dé
宣说般若波罗蜜多，此中定有菩萨摩诃萨得
shòu wú shàngzhèngděng pú tí jì wǒ dāngwǎng zhì pò huài qí yǎn
受无上正等菩提记，我当往至破坏其眼。”

zuò shì niàn yǐ huàzuò sì jūn fèn wēiyǒng ruì lái yì fó suǒ
作是念已化作四军，奋威勇锐来诣佛所。

shí tiān dì shì jiàn yǐ niànyán jiāng fēi è mó huàzuò cǐ shì
时，天帝释见已念言：“将非恶魔化作此事

lái yù nǎo fó bìng yǔ bō rě bō luó mì duō ér zuò liú nàn hé yǐ
来欲恼佛，并与般若波罗蜜多而作留难？何以
gù rú shì sì jūn yán shì shū lì yǐngjiānshèngjūn shì jiā wángzhǒng
故？如是四军严饰殊丽，影坚胜军、释迦王种、
lì tiè pí zhǒng lì shì zhǒngděngsuǒyǒu sì jūn jiē bù néng jí yóu
栗咄毗种、力士种等所有四军皆不能及，由
cǐ dìng zhī mó suǒ huàzuò è mó cháng yè sì qiú fó duǎn huàizhūyǒu
此定知魔所化作。恶魔长夜伺求佛短，坏诸有

qíngsuǒ xiū shèng shì wǒ dāng sòngniàncóng fó suǒshòushènsēn bō rě
情所修胜事，我当诵念从佛所受甚深般若
bō luó mì duō lìng bǐ è mó tuì huánběnsuǒ niàn yǐ biànsòngshèn
波罗蜜多，令彼恶魔退还本所。”念已便诵甚
shēn bō rě bō luó mì duō yú shì è mó fù dào ér qù shènsēn bō
深般若波罗蜜多，于是恶魔复道而去，甚深般
rě bō luó mì duō lì suǒ bī gù
若波罗蜜多力所逼故。

shí zhòng huì zhōngsuǒ yǒu sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì sè jiū jìng
时，众会中所有四大王众天乃至色究竟
tiān gè gè huàzuòzhǒngzhǒngtiānhuā jí xiāngmánděngzhū miào gòng jù
天，各各化作种种天华及香鬘等诸妙供具，
yǒng shēnkōngzhōng ér sǎn fó shàng hé zhǎnggōngjìngtóng bó fó yán
涌⁴⁹身空中而散佛上，合掌恭敬同白佛言：

yuàn cǐ bō rě bō luó mì duō zài shàn bù zhōurénzhōng jiǔ zhù hé
“愿此般若波罗蜜多在瞻部洲人中久住。何
yǐ gù shì zūn nǎi zhì rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō zài shàn
以故？世尊！乃至如是甚深般若波罗蜜多在瞻
bù zhōurénzhōng liú bù dāng zhī cǐ chù fó bǎo fǎ bǎo bì chúsēng
部洲人中流布，当知此处佛宝、法宝、苾刍僧
bǎo jiǔ zhù bú miè yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè nǎi zhì shí fāng wú liàng
宝久住不灭。于此三千大千世界乃至十方无量
wú shù wú biān shì jiè yì fù rú shì yóu cǐ pú sà mó hē sà zhòng jí
无数无边世界亦复如是，由此菩萨摩诃萨众及
shū shèng xíng yì kě liǎo zhī shì zūn suí zhū fāng yù yǒu shàn nán zǐ
殊胜行亦可了知。世尊！随诸方域有善男子、
shàn nǚ rén děng yǐ jìng xìn xīn shū chí rú shì shènsēn bō rě bō luó mì
善女人等，以净信心书持如是甚深般若波罗蜜
duō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn dāng zhī shì chùyǒumiào guāng
多，供养恭敬、尊重赞叹，当知是处有妙光
míngchúmiè àn míngshēngzhū shèng lì
明除灭暗冥生诸胜利。”

ěr shí fó gàotiān dì shì děngzhūtiānzhòngyán rú shì rú
尔时，佛告天帝释等诸天众言：“如是！如
shì rú rǔ suǒshuō nǎi zhì rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō zài
是！如汝所说。乃至如是甚深般若波罗蜜多在

⁴⁹ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

shàn bù zhōurénzhōng liú bù dāng zhī cǐ chù fó bǎo fǎ bǎo bì
瞻部洲人中流布，当知此处佛宝、法宝、苾
chúsēngbǎo jiǔ zhù bú miè yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè nǎi zhì shí
刍僧宝久住不灭。于此三千大千世界，乃至十
fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yì fù rú shì yóu cǐ pú sà mó hē
方无量无数无边世界亦复如是，由此菩萨摩诃
sà zhòng jí shūshèngxíng yì kě liǎo zhī suí zhūfāng yù yǒushànnán zǐ
萨众及殊胜行亦可了知。随诸方域有善男子、
shàn nǚ rénděng yǐ jìng xìn xīn shū chí rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì
善女人等，以净信心书持如是甚深般若波罗蜜
duō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn dāng zhī shì chùyǒumiào guāng
多，供养恭敬、尊重赞叹，当知是处有妙光
míngchúmiè àn míngshēngzhūshèng lì
明除灭暗冥生诸胜利。”

shí zhūtiānzhòng fù gè huà zuò zhǒng zhǒng tiānhuā jí xiāngmǎn
时，诸天众复各化作种种天华及香鬘
děng ér sàn fó shàng chóng bó fó yán ruò shànnán zǐ shàn nǚ
等而散佛上，重白佛言：“若善男子、善女
rénděng yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén
人等于此般若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、
shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō
受持、读诵、精勤修学、如理思惟、书写解说、
guǎng lìng liú bù shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng mó jí mó jūn bù
广令流布，是善男子、善女人等魔及魔军不
néng dé biàn wǒ děng tiānzhòng yì cháng suí zhú qín jiā yōng hù lìng wú
能得便，我等天众亦常随逐勤加拥护令无
sǔn nǎo hé yǐ gù shì zūn shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng wǒ
损恼。何以故？世尊！是善男子、善女人等我
děng zhūtiān jìng shì rú fó huò rú sì fó zūnzhòng fǎ gù
等诸天敬事如佛，或如似佛尊重法故。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释复白佛言：“是善男子、善女人
děng fēi shǎoshàngēnnéngchéng cǐ shì bì yú xiān shì wú liàng fó suǒ
等非少善根能成此事，必于先世无量佛所
duō jí shàngēn duō fā zhèngyuàn duō gòngyǎng fó duō shì shànyǒu
多集善根、多发正愿、多供养佛、多事善友，
nǎi néng yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí
乃能于此甚深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、

dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng
读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、广
lìng liú bù shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yù dé zhū fó
令流布。世尊！若善男子、善女人等欲得诸佛
yī qiè xiàng zhì dāng qiú bō rě bō luó mì duō yù dé bō rě bō luó
一切相智，当求般若波罗蜜多；欲得般若波罗
mì duō dāng qiú zhū fó yī qiè xiàng zhì hé yǐ gù zhū fó suǒ dé
蜜多，当求诸佛一切相智。何以故？诸佛所得
yī qiè xiàng zhì jiē cóng bō rě bō luó mì duō ér dé shēng gù yī qiè
一切相智，皆从般若波罗蜜多而得生故；一切
bō rě bō luó mì duō jiē cóng zhū fó yī qiè xiàng zhì ér dé shēng gù
般若波罗蜜多，皆从诸佛一切相智而得生故。
suǒ yǐ zhě hé zhū fó suǒ dé yī qiè xiàng zhì bú yì bō rě bō luó mì
所以者何？诸佛所得一切相智不异般若波罗蜜
duō yī qiè bō rě bō luó mì duō bú yì zhū fó yī qiè xiàng zhì zhū fó
多，一切般若波罗蜜多不异诸佛一切相智；诸佛
suǒ dé yī qiè xiàng zhì yǔ cǐ bō rě bō luó mì duō dāng zhī wú èr yì
所得一切相智与此般若波罗蜜多，当知无二亦
wú èr chù
无二处。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō shì gù bō rě bō luó mì duō gōng dé wēi shén zuì zūn zuì shèng
说。是故般若波罗蜜多功德威神最尊、最胜。”

dì èr fēn tiān lái pǐn dì sān shí sì zhī yī 第二分天来品第三十四之一

ěr shí jù shòu qīng xǐ bó fó yán shì zūn hé yuán rú lái
尔时，具寿庆喜白佛言：“世尊！何缘如来、
yīng zhèng děng jué bù guǎng chēng zàn bù shī děng wǔ bō luó mì duō nǎi
应、正等觉不广称赞布施等五波罗蜜多乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ dàn guǎng chēng zàn dì liù bō rě bō luó mì
至十八佛不共法，但广称赞第六般若波罗蜜
duō
多？”

fó gào qīng xǐ dì liù bō rě bō luó mì duō néng yǔ qián wǔ
佛告庆喜：“第六般若波罗蜜多能与前五

bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wéi zūn wéi dǎo gù wǒ dàn
波罗蜜多乃至十八佛不共法为尊为导故，我但
guǎng chēng zàn ēn ruò bō luó mì duō fù cì qīng xǐ yú yì yún hé
广称赞般若波罗蜜多。复次，庆喜，于意云何？
ruò bù huí xiàng yī qiè xiàng zhì ér xiū bù shī nǎi zhì shí bā fó bú gòng
若不回向一切相智而修布施乃至十八佛不共
fǎ kě míng zhēn xiū bù shī bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
法，可名真修布施波罗蜜多乃至十八佛不共法
fǒu ? ”

qīng xǐ duì yuē fú yě shì zūn fú yě shàn shì
庆喜对曰：“不也！世尊！不也！善逝！”

fó yán qīng xǐ yào yóu huí xiàng yī qiè xiàng zhì ér xiū bù shī
佛言：“庆喜，要由回向一切相智而修布施
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ nǎi kě míng wéi zhēn xiū bù shī bō luó mì
乃至十八佛不共法，乃可名为真修布施波罗蜜
duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì gù ēn ruò bō luó mì duō néng yǔ
多乃至十八佛不共法。是故般若波罗蜜多能与
qián wǔ bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wéi zūn wéi dǎo gù
前五波罗蜜多乃至十八佛不共法为尊为导故，
wǒ dàn guǎng chēng zàn ēn ruò bō luó mì duō
我但广称赞般若波罗蜜多。”

jù shòu qīng xǐ fù bó fó yán yún hé huí xiàng yī qiè xiàng zhì
具寿庆喜复白佛言：“云何回向一切相智
ér xiū bù shī nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ fāng dé míng wéi zhēn xiū bù
而修布施乃至十八佛不共法，方得名为真修布
shī bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
施波罗蜜多乃至十八佛不共法？”

fó yán qīng xǐ yǐ wú èr wéi fāng biàn wú shēng wéi fāng
佛言：“庆喜，以无二为方便、无生为方
biàn wú suǒ dé wéi fāng biàn huí xiàng yī qiè xiàng zhì ér xiū bù shī nǎi
便、无所得为方便，回向一切相智而修布施乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ rú shì huí xiàng yī qiè xiàng zhì ér xiū bù shī
至十八佛不共法，如是回向一切相智而修布施
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ nǎi dé míng wéi zhēn xiū bù shī bō luó mì
乃至十八佛不共法，乃得名为真修布施波罗蜜
duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
多乃至十八佛不共法。”

jù shòuqìng xǐ fù bó fó yán yǐ hé wú èr wéifāngbiàn wú
具寿庆喜复白佛言：“以何无二为方便、无

shēngwéifāngbiàn wú suǒ dé wéifāngbiàn huíxiàng yī qièxiàng zhì ér
生为方便、无所得为方便，回向一切相智而

xiū bù shī nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ nǎi dé míngwéizhēn xiū bù shī
修布施乃至十八佛不共法，乃得名为真修布施

bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
波罗蜜多乃至十八佛不共法？”

fó yán qìng xǐ yǐ sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì
佛言：“庆喜，以色、受、想、行、识乃至

wú shàngzhèngděng pú tí wú èr wéifāngbiàn wú shēngwéifāngbiàn
无上正等菩提无二为方便、无生为方便、

wú suǒ dé wéifāngbiàn huíxiàng yī qièxiàng zhì ér xiū bù shī nǎi zhì shí
无所得为方便，回向一切相智而修布施乃至十

bā fó bú gòng fǎ fāng dé míngwéizhēn xiū bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
八佛不共法，方得名为真修布施波罗蜜多乃至

shí bā fó bú gòng fǎ
十八佛不共法。”

jù shòuqìng xǐ bó yán shì zūn yún hé yǐ sè shòu xiǎng
具寿庆喜白言：“世尊！云何以色、受、想、

xíng shí nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí wú èr wéifāngbiàn wú shēng
行、识乃至无上正等菩提无二为方便、无生

wéifāngbiàn wú suǒ dé wéifāngbiàn huíxiàng yī qièxiàng zhì ér xiū bù
为方便、无所得为方便，回向一切相智而修布

shī nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ nǎi dé míngwéizhēn xiū bù shī bō luó
施乃至十八佛不共法，乃得名为真修布施波罗

mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
蜜多乃至十八佛不共法？”

fó yán qìng xǐ sè shòu xiǎng xíng shí sè shòu
佛言：“庆喜，色、受、想、行、识色、受、

xiǎng xíng shí xìngkōng nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí wú shàng
想、行、识性空，乃至无上正等菩提无上

zhèngděng pú tí xìngkōng hé yǐ gù yǐ sè shòu xiǎng xíng
正等菩提性空。何以故？以色、受、想、行、

shí nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí xìngkōng yǔ bù shī bō luó mì duō
识乃至无上正等菩提性空，与布施波罗蜜多

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jiē wú èr wú èr chù gù
乃至十八佛不共法，皆无二无二处故。

qìng xǐ dāng zhī yóu bō rě bō luó mì duō gù néng huí xiàng
“庆喜当知！由般若波罗蜜多故，能回向

yī qiè xiàng zhì yóu huí xiàng yī qiè xiàng zhì gù néng lìng bù shī bō luó
一切相智，由回向一切相智故，能令布施波罗

mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ dé zhì jiū jìng shì gù bō rě bō
蜜多乃至十八佛不共法得至究竟。是故般若波

luó mì duō yú qián wǔ zhǒng bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
罗蜜多于前五种波罗蜜多乃至十八佛不共法

wéi zūn wéi dǎo gù wǒ dàn guǎng chēng zàn bō rě bō luó mì duō
为尊为导故，我但广称赞般若波罗蜜多。

qìng xǐ dāng zhī pì rú dà dì yǐ zhǒng sǎn zhōng zhòng yuán
“庆喜当知！譬如大地以种散中，众缘

hé hé zé dé shēng zhǎng yīng zhī dà dì yǔ zhǒng shēng zhǎng wéi suǒ
和合则得生长，应知大地与种生长，为所

yī zhǐ wéi néng jiàn lì rú shì bō rě bō luó mì duō jí suǒ huí xiàng
依止，为能建立。如是般若波罗蜜多及所回向

yī qiè xiàng zhì yǔ qián wǔ zhǒng bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó bú
一切相智，与前五种波罗蜜多乃至十八佛不

gòng fǎ wéi suǒ yī zhǐ wéi néng jiàn lì lìng dé shēng zhǎng gù cǐ
共法为所依止，为能建立，令得生长故。此

bō rě bō luó mì duō yú qián wǔ zhǒng bō luó mì duō nǎi zhì shí bā fó
般若波罗蜜多于前五种波罗蜜多乃至十八佛

bú gòng fǎ wéi zūn wéi dǎo gù wǒ dàn guǎng chēng zàn bō rě bō luó mì
不共法为尊为导故，我但广称赞般若波罗蜜

duō fēi bù shī děng
多，非布施等。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn jīn zhě rú lái yīng
尔时，天帝释白佛言：“世尊！今者如来、应、

zhèng děng jué yú cǐ bō rě bō luó mì duō yī qiè gōng dé shuō yóu wèi jìn
正等觉于此般若波罗蜜多一切功德说犹未尽。

suǒ yǐ zhě hé wǒ cóng shì zūn suǒ shòu bō rě bō luó mì duō gōng dé
所以者何？我从世尊所受般若波罗蜜多功德

shēn guǎng wú liàng wú biān jì zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
深广无量无边际，诸善男子、善女人等于此

bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín
般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤

xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù suǒ huò gōng
修学、如理思惟，广为有情宣说流布，所获功

dé yì wú biān jì ruò yǒu shū xiě rú shì bō rě bō luó mì duō shēn shēn
德亦无边际。若有书写如是般若波罗蜜多甚深
jīng diǎn zhǒng zhǒng yán shì fù yǐ wú liàng shàng miào huā mǎn tú sǎn
经典种种严饰，复以无量上妙华鬘、涂散
děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài zhū miào zhēn
等香、衣服、璎珞、宝幢、幡盖、诸妙、珍
qí jì yuè dēng míng ér wéi gòng yǎng suǒ huò gōng dé yì wú biān
奇、伎乐、灯明而为供养，所获功德亦无边
jì
际。

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō
“世尊！若善男子、善女人等于此般若波
luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
罗蜜多甚深经典，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，
yóu cǐ yīn yuán shì jiān biàn yǒu shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ sì wú
由此因缘世间便有十善业道，若四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng ruò bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
量、四无色定，若布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜
duō ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò sì niàn zhù guǎng shuō nǎi
多，若内空乃至无性自性空，若四念住广说乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ ruò dú
至十八佛不共法，若预流果乃至阿罗汉果，若独
jué pú tí ruò zhū pú sà mó hē sà xíng ruò fó wú shàng zhèng děng pú
觉菩提，若诸菩萨摩訶萨行，若佛无上正等菩
tí ruò zhū shì jiān suǒ yǒu shèng shì wú bù chū xiàn
提，若诸世间所有胜事，无不出现。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā wǒ bù shuō cǐ
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，我不说此
shēn shēn bō rě bō luó mì duō dàn yǒu rú qián suǒ shuō gōng dé hé yǐ
甚深般若波罗蜜多但有如前所说功德。何以
gù jiāo shī jiā shēn shēn bō rě bō luó mì duō jù zú wú biān shèng
故？憍尸迦，甚深般若波罗蜜多具足无边胜
gōng dé gù jiāo shī jiā wǒ yì bù shuō yú cǐ bō rě bō luó mì duō
功德故。憍尸迦，我亦不说于此般若波罗蜜多
shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
甚深经典，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、

rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíngxuānshuō liú bù jí néngshū xiě zhǒng
如理思惟，广为有情宣说流布，及能书写种
zhǒngyán shì fù yǐ wú liàngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng
种严饰，复以无量上妙华鬘、涂散等香、
yī fú yīng luò bǎochuáng fān gài zhū miào zhēn qí jì
衣服、瓔珞、宝幢、幡盖、诸妙、珍奇、伎
yuè dēng míng ér wéi gòng yǎng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dàn
乐、灯明而为供养，诸善男子、善女人等但
yǒu rú qián suǒ shuō gōng dé hé yǐ gù jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ
有如前所说功德。何以故？憍尸迦，若善男子、
shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn
善女人等不离一切智智心，以无所得为方便，
yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí
于此般若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、受持、
dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíngxuānshuō liú
读诵、精勤修学、如理思惟，广为有情宣说流
bù huò fù shū xiě zhǒng zhǒng yán shì fù yǐ wú liàngshàngmiào huāmán
布，或复书写种种严饰，复以无量上妙华鬘
nǎi zhì dēng míng ér wéi gòng yǎng shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
乃至灯明而为供养，是善男子、善女人等
chéng jiù wú liàng shū shèng jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě
成就无量殊胜戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解
tuō zhì jiàn yùn
脱智见蕴。

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dāng zhī rú fó
“憍尸迦，是善男子、善女人等当知如佛。

hé yǐ gù shòu chí guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng
何以故？受持过去、未来、现在一切如来、应、
zhèng děng jué wú shàng dào gù jué dìng qù xiàng fó pú tí gù lì yì
正等觉无上道故，决定趣向佛菩提故，利益
ān lè yī qiè yǒu qíng wú qióng jìn gù chāo guò shēng wén dú jué dì
安乐一切有情无穷尽故，超过声闻、独觉地
gù jiāo shī jiā shēng wén dú jué suǒ yǒu jiè yùn dìng yùn huì
故。憍尸迦，声闻、独觉所有戒蕴、定蕴、慧
yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn bǐ cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén
蕴、解脱蕴、解脱智见蕴，比此善男子、善女人
děng suǒ yǒu jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn
等所有戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智见蕴，

bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì
百分不及一，千分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦
bù jí yī hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
不及一。何以故？憍尸迦，是善男子、善女人等
chāo guò yī qiè shēng wén dú jué xià liè xīn xiǎng yú zhū shēng wén
超过一切声闻、独觉下劣心想，于诸声闻、
dú jué shèng fǎ zhōng bù chēng zàn yú yī qiè fǎ wú suǒ bù zhī wèi
独觉乘法终不称赞，于一切法无所不知，谓
néng zhèng zhī wú suǒ yǒu gù
能正知无所有故。

jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè
“憍尸迦，若善男子、善女人等不离一切
zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō
智智心，以无所得为方便，于此般若波罗蜜多
shèn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
甚深经典，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù huò fù shū xiě zhǒng
如理思惟，广为有情宣说流布，或复书写种
zhǒng yán shì fù yǐ wú liàng shàng miào huā fán nǎi zhì dēng míng ér wéi
种严饰，复以无量上妙华鬘乃至灯明而为
gòng yǎng wǒ shuō huò dé xiàn zài wèi lái wú liàng wú biān gōng dé shèng
供养，我说获得现在、未来无量无边功德胜
lì
利。”

shí tiān dì shì jí bó fó yán wǒ děng zhū tiān cháng suí wèi hù
时，天帝释即白佛言：“我等诸天常随卫护
shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng bú lìng yī qiè rén fēi rén děng zhǒng
是善男子、善女人等，不令一切人、非人等种
zhǒng è yuán zhī suǒ nǎo hài
种恶缘之所恼害。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，若善男子、
shàn nǚ rén děng yǐ yīng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn
善女人等以应一切智智心，用无所得为方便，
yú cǐ bō rě bō luó mì duō shèn shēn jīng diǎn shòu chí dú sòng shí yǒu
于此般若波罗蜜多甚深经典受持、读诵，时有
wú liàng bǎi qiān tiān zǐ wèi tīng fǎ gù jiē lái jí huì huān xǐ yǒng yuè jìng
无量百千天子为听法故皆来集会，欢喜踊跃敬

shòu rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ
受如是甚深般若波罗蜜多。憍尸迦，若善男子、
shàn nǚ rén děng yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn
善女人等以应一切智智心，用无所得为方便，
xuān shuō rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ shí yǒu
宣说如是甚深般若波罗蜜多相应之法，时有
wú liàng zhū tiān zǐ děng jiē lái jí huì yǐ tiān wēi lì lìng shuō fǎ shī zēng
无量诸天子等皆来集会，以天威力令说法师增
yì biàn cái xuān chāng wú jìn jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ
益辩才宣畅无尽。憍尸迦，若善男子、善女
rén děng yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn xuān shuō
人等以应一切智智心，用无所得为方便，宣说
rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō shí yǒu wú liàng zhū tiān zǐ děng
如是甚深般若波罗蜜多，时有无量诸天子等，
jìng zhòng fǎ gù jiē lái jí huì yǐ tiān wēi lì lìng shuō fǎ shī biàn cái
敬重法故皆来集会，以天威力，令说法师辩才
wú zhì shè yǒu zhàng nán bù néng zhē duàn jiāo shī jiā zhū shàn nán
无滞，设有障碍不能遮断。憍尸迦，诸善男
zǐ shàn nǚ rén děng yǐ yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi fāng
子、善女人等以应一切智智心，用无所得为方
biàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō shèns hēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén
便，于此般若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、
shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng
受持、读诵、精勤修学、如理思惟，广为有情
xuān shuō liú bù huò fù shū xiě zhòng bǎo yán shì fù yǐ zhǒng zhǒng
宣说流布，或复书写众宝严饰，复以种种
shàng miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng ér wéi gòng yǎng yú xiàn zài shì dāng
上妙华鬘乃至灯明而为供养，于现在世当
huò wú biān gōng dé shèng lì mó jí mó jūn bù néng rǎo nǎo
获无边功德胜利，魔及魔军不能扰恼。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于
sì zhòng zhōng xuān shuō rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō xīn wú
四众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，心无
qiè bù bù wéi yī qiè lùn nànsuǒ fú hé yǐ gù jiāo shī jiā bǐ yóu
怯怖不为一切论难所伏。何以故？憍尸迦，彼由
rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì duō suǒ jiā yòu gù yòu cǐ bō rě bō
如是甚深般若波罗蜜多所加佑故。又此般若波

luó mì duō mì mì zàngzhōng jù guǎng fēn bié yī qiè fǎ gù suǒ wèi
罗蜜多秘密藏中，具广分别一切法故，所谓
shàn fǎ fēi shàn fǎ yǒu jì fǎ wú jì fǎ yǒu lòu fǎ wú lòu
善法、非善法、有记法、无记法、有漏法、无漏
fǎ shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ shēng wén
法、世间法、出世间法、有为法、无为法、声闻
fǎ dú jué fǎ pú sà fǎ rú lái fǎ zhū rú shì děng wú liàng bǎi
法、独觉法、菩萨法、如来法，诸如是等无量百
qiān chā bié fǎ mén jiē rù cǐ shè yòu yóu rú shì zhū shàn nán zǐ
千差别法门皆入此摄。又由如是，诸善男子、
shàn nǚ rén děng shàn zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù dōu bú
善女人等善住内空乃至无性自性空故，都不
jiàn yǒu néng lùn nàn zhě yì bú jiàn yǒu suǒ lùn nàn zhě yì bú jiàn yǒu suǒ
见有能论难者，亦不见有所论难者，亦不见有所
shuō bō rě bō luó mì duō yǐ shì gù jiāo shī jiā cǐ shàn nán zǐ
说般若波罗蜜多。以是故，憍尸迦，此善男子、
shàn nǚ rén děng yóu shì bō rě bō luó mì duō dà wēi shén lì suǒ hù chí
善女人等，由是般若波罗蜜多大威神力所护持
gù bù wéi yī qiè yì xué lùn nàn jí zhū yuàn dí zhī suǒ qū fú
故，不为一切异学论难及诸怨敌之所屈伏。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于

cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí
此般若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、受持、
dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng
读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、广
lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xīn cháng bù jīng bù kǒng
令流布，是善男子、善女人等心常不惊、不恐、
bù bù xīn bù chén mò yì bù yōu huǐ hé yǐ gù jiāo shī jiā shì
不怖，心不沉没亦不忧悔。何以故？憍尸迦，是
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dōu bú jiàn yǒu kě jīng kě kǒng kě bù
善男子、善女人等都不见有可惊、可恐、可怖、
chén mò yōu huǐ shì gù jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
沉没、忧悔事故。憍尸迦，若善男子、善女人
bèi yù dé cǐ děng xiàn zài wú biān gōng dé shèng lì dāng yú rú shì shēn
辈欲得此等现在无边功德胜利，当于如是甚
shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精

qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布、
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wú dé zàn shě
供养恭敬、尊重赞叹无得暂舍。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等以

yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn yú cǐ bō rě bō
应一切智智心，用无所得为方便，于此般若波

luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
罗蜜多甚深经典，至心听闻、受持、读诵、精

qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布、

gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
供养恭敬、尊重赞叹。是善男子、善女人等，

héng wéi fù mǔ shī zhǎng qīn yǒu guó wáng dà chén jí zhū shā
恒为父母、师长、亲友、国王、大臣及诸沙

mén pó luó mén děng zhī suǒ ài jìng yì wéi shí fāng wú biān shì jiè yī
门、婆罗门等之所爱敬，亦为十方无边世界一

qiè rú lái yīng zhèng děng jué pú sà mó hē sà dú jué ā luó hàn
切如来应正等觉、菩萨摩訶萨、独觉、阿罗汉、

bù huán yī lái yù liú guǒ děng zhī suǒ ài niàn fù wéi shì jiān zhū
不还、一来、预流果等之所爱念，复为世间诸

tiān mó fàn rén jí fēi rén ā sù luò děng zhī suǒ ài hù shì
天、魔、梵、人及非人、阿素洛等之所爱护。是

shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng chéng jiù zuì shèng wú duàn biàn cái yú
善男子、善女人等成就最胜无断辩才，于

yī qiè shí xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ān zhù nèi kōng
一切时修行布施乃至般若波罗蜜多，安住内空

nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xiū xíng sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā
乃至无性自性空，修行四念住广说乃至十八

fó bú gòng fǎ xiū xíng yī qiè sān mó dì mén tuó luó ní mén chéng
佛不共法，修行一切三摩地门、陀罗尼门，成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
熟有情、严净佛土，修行一切智、道相智、一切

xiàng zhì héng wú xiè fèi shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù wéi yī
相智恒无懈怠。是善男子、善女人等，不为一

qiè wài dào yì lùn jí zhū yuàn dí zhī suǒ xiáng fú ér néng xiáng fú wài
切外道异论及诸怨敌之所降伏，而能降伏外

dào yì lùn jí zhūyuàn dí jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rén
道异论及诸怨敌。憍尸迦，若善男子、善女人
děng yù dé rú shì xiànzài wèi lái wú duàn wú jìn gōng dé shèng lì
等，欲得如是现在、未来无断无尽功德胜利，
yīng yú rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō yǐ yīng yī qiè zhì zhì xīn
应于如是甚深般若波罗蜜多，以应一切智智心，
yòng wú suǒ dé wéifāngbiàn zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng
用无所得为方便，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布、
gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
供养恭敬、尊重赞叹。

fù cì jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rén děngshū
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等书

xiě rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō zhǒngzhǒngzhuāngyán zhì qīng
写如是甚深般若波罗蜜多，种种庄严置清
jìng chù gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn shí cǐ sānqiān dà
净处，供养恭敬、尊重赞叹。时，此三千大
qiān shì jiè jí yú shí fāng wú biān shì jiè suǒyǒu sì dà wángzhòngtiān
千世界及余十方无边世界，所有四大王众天
nǎi zhì guǎngguǒtiān yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhěhéng lái shì chù guān
乃至广果天已发无上菩提心者恒来是处，观
lǐ dú sòng rú shì bō rě bō luó mì duō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòng
礼、读诵如是般若波罗蜜多，供养恭敬、尊重
zàn tàn yòurào lǐ bài hé zhǎng ér qù suǒyǒu jìng jū tiān wèi wú fán
赞叹，右绕礼拜合掌而去；所有净居天，谓无烦

50 tiān wú rè tiān shànxiàntiān shànjiàntiān sè jiū jìngtiān yì héng
天、无热天、善现天、善见天、色究竟天亦恒

lái cǐ guān lǐ dú sòng rú shì bō rě bō luó mì duō gòngyǎnggōng
来此，观礼、读诵如是般若波罗蜜多，供养恭
jìng zūnzhòngzàn tàn yòurào lǐ bài hé zhǎng ér qù shí cǐ sān
敬、尊重赞叹，右绕礼拜合掌而去。时，此三

qiān dà qiān shì jiè jí yú shí fāng wú biān shì jiè yǒu dà wēi dé zhūlóng
千大千世界及余十方无边世界，有大威德诸龙、

yào chā jiàn dá fù ā sù luò jiē lù chá⁵¹ jǐn nà luò mò hū
药叉、健达缚、阿素洛、揭路荼⁵¹、紧捺落、莫呼

⁵⁰ 大正藏：繁；永乐北藏及龙藏：烦

⁵¹ 大正藏：茶；永乐北藏及龙藏：茶

luò qié rén fēi rénděng yì héng lái cǐ guān lǐ dú sòng rú shì
洛伽、人、非人等亦恒来此，观礼、读诵如是
bō rě bō luó mì duō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàntàn yòurào lǐ
般若波罗蜜多，供养恭敬、尊重赞叹，右绕礼
bài hé zhǎng ér qù
拜合掌而去。

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyīngzuò shì niàn
“**憍尸迦**，是善男子、善女人等应作是念：

jīn cǐ sānqiān dà qiān shì jiè jí yú shí fāng wú biān shì jiè suǒyǒu
‘今此三千大千世界及余十方无边世界，所有
sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān bìng yú wú liàngyǒu dà wēi
四大王众天乃至色究竟天，并余无量有大威
dé zhūlóng yàochā jiàn dá fù ā sù luò jiē lù chá⁵² jǐn
德诸龙、药叉、健达缚、阿素洛、揭路茶⁵²、紧
nà luò mò hū luò qié rén fēi rénděngcháng lái zhì cǐ guān lǐ
捺落、莫呼洛伽、人、非人等常来至此，观礼、
dú sòng wǒ suǒ shū xiě shènsēn bō rě bō luó mì duō gòngyǎnggōngjìng
读诵我所书写甚深般若波罗蜜多，供养恭敬、
zūnzhòngzàntàn yòurào lǐ bài hé zhǎng ér qù cǐ wǒ zé wéi yǐ shè
尊重赞叹，右绕礼拜合掌而去，此我则为已设
fǎ shī zuò shì niàn yǐ huān xǐ yǒngyuè lìng suǒ huò fú bèi fù zēng
法施。’作是念已欢喜踊跃，令所获福倍复增
zhǎng
长。

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yóu cǐ sān
“**憍尸迦**，是善男子、善女人等，由此三
qiān dà qiān shì jiè jí yú shí fāng wú biān shì jiè suǒyǒu sì dà wáng
千大千世界及余十方无边世界，所有四大王
zhòngtiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān bìng yú wú liàngyǒu dà wēi dé zhūlóng
众天乃至色究竟天，并余无量有大威德诸龙、
yàochā jiàn dá fù ā sù luò jiē lù chá jǐn nà luò mò hū
药叉、健达缚、阿素洛、揭路茶、紧捺落、莫呼
luò qié rén fēi rénděng cháng lái zhì cǐ suí zhúyōng hù bù wéi
洛伽、人、非人等，常来至此随逐拥护，不为
yī qiè rén fēi rénděng zhī suǒnǎo hài wéichú sù shì dìng è yè yīn
一切人、非人等之所恼害，唯除宿世定恶业因

⁵² 大正藏：茶；永乐北藏及龙藏：荼

xiàn zài yīng shú huò zhuǎn zhòng yè xiàn shì qīng shòu jiāo shī jiā shì
现在应熟，或转重业现世轻受。憍尸迦，是
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng
善男子、善女人等，由此般若波罗蜜多甚深经
diǎn dà wēi shén lì huò rú shì děng xiàn shì zhǒng zhǒng gōng dé shèng lì
典大威神力，获如是等现世种种功德胜利，
wèi zhū tiān děng yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhě huò yī fó fǎ yǐ huò shū
谓诸天等已发无上菩提心者，或依佛法已获殊
shèng lì lè shì zhě jìng zhòng fǎ gù héng lái zhì cǐ suí zhú yōng hù
胜利乐事者，敬重法故恒来至此，随逐拥护
zēng qí shì lì hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ
增其势力。何以故？憍尸迦，是善男子、善女
rén děng yǐ fā wú shàng zhèng děng jué xīn héng wèi jiù bá zhū yǒu qíng
人等已发无上正等觉心，恒为救拔诸有情
gù héng wèi chéng shú zhū yǒu qíng gù héng wèi bù shě zhū yǒu qíng gù
故，恒为成熟诸有情故，恒为不舍诸有情故，
héng wèi lì lè zhū yǒu qíng gù bǐ zhū tiān děng yì fù rú shì yóu cǐ
恒为利乐诸有情故。彼诸天等亦复如是，由此
yīn yuán cháng lái yōng hù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng lìng wú nǎo
因缘，常来拥护是善男子、善女人等令无恼
hài
害。”

大般若波罗蜜多经卷第四百二十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi sān shí
大般若波罗蜜多经卷第四百三十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn tiān lái pǐn dì sān shí sì zhī èr
第二分天来品第三十四之二

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn shì shàn nán zǐ
尔时，天帝释白佛言：“世尊！是善男子、
shàn nǚ rén děng yún hé jué zhī yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè jí yú shí
善女人等，云何觉知于此三千大千世界及余十
fāng wú biān shì jiè suǒ yǒu sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān
方无边世界，所有四大王众天乃至色究竟天，
bìng yú wú liàng yǒu dà wēi dé zhū lóng yào chā jiàn dá fù ā sù luò
并余无量有大威德诸龙、药叉、健达缚、阿素洛、
jiē lù chá⁵³ jǐn nà luò mò hū luò qié rén fēi rén děng lái zhì
揭路荼⁵³、紧捺洛、莫呼洛伽、人、非人等来至
qí suǒ guān lǐ dú sòng bǐ suǒ shū xiě shèn shēn bō rě bō luó mì duō
其所，观礼、读诵彼所书写甚深般若波罗蜜多，
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn hé zhǎng yòu rào huān xǐ hù
供养恭敬、尊重赞叹，合掌右绕、欢喜护
niàn
念？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，是善男子、
shàn nǚ rén děng ruò jiàn rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō suǒ zài
善女人等，若见如是甚深般若波罗蜜多所在
zhī chù yǒu miào guāng míng huò wén qí suǒ yì xiāng fēn fù ruò tiān yuè yīn
之处有妙光明，或闻其所异香芬馥若天乐音，
dāng zhī ěr shí yǒu dà shén lì wēi dé chì shèng zhū tiān lóng děng lái zhì
当知尔时有大神力威德炽盛诸天、龙等来至
qí suǒ guān lǐ dú sòng bǐ suǒ shū xiě shèn shēn bō rě bō luó mì duō
其所，观礼、读诵彼所书写甚深般若波罗蜜多，

⁵³ 大正藏：荼；永乐北藏及龙藏：茶

gòngyǎngōngjìng zūnzhòngzàn tàn hé zhǎngyòurào huān xǐ hù niàn
供养恭敬、尊重赞叹，合掌右绕、欢喜护念。

fù cì jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng xiū
“复次，憍尸迦，是善男子、善女人等修

chúnjìngxíngyán shì qí chù zhì xīn gòngyǎng rú shì bō rě bō luó mì duō
纯净行严饰其处，至心供养如是般若波罗蜜多

shèshēnjīngdiǎn dāng zhī ěr shí yǒu dà shén lì wēi dé chì shèng zhū tiān
甚深经典，当知尔时有大神力威德炽盛诸天、

lóngděng lái zhì qí suǒ guān lǐ dú sòng bǐ suǒ shū xiě shèshēn bō rě
龙等来至其所，观礼、读诵彼所书写甚深般若

bō luó mì duō gòngyǎngōngjìng zūnzhòngzàn tàn hé zhǎngyòurào
波罗蜜多，供养恭敬、尊重赞叹，合掌右绕、

huān xǐ hù niàn jiāo shī jiā suí yǒu rú shì jù dà shén lì wēi dé chì
欢喜护念。憍尸迦，随有如是具大神力威德炽

shèng zhū tiān lóngděng lái zhì qí chù cǐ zhōng suǒ yǒu xié shén è
盛诸天、龙等来至其处，此中所有邪神、恶

guǐ jīng bù tuì sàn wú gǎn zhù zhě yóu cǐ yīn yuán shì shànnán zǐ
鬼惊怖退散无敢住者。由此因缘，是善男子、

shàn nǚ rénděng xīn biànguǎng dà qǐ jìng shèng jiě suǒ xiū shàn yè bèi
善女人等心便广大起净胜解，所修善业倍

fù zēngzhǎng zhū yǒusuǒ wéi jiē wú zhàng ài yǐ shì gù jiāo shī jiā
复增长，诸有所为皆无障碍。以是故，憍尸迦，

ruò cǐ bō rě bō luó mì duō shèshēnjīngdiǎn suí suǒ zài chù yīngdāng
若此般若波罗蜜多甚深经典随所在处，应当

zhōu zā chú qù huì wù sǎo shì tú zhì xiāngshuǐsàn sǎ fū shè
周匝除去秽物，扫拭、涂治、香水散洒，敷设

bǎozuò ér ān cuò zhī shāoxiāng sǎnhuā zhāng shī màn⁵⁴ gài bǎo
宝座而安措之，烧香、散华、张施幔盖，宝

chuáng fān duójiàn shì qí zhōng zhūmiào zhēn qí yī fú yīng
幢、幡铎间饰其中，诸妙、珍奇、衣服、璎

luò jīn yín bǎo qì jì yuè dēngmíng zhǒngzhǒng zá cǎi zhuāng
珞、金银、宝器、伎乐、灯明，种种杂彩庄

yán qí chù ruònéng rú shì gòngyǎng bō rě bō luó mì duō biànyǒu wú
严其处。若能如是供养般若波罗蜜多，便有无

liàng jù dà shén lì wēi dé chì shèng zhū tiān lóngděng lái zhì qí suǒ
量具大神力威德炽盛诸天、龙等来至其所，

⁵⁴ 大正藏：幟；永乐北藏及龙藏：幔

guān lǐ dú sòng bǐ suǒ shū xiě shēnshēn bō rě bō luó mì duō gòngyǎng
观礼读诵彼所书写甚深般若波罗蜜多，供养

gōngjìng zūnzhòngzàn tàn hé zhǎngyòurào huān xǐ hù niàn
恭敬、尊重赞叹，合掌右绕、欢喜护念。

fù cì jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，是善男子、善女人等，

ruò néng rú shì gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn shēnshēn bō rě bō
若能如是供养恭敬、尊重赞叹甚深般若波

luó mì duō jué dìngdāng dé shēn xīn wú juàn shēn lè xīn lè shēnqīng
罗蜜多，决定当得身心无倦、身乐心乐、身轻

xīn qīng shēntiáoróu xīn tiáoróu shēn ān wěn xīn ān wěn xì xiǎng bō
心轻、身调柔心调柔、身安隐心安隐，系想般

rě bō luó mì duō yè qǐn xī shí wú zhū è mèngwéi dé shàn mèng
若波罗蜜多，夜寢息时，无诸恶梦唯得善梦，

wèijiàn rú lái yīng zhèngděng jué shēnzhēn jīn sè jù sān shí èr dà
谓见如来、应、正等觉身真金色，具三十二大

zhàng fū xiàng bā shí suí hǎoyuánmǎnzhuāngyán fàng dà guāngmíng pǔ
丈夫相，八十随好圆满庄严，放大光明普

zhào yī qiè shēngwén pú sà qiánhòuwéirào shēnchǔzhòngzhōng
照一切，声闻、菩萨前后围绕，身处众中。

wén fó wèishuō bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
闻佛为说布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若

bō luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ fù wénwèishuō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
波罗蜜多相应之法，复闻为说内空乃至无性自

xìngkōng sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiāngyìng zhī
性空、四念住广说乃至十八佛不共法相应之

fǎ fù wénfēn bié bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
法；复闻分别布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhī yì fù wénfēn bié nèi kōng nǎi zhì wú
般若波罗蜜多相应之义，复闻分别内空乃至无

xìng zì xìngkōng sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiāng
性自性空、四念住广说乃至十八佛不共法相

yìng zhī yì yòu yú mèngzhōngjiàn pú tí shù qí liànggāoguǎngzhòng
应之义。又于梦中见菩提树，其量高广众

bǎozhuāngyán yǒu dà pú sà qù pú tí shù jié jiā fū zuòxiáng fú mó
宝庄严，有大菩萨趣菩提树，结跏趺坐降伏魔

yuàn zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù wú liàng
怨，证得无上正等菩提，转妙法轮度无量

zhòng fù jiàn wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō pú sà mó hē sà lùn
众。复见无量百千俱胝那庾多菩萨摩诃萨，论
yì jué zé zhǒngzhǒng fǎ yì wèiyīng rú shì chéngshú yǒuqíng yánjìng
议决择种种法义，谓应如是成熟有情、严净
fó tǔ xiū pú sà xíng xiáng fú mó jūn yǒngduànzhàng xí qù
佛土，修菩萨行、降伏魔军，永断障习、趣
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yòu fù mèngjiàn shí fāng wú liàng bǎi qiān
证无上正等菩提。又复梦见十方无量百千
jù zhī nà yǔ duō fó yì wén qí shēng wèimǒu shì jiè mǒumíng rú lái
俱胝那庾多佛，亦闻其声，谓某世界某名如来、
yīng zhèngděngjué ruògānbǎiqiān jù zhī nà yǔ duō pú sà mó hē sà
应、正等觉，若干百千俱胝那庾多菩萨摩诃萨，
ruògānbǎiqiān jù zhī nà yǔ duōshēngwén dì zǐ gōngjìng wéirào ér
若干百千俱胝那庾多声闻弟子，恭敬围绕而
wèishuō fǎ yòu fù mèngjiàn shí fāng wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō
为说法。又复梦见十方无量百千俱胝那庾多
fó rù bō niè pán bǐ yī yī fó bō niè pán hòu gè yǒu shī zhǔ wèigòng
佛入般涅槃，彼一一佛般涅槃后，各有施主为供
yǎng fó shè lì luó gù yǐ miào qī bǎo gè qǐ wú liàng bǎi qiān jù zhī
养佛设利罗故，以妙七宝各起无量百千俱胝
nà yǔ duōshù zhū sū dǔ bō fù yú yī yī sū dǔ bō suǒ gè yǐ wú
那庾多数诸窞堵波，复于一一窞堵波所，各以无
liàngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīng luò bǎochuáng
量上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、
fān gài zhū miào zhēn qí jì yuè dēng míng jīng wú liàng jié gòng
幡盖、诸妙、珍奇、伎乐、灯明，经无量劫供
yǎngōngjìng zūnzhòngzàn tàn
养恭敬、尊重赞叹。

jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děngjiàn rú shì lèi
“僬尸迦，是善男子、善女人等见如是类

zhū shàn mèngxiàng ruò shuì ruò jué shēn xīn ān lè zhū tiānshénděng yì
诸善梦相，若睡若觉身心安乐，诸天神等益
qí jīng qì lìng bǐ zì jué shēn tǐ qīngbiàn yóu shì yīn yuán bù duō
其精气，令彼自觉身体轻便。由是因缘，不多
fān rǎn yǐn shí yī yào yī fú wò jù yú sì gòngyǎng qí xīn qīng
贪染饮食、医药、衣服、卧具，于四供养其心轻
wēi rú yú jiā shī rù shèngmiào dìng yóu bǐ dìng lì zī rùn shēn xīn
微，如瑜伽师入胜妙定，由彼定力滋润身心，

cóngdìngchū yǐ suī yù měishàn ér xīn qīngwēi cǐ yì rú shì hé yǐ
从定出已虽遇美饌而心轻微，此亦如是。何以
gù jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yóu cǐ sānqiān
故？**憍尸迦**，是善男子、善女人等，由此三千
dà qiān shì jiè jí yú shí fāng wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīngzhèng
大千世界及余十方无边世界，一切如来应正
děngjué shēngwén pú sà tiān lóng yàochā jiàn dá fù
等觉、声闻、**菩萨**、天、龙、**药叉**、**健达缚**、
ā sù luò jiē lù chá⁵⁵ jǐn nà luò mò hū luò qié rén fēi rén
阿素洛、**揭路茶**⁵⁵、**紧捺洛**、**莫呼洛伽**、人、非人
děng jù dà shén lì shèngwēi dé zhě cí bēi hù niàn yǐ miào jīng qì
等，具大神力胜威德者慈悲护念，以妙精气
míngzhùshēn xīn lìng qí zhì yǒng tǐ chōngshèng gù
冥注身心，令其志勇体充盛故。

jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng yù dé rú
“**憍尸迦**，若善男子、善女人等，欲得如
shì suǒ yǒuxiàn zài gōng dé shèng lì yīng fā yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú
是所有现在功德胜利，应发一切智智心，以无
suǒ dé wéifāngbiàn yú cǐ bō rě bō luó mì duōshèngshēnjīngdiǎn zhì
所得为方便，于此般若波罗蜜多甚深经典，至
xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū
心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、书
xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
写、解说、广令流布。

jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng suī yú bō
“**憍尸迦**，若善男子、善女人等，虽于般
rě bō luó mì duōshèngshēnjīngdiǎn bù néng tīngwén shòu chí dú sòng
若波罗蜜多甚深经典，不能听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù ér
精勤修学、如理思惟，广为有情宣说流布，而
dàn shū xiě zhòng bǎo yán shì fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā fán tú
但书写众宝严饰，复以种种上妙华鬘、涂
sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài zhū miào
散等香、衣服、**瓔珞**、**宝幢**、**幡盖**、**诸妙**、
zhēn qí jì yuè dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
珍奇、**伎乐**、**灯明**，**供养恭敬**、**尊重赞叹**，

⁵⁵ 大正藏：茶；永乐北藏及龙藏：茶

yì dé rú qián suǒ shuō zhǒng zhǒng gōng dé shèng lì hé yǐ gù jiāo
亦得如前所说种种功德胜利。何以故？憍
shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng guǎng lì lè wú liàng wú
尸迦，是善男子、善女人等能广利乐无量无
biān zhū yǒu qíng gù
边诸有情故。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等以
yìng yī qiè zhì zhì xīn yòng wú suǒ dé wéi fāng biàn yú cǐ bō rě bō
应一切智智心，用无所得为方便，于此般若波
luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
罗蜜多甚深经典，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wéi yǒu qíng xuān shuō liú bù huò fù
勤修学、如理思惟，广为有情宣说流布，或复
shū xiě zhòng bǎo yán shì fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā mǎn nǎi zhì
书写众宝严饰，复以种种上妙华鬘乃至
dēng míng ér wéi gòng yǎng suǒ huò fú jù wú liàng wú biān shèng yú yǒu
灯明而为供养，所获福聚无量无边。胜余有
qíng jìn qí xíng shòu yǐ wú liàng zhǒng shàng miào yǐn shí yī fú wò
情尽其形寿，以无量种上妙饮食、衣服、卧
jù yī yào zī yuán gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shí fāng
具、医药、资缘，供养恭敬、尊重赞叹十方
shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí dì zǐ zhòng yì shèng
世界一切如来、应、正等觉及弟子众；亦胜
shí fāng fó jí dì zǐ bō niè pán hòu yǒu wéi gòng yǎng shè lì luó gù
十方佛及弟子般涅槃后，有为供养设利罗故，
yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō gāo guǎng yán lì fù yǐ wú liàng tiān miào
以妙七宝起窳堵波高广严丽，复以无量天妙
huā mǎn nǎi zhì dēng míng jìn qí xíng shòu gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn
华鬘乃至灯明，尽其形寿供养恭敬、尊重赞
tàn hé yǐ gù jiāo shī jiā shí fāng zhū fó jí dì zǐ zhòng jiē
叹。何以故？憍尸迦，十方诸佛及弟子众，皆
yīn rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō ér chū shēng gù
因如是甚深般若波罗蜜多而出生故。”

dì èr fēnshè lì luó pǐn dì sān shí wǔ
第二分设利罗品第三十五

fù cì jiāo shī jiā jiǎ shǐ chōngmǎn cǐ shàn bù zhōu fó shè
“复次，憍尸迦，假使充满此赡部洲佛设

lì luó yǐ wéi yī fēn shū xiě rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō fù
利罗以为一分，书写如是甚深般若波罗蜜多复
wéi yī fēn cǐ èr fēnzhōng rǔ qǔ hé zhě
为二分，此二分中汝取何者？”

tiān dì shì yán shì zūn yú cǐ èr fēn wǒ yì nìng qǔ shēnshēn
天帝释言：“世尊！于此二分我意宁取甚深

bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé wǒ yú zhū fó shè lì luó suǒ fēi
般若波罗蜜多。所以者何？我于诸佛设利罗所非

bú xìn shòu fēi bù xīn yào gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn rán
不信受，非不欣乐供养恭敬、尊重赞叹，然

zhū fó shēn jí shè lì luó jiē yīn rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō
诸佛身及设利罗，皆因如是甚深般若波罗蜜多

ér chūshēng gù jiē yóu rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō gōng dé
而出世故，皆由如是甚深般若波罗蜜多功德

shì lì suǒ xūn xiū gù nǎi wéi yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng
势力所熏修故，乃为一切世间天、人、阿素洛等，

yǐ wú liàng zhǒng shàng miào huā fǎ nǎi zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng
以无量种上妙华鬘乃至灯明，供养恭敬、

zūn zhòng zàn tàn
尊重赞叹。”

shí shè lì zǐ yǔ dì shì yán jiāo shī jiā shēnshēn bō rě
时，舍利子语帝释言：“憍尸迦，甚深般若

bō luó mì duō wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
波罗蜜多无色、不见、无对、一相，所谓无相，

wú xiàng zhī fǎ jì bù kě qǔ rǔ yún hé qǔ hé yǐ gù jiāo shī
无相之法既不可取，汝云何取？何以故？憍尸

jiā shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú qǔ wú shě wú zēng wú jiǎn
迦，甚深般若波罗蜜多无取无舍、无增无减、

wú jù wú sǎn wú yì wú sǔn wú rǎn wú jìng bù yǔ zhū fó fǎ
无聚无散、无益无损、无染无净，不与诸佛法，

bù yǔ dú jué fǎ bù yǔ ā luó hàn fǎ bù yǔ xué fǎ bú qì yì
不与独觉法，不与阿罗汉法，不与学法，不弃异

shēng fǎ bù yǔ wú wéi jiè bú qì yǒu wéi jiè bù yǔ nèi kōng nǎi
生法，不与无为界，不弃有为界，不与内空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng bù yǔ sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng
至无性自性空，不与四念住广说乃至一切相
zhì bú qì zá rǎn fǎ
智，不弃杂染法。”

shí tiān dì shì biàn bào jù shòu shè lì zǐ yán rú shì rú
时，天帝释便报具寿舍利子言：“如是！如
shì chéng rú suǒ shuō dà dé ruò rú shí zhī shēn shēn bō rě bō luó
是！诚如所说。大德！若如实知甚深般若波罗
mì duō wú qǔ wú shě nǎi zhì bù yǔ yī qiè xiàng zhì bù shě zá rǎn
蜜多无取无舍，乃至不与一切相智，不舍杂染，
shì wéi zhēn qǔ shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì zhēn xiū xíng shēn shēn
是为真取甚深般若波罗蜜多，亦真修行甚深
bō rě bō luó mì duō rán cǐ bō rě bō luó mì duō bù suí èr xíng wú
般若波罗蜜多。然此般若波罗蜜多不随二行，无
èr xiàng gù rú shì jìng lù nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yì bù suí èr
二相故，如是静虑乃至布施波罗蜜多亦不随二
xíng wú èr xiàng gù
行，无二相故。”

ěr shí fó zàn tiān dì shì yán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
尔时，佛赞天帝释言：“善哉！善哉！如汝
suǒ shuō shēn shēn bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō jiē bù suí èr xíng
所说。甚深般若乃至布施波罗蜜多皆不随二行。
hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì liù zhǒng bō luó mì duō jiē wú èr xiàng
何以故？憍尸迦，如是六种波罗蜜多皆无二相
gù jiāo shī jiā zhū yǒu yù lìng shēn shēn bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì
故。憍尸迦，诸有欲令甚深般若乃至布施波罗蜜
duō yǒu èr xiàng zhě zé wéi yù lìng fǎ jiè zhēn rú fǎ xìng shí
多有二相者，则为欲令法界、真如、法性、实
jì bù sī yì jiè yì yǒu èr xiàng hé yǐ gù jiāo shī jiā shēn shēn
际、不思議界亦有二相。何以故？憍尸迦，甚深
bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō jiē yǔ fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
般若乃至布施波罗蜜多，皆与法界乃至不思議界
wú èr wú èr chù gù
无二无二处故。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì zūn shēn shēn bō rě bō
时，天帝释复白佛言：“世尊！甚深般若波

luó mì duō shì jiāntiān rén ā sù luò děng jiē yīng zhì chéng lǐ
罗蜜多，世间天、人、阿素洛等，皆应至诚礼
bài yòurào gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn suǒ yǐ zhě hé yī
拜右绕，供养恭敬、尊重赞叹。所以者何？一
qiè pú sà mó hē sà zhòng jiē yī bō rě bō luó mì duō jīng qín xiū xué
切菩萨摩诃萨众皆依般若波罗蜜多，精勤修学
zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
证得无上正等菩提。

shì zūn rú wǒ zuò zài sān shí sān tiān shàn fǎ diàn zhōng tiān dì
“世尊！如我坐在三十三天善法殿中天帝
zuò shàng wèi zhū tiān zhòng xuān shuō zhèng fǎ shí yǒu wú liàng zhū tiān zǐ
座上，为诸天众宣说正法时，有无量诸天子
děng lái zhì wǒ suǒ gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn yòurào lǐ
等来至我所，供养恭敬、尊重赞叹，右绕礼
bài hé zhǎng ér qù wǒ ruò bú zài bǐ fǎ zuò shí zhū tiān zǐ děng yì
拜合掌而去。我若不在彼法座时，诸天子等亦
lái qí chù suī bú jiàn wǒ rú wǒ zài shí gōngjìng gòngyǎng xiányán
来其处，虽不见我，如我在时恭敬供养，咸言：

cǐ chù shì tiān dì shì wèi zhū tiān děng shuō fǎ zhī zuò wǒ děng jiē yīng
‘此处是天帝释为诸天等说法之座，我等皆应
rú tiān zhǔ zài gòngyǎng yòurào lǐ bài ér qù
如天主在，供养右绕礼拜而去。’

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō ruò yǒu shū xiě shòu
“世尊！如是般若波罗蜜多，若有书写、受
chí dú sòng guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù dāng zhī shì chù héng
持、读诵，广为有情宣说流布，当知是处恒
yǒu cǐ tǔ bìng yú shí fāng wú biān shì jiè wú liàng wú shù tiān lóng yào
有此土并余十方无边世界无量无数天、龙、药
chā jiàn dá fù ā sù luò jiē lù chá⁵⁶ jǐn nà luò mò hū luò
叉、健达缚、阿素洛、揭路茶⁵⁶、紧捺洛、莫呼洛
qiè rén fēi rén děng jiē lái jí huì shè wú shuō zhě jìng zhòng fǎ
伽、人、非人等皆来集会，设无说者，敬重法
gù yì yú shì chù gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn lǐ bài ér qù
故，亦于是处供养恭敬、尊重赞叹，礼拜而去。

hé yǐ gù yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí zhū pú sà mó hē sà
何以故？一切如来应正等觉及诸菩萨摩诃萨

⁵⁶ 大正藏：茶；永乐北藏及龙藏：荼

zhòng dú jué shēngwén yī qiè yǒu qíng suǒ yǒu lè jù jiē yī bō
众、独觉、声闻、一切有情所有乐具，皆依般
rě bō luó mì duō ér dé yǒu gù fó shè lì luó yì yóu bō rě bō luó mì
若波罗蜜多而得有故，佛设利罗亦由般若波罗蜜
duō gōng dé xūn xiū shòu gòng yǎng gù
多功德熏修受供养故。

shì zūn shēnshēn bō rě bō luó mì duō yǔ zhū pú sà mó hē
“世尊！甚深般若波罗蜜多，与诸菩萨摩诃
sà xíng jí suǒ zhèng dé yī qiè xiàng zhì wéi yīn wéi yuán wéi suǒ yī
萨行及所证得一切相智，为因、为缘，为所依
zhǐ wéi néng yǐn fā shì gù wǒ shuō jiǎ shǐ chōng mǎn cǐ shàn bù
止，为能引发。是故我说：假使充满此赡部
zhōu fó shè lì luó yǐ wéi yī fēn shū xiě rú shì shēnshēn bō rě bō luó
洲佛设利罗以为一分，书写如是甚深般若波
mì duō fù wéi yī fēn cǐ èr fēn zhōng wǒ yì nìng qǔ rú shì bō rě bō
蜜多复为二分，此二分中我意宁取如是般若波
luó mì duō
罗蜜多。

shì zūn wǒ ruò yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō shòu
“世尊！我若于此甚深般若波罗蜜多，受
chí dú sòng zhèng yì niàn shí xīn qì fǎ gù dōu bú jiàn yǒu zhū
持、读诵，正忆念时，心契法故，都不见有诸
bù wèi xiàng hé yǐ gù shì zūn shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú
怖畏相。何以故？世尊！甚深般若波罗蜜多无
xiàng wú zhuàng wú yán wú shuō yóu cǐ bō rě bō luó mì duō wú xiàng wú
相无状无言无说，由此般若波罗蜜多无相无
zhuàng wú yán wú shuō jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī
状无言无说，静虑、精进、安忍、净戒、布施
bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yì wú xiàng wú zhuàng
波罗蜜多，广说乃至一切相智，亦无相无状
wú yán wú shuō shì zūn ruò cǐ bō rě bō luó mì duō yǒu xiàng zhuàng yán
无言无说。世尊！若此般若波罗蜜多有相状言
shuō fēi wú xiàng zhuàng yán shuō zhě bú yìng rú lái yīng zhèng děng
说，非无相状言说者，不应如来、应、正等
jué dá yī qiè fǎ wú xiàng wú zhuàng wú yán wú shuō zhèng dé wú shàng
觉达一切法无相无状无言无说，证得无上
zhèng děng pú tí wèi zhū dì zǐ shuō yī qiè fǎ wú xiàng wú zhuàng wú
正等菩提，为诸弟子说一切法无相无状无

yán wú shuō shì zūn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō wú xiàng zhuàng yán
言无说。世尊！由此般若波罗蜜多无相状言
shuō fēi yǒu xiàng zhuàng yán shuō shì gù rú lái yīng zhèng děng
说，非有相状言说，是故如来、应、正等
jué dá yī qiè fǎ wú xiàng wú zhuàng wú yán wú shuō zhèng dé wú shàng
觉达一切法无相无状无言无说，证得无上
zhèng děng pú tí wèi zhū dì zǐ shuō yī qiè fǎ wú xiàng wú zhuàng wú
正等菩提，为诸弟子说一切法无相无状无
yán wú shuō shì zūn shì gù bō rě bō luó mì duō kān shòu tiān rén
言无说。世尊！是故般若波罗蜜多，堪受天、人、
ā sù luò děng yǐ wú liàng zhǒng shàng miào huā fǎ nǎi zhì dēng míng
阿素洛等，以无量种上妙华鬘乃至灯明，
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
供养恭敬、尊重赞叹。

shì zūn ruò yǒu yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn
“世尊！若有于此甚深般若波罗蜜多，至心
tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng
听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟，广
wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù huò fù shū xiě zhòng bǎo yán shì gòng yǎng
为有情宣说流布，或复书写众宝严饰，供养
gōng jìng zūn zhòng zàn tàn jué dìng bù fù duò yú dì yù páng shēng
恭敬、尊重赞叹，决定不复堕于地狱、傍生、
guǐ jiè biān bǐ dá xù miè lì chē zhōng bú duò shēng wén jí
鬼界、边鄙、达⁵⁷、蔑戾车中，不堕声闻及
dú jué dì bì qù wú shàng zhèng děng pú tí cháng jiàn zhū fó héng wén
独觉地，必趣无上正等菩提，常见诸佛恒闻
zhèng fǎ bù lí shàn yǒu yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng cóng
正法，不离善友，严净佛土、成熟有情，从
yī fó guó zhì yī fó guó gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì
一佛国至一佛国供养恭敬、尊重赞叹诸佛世
zūn jí zhū pú sà mó hē sà zhòng
尊及诸菩萨摩诃萨众。

fù cì shì zūn jiǎ shǐ chōng mǎn yú cǐ sān qiān dà qiān shì
“复次，世尊！假使充满于此三千大千世
jiè fó shè lì luó yǐ wéi yī fēn shū xiě rú shì shēn shēn bō rě bō luó
界佛设利罗以为一分，书写如是甚深般若波罗

⁵⁷ 大正藏：絮；永乐北藏及龙藏：絮

mì duō fù wéi yī fēn cǐ èr fēn zhōng wǒ yì nìng qǔ shēn shēn bō rě
蜜多复为一分，此二分中我意宁取甚深般若
bō luó mì duō hé yǐ gù shì zūn yī qiè rú lái yīng zhèng
波罗蜜多。何以故？世尊！一切如来、应、正
děng jué jí sān qiān jiè fó shè lì luó jiē cóng bō rě bō luó mì duō ér
等觉及三千界佛设利罗，皆从般若波罗蜜多而
chū shēng gù yòu sān qiān jiè fó shè lì luó jiē yóu bō rě bō luó mì
出生故；又三千界佛设利罗，皆由般若波罗蜜
duō gōng dé shì lì suǒ xūn xiū gù dé zhū tiān rén ā sù luò děng
多功德势力所熏修故，得诸天、人、阿素洛等
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn yóu cǐ yīn yuán zhū shàn nán zǐ
供养恭敬、尊重赞叹。由此因缘，诸善男子、
shàn nǚ rén děng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn fó shè lì luó
善女人等，供养恭敬、尊重赞叹佛设利罗，
jué dìng bú duò sān è qù zhōng cháng shēng tiān rén shòu zhū fù lè
决定不堕三恶趣中，常生天、人受诸富乐，
suí xīn suǒ yuàn chéng sān shèng fǎ ér qù niè pán
随心所愿乘三乘法而趣涅槃。

shì zūn ruò jiàn rú lái yīng zhèng děng jué ruò jiàn suǒ
“世尊！若见如来、应、正等觉，若见所

xiě shēn shēn bō rě bō luó mì duō cǐ èr gōng dé píng děng wú yì hé
写甚深般若波罗蜜多，此二功德平等无异。何
yǐ gù shēn shēn bō rě bō luó mì duō yǔ zhū rú lái yīng zhèng
以故？甚深般若波罗蜜多，与诸如来、应、正
děng jué píng děng wú èr wú èr chù gù
等觉，平等无二无二处故。

shì zūn ruò yǒu rú lái yīng zhèng děng jué zhù sān shì dǎo
“世尊！若有如来、应、正等觉住三示导，

wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ suǒ wèi qì jīng nǎi zhì lùn yì ruò shàn
为诸有情宣说正法，所谓契经乃至论议，若善
nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō luó mì duō shòu chí dú
男子、善女人等于此般若波罗蜜多，受持、读
sòng guǎng wèi tā shuō cǐ èr gōng dé píng děng wú yì hé yǐ gù
诵、广为他说，此二功德平等无异。何以故？

ruò bǐ rú lái yīng zhèng děng jué ruò sān shì dǎo ruò suǒ xuān shuō
若彼如来、应、正等觉，若三示导，若所宣说
shí èr fēn jiào jiē yī bō rě bō luó mì duō ér chū shēng gù
十二分教，皆依般若波罗蜜多而出生故。

shì zūn ruò shí fāng jiè rú jìng qié shā yī qiè rú lái yīng
“世尊！若十方界如殑伽沙一切如来、应、
zhèngděng jué zhù sān shì dǎo wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ suǒ wèi
正等觉住三示导，为诸有情宣说正法，所谓
qì jīng nǎi zhì lùn yì ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě
契经乃至论议，若善男子、善女人等于此般若
bō luó mì duō shòu chí dú sòng guǎng wèi tā shuō cǐ èr gōng
波罗蜜多，受持、读诵、广为他说，此二功
dé píngděng wú yì hé yǐ gù ruò shí fāng jiè rú jìng qié shā yī qiè
德平等无异。何以故？若十方界如殑伽沙一切
rú lái yīng zhèngděng jué ruò sān shì dǎo ruò suǒ xuān shuō shí èr
如来、应、正等觉，若三示导，若所宣说十二
fēn jiào jiē yī bō rě bō luó mì duō ér chū shēng gù
分教，皆依般若波罗蜜多而出生故。

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ wú liàng zhǒng
“世尊！若善男子、善女人等，以无量种
shàng miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
上妙华鬘乃至灯明，供养恭敬、尊重赞叹
shí fāng shì jiè rú jìng qié shā yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué yǒu
十方世界如殑伽沙一切如来、应、正等觉；有
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū xiě bō rě bō luó mì duō yì yǐ wú
善男子、善女人等书写般若波罗蜜多，亦以无
liàng shàng miào gòng jù gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn cǐ èr
量上妙供具，供养恭敬、尊重赞叹，此二
gōng dé píngděng wú yì hé yǐ gù bǐ zhū rú lái yīng zhèngděng
功德平等无异。何以故？彼诸如来、应、正等
jué jiē yī bō rě bō luó mì duō ér chū shēng gù
觉皆依般若波罗蜜多而出生故。

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō
“世尊！若善男子、善女人等于此般若波
luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù bǐ dāng lái shì bú
如理思惟，广为有情宣说流布，彼当来世不
duò dì yù páng shēng guǐ jiè bú duò shēng wén jí dú jué dì
堕地狱、傍生、鬼界，不堕声闻及独觉地。
hé yǐ gù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jué dìng dāng zhù bú tuì
何以故？是善男子、善女人等决定当住不退

zhuǎn dì yuǎn lí yī qiè zāi hèng jí yì kǔ nǎo shì gù
转地，远离一切灾横疾疫苦恼事故。

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō
“世尊！若善男子、善女人等于此般若波

luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、

rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù yǐ wú liàng zhǒng
如理思惟、书写、解说、广令流布，以无量种

shàng miào gòng jù gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn bǐ dìng yǒng
上妙供具，供养恭敬、尊重赞叹，彼定永

jué yī qiè bù wèi rú fù zhài rén bù wèi zhài zhǔ jí biàn qīn jìn fèng shì
绝一切怖畏。如负责人怖畏债主，即便亲近奉事

guó wáng yī wáng shì lì dé miǎn bù wèi shì zūn wáng yù bō rě
国王，依王势力得免怖畏。世尊！王喻般若

bō luó mì duō bǐ fù zhài rén yù shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yī
波罗蜜多，彼负责人喻善男子、善女人等，依

shì bō rě bō luó mì duō dé lí bù wèi
恃般若波罗蜜多得离怖畏。

shì zūn pì rú yǒu rén yī fù wáng gù wáng shè shòu gù
“世尊！譬如有人依附王故，王摄受故，

wéi zhū shì rén gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn fó shè lì luó yì fù
为诸世人供养恭敬、尊重赞叹；佛设利罗亦复

rú shì yóu cǐ bō rě bō luó mì duō suǒ xūn xiū gù wéi zhū tiān rén
如是，由此般若波罗蜜多所熏修故，为诸天、人、

ā sù luò děng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shì zūn wáng yù
阿素洛等供养恭敬、尊重赞叹。世尊！王喻

bō rě bō luó mì duō fó shè lì luó yù yī wáng zhě
般若波罗蜜多，佛设利罗喻依王者。

shì zūn zhū fó suǒ dé yī qiè xiàng zhì yì yī bō rě bō luó
“世尊！诸佛所得一切相智，亦依般若波罗

mì duō ér dé chéng jiù shì gù wǒ shuō jiǎ shǐ chōng mǎn cǐ sān qiān jiè
蜜多而得成就，是故我说假使充满此三千界

fó shè lì luó yǐ wéi yī fēn shū xiě rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì
佛设利罗以为一分，书写如是甚深般若波罗蜜

duō fù wéi yī fēn cǐ èr fēn zhōng wǒ yì nìng qǔ shèn shēn bō rě bō
多复为一分，此二分中我意宁取甚深般若波

luó mì duō hé yǐ gù shì zūn fó shè lì luó jiān yú jīn gāng jù
罗蜜多。何以故？世尊！佛设利罗坚踰金刚具

zhǒngzhǒng sè jí sān shí èr dà zhàng fū xiàng bā shí suí hǎo suǒ
种 种 色， 及 三 十 二 大 丈 夫 相、 八 十 随 好 所
zhuāngyánshēn rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà
庄 严 身， 如 来 十 力、 四 无 所 畏、 四 无 碍 解、 大
cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ nǎi zhì rú
慈、 大 悲、 大 喜、 大 舍、 十 八 佛 不 共 法， 乃 至 如
lái yī qiè xiàng zhì jiē yóu bō rě bō luó mì duō ér chéng bàn gù shì
来 一 切 相 智， 皆 由 般 若 波 罗 蜜 多 而 成 办 故。 世
zūn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō wēi shén lì gù bù shì děng wǔ yì
尊！ 由 此 般 若 波 罗 蜜 多 威 神 力 故， 布 施 等 五 亦
dé míng wéi bō luó mì duō hé yǐ gù shì zūn ruò wú bō rě bō luó
得 名 为 波 罗 蜜 多。 何 以 故？ 世 尊！ 若 无 般 若 波 罗
mì duō shì děng bù néng dào bǐ àn gù
蜜 多， 施 等 不 能 到 彼 岸 故。

fù cì shì zūn ruò cǐ sān qiān dà qiān shì jiè huò yú shì jiè
“复 次， 世 尊！ 若 此 三 千 大 千 世 界 或 余 世 界，
suǒ yǒu wáng dū chéng yì jù luò qí zhōng ruò yǒu shòu chí dú
所 有 王 都、 城 邑、 聚 落， 其 中 若 有 受 持、 读
sòng shū xiě jiě shuō gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn rú shì
诵、 书 写、 解 说、 供 养 恭 敬、 尊 重 赞 叹 如 是
bō rě bō luó mì duō shì chù yǒu qíng bù wéi yī qiè rén fēi rén děng zhī
般 若 波 罗 蜜 多， 是 处 有 情 不 为 一 切 人、 非 人 等 之
suǒ nǎo hài wéi chú jué dìng è yè yīng shòu cǐ zhōng yǒu qíng jiàn cì xiū
所 恼 害， 唯 除 决 定 恶 业 应 受， 此 中 有 情 渐 次 修
xué sān shèng zhèng xíng suí qí suǒ yuàn nǎi zhì sù zhèng sān shèng niè pán
学 三 乘 正 行， 随 其 所 愿 乃 至 速 证 三 乘 涅 槃。
shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè zuò
世 尊！ 如 是 般 若 波 罗 蜜 多 于 此 三 千 大 千 世 界 作
dà ráo yì
大 饶 益。

shì zūn rú shì bō rě bō luó mì duō jù dà shén lì suí suǒ
“世 尊！ 如 是 般 若 波 罗 蜜 多 具 大 神 力， 随 所
zài chù zé wéi yǒu fó zuò zhū fó shì suǒ wèi lì lè yī qiè yǒu qíng shì
在 处 则 为 有 佛 作 诸 佛 事， 所 谓 利 乐 一 切 有 情。 世
zūn pì rú wú jià dà bǎo shén zhū jù wú liàng zhǒng shèng miào wēi dé
尊！ 譬 如 无 价 大 宝 神 珠， 具 无 量 种 胜 妙 威 德，
suí suǒ zhù chù yǒu cǐ shén zhū rén jí fēi rén wú zhū nǎo hài shè yǒu nán
随 所 住 处 有 此 神 珠， 人 及 非 人 无 诸 恼 害。 设 有 男

zǐ huò fù nǚ rén wéi guǐ suǒ zhí shēn xīn kǔ nǎo ruò yǒu chí cǐ shén zhū
子或复女人，为鬼所执身心苦恼，若有持此神珠

shì zhī yóuzhū wēi lì guǐ biànshě qù zhū yǒu rè bìng huò fēng huò tán
示之，由珠威力鬼便舍去。诸有热病或风、或痰

58 huò rè fēng tán⁵⁹ hé jí wéi bìng ruò yǒu xì cǐ shén zhū zhuó shēn
、或热风痰⁵⁹合集为病，若有系此神珠著身，

rú shì zhū bìng wú bù chú yù cǐ zhū zài àn néng zuò zhào míng rè shí
如是诸病无不除愈。此珠在暗能作照明，热时

néng liáng hán shí néng nuǎn suí dì fāng suǒ yǒu cǐ shén zhū shí jié
能凉，寒时能暖，随地方所有此神珠，时节

tiáo hé bù hán bú rè ruò dì fāng chù yǒu cǐ shén zhū shé xiē děng dú
调和，不寒不热。若地方处有此神珠，蛇蝎等毒

wú gǎn tíng zhǐ shè yǒu nán zǐ huò fù nǚ rén wéi dú suǒ zhòng chǔ tòng
无敢停止。设有男子或复女人，为毒所中楚痛

mí mèn ruò yǒu chí cǐ shén zhū shì zhī zhū wēi shì gù dú jí xiāo miè
迷闷，若有持此神珠示之，珠威势故毒即销灭。

ruò zhū yǒu qíng shēn yīng lài jí è chuāng zhǒng pào mù xuàn yì
若诸有情身婴癞疾、恶疮、肿疱、目眩、瞽

děng yǎn bìng ěr bìng bí bìng shé bìng hóu bìng shēn bìng zhū
等眼病、耳病、鼻病、舌病、喉病、身病、诸

zhī jié bìng dài cǐ shén zhū zhòng bìng jiē yù ruò zhū chí zhǎo quán jǐng
支节病，带此神珠众病皆愈。若诸池沼泉井

děng zhōng qí shuǐ zhuó huì huò jiāng kū hé yǐ zhū tóu zhī shuǐ biàn yíng
等中，其水浊秽或将枯涸，以珠投之水便盈

mǎn xiāng jié chéng jìng jù bā gōng dé ruò yǐ qīng huáng chì bái hóng
满，香洁澄净具八功德；若以青黄赤白红

zǐ bì lǜ zá qǐ zhǒng zhǒng sè yī guǒ cǐ shén zhū tóu zhī yú shuǐ shuǐ
紫碧绿杂绮种种色衣，裹此神珠投之于水，水

suí yī cǎi gè tóng qí sè rú shì wú jià dà bǎo shén zhū wēi dé wú
随衣彩各同其色。如是无价大宝神珠，威德无

biān tàn bù kě jìn ruò zhì xiāng qiè yì lìng qí qì jù zú chéng jiù wú
边叹不可尽，若置箱篋亦令其器具足成就无

biān wēi dé shè kōng xiāng qiè yóu céng zhì zhū qí qì réng wéi zhòng rén
边威德。设空箱篋由曾置珠，其器仍为众人

ài zhòng ”

⁵⁸ 大正藏：淡；永乐北藏及龙藏：痰

⁵⁹ 大正藏：淡；永乐北藏及龙藏：痰

ěr shí qīng xǐ wèn dì shì yán rú shì shénzhū wéitiānshàng⁶⁰
尔时，庆喜问帝释言：“如是神珠为天上

yǒu rén yì yǒu yé
有，人亦有耶？”

tiān dì shì yán rénzhōng tiānshàng jù yǒu cǐ zhū ruò zài rén
天帝释言：“人中、天上俱有此珠，若在人

zhōngxíngxiǎo ér zhòng ruò zài tiānshàngxíng dà ér qīng yòu rénzhōngzhū
中形小而重，若在天上形大而轻。又人中珠

xiàng bú jù zú zài tiānshàngzhě qí xiàngzhōuyuán tiānshàngshénzhū
相不具足，在天上者其相周圆，天上神珠

wēi dé shūshèng wú liàng bèi shù guò rén suǒ yǒu
威德殊胜无量倍数过人所有。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì zūn shènsēn bō rě bō
时，天帝释复白佛言：“世尊！甚深般若波

luó mì duō yì fù rú shì wéizhòng dé běn néngmiè wú liàng è bú shàn
罗蜜多亦复如是，为众德本，能灭无量恶不善

fǎ suí suǒ zài chù lìng zhū yǒuqíngshēn xīn kǔ nǎo xī jiē chúmiè rén
法，随所在处，令诸有情身心苦恼悉皆除灭，人、

fēi rén děng bù néngwéi hài
非人等不能为害。

shì zūn suǒshuō wú jià dà bǎoshénzhū fēi dàn yù yú shèn
“世尊！所说无价大宝神珠，非但喻于甚

shēn bō rě bō luó mì duō yì yù rú lái yī qiè xiàng zhì yì yù jìng
深般若波罗蜜多，亦喻如来一切相智，亦喻静

lù bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yì yù nèi kōng nǎi zhì
虑波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，亦喻内空乃至

wú xìng zì xìngkōng yì yù sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú
无性自性空，亦喻四念住广说乃至十八佛不

gòng fǎ yì yù fǎ xìng fǎ zhù fǎ dìng zhēn rú shí jì
共法，亦喻法性、法住、法定、真如、实际、

bù sī yì jiè hé yǐ gù shì zūn rú shì gōng dé jiē yóu bō rě bō
不思議界。何以故？世尊！如是功德皆由般若波

luó mì duō dà wēi shén lì zhī suǒ yǐn xiǎn gōng dé shēnguǎng wú liàng wú
罗蜜多大威神力之所引显，功德深广无量无

biān fó shè lì luó yóuzhū gōng dé suǒ xūn xiū gù fó niè pánhòu kān
边。佛设利罗由诸功德所熏修故，佛涅槃后，堪

⁶⁰ 大正藏：独；永乐北藏及龙藏：上

shòu yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děnggòngyǎnggōngjìng zūnzhòng
受一切世间天、人、阿素洛等供养恭敬、尊重
zàn tàn
赞叹。

fù cì shì zūn fó shè lì luó shì jí yuánmǎn zuì shèngqīng
“复次，世尊！佛设利罗是极圆满最胜清
jìng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō nèi kōng nǎi zhì
净般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，内空乃至
wú xìng zì xìngkōng sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
无性自性空，四念住广说乃至十八佛不共法，
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì dà cí dà bēi dà
一切智、道相智、一切相智，大慈、大悲、大
xǐ dà shě wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yǒngduàn fán nǎo xí
喜、大舍，无忘失法、恒住舍性，永断烦恼习
qì xiāng xù jí yú wú liàng wú biān fó fǎ suǒ yī qì gù fó niè pán hòu
气相续及余无量无边佛法所依器故，佛涅槃后，
kānshòu yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děnggòngyǎnggōngjìng zūn
堪受一切世间天、人、阿素洛等供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn
重赞叹。

shì zūn fó shè lì luó shì jí yuánmǎn zuì shèngqīng jìng gōng
“世尊！佛设利罗是极圆满最胜清净功
dé zhēn bǎo bō luó mì duō suǒ yī qì gù kānshòu yī qiè shì jiāntiān
德珍宝波罗蜜多所依器故，堪受一切世间天、
rén ā sù luò děnggòngyǎnggōngjìng zūnzhòng zàn tàn
人、阿素洛等供养恭敬、尊重赞叹。

shì zūn fó shè lì luó shì jí yuánmǎn zuì shèngqīng jìng wú
“世尊！佛设利罗是极圆满最胜清净无
rǎn wú jìng wú shēng wú miè wú rù wú chū wú zēng wú jiǎn wú
染无净、无生无灭、无入无出、无增无减、无
lái wú qù wú dòng wú zhǐ wú cǐ wú bǐ bō luó mì duō suǒ yī qì gù
来无去、无动无止、无此无彼波罗蜜多所依器故，
fó niè pán hòu kānshòu yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děnggòng
佛涅槃后，堪受一切世间天、人、阿素洛等供
yǎnggōngjìng zūnzhòng zàn tàn
养恭敬、尊重赞叹。

shì zūn fó shè lì luó shì jí yuánmǎn zuì shèngqīng jìng zhū
“世尊！佛设利罗是极圆满最胜清净诸

fǎ shí xìng bō luó mì duōsuǒ yī qì gù fó niè pán hòu kānshòu yī qiè
法实性波罗蜜多所依器故，佛涅槃后，堪受一切
shì jiāntiān rén ā sù luò děng gòng yǎng gōng jìng zūnzhòng zàn tàn
世间天、人、阿素洛等供养恭敬、尊重赞叹。

fù cì shì zūn zhì mǎnsānqiān dà qiān shì jiè fó shè lì luó
“复次，世尊！置满三千大千世界佛设利罗。

jiǎ shǐ chōngmǎn shí fāng gè rú jìng qié shā jiè fó shè lì luó yǐ wéi yī
假使充满十方各如殒伽沙界佛设利罗以为一

fēn shū xiě rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō fù wéi yī fēn cǐ èr
分，书写如是甚深般若波罗蜜多复为一分，此二

fēnzhōng wǒ yì nìng qǔ rú shì bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shì
分中我意宁取如是般若波罗蜜多。何以故？世

zūn yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué zhū shè lì luó jiē yīn rú
尊！一切如来、应、正等觉诸设利罗，皆因如

shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō ér dé shēng gù jiē yóu rú shì shēn
是甚深般若波罗蜜多而得生故，皆由如是甚

shēn bō rě bō luó mì duōsuǒ xūn xiū gù jiē wéi rú shì shēnshēn bō rě
深般若波罗蜜多所熏修故，皆为如是甚深般若

bō luó mì duōsuǒ yī qì gù kānshòu yī qiè tiān lóng yào chā jiàn
波罗蜜多所依器故，堪受一切天、龙、药叉、健

dá fù ā sù luò jiē lù chá⁶¹ jǐn nà luò mò hū luò qié rén
达缚、阿素洛、揭路荼⁶¹、紧捺洛、莫呼洛伽、人、

fēi rén děng gòng yǎng gōng jìng zūnzhòng zàn tàn
非人等供养恭敬、尊重赞叹。

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gòng yǎng gōng
“世尊！若善男子、善女人等，供养恭

jìng zūnzhòng zàn tàn fó shè lì luó tiānshàng rénzhōng shòu zhū fù
敬、尊重赞叹佛设利罗，天上、人中受诸富

lè wú yǒu qióng jìn rénzhōng suǒ wèi chà dì lì dà zú pó luó mén dà
乐无有穷尽。人中所谓刹帝力大族、婆罗门大

zú zhǎngzhě dà zú jū shì dà zú tiānshàng suǒ wèi sì dà wáng
族、长者大族、居士大族，天上所谓四大王

zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān jí yóu rú shì shū shèng shàngēn zhì
众天乃至他化自在天，即由如是殊胜善根至

zuì hòu shēn dé jìn kǔ jì
最后身得尽苦际。

⁶¹ 大正藏：荼；永乐北藏及龙藏：茶

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō
“世尊！若善男子、善女人等于此般若波
luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng shū xiě jiě shuō
罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、书写、解说、
rú lǐ sī wéi yóu cǐ bō rě bō luó mì duō sù dé yuán mǎn rú shì bō
如理思惟，由此般若波罗蜜多速得圆满。如是般
rě bō luó mì duō dé yuán mǎn gù fù lìng jìng lǜ bō luó mì duō nǎi zhì
若波罗蜜多得圆满故，复令静虑波罗蜜多乃至
bù shī bō luó mì duō sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng
布施波罗蜜多，四念住广说乃至十八佛不共
fǎ yì dé yuán mǎn yóu cǐ fù néng chāo shēng wén dì jí dú jué dì
法亦得圆满。由此复能超声闻地及独觉地，
zhèng rù pú sà zhèng xìng lí shēng huò dé pú sà shū shèng shén tōng
证入菩萨正性离生，获得菩萨殊胜神通。
chéng cǐ shén tōng yóu zhū fó tǔ cóng yī fó guó zhì yī fó guó gòng
乘此神通游诸佛土，从一佛国至一佛国，供
yǎng gōng jìng zhū fó shì zūn chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ fā shèng
养恭敬诸佛世尊，成熟有情、严净佛土，发胜
sī yuàn shòu zhǒng zhǒng shēn wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù huò zuò
思愿受种种身；为欲饶益诸有情故，或作
zhuàn lún wáng huò zuò yú xiǎo wáng huò zuò chà dì lì huò zuò pó
转轮王，或作余小王，或作刹帝力，或作婆
luó mén huò zuò pí shā mén huò zuò tiān dì shì huò zuò fàn wáng
罗门，或作毗沙门，或作天帝释，或作梵王，
huò zuò yú lèi lì yì ān lè wú liàng yǒu qíng shì gù shì zūn wǒ
或作余类，利益安乐无量有情。是故，世尊！我
yú zhū fó shè lì luó suǒ fēi bú xìn shòu fēi bù xīn yào gòng yǎng gōng
于诸佛设利罗所非不信受，非不欣乐供养恭
jìng zūn zhòng zàn tàn rán yú rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō gòng
敬、尊重赞叹，然于如是甚深般若波罗蜜多供
yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn suǒ huò gōng dé shēn duō yú bǐ yóu
养恭敬、尊重赞叹，所获功德甚多于彼，由
cǐ yīn yuán wǒ yì nìng qǔ shēn shēn bō rě bō luó mì duō
此因缘，我意宁取甚深般若波罗蜜多。

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gòng yǎng gōng jìng
“世尊！若善男子、善女人等供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn rú shì bō rě bō luó mì duō zé wéi zēng zhǎng yī qiè
尊重赞叹如是般若波罗蜜多，则为增长一切

fó fǎ yì wéishèshòu shì chū shì jiān fù lè zì zài rú shì yǐ wéi
佛法，亦为摄受世、出世间富乐自在，如是已为

gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàntàn fó shè lì luó
供养恭敬、尊重赞叹佛设利罗。

fù cì shì zūn ruò yǒu yù dé cháng jiàn shí fāng wú liàng wú
“复次，世尊！若有欲得常见十方无量无

shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué sè shēn fǎ shēn
数无边世界一切如来、应、正等觉色身、法身，

dāng yú rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí
当于如是甚深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、

dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng
读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、广

lìng liú bù bǐ jiàn shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái
令流布。彼见十方无量无数无边世界一切如来、

yīng zhèngděngjué èr zhǒngshēn gù jiàn xiū bō rě bō luó mì duō lìng
应、正等觉二种身故，渐修般若波罗蜜多令

sù yuán mǎn shì shí yīng yǐ fǎ xìng xiū xí guān fó suí niàn
速圆满，是时应以法性修习观佛随念。

shì zūn fǎ xìng yǒu èr yī zhě yǒu wéi èr zhě wú
“世尊！法性有二。一者、有为。二者、无

wéi cǐ zhōng hé wèi yǒu wéi fǎ xìng wèi nèi kōng zhì nǎi zhì wú xìng zì
为。此中何谓有为法性？谓内空智乃至无性自

xìng kōng zhì sì niàn zhù zhì nǎi zhì bā shèng dào zhī zhì sān jiě tuō mén
性空智，四念住智乃至八圣道支智，三解脱门

zhì fó shí lì zhì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zhì shàn fēi shàn
智，佛十力智乃至十八佛不共法智，善、非善

fǎ zhì yǒu jì wú jì fǎ zhì yǒu lòu wú lòu fǎ zhì yǒu wéi
法智，有记、无记法智，有漏、无漏法智，有为、

wú wéi fǎ zhì shì jiān chū shì jiān fǎ zhì zá rǎn qīng jìng fǎ zhì
无为法智，世间、出世间法智，杂染、清净法智，

zhū rú shì děng wú liàng mén zhì jiē xī shuō míng yǒu wéi fǎ xìng cǐ
诸如是等无量门智，皆悉说名有为法性。此

zhōng hé wèi wú wéi fǎ xìng wèi yī qiè fǎ wú shēng wú miè wú zhù wú
中何谓无为法性？谓一切法无生无灭、无住无

yì wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn wú xiàng wú wéi zhū fǎ zì xìng
异、无染无净、无增无减、无相无为诸法自性。

yún hé míng wéi zhū fǎ zì xìng wèi yī qiè fǎ wú xìng zì xìng rú shì
云何名为诸法自性？谓一切法无性自性，如是

shuō míng wú wéi fǎ xìng

说名无为法性。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō jiāo shī jiā guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jiē yī bō rě bō luó
说。憍尸迦，过去未来现在诸佛，皆依般若波罗

mì duō yǐ zhèng dāng zhèng xiàn zhèng wú shàng zhèng děng pú tí guò
蜜多，已证当证现证无上正等菩提；过

qù wèi lái xiàn zài zhū fó shēng wén dì zǐ jiē yī bō rě bō luó mì duō
去未来现在诸佛声闻弟子，皆依般若波罗蜜多，

yǐ dé dāng dé xiàn dé yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
已得当得现得预流、一来、不还、阿罗汉果；

guò qù wèi lái xiàn zài dú jué jiē yī bō rě bō luó mì duō yǐ dāng
过去未来现在独觉，皆依般若波罗蜜多，已、当、

xiàn zhèng dú jué pú tí hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì bō rě bō
现证独觉菩提。何以故？憍尸迦，如是般若波

luó mì duō mì mì zàng zhōng guǎng shuō sān shèng xiāng yīng fǎ gù rán
罗蜜多秘密藏中，广说三乘相应法故。然

cǐ suǒ shuō yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn gù wú xìng wú xiàng wéi fāng biàn
此所说，以无所得为方便故，无性无相为方便

gù wú shēng wú miè wéi fāng biàn gù wú rǎn wú jìng wéi fāng biàn gù
故，无生无灭为方便故，无染无净为方便故，

wú zào wú zuò wéi fāng biàn gù wú rù wú chū wéi fāng biàn gù wú zēng
无造无作为方便故，无入无出为方便故，无增

wú jiǎn wéi fāng biàn gù wú qǔ wú shě wéi fāng biàn gù rú shì suǒ shuō
无减为方便故，无取无舍为方便故。如是所说

jiē yóu shì sú fēi shèng yì gù suǒ yǐ zhě hé rú shì bō rě bō luó
皆由世俗，非胜义故。所以者何？如是般若波罗

mì duō fēi cǐ àn fēi bǐ àn fēi lù dì fēi zhōng liú fēi gāo
蜜多，非此岸、非彼岸，非陆地、非中流，非高、

fēi xià fēi píng děng fēi bù píng děng fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng
非下，非平等、非不平等，非有相、非无相，

fēi shì jiān fēi chū shì jiān fēi yǒu lòu fēi wú lòu fēi yǒu wéi
非世间、非出世间，非有漏、非无漏，非有为、

fēi wú wéi fēi shàn fēi fēi shàn fēi yǒu jì fēi wú jì fēi guò
非无为，非善、非非善，非有记、非无记，非过

qù fēi wèi lái fēi xiàn zài jiāo shī jiā rú shì bō rě bō luó mì
去、非未来、非现在。憍尸迦，如是般若波罗蜜

duō bù yǔ fó fǎ bù yǔ pú sà mó hē sà fǎ bù yǔ dú jué fǎ
多，不与佛法，不与菩萨摩诃萨法，不与独觉法，
bù yǔ shēngwén fǎ yì bú qì yì shēng fǎ
不与声闻法，亦不弃异生法。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
时，天帝释复白佛言：“世尊！如是般若波罗

mì duō shì dà bō luó mì duō shì wú shàng bō luó mì duō shì wú
蜜多，是大波罗蜜多，是无上波罗蜜多，是无

děngděng bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì bō luó mì
等等波罗蜜多。诸菩萨摩诃萨修行如是波罗蜜

duō shí suī zhī yī qiè yǒu qíng xīn xíng jìng jiè chā bié ér bù dé wǒ
多时，虽知一切有情心行境界差别，而不得我，

bù dé yǒu qíng nǎi zhì bù dé zhī zhě jiàn zhě bù dé sè nǎi zhì shí
不得有情，乃至不得知者、见者，不得色乃至识，

bù dé yǎn nǎi zhì yì bù dé sè nǎi zhì fǎ bù dé yǎn shí nǎi zhì yì
不得眼乃至意，不得色乃至法，不得眼识乃至意

shí bù dé yǎn chù nǎi zhì yì chù bù dé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
识，不得眼触乃至意触，不得眼触为缘所生诸

shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù dé bù shī bō luó mì
受乃至意触为缘所生诸受，不得布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù dé nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
多乃至般若波罗蜜多，不得内空乃至无性自性

kōng bù dé sì niàn zhù guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù dé
空，不得四念住广说乃至十八佛不共法，不得

pú tí bù dé niè pán bù dé zhū fó jí zhū fó fǎ hé yǐ gù
菩提，不得涅槃，不得诸佛及诸佛法。何以故？

shì zūn fēi cǐ bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ yī yǒu suǒ dé ér
世尊！非此般若波罗蜜多，于一切法依有所得而

chū xiàn gù suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě bō luó mì duō dōu wú zì
出现故。所以者何？甚深般若波罗蜜多都无自

xìng yì wú suǒ yǒu yì bù kě dé néng dé suǒ dé jí èr yī chù
性，亦无所有，亦不可得能得、所得及二依处，

xìng xiàng jiē kōng bù kě dé gù
性相皆空不可得故。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà cháng yè xiū xué shēn shēn bō rě
说。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨长夜修学甚深般若

bō luó mì duō shàng bù dé pú sà kuàng dé pú sà fǎ
波罗蜜多，尚不得菩萨⁶²，况得菩萨法？”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
尔时，天帝释白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

wéi dàn xíng bō rě bō luó mì duō yì xíng yú wǔ bō luó mì duō yé
为但行般若波罗蜜多，亦行余五波罗蜜多耶？”

fó yán jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yǐ wú suǒ dé ér wéi
佛言：“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨以无所得而为

fāng biàn jù xíng liù zhǒng bō luó mì duō wèi zhū pú sà mó hē sà xiū
方便，具行六种波罗蜜多。谓诸菩萨摩诃萨修

xíng bù shī bō luó mì duō shí bù dé bù shī bō luó mì duō bù dé shī
行布施波罗蜜多时，不得布施波罗蜜多，不得施

zhě jí néng shòu zhě xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō shí bù dé jìng jiè bō
者及能受者；修行净戒波罗蜜多时，不得净戒波

luó mì duō bù dé chí jiè jí fàn jiè zhě nǎi zhì xiū xíng bō rě bō luó
罗蜜多，不得持戒及犯戒者；乃至修行般若波罗

mì duō shí bù dé bō rě bō luó mì duō bù dé jù miào huì jí jù è
蜜多时，不得般若波罗蜜多，不得具妙慧及具恶

huì zhě
慧者。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà shēn shēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨甚深般若波

luó mì duō wéi zūn wéi dǎo xiū xíng yī qiè bō luó mì duō lìng sù yuán mǎn
罗蜜多为尊为导，修行一切波罗蜜多令速圆满。

shì pú sà mó hē sà xíng bù shī shí shēn shēn bō rě bō luó mì duō wéi
是菩萨摩诃萨行布施时，甚深般若波罗蜜多为

zūn wéi dǎo suǒ xiū bù shī bō luó mì duō wú suǒ zhí zhuó sù dé yuán mǎn
尊为导，所修布施波罗蜜多无所执著速得圆满；

nǎi zhì xíng bō rě shí shēn shēn bō rě bō luó mì duō wéi zūn wéi dǎo
乃至行般若时，甚深般若波罗蜜多为尊为导，

suǒ xiū bō rě bō luó mì duō wú suǒ zhí zhuó sù dé yuán mǎn
所修般若波罗蜜多无所执著速得圆满。

fù cì jiāo shī jiā shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ
“复次，憍尸迦，是菩萨摩诃萨于一切法，

yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn xiū xíng bō rě bō luó mì duō gù wú zhí
以无所得而为方便，修行般若波罗蜜多故无执

⁶² 大正藏：提；永乐北藏及龙藏：萨

zhuó lìng suǒ xiū xíng sù dé yuánmǎn wèi yú sè wú suǒ dé wéifāngbiàn
著，令所修行速得圆满；谓于色无所得为方便，
nǎi zhì yú yī qiè xiàng zhì wú suǒ dé wéifāngbiàn jiāo shī jiā rú shàn
乃至于一一切相智无所得为方便。憍尸迦，如瞻
bù zhōu suǒ yǒu zhū shù zhī tiáo jīng gàn huā yè guǒ shí suī yǒu zhǒng
部洲所有诸树枝条、茎干、华叶、果实，虽有种
zhǒng xíng sè bù tóng ér qí yīn yǐng dōu wú chā bié rú shì qián wǔ bō
种形色不同，而其荫影都无差别。如是前五波
luó mì duō suī gè yǒu yì ér yóu bō rě bō luó mì duō shè shòu huí xiàng
罗蜜多虽各有异，而由般若波罗蜜多摄受回向
yī qiè xiàng zhì yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù zhū chā bié xiàng dōu bù
一切相智，以无所得为方便故，诸差别相都不
kě dé
可得。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
时，天帝释复白佛言：“世尊！如是般若波罗
mì duō chéng jiù guǎng dà shū shèng gōng dé chéng jiù yī qiè shū shèng
蜜多，成就广大殊胜功德，成就一切殊胜
gōng dé chéng jiù yuánmǎn shū shèng gōng dé chéng jiù wú liàng shū
功德，成就圆满殊胜功德，成就无量殊
shèng gōng dé chéng jiù wú shù shū shèng gōng dé chéng jiù wú biān shū
胜功德，成就无数殊胜功德，成就无边殊
shèng gōng dé chéng jiù wú děng shū shèng gōng dé shì zūn ruò shàn
胜功德，成就无等殊胜功德。世尊！若善
nán zǐ shàn nǚ rén děng shū chí rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō
男子、善女人等书持如是甚深般若波罗蜜多，
zhòng bǎo yán shì yǐ wú liàng zhǒng shàng miào gòng jù gòng yǎng gōng jìng
众宝严饰，以无量种上妙供具供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn yī cǐ jīng shuō rú lǐ sī wéi yǒu shàn nán zǐ shàn
尊重赞叹，依此经说如理思惟。有善男子、善
nǚ rén děng shū xiě rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō shī tā shòu
女人等书写如是甚深般若波罗蜜多，施他、受
chí guǎng lìng liú bù cǐ èr fú jù hé zhě wéi duō
持、广令流布。此二福聚何者为多？”

fó yán jiāo shī jiā wǒ huán wèn nǚ dāng suí yì dá ruò
佛言：“憍尸迦，我还问汝，当随意答。若
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng cóng tā qǐng dé fó shè lì luó chéng yǐ
善男子、善女人等从他请得佛设利罗，盛以

bǎohán zhì gāoshèngchù fù chí wú liàngshàngmiào huāmǎn nǎi zhì dēng
宝函置高胜处，复持无量上妙华鬘乃至灯
mínggòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén
明供养恭敬、尊重赞叹。有善男子、善女人
děngcóng tā qǐng dé fó shè lì luó fēn shī yǔ tā rú jiè zǐ xǔ lìng
等从他请得佛舍利罗，分施与他如芥子许，令
bǐ jìng shòu rú fǎ ān zhì fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào huāmǎn nǎi zhì
彼敬受如法安置，复以种种上妙华鬘乃至
dēngmínggòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn yú yì yún hé cǐ èr
灯明供养恭敬、尊重赞叹。于意云何？此二
fú jù hé zhě wéishèng
福聚何者为胜？”

tiān dì shì yán rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě cǐ èr fú jù
天帝释言：“如我解佛所说义者，此二福聚
hòuzhě wéishèng hé yǐ gù yǐ zhū rú lái yīng zhèngděng jué guān
后者为胜。何以故？以诸如来、应、正等觉观
yǒuqíng lèi yīng yú zhū fó shè lì luó suǒgòngyǎnggōngjìng ér dé dù zhě
有情类，应于诸佛舍利罗所供养恭敬而得度者，
jiāng niè pán shí yǐ jīn gāng yù sān mó dì lì suì jīn gāngshēnlìng rú
将涅槃时以金刚喻三摩地力，碎金刚身令如
jiè zǐ fù yǐ shēnguǎng dà bēishén lì jiā chí rú shì fó shè lì luó
芥子，复以深广大悲神力，加持如是佛舍利罗，
lìng yú rú lái bō niè pán hòu yǒu dé yī lì rú jiè zǐ liànggòngyǎng
令于如来般涅槃后，有得一粒如芥子量供养
gōngjìng huò fú wú biān yú tiān rén zhōng shòu duō fù lè nǎi zhì zuì
恭敬获福无边，于天、人中受多富乐，乃至最
hòu dé jìn kǔ jì gù shī tā zhě qí fú wéishèng
后得尽苦际，故施他者其福为胜。”

ěr shí fó zàn tiān dì shì yán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
尔时，佛赞天帝释言：“善哉！善哉！如汝
suǒshuō jiāo shī jiā yú cǐ bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì ruò
所说。憍尸迦，于此般若波罗蜜多亦复如是，若
zì shòu chí shī tā liú bù cǐ èr fú jù hòuzhě wéiduō hé yǐ gù
自受持、施他流布，此二福聚后者为多。何以故？
yóu shī tā zhě néng lìng wú liàng wú biān yǒuqíng dé fǎ xǐ gù
由施他者能令无量无边有情得法喜故。

fù cì jiāo shī jiā ruò yǒu yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì
“复次，憍尸迦，若有于此甚深般若波罗蜜

duōsuǒshuō yì qù rú shí wèi tā fēn bié jiě shuōlǐng dé zhèng jiě suǒ
多所说义趣，如实为他分别解说令得正解，所
huò fú jù fù shèng shī tā liú bù gōng dé duō bǎiqiānbèi
获福聚复胜施他流布功德多百千倍。

jiāo shī jiā jìng cǐ fǎ shī dāng rú jìng fó yì rú sì fó zūn
“**憍尸迦，敬此法师当如敬佛，亦如似佛尊**

zhòng dà zhì tóng fàn xíng zhě hé yǐ gù jiāo shī jiā dāng zhī bō rě
重大智同梵行者。何以故？憍尸迦，当知般若

bō luó mì duō jí shì zhū fó dāng zhī zhū fó jí shì bō rě bō luó mì
波罗蜜多即是诸佛，当知诸佛即是般若波罗蜜

duō dāng zhī bō rě bō luó mì duō bú yì zhū fó dāng zhī zhū fó bú
多；当知般若波罗蜜多不异诸佛，当知诸佛不

yì bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé sān shì zhū fó jiē yī bō rě
异般若波罗蜜多。所以者何？三世诸佛皆依般若

bō luó mì duō jīng qín xiū xué zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí ruò
波罗蜜多精勤修学，证得无上正等菩提；若

zhū shēng wén dú jué zhǒng xìng xiū fàn xíng zhě yì yī bō rě bō luó mì
诸声闻、独觉种性修梵行者，亦依般若波罗蜜

duō jīng qín xiū xué dé shēng wén guǒ dú jué pú tí pú sà zhǒng xìng
多精勤修学，得声闻果、独觉菩提；菩萨种性

bǔ tè qié luó yì yī bō rě bō luó mì duō jīng qín xiū xué chāo zhū shēng
补特伽罗亦依般若波罗蜜多精勤修学，超诸声

wén jí dú jué dì zhèng rù pú sà zhèng xìng lí shēng jiàn cì xiū xíng
闻及独觉地，证入菩萨正性离生，渐次修行

zhū pú sà xíng dé zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì yǐ shì gù jiāo shī jiā
诸菩萨行，得住菩萨不退转地。以是故，憍尸迦，

ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yù dé xiàn qián gòng yǎng gōng jìng zūn
若善男子、善女人等欲得现前供养恭敬、尊

zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn dāng shū rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì
重赞叹诸佛世尊，当书如是甚深般若波罗蜜

duō gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
多，供养恭敬、尊重赞叹。

jiāo shī jiā wǒ guān shì yì chū chéng fó shí zuò shì sī wéi
“**憍尸迦，我观是义，初成佛时作是思惟：**

wǒ yī shéi zhù shéi kān shòu wǒ gòng yǎng gōng jìng zuò shì niàn
‘我依谁住？谁堪受我供养恭敬？’作是念

shí dōu bú jiàn yǒu zhū tiān mó fàn jí yú shì jiān rén fēi rén děng
时，都不见有诸天魔、梵、及余世间人、非人等

yǔ wǒ děngzhě kuàngdāngyǒushèng fù zì sī wéi wǒ yī cǐ fǎ
与我等者，况当有胜！复自思惟：‘我依此法
yǐ zhèng wú shàngzhèngděng pú tí cǐ fǎ shēnshēnwēimiào jì jìng
已证无上正等菩提，此法甚深微妙寂静，
wǒ dānghuán yī cǐ fǎ ér zhù gòngyǎnggōngjìng suǒ wèi bō rě bō luó
我当还依此法而住，供养恭敬所谓般若波罗
mì duō
蜜多。’

jiāo shī jiā wǒ yǐ chéng fó shàng yī bō rě bō luó mì duō
“**憍尸迦，我已成佛，尚依般若波罗蜜多**
gòngyǎnggōngjìng kuàngshànnán zǐ shàn nǚ rén děng yù qiú wú shàng
供养恭敬，况善男子、善女人等欲求无上
zhèngděng pú tí ér bù yī cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō jīng qín
正等菩提，而不依此甚深般若波罗蜜多精勤
xiū xué gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn hé yǐ gù jiāo shī jiā
修学，供养恭敬、尊重赞叹！何以故？憍尸迦，
shēnshēn bō rě bō luó mì duō néng shēng pú sà mó hē sà zhòng cóng
甚深般若波罗蜜多能生菩萨摩诃萨众，从
cǐ pú sà mó hē sà zhòng shēng zhū rú lái yīng zhèngděng jué yī
此菩萨摩诃萨众生诸如来、应、正等觉，依
zhū rú lái yīng zhèngděng jué shēng wén dú jué ér dé shēng gù
诸如来、应、正等觉，声闻、独觉而得生故。
yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò pú sà shèng ruò dú jué shèng ruò shēng
以是故，憍尸迦，若菩萨乘、若独觉乘、若声
wén shèng zhū shànán zǐ shàn nǚ rén děng jiē yú bō rě bō luó mì duō
闻乘诸善男子、善女人等皆于般若波罗蜜多
yīng qín xiū xué yǐ wú liàngzhǒngshàngmiào huā mǎn nǎi zhì dēng míng gòng
应勤修学，以无量种上妙华鬘乃至灯明供
yǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn
养恭敬、尊重赞叹。”

大般若波罗蜜多经卷第四百三十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南無喝啰怛那.哆啰夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拏.吽.泼抹拏.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪